STRATEGIA ROZWOJU GMINY NIECHANOWO NA LATA 2027-2036

Opracowanie:

Urząd Gminy Niechanowo

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 opracowano w oparciu o analizę materiałów źródłowych (aktualnych dokumentów planistycznych i sprawozdań) Urzędu Gminy Niechanowo i gminnych jednostek organizacyjnych, dane statystyczne ujęte w formie wskaźników, wykresów i tabel porównawczych oraz informacje pozyskane w procesie partycypacji społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 zawiera najaktualniejsze dane w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, a więc dane według stanu na 31 grudnia 2024 roku (o ile nie zaznaczono inaczej).

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE **4**

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY NIECHANOWO **8**

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej *9*

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej *12*

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej *15*

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej *18*

5. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych *21*
5.1. Ocena sytuacji w Gminie 21
5.2. Pożądane priorytety rozwojowe 25

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej *27*

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY NIECHANOWO **32**

1. Misja i wizja *33*

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. *34*

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie *63*

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa, strategii rozwoju powiatu oraz strategii rozwoju ponadlokalnego. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań *83*

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych *91*

6. Ramy finansowe i źródła finansowania *93*

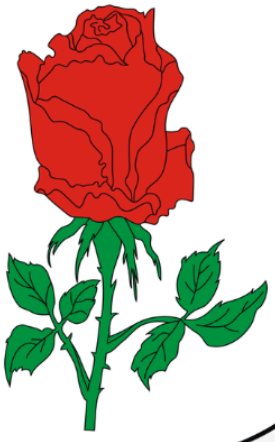
Załącznik nr 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Niechanowo **96**

Załącznik nr 2: Wzór ankiety **966**

Załącznik nr 3: Tabela ewaluacyjna **197**

WPROWADZENIE

NIECHANOWO

Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2036 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe. Strategia stanowi również formalną podstawę i uzasadnienie do aplikowania o zewnętrzne środki finansowe na realizację celów rozwojowych Gminy oraz wsparcie w procesie przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.

Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Niechanowo, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz Strategią Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla innych sektorowych planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Dodatkowo, Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 będzie stanowiła ramy dla tworzenia planów i programów lokalnych, które będą realizowane w trakcie jej obowiązywania. Dzięki temu dokument ten będzie zawierał wytyczne oraz stanie się punktem odniesienia dla wszelkich inicjatyw i działań podejmowanych na poziomie lokalnym w Gminie Niechanowo, mających na celu wspieranie rozwoju w okresie od 2027 do 2036 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 została opracowana w sposób kompleksowy, z wykorzystaniem różnorodnych danych i dokumentów jako podstawy dla jej tworzenia. Dokument powstał w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne, co umożliwiło rzetelne i uzasadnione podejście do wyznaczenia celów i priorytetów rozwojowych dla Gminy Niechanowo w określonym czasie. Kluczowym dokumentem prawnym, który był wykorzystywany w procesie przygotowania Strategii, była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawa ta stanowi podstawę prawną dla funkcjonowania samorządów lokalnych (w tym Gminy Niechanowo) i określa ich zakres kompetencji oraz zasady działania. Wykorzystanie tego aktu prawnego pozwoliło na opracowanie strategii rozwoju uwzględniającej istniejące ramy prawne i możliwości działania gminy w zakresie jej rozwoju na lata 2027-2036.

Prace nad Strategią rozpoczęto w lutym 2026 roku, po decyzji Wójta Gminy Niechanowo o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Formalną podstawą opracowania projektu Strategii było podjęcie Uchwały nr XXII/132/2026 Rady Gminy Niechanowo z dnia 23 lutego 2026 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu

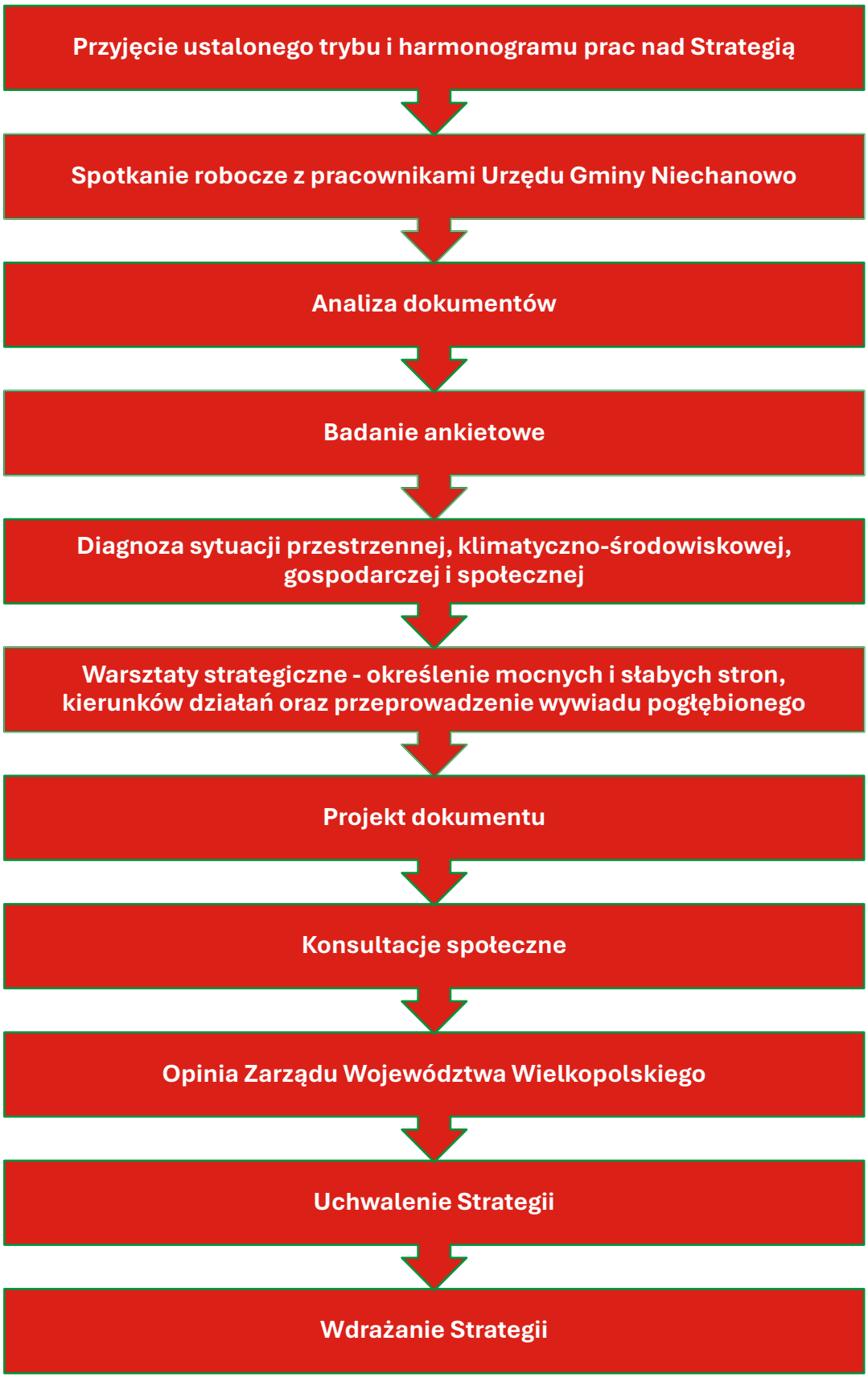
opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036, w tym trybu konsultacji. Proces tworzenia dokumentu poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy. Analiza pogłębiona została o wnioski z przeprowadzonego badania ankietowego oraz o informacje i materiały pozyskane podczas wywiadu pogłębionego.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Dokument powstał przy wsparciu ekspertów z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania, w składzie:

- **Joanna Michałowska** – kierownik zespołu,
- **Tomasz Michałowicz** – recenzent projektu,
- **Marcin Najewski** – kierownik projektu.

Na poniższym schemacie przedstawiono kluczowe etapy przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036:

CZĘŚĆ I:
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY NIECHANOWO

Na podstawie przeprowadzonej **Diagnozy sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Niechanowo** zidentyfikowane zostały najważniejsze potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższe wyszczególnienie zawiera **wnioski w wymiarze przestrzennym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i społecznym** opracowane w oparciu o Diagnozę, która stanowi Załącznik nr 1. Wnioski stanowią jedną z podstaw do sporządzenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Niechanowo jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna. Powierzchnia Gminy wynosi 106 km^2, a jej strukturę osadniczą tworzą 22 sołectwa. Na koniec 2024 roku Gminę zamieszkiwało 5 900 osób. Jednostka charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia oraz wyraźnie rolniczym sposobem użytkowania przestrzeni. Użytki rolne stanowią około 82% jej powierzchni, natomiast udział lasów jest stosunkowo niewielki i wynosi 9,2%. Taka struktura przestrzenna determinuje podstawowe kierunki rozwoju Gminy, w których kluczowe znaczenie ma zachowanie rolniczego charakteru przestrzeni, ochrona gruntów rolnych oraz racjonalne lokalizowanie nowych funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych.

Zgodnie z klasyfikacją funkcjonalną gmin Polski, Gmina Niechanowo została zakwalifikowana do grupy gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej. Oznacza to, że rolnictwo pozostaje jednym z podstawowych elementów lokalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej i gospodarczej. Jednocześnie położenie w sąsiedztwie Gniezna powoduje, że część obszaru Gminy podlega oddziaływaniu procesów suburbanizacyjnych i mieszkaniowych, szczególnie w miejscowościach lepiej skomunikowanych z miastem. Najważniejszą rolę w układzie osadniczym pełni Niechanowo jako lokalny ośrodek administracyjny, usługowy i społeczny, natomiast istotne znaczenie rozwojowe posiada również Cielimowo, położone przy drodze krajowej nr 15 i w niewielkiej odległości od Gniezna. W kolejnych latach ważne będzie takie kształtowanie struktury osadniczej, aby wzmacniać funkcje głównych miejscowości, a jednocześnie ograniczać nadmierne rozpraszanie zabudowy na terenach rolniczych.

Położenie Gminy w układzie transportowym należy ocenić jako stosunkowo korzystne w zakresie dostępności drogowej. Przez teren Gminy przebiega droga krajowa nr 15 oraz droga wojewódzka nr 260, a sieć komunikacyjną uzupełniają drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne. Układ ten zapewnia dobre powiązania z Gnieznem, Witkowem,

Wrześnią, Czerniejewem oraz innymi ośrodkami regionu. Z centrum Gminy możliwy jest dojazd samochodem do wszystkich sąsiednich gmin w czasie około 30 minut, a do Poznania w czasie około jednej godziny. Dostępność drogowa stanowi zatem istotny atut Gminy, zarówno z punktu widzenia codziennej mobilności mieszkańców, jak i potencjalnej atrakcyjności osiedleńczej oraz gospodarczej.

Jednocześnie układ transportowy Gminy posiada istotne ograniczenia. Przebiegająca przez teren Gminy linia kolejowa nie jest obecnie wykorzystywana w ruchu pasażerskim ani towarowym, a mieszkańcy korzystający z kolei muszą dojeżdżać przede wszystkim do Gniezna. W praktyce oznacza to silne uzależnienie codziennej mobilności od transportu drogowego i samochodowego. Publiczny transport autobusowy jest wspierany przez Gminę i uzupełniany przez przewoźników regionalnych, jednak część miejscowości, m.in. Goczałkowo, Gurówko, Gurowo, Jelitowo, Marysin czy Żółcz, pozostaje poza zasięgiem regularnych połączeń komunikacyjnych. Wpływa to na ryzyko wykluczenia transportowego, szczególnie wśród osób starszych, młodzieży oraz mieszkańców niezmotoryzowanych. W kolejnych latach istotne będzie wzmacnianie dostępności transportowej poprzez rozwój oferty przewozowej, poprawę powiązań z Gnieznem oraz tworzenie warunków do integracji różnych form transportu.

W Gminie funkcjonują elementy infrastruktury typu bike&ride, obejmujące łącznie 84 miejsca postojowe dla rowerów w Niechanowie i Cielimowie. Stanowią one dobrą podstawę do dalszego rozwijania mobilności rowerowej, jednak system przesiadkowy i infrastruktura transportu zrównoważonego wymagają dalszego uzupełniania. Brak zintegrowanych węzłów typu park&ride oraz ograniczona dostępność transportu zbiorowego w części miejscowości wskazują na potrzebę prowadzenia polityki mobilności w sposób bardziej kompleksowy, łączący transport autobusowy, rowerowy, pieszy i samochodowy.

Ważnym elementem rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego jest również dostęp do infrastruktury cyfrowej. W IV kwartale 2025 roku 75% punktów adresowych w Gminie znajdowało się w zasięgu stacjonarnego Internetu szerokopasmowego, a 65% punktów posiadało dostęp do sieci o przepustowości co najmniej 1 000 Mb/s. Planowane inwestycje obejmujące kolejne punkty adresowe mogą przyczynić się do ograniczania różnic w dostępności cyfrowej pomiędzy miejscowościami. Rozwój infrastruktury szerokopasmowej będzie miał znaczenie dla jakości życia, edukacji, pracy zdalnej, prowadzenia działalności gospodarczej oraz atrakcyjności osiedleńczej Gminy.

Istotnym wyzwaniem pozostaje sposób prowadzenia polityki przestrzennej. Na terenie Gminy obowiązuje 20 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jednak obejmują one łącznie jedynie 0,44% jej powierzchni. Oznacza to, że zdecydowana większość procesów inwestycyjnych realizowana jest w oparciu o decyzje o warunkach

zabudowy. W latach 2020-2024 wydano łącznie 363 decyzje o warunkach zabudowy, a wskaźnik ich liczby w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców był wyraźnie wyższy niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego. Potwierdza to utrzymujące się zainteresowanie inwestycyjne terenami Gminy, ale jednocześnie wskazuje na ryzyko rozpraszania zabudowy i wzrostu kosztów obsługi infrastrukturalnej nowych terenów.

W kolejnych latach szczególnego znaczenia nabierze wykorzystanie narzędzi planistycznych do porządkowania struktury przestrzennej Gminy. Dotyczy to zarówno prac związanych z planem ogólnym, jak i stopniowego obejmowania miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszarów kluczowych dla rozwoju mieszkaniowego, usługowego, gospodarczego oraz infrastrukturalnego. Priorytetem powinno być kierowanie nowej zabudowy przede wszystkim do miejscowości posiadających dostęp do infrastruktury technicznej, usług publicznych i podstawowych powiązań komunikacyjnych. Takie podejście pozwoli ograniczać konflikty przestrzenne, chronić rolniczą przestrzeń produkcyjną oraz zmniejszać koszty rozwoju rozproszonej zabudowy.

Gmina Niechanowo posiada także znaczący potencjał kulturowy i historyczny. Jej położenie w sąsiedztwie Gniezna, wielowiekowa historia osadnictwa, zachowane obiekty sakralne, dworsko-pałacowe, parki oraz miejsca pamięci narodowej tworzą ważny zasób tożsamości lokalnej. Szczególne znaczenie mają zabytki w Niechanowie, Kędzierzynie, Jarząbkowie, Arcugowie, Mierzewie, Jelitowie, Żółczy i innych miejscowościach. Dziedzictwo to może stanowić podstawę do rozwoju edukacji regionalnej, lokalnej turystyki kulturowej oraz działań promocyjnych, jednak wymaga dalszej ochrony, właściwego utrzymania oraz lepszego powiązania z ofertą rekreacyjną i turystyczną. Potencjał ten wzmacnia przebieg przez teren Gminy dwóch ponadlokalnych szlaków kulturowych – Szlaku Cysterskiego o znaczeniu międzynarodowym oraz Szlaku Piastowskiego o znaczeniu krajowym, które mogą wspierać rozwój turystyki kulturowej, promocję lokalnego dziedzictwa oraz powiązanie oferty Gminy z atrakcjami Gniezna i regionu.

Potencjał turystyczno-rekreacyjny Gminy opiera się przede wszystkim na krajobrazie rolniczym, lokalnych zabytkach, terenach leśnych w północnej części Gminy, miejscach pamięci oraz rozwijającej się infrastrukturze pieszo-rowerowej. Istotnym przedsięwzięciem w tym zakresie jest budowana etapowo ścieżka rowerowa Gniezno–Witkowo, przebiegająca przez teren Gminy Niechanowo, która może wzmocnić ponadlokalne powiązania komunikacyjne i rekreacyjne. Dalszy rozwój tras pieszych i rowerowych, miejsc odpoczynku, oznakowania oraz powiązanie ich z obiektami dziedzictwa kulturowego może zwiększyć atrakcyjność Gminy jako miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji weekendowej.

Całościowo sytuacja przestrzenna Gminy Niechanowo charakteryzuje się dominacją funkcji rolniczej, silnymi powiązaniami funkcjonalnymi z Gnieznem, relatywnie dobrą dostępnością drogową oraz ograniczeniami wynikającymi z braku czynnego transportu kolejowego i nierównomiernej dostępności transportu zbiorowego. Gmina posiada wyraźny potencjał osiedleńczy, kulturowy i rekreacyjny, jednak jego wykorzystanie wymaga prowadzenia uporządkowanej polityki przestrzennej, ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wzmacniania głównych ośrodków osadniczych oraz poprawy dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej. Kluczowym wyzwaniem rozwojowym będzie pogodzenie presji inwestycyjnej i mieszkaniowej z potrzebą zachowania ładu przestrzennego, rolniczego charakteru Gminy oraz jakości życia mieszkańców.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej

Gmina Niechanowo położona jest w granicach mezoregionu Równiny Wrzesińskiej, należącego do makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. Krajobraz Gminy został ukształtowany przez procesy polodowcowe, charakterystyczne dla tej części Wielkopolski. Dominują tu tereny równinne i lekko faliste wysoczyzny morenowe, uzupełnione lokalnymi dolinami cieków wodnych, obniżeniami terenowymi oraz zagłębieniami bezodpływowymi, w których występują niewielkie oczka wodne. Uwarunkowania te sprzyjają rolniczemu wykorzystaniu przestrzeni, ale jednocześnie wymagają racjonalnego gospodarowania wodą, glebą i terenami otwartymi.

System wodny Gminy opiera się przede wszystkim na niewielkich ciekach wodnych, rowach melioracyjnych, systemach odwodnienia oraz drobnych zbiornikach wodnych. Na terenie Gminy nie wyznaczono obszarów zagrożenia powodziowego, co oznacza, że ryzyko powodziowe nie stanowi na jej terenie ważnych ograniczeń rozwojowych. Większym wyzwaniem pozostaje natomiast utrzymanie odpowiednich stosunków wodnych w krajobrazie rolniczym oraz wzmacnianie retencji, szczególnie w kontekście zmian klimatu i ryzyka niedoboru zasobów wodnych.

Stan wód powierzchniowych związanych z obszarem Gminy należy uznać za istotne wyzwanie środowiskowe. Na terenie Gminy zidentyfikowano cztery jednolite części wód powierzchniowych, których ogólny stan został oceniony jako zły, a ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych określono jako zagrożone. Oznacza to konieczność kontynuowania działań ograniczających presję na wody, w szczególności poprzez rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, kontrolę gospodarki ściekowej, ochronę terenów przywodnych oraz ograniczanie spływu zanieczyszczeń z terenów rolnych i zabudowanych. Korzystniej przedstawia się sytuacja wód podziemnych, których stan chemiczny i ilościowy oceniono jako dobry.

Struktura przyrodnicza Gminy jest silnie związana z dominującym krajobrazem rolniczym. Występują tu przede wszystkim pola uprawne, łąki, zadrzewienia śródpolne, niewielkie kompleksy leśne, doliny cieków oraz oczka wodne. Ze względu na stosunkowo niewielki udział lasów szczególnego znaczenia nabierają elementy przyrody rozproszonej, takie jak aleje, miedze, zadrzewienia przydrożne i śródpolne oraz tereny podmokłe. Pełnią one ważną funkcję ekologiczną, retencyjną i krajobrazową, zwiększając bioróżnorodność oraz odporność lokalnych ekosystemów na presję rolniczą i urbanizacyjną.

Na terenie Gminy Niechanowo nie występują obecnie ustanowione formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody. Przez obszar Gminy przebiega jednak korytarz ekologiczny „Pojezierze Gnieźnieńskie", stanowiący element ponadregionalnej sieci powiązań przyrodniczych. Jego obecność ma istotne znaczenie dla zachowania ciągłości ekologicznej, migracji zwierząt oraz wzmacniania bioróżnorodności w krajobrazie rolniczym. W kolejnych latach ważne będzie uwzględnianie tego korytarza w polityce przestrzennej, szczególnie przy lokalizacji nowej zabudowy, infrastruktury oraz inwestycji mogących wpływać na ciągłość przyrodniczą.

Warunki klimatyczne Gminy są typowe dla środkowej Wielkopolski i mają charakter umiarkowanie ciepły przejściowy, z wyraźnymi wpływami kontynentalnymi. Roczna suma opadów jest stosunkowo niska, a okres wegetacyjny trwa przeciętnie od 210 do 220 dni, co sprzyja prowadzeniu działalności rolniczej. Jednocześnie niska suma opadów stanowi istotne ograniczenie dla produkcji rolnej i zwiększa wrażliwość Gminy na skutki suszy. Oznacza to potrzebę wzmacniania odporności Gminy na zmiany klimatu poprzez rozwój małej retencji, ochronę gleb, ograniczanie odpływu wód opadowych oraz racjonalne gospodarowanie wodą.

Jakość powietrza pozostaje jednym z ważnych wyzwań środowiskowych. Gmina Niechanowo należy do strefy wielkopolskiej, dla której w 2024 roku stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu oraz benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. Główne źródła emisji zanieczyszczeń na terenie Gminy związane są z indywidualnymi systemami grzewczymi opalanymi paliwami stałymi oraz z ruchem drogowym, w szczególności wzdłuż drogi krajowej nr 15. Problem nasila się w sezonie grzewczym, dlatego poprawa jakości powietrza powinna obejmować wymianę nieefektywnych źródeł ciepła, termomodernizację budynków, rozwój OZE oraz edukację mieszkańców.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje stacja monitoringu jakości powietrza należąca do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Najbliższa stacja państwowego systemu monitoringu środowiska zlokalizowana jest w miejscowości Piaski, natomiast dodatkowe informacje o jakości powietrza dostarczają stacje działające na terenie

Gniezna. W Gminie funkcjonuje stacja meteorologiczna zrealizowana w ramach projektu „ŚWiAT", wdrożonego przez Powiat Gnieźnieński, która umożliwia również pomiar wybranych zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłów PM2,5 i PM10. Dane te mają charakter uzupełniający i nie zastępują Państwowego Monitoringu Środowiska, jednak mogą wspierać lokalną świadomość mieszkańców.

Gmina Niechanowo posiada korzystne uwarunkowania do rozwoju odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza energetyki wiatrowej i słonecznej. Na jej terenie funkcjonują farmy wiatrowe zlokalizowane w miejscowościach Drachowo, Marysin i Potrzymowo, a także instalacje fotowoltaiczne, w tym farmy w Żelazkowie i Kędzierzynie oraz instalacje na obiektach publicznych. Rozwój OZE stanowi ważną szansę dla ograniczania emisyjności, poprawy bezpieczeństwa energetycznego oraz racjonalizacji kosztów energii. Jednocześnie lokalizacja nowych instalacji powinna być prowadzona w sposób uporządkowany, z uwzględnieniem ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu oraz komfortu życia mieszkańców.

Infrastruktura techniczna związana z ochroną środowiska jest rozwinięta w sposób zróżnicowany. Bardzo korzystnie przedstawia się dostęp do sieci wodociągowej, z której korzystają wszyscy mieszkańcy Gminy. Znacznie słabiej wygląda natomiast dostęp do kanalizacji sanitarnej. W 2024 roku korzystało z niej 49,1% mieszkańców, czyli wyraźnie mniej niż średnio w powiecie i województwie. Istotnym uwarunkowaniem dla dalszego rozwoju gospodarki ściekowej jest modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków w Niechanowie, której zakończenie przewidziano na III kwartał 2026 roku. Po zakończeniu inwestycji przepustowość oczyszczalni wzrośnie do poziomu Qdśr = 450 m^3/d oraz Qmax = 630 m^3/d, co zapewni rezerwę dla dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz obsługi nowych terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych.

Dostęp do sieci gazowej pozostaje ograniczony. W 2024 roku korzystało z niej 39,6% mieszkańców Gminy, co stanowiło wynik niższy niż średnio w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim. Ograniczona dostępność gazu wpływa na strukturę źródeł ciepła i utrwala znaczenie indywidualnych systemów grzewczych opartych na paliwach stałych. Dane z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków wskazują, że w Gminie dominują kotły na paliwa stałe, natomiast udział pomp ciepła i kolektorów słonecznych pozostaje nadal niewielki. Wskazuje to na potrzebę konsekwentnego wspierania mieszkańców w wymianie źródeł ciepła oraz poprawie efektywności energetycznej budynków.

System gospodarki odpadami komunalnymi funkcjonuje w oparciu o odbiór poszczególnych frakcji odpadów oraz Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który obecnie działa tymczasowo przy ul. Gnieźnieńskiej 3 w Niechanowie, natomiast docelowo ma zostać zlokalizowany przy oczyszczalni ścieków przy ul. Topolowej. Dalszy rozwój systemu gospodarki odpadami powinien

koncentrować się na zwiększaniu poziomu selektywnej zbiórki, edukacji ekologicznej mieszkańców oraz ograniczaniu ilości odpadów trafiających do strumienia zmieszanego.

Całościowo sytuacja klimatyczno-środowiskowa Gminy Niechanowo charakteryzuje się przewagą rolniczego krajobrazu, dobrymi warunkami dla produkcji rolnej oraz istotnym potencjałem rozwoju odnawialnych źródeł energii. Główne wyzwania dotyczą natomiast złego stanu wód powierzchniowych, ryzyka niedoboru zasobów wodnych, potrzeby wzmacniania retencji, ograniczania niskiej emisji, rozwoju kanalizacji oraz przyspieszenia transformacji energetycznej budynków. Oznacza to konieczność prowadzenia polityki środowiskowej w sposób zintegrowany, łączący ochronę zasobów naturalnych, rozwój infrastruktury technicznej, poprawę jakości powietrza oraz adaptację Gminy do skutków zmian klimatu.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Sytuacja gospodarcza Gminy Niechanowo wynika w dużej mierze z jej wiejskiego, rolniczego charakteru oraz położenia w sąsiedztwie Gniezna. Znaczenie ma również dostępność drogowa, związana z przebiegiem przez teren Gminy drogi krajowej nr 15 i drogi wojewódzkiej nr 260. Lokalna gospodarka opiera się przede wszystkim na rolnictwie, działalnościach z nim powiązanych, usługach lokalnych oraz mniejszych firmach produkcyjnych obsługujących rynek regionalny. Taka struktura zapewnia względną stabilność gospodarczą, ale jednocześnie wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania lokalnej przedsiębiorczości i dywersyfikacji źródeł dochodów mieszkańców.

W Gminie funkcjonują głównie małe i średnie podmioty gospodarcze, które tworzą podstawę lokalnego rynku pracy i zapewniają dostęp do podstawowych usług. W latach 2020-2024 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w każdym roku przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych, co wskazuje na dodatnią dynamikę przedsiębiorczości. Oznacza to, że mimo ograniczonej skali lokalnego rynku, aktywność gospodarcza mieszkańców utrzymuje się na stabilnym poziomie i stanowi ważny potencjał rozwojowy Gminy.

Jednocześnie wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców pozostaje niższy niż średnia dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego. Wskazuje to na relatywnie niższe nasycenie przedsiębiorstwami w porównaniu z otoczeniem regionalnym. W kolejnych latach istotne będzie więc tworzenie warunków sprzyjających zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej, szczególnie w zakresie usług lokalnych, drobnej produkcji,

przetwórstwa rolno-spożywczego, działalności okołorolniczej oraz usług związanych z codziennymi potrzebami mieszkańców.

Położenie Gminy w pobliżu Gniezna jest jednocześnie atutem i wyzwaniem. Z jednej strony umożliwia mieszkańcom korzystanie z większego rynku pracy, usług i powiązań gospodarczych o znaczeniu ponadlokalnym. Z drugiej strony konkurencja ze strony większych ośrodków miejskich oraz terenów położonych przy głównych korytarzach transportowych, w tym przy drodze ekspresowej S5, ogranicza zdolność Gminy do przyciągania większych inwestorów. Oznacza to, że rozwój gospodarczy Niechanowa powinien opierać się przede wszystkim na wzmacnianiu potencjałów lokalnych, dobrym przygotowaniu terenów inwestycyjnych, poprawie infrastruktury technicznej oraz wykorzystaniu bliskości Gniezna jako rynku pracy, usług i zbytu.

Rolnictwo pozostaje jednym z kluczowych elementów lokalnej gospodarki. Użytki rolne zajmują ponad 82% powierzchni Gminy, co jednoznacznie potwierdza jej produkcyjny i rolniczy charakter. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku na terenie Gminy funkcjonowały 302 gospodarstwa rolne, stanowiące około 8% gospodarstw rolnych powiatu gnieźnieńskiego. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w Gminie wynosiła około 19,6 ha i była niższa od średniej powiatowej. Największy udział w strukturze gospodarstw miały gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej, które stanowiły 45% wszystkich gospodarstw.

Znaczenie rolnictwa dla Gminy wymaga prowadzenia polityki rozwoju uwzględniającej zarówno ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jak i potrzebę unowocześniania oraz dywersyfikacji działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. Szczególne znaczenie mogą mieć działania związane z rozwojem przetwórstwa produktów rolnych, krótkich łańcuchów dostaw, lokalnych usług dla rolnictwa, agroturystyki oraz odnawialnych źródeł energii. Jednocześnie rolniczy charakter Gminy zwiększa jej wrażliwość na skutki zmian klimatu, w tym suszę i niedobory wody, co może wpływać na stabilność produkcji rolnej oraz dochodów gospodarstw.

Rynek pracy Gminy Niechanowo jest silnie powiązany z otoczeniem zewnętrznym, przede wszystkim z Gnieznem i innymi większymi ośrodkami regionu. Ograniczona liczba większych pracodawców na terenie Gminy powoduje, że część mieszkańców realizuje aktywność zawodową poza miejscem zamieszkania. Z jednej strony bliskość większych rynków pracy zwiększa możliwości zatrudnienia mieszkańców, z drugiej jednak może osłabiać lokalną bazę gospodarczą i utrwalać funkcję Gminy jako miejsca zamieszkania, a nie pracy. W tym kontekście ważnym wyzwaniem pozostaje tworzenie warunków do rozwoju lokalnych miejsc pracy, szczególnie w sektorze usług, produkcji, przetwórstwa i działalności związanych z rolnictwem.

Istotne znaczenie dla możliwości rozwojowych Gminy ma stan finansów samorządowych. W latach 2020-2024 dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca

wykazywały wzrost w ujęciu wieloletnim, a ich poziom był zbliżony do średniej dla powiatu gnieźnieńskiego, choć pozostawał niższy niż średnia województwa wielkopolskiego. Oznacza to relatywnie stabilną pozycję finansową Gminy na tle najbliższego otoczenia, ale jednocześnie pokazuje ograniczenia w porównaniu z potencjałem finansowym jednostek w skali województwa.

Słabszym elementem struktury finansowej pozostają dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które w latach 2020-2024 były niższe niż średnie wartości dla gmin powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego. Jednocześnie w latach 2023-2024 odnotowano ich istotny wzrost, co wskazuje na poprawę potencjału dochodowego Gminy. W kolejnych latach ważne będzie dalsze wzmacnianie bazy dochodowej, m.in. poprzez rozwój przedsiębiorczości, racjonalne gospodarowanie majątkiem komunalnym, aktywizację terenów inwestycyjnych oraz skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

W ostatnich latach Gmina wykazywała aktywność inwestycyjną, szczególnie w zakresie infrastruktury technicznej, transportowej, społecznej i edukacyjnej. W 2024 roku udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyraźnie wzrósł, co było związane z realizacją większych przedsięwzięć infrastrukturalnych. Z punktu widzenia strategii rozwoju oznacza to, że Gmina posiada doświadczenie w prowadzeniu projektów inwestycyjnych, jednak dalsza realizacja przedsięwzięć będzie wymagała zachowania równowagi pomiędzy potrzebami rozwojowymi a stabilnością finansów publicznych.

Ważnym atutem Gminy jest doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. W latach 2004-2025 Gmina pozyskała z Funduszy Europejskich dofinansowanie o łącznej wartości blisko 7,5 mln zł, przeznaczone m.in. na infrastrukturę transportową, edukację i projekty społeczne. Gmina korzystała również z krajowych programów wsparcia, w tym Rządowego Funduszu Polski Ład, który umożliwił finansowanie ważnych inwestycji infrastrukturalnych, wodno-kanalizacyjnych, edukacyjnych oraz związanych z dziedzictwem kulturowym. Zdolność do skutecznego pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych będzie jednym z kluczowych czynników realizacji strategii w latach 2027-2036.

Całościowo sytuacja gospodarcza Gminy Niechanowo charakteryzuje się stabilną, lecz stosunkowo niewielką skalą lokalnej przedsiębiorczości, silnym znaczeniem rolnictwa oraz wyraźnymi powiązaniami z większymi ośrodkami gospodarczymi, przede wszystkim z Gnieznem. Główne wyzwania dotyczą zwiększenia liczby lokalnych miejsc pracy, wzmacniania przedsiębiorczości, lepszego wykorzystania potencjału rolniczego, przygotowania terenów pod rozwój gospodarczy oraz dalszego wzmacniania dochodów własnych Gminy. Oznacza to potrzebę prowadzenia polityki gospodarczej opartej na lokalnych zasobach, aktywności mieszkańców, dostępności infrastruktury oraz skutecznym wykorzystaniu środków zewnętrznych.

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Sytuacja społeczna Gminy Niechanowo jest kształtowana przede wszystkim przez strukturę demograficzną mieszkańców, dostępność usług publicznych oraz aktywność lokalnej wspólnoty. Na koniec 2024 roku Gminę zamieszkiwało 5 900 osób. Skala ludnościowa Gminy sprzyja budowaniu bliskich relacji społecznych i silnej tożsamości lokalnej, ale jednocześnie wymaga takiej organizacji usług, aby odpowiadały one na potrzeby mieszkańców w różnym wieku i w różnych sytuacjach życiowych.

W latach 2020-2024 liczba mieszkańców Gminy Niechanowo wykazywała niewielką tendencję spadkową. Populacja Gminy zmniejszyła się z 5 971 osób w 2020 roku do 5 900 osób w 2024 roku, co oznacza spadek o około 1,2%. Niekorzystny kierunek zmian demograficznych wynikał zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i ujemnego salda migracji. W 2024 roku przyrost naturalny w Gminie wyniósł -5,06 na 1 000 mieszkańców, natomiast saldo migracji -5,2 na 1 000 mieszkańców. Oznacza to, że Gmina doświadcza jednocześnie naturalnego ubytku ludności oraz odpływu migracyjnego, co w dłuższej perspektywie może wpływać na skalę lokalnego rynku pracy, zapotrzebowanie na usługi publiczne oraz strukturę demograficzną mieszkańców.

Równolegle do spadku liczby mieszkańców, w latach 2020-2024 w strukturze ludności Gminy widoczne były zmiany charakterystyczne dla wielu gmin wiejskich i podmiejskich. Zmniejszyła się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, natomiast wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to stopniowe starzenie się społeczności lokalnej, choć proces ten nie ma charakteru gwałtownego. Z perspektywy rozwoju Gminy istotne będzie więc równoległe wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej dla rodzin i osób aktywnych zawodowo oraz rozwijanie usług odpowiadających na potrzeby rosnącej grupy seniorów.

Istotnym elementem lokalnej polityki społecznej i prorodzinnej jest dostęp do opieki nad najmłodszymi dziećmi. Na terenie Gminy funkcjonuje Klub Dziecięcy „Wesołe Skrzaty” w Niechanowie, zapewniający 30 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Obecność tej placówki stanowi ważne wsparcie dla rodziców, szczególnie w kontekście możliwości powrotu na rynek pracy i łączenia życia zawodowego z rodzinnym. Jednocześnie skala dostępnej opieki żłobkowej pozostaje ograniczona, dlatego w kolejnych latach znaczenie będą miały działania służące utrzymaniu i ewentualnemu rozwijaniu dostępności usług opiekuńczych dla najmłodszych mieszkańców.

Dostęp do wychowania przedszkolnego zapewnia Przedszkole „Kajtek” w Niechanowie oraz oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Jarząbkowie. W roku szkolnym 2024/2025 z Przedszkola „Kajtek” korzystało 166 dzieci, natomiast z oddziałów przedszkolnych w Jarząbkowie 24 dzieci. W latach 2020-2024 udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym systematycznie wzrastał i w 2024 roku osiągnął 78,2%. Pomimo poprawy, poziom ten nadal pozostawał niższy niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego, co wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania dostępności edukacji przedszkolnej oraz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci.

System edukacji podstawowej w Gminie opiera się na dwóch szkołach: Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie oraz Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie. W roku szkolnym 2024/2025 do obu placówek uczęszczało łącznie 391 uczniów, z czego 308 uczniów do szkoły w Niechanowie, a 83 uczniów do szkoły w Jarząbkowie. Szkoła w Niechanowie funkcjonowała w 15 oddziałach, natomiast szkoła w Jarząbkowie w 8 oddziałach, co wskazuje na wyraźne zróżnicowanie skali obu placówek. Szkoły pełnią nie tylko funkcję edukacyjną, ale również społeczną i integracyjną, szczególnie w miejscowościach, w których stanowią jedne z najważniejszych instytucji publicznych. Ważnym atutem jest realizacja projektów edukacyjnych, programów rozwijających kompetencje uczniów, zajęć sportowych, działań czytelniczych oraz wsparcia dla uczniów zdolnych i wymagających dodatkowej pomocy.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty wskazują jednak na potrzebę dalszego wzmacniania jakości kształcenia. W latach 2023-2025 średnie wyniki uczniów z Gminy Niechanowo pozostawały w większości przypadków niższe niż średnie dla powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego, szczególnie w zakresie matematyki. W 2025 roku widoczna była poprawa wyników z języka polskiego i języka angielskiego, jednak utrzymujące się różnice względem otoczenia regionalnego wskazują na potrzebę kontynuacji działań wspierających proces dydaktyczny, rozwój kompetencji kluczowych oraz indywidualizację wsparcia dla uczniów.

Życie kulturalne i społeczne Gminy opiera się przede wszystkim na działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Niechanowie, Biblioteki Publicznej Gminy Niechanowo, świetlic wiejskich oraz Wiejskiego Domu Kultury w Jarząbkowie. Instytucje te tworzą ważną przestrzeń integracji mieszkańców, rozwijania zainteresowań, organizacji wydarzeń lokalnych i wzmacniania tożsamości wspólnoty. Szczególne znaczenie mają wydarzenia cykliczne, takie jak Dni Niechanowa, Dożynki Gminne, Ogólnopolski Bieg Niechana czy Niechanowska Dyszka. Ich obecność sprzyja aktywności mieszkańców, promocji Gminy oraz budowaniu więzi społecznych.

Potencjał społeczny Gminy wzmacnia również działalność organizacji pozarządowych oraz jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w 2024 roku wzrósł do poziomu 3,73, choć nadal pozostawał niższy niż średnia wojewódzka. Oznacza to, że sektor społeczny rozwija się stopniowo, ale jego potencjał może być jeszcze lepiej wykorzystywany w obszarze kultury, sportu, edukacji, integracji międzypokoleniowej i aktywizacji lokalnych społeczności.

Ważną rolę w systemie bezpieczeństwa publicznego pełnią cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: w Goczałkowie-Gurówku, Jarząbkowie, Niechanowie i Trzuskołoniu. Jednostka OSP w Niechanowie należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co zwiększa jej znaczenie operacyjne nie tylko dla Gminy, ale również dla powiatu. Jednostki OSP pełnią także funkcje społeczne, uczestnicząc w zabezpieczaniu wydarzeń lokalnych, pokazach ratowniczych i działaniach edukacyjnych. Ich aktywność stanowi ważny element lokalnego kapitału społecznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Dostęp do opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy opiera się na lokalnych usługach podstawowej opieki zdrowotnej, stomatologii, opieki pielęgniarskiej i położniczej, a także na bliskości Gniezna, gdzie funkcjonuje Szpital Powiatowy – Szpital Pomnik Chrztu Polski. Dojazd do specjalistycznej opieki medycznej i leczenia szpitalnego zajmuje średnio około 20 minut, co stanowi istotny atut wynikający z położenia Gminy. Jednocześnie w kontekście starzenia się społeczności lokalnej coraz większego znaczenia nabierać będzie dostępność usług zdrowotnych, profilaktycznych, opiekuńczych i wspierających osoby starsze oraz niesamodzielne.

System pomocy społecznej w Gminie powinien być rozpatrywany w powiązaniu ze zmianami demograficznymi, sytuacją rodzin, dostępnością usług publicznych oraz zasobem mieszkaniowym. Liczba mieszkań komunalnych w latach 2020-2024 nieznacznie się zmniejszyła, a w 2024 roku w zasobie Gminy pojawił się jeden lokal socjalny. Na terenie Gminy nie występują mieszkania wspomagane ani treningowe. Oznacza to, że wsparcie mieszkaniowe ma ograniczoną skalę i powinno być traktowane jako element szerszej polityki społecznej, szczególnie wobec osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Całościowo sytuacja społeczna Gminy Niechanowo charakteryzuje się stosunkowo stabilną, choć stopniowo starzejącą się społecznością, rozwijającą się ofertą opieki nad dziećmi, funkcjonowaniem podstawowej infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej i sportowej oraz aktywnością lokalnych instytucji i organizacji. Główne wyzwania dotyczą wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej dla rodzin, poprawy dostępności edukacji przedszkolnej, podnoszenia jakości kształcenia, rozwijania usług dla seniorów, wspierania aktywności społecznej oraz utrzymania dostępności usług

publicznych w warunkach rozproszonej struktury osadniczej. Oznacza to potrzebę prowadzenia polityki społecznej łączącej wsparcie rodzin, edukację, kulturę, zdrowie, bezpieczeństwo i aktywizację mieszkańców.

5. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

W celu pogłębienia wniosków z diagnozy Gminy Niechanowo przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców. Odpowiedzi udzielać można było poprzez kwestionariusz dostępny on-line. Badanie było anonimowe, a udział dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii interesariuszy Strategii na temat jakości życia w Gminie oraz określenie priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu kilku obszarów funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego, a poruszane tematy dotyczyły społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni, środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki, rekreacji, edukacji i kultury.

Badanie ankietowe trwało od 20 lutego do 22 marca 2026 roku. Łącznie zebrano 63 odpowiedzi. Struktura respondentów pod względem płci była stosunkowo wyrównana, ponieważ kobiety stanowiły 49,2% badanych, mężczyźni 44,4%, natomiast osoby niebinarne lub osoby, które nie chciały podawać płci, 6,3%. Analizując strukturę wieku osób biorących udział w badaniu, należy stwierdzić, iż największy odsetek stanowili respondenci w wieku od 36 do 45 lat, których udział wyniósł 38,1%, oraz osoby w wieku od 26 do 35 lat, stanowiące 31,7% badanych. Pod względem zatrudnienia największy udział miała grupa osób pracujących poza rolnictwem i nieprowadzących własnej działalności gospodarczej, która stanowiła 76,2% badanych.

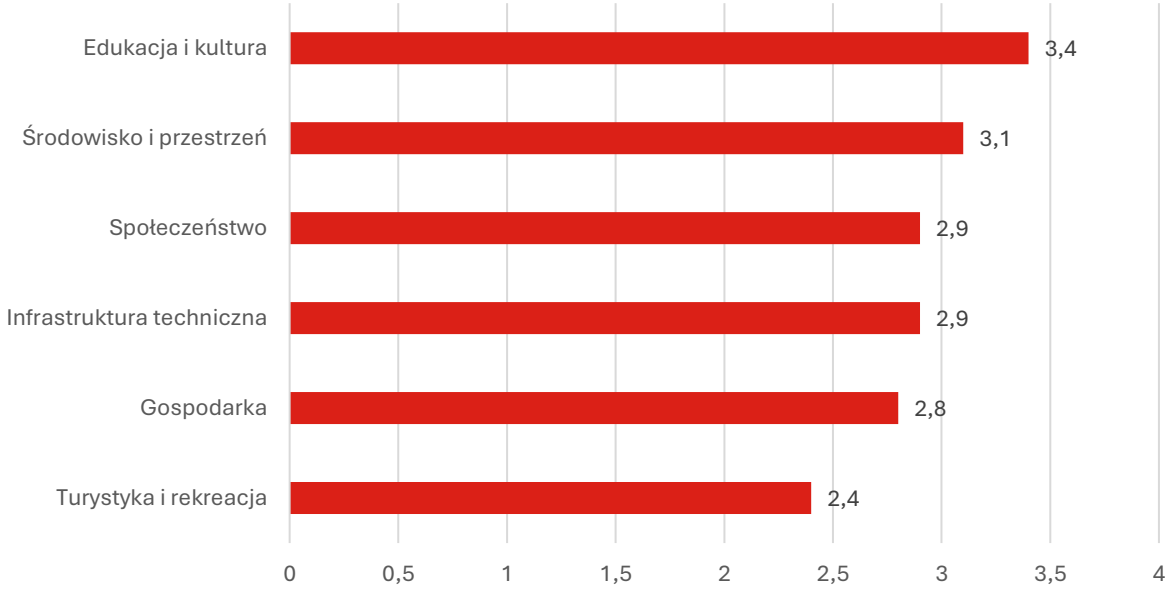
5.1. Ocena sytuacji w Gminie

W przeprowadzonym badaniu ankietowym przyjęto skalę od 1 do 5, gdzie:

- 1 – oznacza „bardzo źle”,
- 2 – oznacza „źle”,
- 3 – oznacza „dostatecznie/zadowalająco/neutralnie”,
- 4 – oznacza „dobrze”,
- 5 – oznacza „bardzo dobrze”.

Mieszkańcy najwyżej ocenili działania w zakresie edukacji i kultury – średnia ocen dla tego obszaru wyniosła 3,4. Z kolei najniżej oceniony został aspekt związany z turystyką i rekreacją – średnia ocena dla tego obszaru wyniosła 2,4. Natomiast średnia ocena dla wszystkich przedstawionych obszarów wyniosła 2,9. Oznacza to, że poszczególne

aspekty funkcjonowania Gminy w większości ocenione zostały na poziomie dostatecznym, przy jednoczesnym wyraźnym zróżnicowaniu ocen pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Ryc. 1. Średnia ocena rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

W poniższej tabeli przedstawiono średnią ocenę poszczególnych komponentów, które wchodziły w skład przedstawionych powyżej obszarów rozwojowych. Wyniki badań pomagają w określeniu priorytetów rozwojowych Gminy na kolejne lata. Spośród wszystkich ocenianych aspektów najwyżej oceniono: dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (4,1), dostęp do żłobków i klubów dziecięcych (4,0), dostęp do edukacji przedszkolnej (4,0), jakość infrastruktury przedszkolnej (4,0), jakość opieki w żłobkach i klubach dziecięcych (3,9), a także jakość edukacji przedszkolnej oraz dostępność podstawowych usług, takich jak poczta, bank, fryzjer czy sklepy spożywcze (po 3,8). Z kolei najniżej oceniono: dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej oraz działania promocyjne władz mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (po 1,8), możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem (1,9), możliwość uzyskania zatrudnienia (2,0), atrakcyjność turystyczną, poziom bazy gastronomicznej oraz ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych (po 2,0).

Tab. 1. Ocena poszczególnych komponentów w badanych obszarach rozwojowych w Gminie Niechanowo

Edukacja i kultura	Ocena:
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	4,1
dostęp do edukacji przedszkolnej	4
jakość infrastruktury przedszkolnej	4
jakość edukacji przedszkolnej	3,8
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie	3,7

pracowni szkolnych, szatnie, itp.)	
organizacja dowozu dzieci do szkół	3,7
jakość edukacji w szkołach podstawowych	3,5
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)	3,3
jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)	3,3
jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych	3,3
działalność instytucji kultury (np. domu kultury, biblioteki)	3,2
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach	3,1
działalność świetlic wiejskich	3,1
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)	3
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach	3
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia, itp.)	2,9
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	2,8
Środowisko i przestrzeń	**Ocena:**
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,4
walory środowiska przyrodniczego	3,4
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,4
jakość powietrza	3,3
system odbioru odpadów	3,3
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)	3,3
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	3
oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)	2,9
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	2,9
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)	2,8
rozwój odnawialnych źródeł energii	2,8
świadomość ekologiczna mieszkańców	2,7
Społeczeństwo	**Ocena:**
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych	4
jakość opieki w żłobkach/klubach dziecięcych	3,9
bezpieczeństwo publiczne	3,4
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej	3,4
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	3,1
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)	2,7
skuteczność działania pomocy społecznej	2,7
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)	2,7
dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,6
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent	2,4

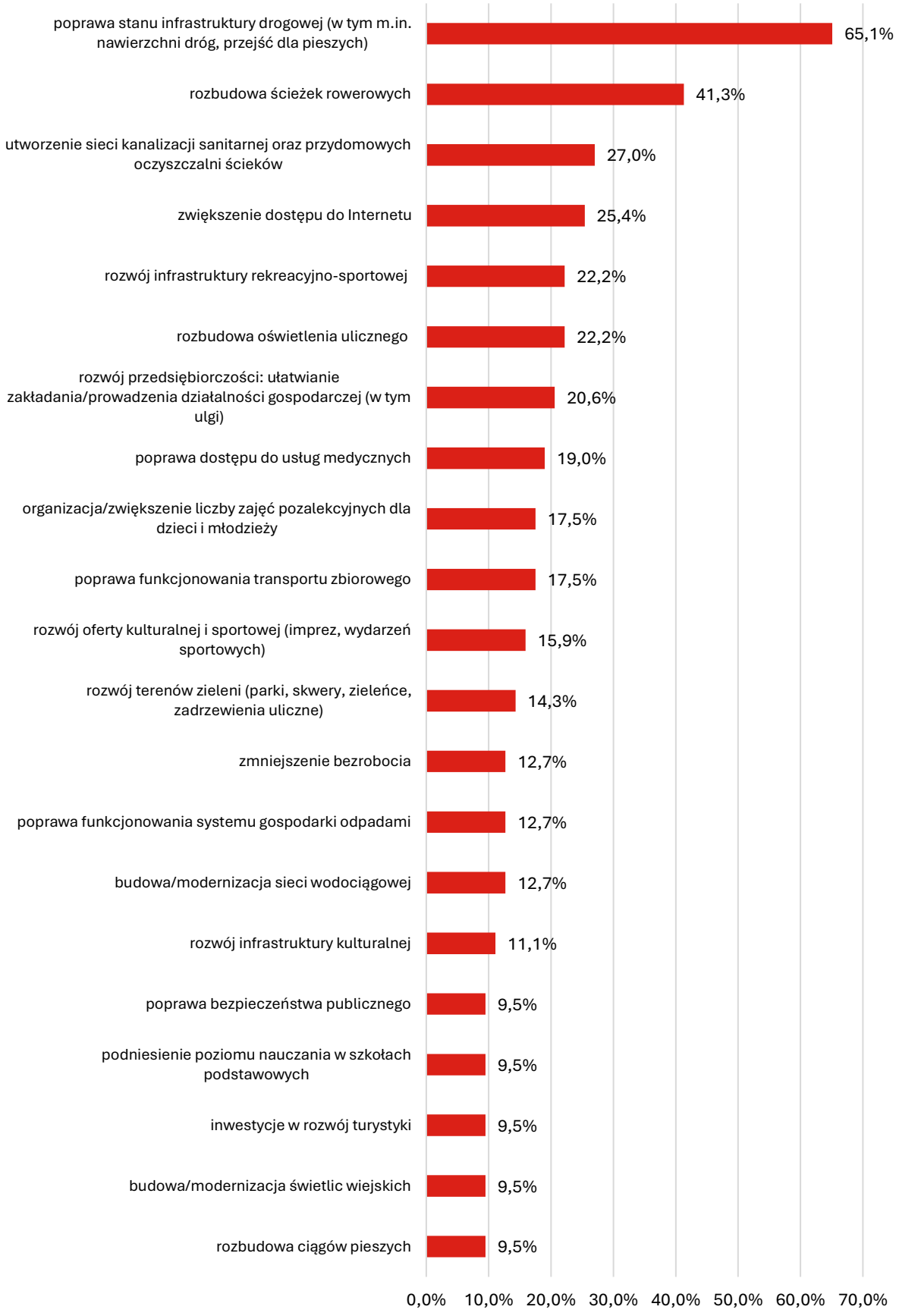
rodziny)	
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy	2,2
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,8
Infrastruktura techniczna	**Ocena:**
dostępność sieci wodociągowej	3,6
dostępność sieci kanalizacyjnej	3
dostępność szerokopasmowego Internetu	2,8
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych	2,8
dostępność sieci gazowej	2,8
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)	2,7
stan dróg	2,3
Gospodarka	**Ocena:**
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	3,8
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	3,2
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	3,1
funkcjonowanie transportu zbiorowego	3,1
atrakcyjność inwestycyjna	2,8
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,7
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej	2,4
możliwość uzyskania zatrudnienia	2
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	1,9
Turystyka i rekreacja	**Ocena:**
jakość istniejących ścieżek rowerowych	3,1
jakość istniejących chodników	3
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)	2,9
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	2,8
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	2,6
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	2,5
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów	2,3
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	2,1
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	2
atrakcyjność turystyczna	2
poziom bazy gastronomicznej	2
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	1,8
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	1,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

5.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy Niechanowo w perspektywie najbliższych kilku lat. Respondenci najczęściej wskazywali na:

- poprawę stanu infrastruktury drogowej, w tym m.in. nawierzchni dróg i przejść dla pieszych – 41 odpowiedzi, tj. 65,1%,
- rozbudowę ścieżek rowerowych – 26 odpowiedzi, tj. 41,3%,
- utworzenie sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków – 17 odpowiedzi, tj. 27,0%,
- zwiększenie dostępu do Internetu – 16 odpowiedzi, tj. 25,4%,
- rozbudowę oświetlenia ulicznego oraz rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej – po 14 odpowiedzi, tj. 22,2%,
- rozwój przedsiębiorczości, obejmujący ułatwianie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej – 13 odpowiedzi, tj. 20,6%.

Ryc. 2. Główne priorytety rozwoju Gminy Niechanowo według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

W ankiecie zapytano także o to, co według respondentów powinno być wizytówką Gminy. Było to pytanie otwarte, dzięki czemu respondenci zyskali swobodę wskazania komponentu, miejsca lub zasobu, który ich zdaniem najlepiej oddaje potencjał Gminy Niechanowo. Poniżej zestawiono najczęściej pojawiające się odpowiedzi:

- zespół pałacowo-parkowy w Niechanowie, w tym pałac, park, kościół oraz lokalne zabytki,
- ścieżki rowerowe, turystyka rowerowa oraz miejsca rekreacji i wypoczynku,
- przyroda, lasy, zieleń, róże oraz spokojny, wiejski charakter Gminy,
- lokalna historia, kultura, wydarzenia oraz aktywność mieszkańców.

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest często stosowanym narzędziem diagnozy strategicznej w jednostkach administracji publicznej. To narzędzie pozwala na porównanie **mocnych i słabych** stron jednostki wynikających z jej **wewnętrznego** otoczenia oraz identyfikację **szans i zagrożeń** dla rozwoju, które płyną z otoczenia **zewnętrznego**. Ponadto, dzięki analizie SWOT, można również określić, jak te elementy wzajemnie na siebie oddziałują.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

Analizę SWOT dla Gminy Niechanowo opracowano bazując na:

- diagnozie sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Niechanowo oraz zawartych w niej danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Gminy Niechanowo, gminnych jednostek organizacyjnych oraz źródeł zewnętrznych;
- wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz interesariuszy Strategii;
- materiale wypracowanym podczas warsztatów przeprowadzonych z przedstawicielami władz Gminy Niechanowo, pracownikami Urzędu Gminy Niechanowo oraz interesariuszami Strategii.

Analizę SWOT dla Gminy Niechanowo przedstawia poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Korzystne położenie w sąsiedztwie Gniezna oraz dostępność drogowa związana z przebiegiem drogi krajowej nr 15 i drogi wojewódzkiej nr 260, umożliwiające powiązania z większymi rynkami pracy, usług i zbytu. • Funkcjonowanie Niechanowa jako lokalnego ośrodka administracyjnego, usługowego i społecznego oraz znaczenie Cielimowa jako miejscowości położonej przy głównym układzie komunikacyjnym i w niewielkiej odległości od Gniezna. • Silny rolniczy charakter Gminy i wysoki udział użytków rolnych w strukturze powierzchni, stanowiące podstawę lokalnej gospodarki, tożsamości obszaru oraz potencjał dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa, usług okołorolniczych, przetwórstwa i lokalnych produktów. • Bardzo wysoki poziom dostępności sieci wodociągowej, zapewniający mieszkańcom podstawowy standard infrastruktury technicznej oraz wzmacniający bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę. • Trwająca modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków w Niechanowie, zakładająca zwiększenie przepustowości obiektu i utworzenie rezerwy dla dalszego rozwoju gospodarki ściekowej oraz rozbudowy sieci kanalizacyjnej.	• Bardzo niski poziom pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, skutkujący znaczącą rolą decyzji o warunkach zabudowy i zwiększający ryzyko rozpraszania zabudowy oraz wzrostu kosztów obsługi infrastrukturalnej. • Ograniczony dostęp do kanalizacji sanitarnej, niższy niż średnio w powiecie i województwie, wpływający na jakość życia mieszkańców oraz zwiększający presję na środowisko wodno-gruntowe. • Znaczący udział indywidualnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych, przy ograniczonym wykorzystaniu niskoemisyjnych i odnawialnych rozwiązań grzewczych, wpływający na problem niskiej emisji, szczególnie w sezonie grzewczym. • Zły stan jednolitych części wód powierzchniowych oraz potrzeba ograniczania presji zanieczyszczeń pochodzących z terenów rolnych, zabudowanych i nieskanalizowanych. • Wysoka wrażliwość Gminy na suszę i niedobory wody, wynikająca z niskiej sumy opadów, rolniczego charakteru przestrzeni oraz potrzeby dalszego rozwijania retencji. • Niewystarczająca jakość części dróg lokalnych, chodników, oświetlenia i małej infrastruktury drogowej, wskazywana przez mieszkańców jako jeden z

• Potencjał rozwoju odnawialnych źródeł energii, potwierdzony funkcjonowaniem farm wiatrowych, instalacji fotowoltaicznych oraz instalacji OZE na obiektach publicznych, co może wspierać bezpieczeństwo energetyczne i ograniczanie emisyjności. • Dziedzictwo kulturowe i historyczne Gminy, obejmujące obiekty sakralne, dworsko-pałacowe, parki, miejsca pamięci oraz zespół pałacowo-parkowy w Niechanowie, wskazywany przez mieszkańców jako jeden z najważniejszych potencjałów wizerunkowych Gminy. • Rozwijająca się infrastruktura rowerowa, w tym budowana etapowo ścieżka rowerowa Gniezno–Witkowo oraz elementy infrastruktury bike&ride, które mogą wspierać mobilność mieszkańców, rekreację oraz budowanie ponadlokalnych powiązań turystycznych. • Funkcjonowanie podstawowych usług społecznych, edukacyjnych i opiekuńczych, w tym szkół podstawowych, przedszkola, oddziałów przedszkolnych oraz klubu dziecięcego, wysoko ocenianych przez mieszkańców w zakresie dostępności opieki nad dziećmi, edukacji podstawowej i przedszkolnej oraz podstawowych usług. • Aktywność lokalnych instytucji, organizacji i grup społecznych, w tym Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, świetlic wiejskich, Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych, sprzyjająca integracji mieszkańców i budowaniu kapitału społecznego. • Doświadczenie Gminy w realizacji inwestycji i pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym na infrastrukturę techniczną, edukacyjną, społeczną, transportową i ochronę dziedzictwa.	najważniejszych problemów wymagających poprawy. • Brak czynnego transportu kolejowego oraz nierównomierna dostępność transportu zbiorowego, powodujące ryzyko wykluczenia transportowego części mieszkańców, szczególnie osób starszych, młodzieży i osób niezmotoryzowanych. • Relatywnie niski poziom przedsiębiorczości, ograniczona liczba lokalnych miejsc pracy oraz niewystarczająca dostępność przygotowanych terenów inwestycyjnych, ograniczające możliwości rozwoju większej aktywności gospodarczej na terenie Gminy. • Słabo rozwinięta baza turystyczno-wypoczynkowa, gastronomiczna i noclegowa, ograniczająca możliwość wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego, krajobrazu rolniczego, ścieżek rowerowych i rekreacji weekendowej. • Brak wyraźnie rozpoznawalnego produktu lokalnego lub marki lokalnej, która mogłaby łączyć potencjał rolnictwa, historii, kultury, rekreacji i promocji Gminy. • Potrzeby w zakresie rozwoju usług dla seniorów i osób niesamodzielnych, w tym brak miejsca pełniącego funkcję dziennego centrum aktywności lub integracji dla osób starszych. • Ograniczenia lokalowe i kadrowe w części instytucji społecznych i kulturalnych, wskazywane podczas warsztatów jako bariera poprawy jakości usług dla mieszkańców. • Niższe od średnich powiatowych i wojewódzkich wyniki egzaminu ósmoklasisty w części analizowanych lat i przedmiotów, wskazujące na potrzebę dalszego wzmacniania jakości kształcenia i wsparcia uczniów. • Niewystarczająca oferta czasu wolnego, szczególnie dla młodzieży i dorosłych, oraz potrzeba dalszego rozwoju infrastruktury rekreacyjno-sportowej, kulturalnej i świetlicowej w poszczególnych miejscowościach.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Rosnące zainteresowanie zamieszkaniem poza większymi ośrodkami miejskimi, przy jednoczesnym zachowaniu dostępu do rynku pracy i usług w mieście, mogące wzmacniać atrakcyjność osiedleńczą Gminy Niechanowo w powiązaniu z sąsiedztwem Gniezna. • Rozwój współpracy w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego Gniezna, szczególnie w zakresie transportu, mobilności, infrastruktury rowerowej, usług publicznych i planowania przestrzennego. • Możliwość korzystania z obecnych i przyszłych źródeł finansowania zewnętrznego, w tym środków krajowych i unijnych, na inwestycje infrastrukturalne, klimatyczne, środowiskowe, społeczne, edukacyjne oraz związane z transformacją energetyczną. • Rosnące znaczenie adaptacji do zmian klimatu i gospodarki wodnej, sprzyjające pozyskiwaniu środków na małą retencję, renaturyzację, ochronę gleb, zieleń, łąki kwietne oraz działania ograniczające skutki suszy. • Rosnące zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii, magazynami energii, spółdzielniami energetycznymi oraz poprawą efektywności energetycznej, co może wspierać transformację energetyczną Gminy. • Zmiany w systemie planowania przestrzennego, w tym obowiązek sporządzenia planu ogólnego, mogące sprzyjać porządkowaniu polityki przestrzennej, ograniczaniu rozpraszania zabudowy oraz lepszemu ukierunkowaniu rozwoju osadniczego i gospodarczego. • Wzrost znaczenia pracy zdalnej i hybrydowej, który przy dalszym rozwoju infrastruktury cyfrowej może zwiększać atrakcyjność osiedleńczą Gminy dla osób pracujących poza jej obszarem.	• Postępujące zmiany klimatu, w tym nasilające się susze, fale upałów, gwałtowne opady i niedobory wody, mogące negatywnie wpływać na rolnictwo, zasoby wodne, infrastrukturę oraz jakość życia mieszkańców. • Pogorszenie opłacalności produkcji rolnej w wyniku zmian klimatycznych, wzrostu kosztów energii, paliw i nawozów oraz niestabilności rynków rolnych. • Konkurencja ze strony większych i lepiej wyposażonych ośrodków gospodarczych, w tym Gniezna, Wrześni i terenów położonych przy głównych korytarzach transportowych, mogąca ograniczać napływ inwestorów i rozwój lokalnego rynku pracy. • Atrakcyjniejsza oferta edukacyjna, zawodowa, mieszkaniowa, kulturalna i rekreacyjna większych ośrodków, mogąca sprzyjać odpływowi młodych i aktywnych zawodowo mieszkańców z obszarów wiejskich. • Ogólnokrajowy trend starzenia się społeczeństwa oraz rosnące trudności kadrowe w sektorze usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych, mogące utrudniać zaspokojenie potrzeb seniorów i osób niesamodzielnych. • Ograniczanie dostępności lub rentowności regionalnych i lokalnych połączeń transportu zbiorowego, mogące pogłębiać ryzyko wykluczenia transportowego części miejscowości, szczególnie wśród osób starszych, młodzieży i osób niezmotoryzowanych. • Wzrost kosztów realizacji i utrzymania inwestycji infrastrukturalnych, mogący ograniczać zdolność Gminy do jednoczesnego finansowania rozwoju dróg, kanalizacji, oświetlenia, obiektów społecznych i infrastruktury rekreacyjnej. • Niestabilność przepisów, systemu finansowania samorządów oraz dostępności środków zewnętrznych, mogąca utrudniać długofalowe planowanie inwestycji i realizację celów strategicznych. • Rosnąca presja mieszkaniowa i

• Rosnące zainteresowanie turystyką rowerową, rekreacją weekendową i aktywnym wypoczynkiem, mogące sprzyjać lepszemu wykorzystaniu trasy Gniezno–Witkowo, lokalnych zabytków, parku w Niechanowie, terenów zieleni i miejsc pamięci. • Rosnące zainteresowanie produktami lokalnymi, lokalną żywnością, krótkimi łańcuchami dostaw, przetwórstwem rolno-spożywczym oraz wydarzeniami opartymi na tożsamości miejsca, mogące wspierać dywersyfikację gospodarki wiejskiej oraz wykreowanie rozpoznawalnego produktu lokalnego lub cyklicznego wydarzenia promującego Gminę. • Zainteresowanie małych i średnich przedsiębiorstw lokalizacjami poza większymi ośrodkami miejskimi, mogące tworzyć warunki do zagospodarowania terenów na potrzeby lokalnych usług i działalności gospodarczej. • Rozwój krajowej i regionalnej polityki senioralnej oraz programów wsparcia usług opiekuńczych, zdrowotnych i aktywizacyjnych, mogący sprzyjać rozwojowi nowych usług społecznych oraz współpracy Gminy z podmiotami społecznymi. • Upowszechnienie cyfrowych narzędzi komunikacji oraz rosnące oczekiwania mieszkańców dotyczące szybkiego dostępu do informacji, mogące sprzyjać poprawie komunikacji pomiędzy Gminą a mieszkańcami.	suburbanizacyjna związana z sąsiedztwem Gniezna, mogąca nasilać ryzyko rozpraszania zabudowy, zwiększać koszty obsługi infrastrukturalnej i utrudniać ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej. • Zaostrzające się wymagania środowiskowe dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, jakości powietrza, efektywności energetycznej i ochrony wód, mogące generować dodatkowe koszty dla Gminy i mieszkańców. • Wysokie koszty transformacji energetycznej budynków, w tym wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji i instalacji OZE, przy jednoczesnym wzroście cen nośników energii i kosztów ogrzewania, mogące ograniczać tempo odchodzenia od paliw stałych i zwiększać ryzyko pogorszenia jakości powietrza w sezonie grzewczym. • Konkurencja sąsiednich gmin i większych ośrodków w zakresie oferty rekreacyjnej, turystycznej i promocyjnej, mogąca ograniczać możliwość pełnego wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego, parku, pałacu, ścieżek rowerowych i walorów przyrodniczych Gminy.

CZĘŚĆ II:
STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY NIECHANOWO

1. Misja i wizja

W trakcie procesu strategicznego wypracowano MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Niechanowo, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych jej rozwoju.

Misja jest kluczowym elementem strategii, który określa główne kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają Gminie i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie, co jest naszym priorytetem. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Niechanowo** brzmi następująco:

Misją Gminy Niechanowo jest tworzenie bezpiecznego, dobrze skomunikowanego i przyjaznego miejsca do życia, pracy i aktywności społecznej, poprzez zrównoważony rozwój infrastruktury, ochronę rolniczego charakteru i zasobów środowiskowych, wzmacnianie lokalnej gospodarki oraz budowanie wspólnoty opartej na aktywności mieszkańców, dziedzictwie kulturowym i odpowiedzialnym zarządzaniu przestrzenią.

Z kolei **wizja** to jasno określony obraz Gminy w 2036 roku, który odzwierciedla aspiracje władz oraz oczekiwania lokalnej społeczności. Wizja pełni rolę drogowskazu – wskazuje kierunek, w którym Gmina powinna zmierzać, aby poprzez konsekwentną realizację zaplanowanych działań, osiągnąć pożądane zmiany i rezultaty. WIZJA ukazuje Gminę Niechanowo w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych celów.

Wizja Gminy Niechanowo brzmi następująco:

Gmina Niechanowo w 2036 roku jest nowoczesną, uporządkowaną przestrzennie i aktywną społecznie gminą wiejską, która umiejętnie łączy rolniczy charakter, bliskość Gniezna oraz lokalne dziedzictwo z wysoką jakością życia mieszkańców. Jest miejscem bezpiecznym, dostępnym komunikacyjnie i infrastrukturalnie, przyjaznym rodzinom, seniorom, osobom młodym i przedsiębiorcom. Rozwija się w sposób zrównoważony, chroniąc środowisko, zasoby wodne, krajobraz rolniczy i dziedzictwo kulturowe, a jednocześnie wzmacniając lokalną przedsiębiorczość, usługi społeczne, rekreację, mobilność rowerową i aktywność mieszkańców.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji Gminy Niechanowo, jej aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, a także uwzględniając czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, określono cztery główne cele strategiczne, które mają być osiągnięte w zgodzie z wizją rozwoju Gminy. W celu skutecznej realizacji założeń strategicznych, wyznaczono również cele szczegółowe (operacyjne), którym przypisano konkretne kierunki działań prowadzące do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

Wyznaczone dla Gminy Niechanowo cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, które są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. W sferze przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej podstawę działań powinno stanowić dążenie do zrównoważonego rozwoju, opartego na racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, ochronie zasobów naturalnych oraz adaptacji do zmian klimatu. Z kolei w sferze gospodarczej i społecznej szczególne znaczenie ma wzmacnianie lokalnego potencjału, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, integracji społecznej i poprawie jakości życia mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem w osiąganiu zamierzonych rezultatów rozwoju Gminy Niechanowo.

CELE STRATEGICZNE			
Cel 1	**Cel 2**	**Cel 3**	**Cel 4**
Uporządkowana, dostępna i bezpieczna przestrzeń Gminy Niechanowo sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi osadniczemu	**Odporne środowisko, racjonalna gospodarka wodna i niskoemisyjny rozwój Gminy Niechanowo**	**Silniejsza gospodarka lokalna oparta na rolnictwie, przedsiębiorczości, dziedzictwie i potencjale położenia Gminy**	**Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym**
CELE OPERACYJNE			
1.1. Zrównoważone planowanie przestrzenne i ochrona ładu przestrzennego Gminy	**2.1. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych i krajobrazu rolniczego**	**3.1. Lepsze warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy**	**4.1. Nowoczesna edukacja i lepsze warunki rozwoju dzieci oraz młodzieży**
1.2. Nowoczesna, dostępna i bezpieczna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	**2.2. Zwiększona odporność Gminy na suszę i skutki zmian klimatu**	**3.2. Nowoczesne rolnictwo i rozwój działalności okołorolniczej oraz przetwórstwa lokalnego**	**4.2. Dostępne usługi społeczne, zdrowotne i senioralne odpowiadające na zmiany demograficzne**
1.3. Funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne przestrzenie publiczne w miejscowościach Gminy	**2.3. Niskoemisyjna transformacja energetyczna oraz sprawna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa**	**3.3. Rozpoznawalna marka Gminy oparta na produkcie lokalnym, dziedzictwie kulturowym i rekreacji rowerowej**	**4.3. Aktywna kultura, sport, rekreacja i komunikacja społeczna wzmacniające integrację mieszkańców**

W tabeli na kolejnych stronach przedstawiono cele strategiczne wraz z przypisanymi do nich celami operacyjnymi oraz kierunkami działań.

Cel strategiczny 1. Uporządkowana, dostępna i bezpieczna przestrzeń Gminy Niechanowo sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi osadniczemu

Cel strategiczny 1 koncentruje się na kształtowaniu przestrzeni Gminy Niechanowo w sposób uporządkowany, funkcjonalny i zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jego realizacja ma szczególne znaczenie w kontekście rolniczego charakteru Gminy, położenia w sąsiedztwie Gniezna oraz presji osadniczej i inwestycyjnej, która może wpływać na sposób zagospodarowania terenów. Kluczowe jest takie prowadzenie polityki przestrzennej, aby rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej i gospodarczej następował przede wszystkim w miejscowościach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej, usług publicznych i powiązań komunikacyjnych.

Istotnym elementem tego celu jest poprawa dostępności komunikacyjnej oraz infrastrukturalnej Gminy. Dobre powiązania drogowe, rozwój tras pieszo-rowerowych, poprawa transportu zbiorowego, infrastruktury przesiadkowej, wodociągowej, oświetleniowej i cyfrowej mają bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, bezpieczeństwo codziennych dojazdów oraz atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną Gminy. Równocześnie działania te powinny być prowadzone w sposób ograniczający nadmierne rozpraszanie zabudowy i wzrost kosztów obsługi infrastrukturalnej nowych terenów. Cel strategiczny 1 obejmuje również poprawę jakości przestrzeni publicznych w Niechanowie i pozostałych miejscowościach Gminy. Estetyczne, bezpieczne i dostępne miejsca spotkań, tereny zieleni, place zabaw, miejsca odpoczynku, elementy małej architektury oraz oznakowanie miejsc ważnych dla lokalnej tożsamości wzmacniają integrację mieszkańców i pozytywny wizerunek Gminy. Przestrzeń publiczna pełni zatem nie tylko funkcję użytkową, ale również społeczną, rekreacyjną i tożsamościową.

Cel operacyjny 1.1. „Zrównoważone planowanie przestrzenne i ochrona ładu przestrzennego Gminy" obejmuje działania związane z opracowaniem i wdrażaniem planu ogólnego, zwiększaniem pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz racjonalnym wyznaczaniem terenów pod funkcje mieszkaniowe, usługowe, gospodarcze i odnawialne źródła energii. Celem tych działań jest uporządkowanie polityki przestrzennej, ograniczenie rozpraszania zabudowy, ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie przewidywalności procesów inwestycyjnych.

Cel operacyjny 1.2. „Nowoczesna, dostępna i bezpieczna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna" dotyczy poprawy dostępności Gminy oraz standardu podstawowej infrastruktury. Obejmuje modernizację dróg gminnych, współpracę z zarządcami dróg wyższych kategorii, rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, transportu zbiorowego, rozwiązań bike&ride i park&ride, a także rozwój infrastruktury wodociągowej, stacji uzdatniania wody, Internetu szerokopasmowego i oświetlenia ulicznego. Realizacja tego

celu ma poprawić bezpieczeństwo i komfort codziennego przemieszczania się mieszkańców oraz ograniczać ryzyko wykluczenia transportowego.

Cel operacyjny 1.3. „Funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne przestrzenie publiczne w miejscowościach Gminy" odnosi się do jakości przestrzeni wspólnych w Niechanowie i sołectwach. Obejmuje zagospodarowanie terenów przy obiektach publicznych, świetlicach, szkołach, remizach OSP, przystankach, placach zabaw i miejscach spotkań mieszkańców, a także rozwój małej architektury, terenów zieleni, miejsc odpoczynku, oznakowania lokalnego i działań poprawiających bezpieczeństwo. Ważnym aspektem jest również dostępność przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz wzmacnianie estetyki i tożsamości poszczególnych miejscowości.

Realizacja celu strategicznego 1 pozwoli na lepsze powiązanie rozwoju przestrzennego Gminy z dostępnością infrastruktury, usług publicznych i transportu. Działania zaplanowane w ramach tego celu będą sprzyjały ochronie rolniczego charakteru Gminy, poprawie bezpieczeństwa i jakości przestrzeni publicznych oraz wzmacnianiu funkcji Niechanowa i pozostałych miejscowości jako miejsc dobrych do życia, pracy, rekreacji i aktywności społecznej.

Cel strategiczny 1. Uporządkowana, dostępna i bezpieczna przestrzeń Gminy Niechanowo sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi osadniczemu			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
1.1. Zrównoważone planowanie przestrzenne i ochrona ładu przestrzennego Gminy	• Opracowanie i wdrażanie planu ogólnego Gminy Niechanowo jako podstawy prowadzenia polityki przestrzennej, z uwzględnieniem funkcji rolniczej, mieszkaniowej, usługowej, gospodarczej, rekreacyjnej i środowiskowej. • Stopniowe zwiększanie pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla obszarów presji mieszkaniowej, terenów położonych w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych, terenów aktywności gospodarczej oraz obszarów wymagających uporządkowania funkcjonalnego. • Koncentracja nowej zabudowy, w tym społecznych form budownictwa mieszkaniowego, w miejscowościach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej, usług publicznych i podstawowych powiązań komunikacyjnych, w szczególności w Niechanowie, Cielimowie oraz innych miejscowościach pełniących funkcje lokalne. • Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie nadmiernego rozpraszania zabudowy na terenach użytkowanych rolniczo oraz racjonalne wyznaczanie terenów przeznaczonych pod nowe funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze. • Wyznaczanie i porządkowanie terenów	• Uporządkowanie polityki przestrzennej Gminy oraz zwiększenie przewidywalności procesów inwestycyjnych. • Ograniczenie nadmiernego rozpraszania zabudowy i kosztów obsługi infrastrukturalnej nowych terenów. • Lepsze powiązanie rozwoju mieszkaniowego, usługowego i gospodarczego z dostępnością infrastruktury technicznej, usług publicznych i transportu. • Wzmocnienie funkcji Niechanowa jako lokalnego ośrodka administracyjnego, usługowego i społecznego oraz uporządkowanie rozwoju miejscowości położonych przy głównych ciągach komunikacyjnych. • Skuteczniejsza ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego.	• Uchwalony plan ogólny Gminy (tak/nie). • Udział powierzchni Gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%). • Liczba uchwalonych lub zaktualizowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.). • Liczba opracowanych analiz, koncepcji lub opracowań planistycznych dotyczących rozwoju przestrzennego Gminy (szt.). • Liczba udostępnionych lub zaktualizowanych zbiorów danych przestrzennych, map lub usług cyfrowych związanych z planowaniem przestrzennym (szt.). • Liczba konsultacji społecznych dotyczących

	możliwych do wykorzystania pod działalność gospodarczą, usługi lokalne, rzemiosło, przetwórstwo, funkcje okołorolnicze oraz odnawialne źródła energii, z uwzględnieniem ładu przestrzennego, dostępności drogowej oraz możliwości obsługi infrastrukturą techniczną. • Rozwój narzędzi informacji przestrzennej, w tym cyfrowych zasobów planistycznych, rejestrów, map i danych przestrzennych, wspierających obsługę mieszkańców, inwestorów oraz prowadzenie konsultacji społecznych. • Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu rolniczego, korytarza ekologicznego, terenów zieleni, obiektów zabytkowych oraz miejsc ważnych dla lokalnej tożsamości.	• Zwiększenie dostępności informacji przestrzennej dla mieszkańców, przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.	dokumentów planistycznych i rozwoju przestrzennego (szt.).
1.2. Nowoczesna, dostępna i bezpieczna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	• Modernizacja i przebudowa dróg gminnych, w szczególności odcinków o największym znaczeniu dla codziennych dojazdów mieszkańców, obsługi terenów osadniczych, powiązań między sołectwami oraz dostępu do usług publicznych. • Współpraca z zarządcami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w zakresie poprawy stanu technicznego dróg, bezpieczeństwa ruchu, budowy chodników, przejść dla pieszych, poboczy, zatok autobusowych i elementów uspokojenia ruchu. • Rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, w tym kontynuacja i uzupełnianie powiązań związanych z trasą Gniezno–Witkowo oraz połączeniami lokalnymi pomiędzy Niechanowem, Cielimowem, Gurówkiem, Kędzierzynem i innymi	• Poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości Gminy oraz bezpieczeństwa pieszych, rowerzystów i kierowców. • Zwiększenie spójności połączeń drogowych, pieszych i rowerowych pomiędzy sołectwami, Niechanowem, Gnieznem i innymi ośrodkami zewnętrznymi. • Ograniczenie ryzyka wykluczenia transportowego części mieszkańców, szczególnie osób starszych, młodzieży i osób niezmotoryzowanych.	• Długość wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych (km). • Długość wybudowanych lub zmodernizowanych chodników, poboczy i ciągów pieszych (km). • Długość wybudowanych, przebudowanych lub oznakowanych tras rowerowych i pieszo-rowerowych (km). • Liczba zrealizowanych inwestycji poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego (szt.).

miejscowościami Gminy.
- Rozwój lokalnego systemu transportu zbiorowego poprzez współpracę z organizatorami i przewoźnikami, utrzymanie połączeń z Gnieznem oraz analizę możliwości poprawy obsługi miejscowości o słabszej dostępności komunikacyjnej, w tym Goczałkowa, Gurówka, Gurowa, Jelitowa, Marysina i Żółczy.
- Rozwój infrastruktury integrującej różne formy transportu, w tym utrzymanie i uzupełnianie miejsc bike&ride, rozwój infrastruktury park&ride, w szczególności w Cielimowie, poprawa dojść do przystanków oraz tworzenie bezpiecznych miejsc pozostawiania rowerów.
- Modernizacja i rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym modernizacja stacji uzdatniania wody w Niechanowie i Jarząbkowie, w powiązaniu z rozwojem osadniczym i potrzebami miejscowości o ograniczonym dostępie do infrastruktury technicznej.
- Wspieranie rozwoju infrastruktury szerokopasmowego Internetu, w szczególności w miejscowościach i punktach adresowych pozostających poza zasięgiem szybkich sieci, we współpracy z operatorami telekomunikacyjnymi.
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświetleniowej, w szczególności przy drogach, chodnikach, przystankach, obiektach publicznych i miejscach intensywnego ruchu mieszkańców.
- Lepsza integracja transportu zbiorowego, rowerowego, pieszego i samochodowego.
- Poprawa standardu infrastruktury technicznej, w tym dostępu do wodociągów, Internetu szerokopasmowego i oświetlenia.
- Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy poprzez poprawę dostępności infrastrukturalnej.
- Liczba miejscowości objętych regularnymi połączeniami transportu zbiorowego (szt.).
- Liczba elementów infrastruktury przesiadkowej i rowerowej, w tym miejsc bike&ride, miejsc parkingowych park&ride oraz stojaków rowerowych (szt.).
- Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej (km).
- Liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.).
- Udział punktów adresowych w zasięgu stacjonarnego Internetu szerokopasmowego (%).
- Liczba nowych lub zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego (szt.).

1.3. Funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne przestrzenie publiczne w miejscowościach Gminy	• Uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Niechanowie oraz sołectwach, w tym terenów przy świetlicach wiejskich, szkołach, obiektach sportowych, remizach OSP, przystankach, placach zabaw i miejscach spotkań mieszkańców. • Rewaloryzacja i lepsze wykorzystanie terenów zieleni oraz przestrzeni o znaczeniu rekreacyjnym i wizerunkowym, w szczególności parku i otoczenia zespołu pałacowo-parkowego w Niechanowie oraz lokalnych terenów zielonych w miejscowościach Gminy. • Rozwój małej architektury, miejsc odpoczynku, ławek, koszy, stojaków rowerowych, tablic informacyjnych, oznakowania lokalnego i elementów poprawiających funkcjonalność codziennego korzystania z przestrzeni publicznych. • Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych poprzez rozbudowę oświetlenia, doświetlanie przejść, poprawę widoczności, likwidację barier i porządkowanie miejsc szczególnie uczęszczanych przez dzieci, młodzież, seniorów i osoby z ograniczoną mobilnością. • Wdrażanie zasad dostępności uniwersalnej w obiektach i przestrzeniach publicznych, w tym przy modernizacji dojść do budynków administracji, szkół, świetlic, obiektów kultury, sportu i rekreacji. • Rozwój i doposażenie placów zabaw, siłowni zewnętrznych, terenów sportowo-rekreacyjnych i miejsc aktywności lokalnej, z uwzględnieniem	• Poprawa jakości, estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych w Niechanowie oraz sołectwach. • Zwiększenie dostępności miejsc spotkań, rekreacji i integracji mieszkańców w różnych częściach Gminy. • Poprawa bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych, w szczególności pieszych, dzieci, seniorów i osób z ograniczoną mobilnością. • Lepsze wykorzystanie potencjału parku, lokalnych zabytków, terenów zieleni, świetlic i obiektów publicznych. • Wzmocnienie estetyki miejscowości oraz poczucia identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania. • Zwiększenie atrakcyjności Gminy jako miejsca życia, wypoczynku i aktywności społecznej.	• Liczba zagospodarowanych lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych (szt.). • Liczba zmodernizowanych lub doposażonych placów zabaw, siłowni zewnętrznych, terenów sportowo-rekreacyjnych i miejsc odpoczynku (szt.). • Liczba obiektów i przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (szt.). • Liczba nowych elementów małej architektury, oznakowania, tablic informacyjnych i miejsc odpoczynku (szt.). • Powierzchnia uporządkowanych, odnowionych lub nowo zagospodarowanych terenów zieleni i rekreacji (ha). • Liczba działań poprawiających bezpieczeństwo w przestrzeniach publicznych (szt.).

	potrzeb dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami. • Poprawa estetyki miejscowości poprzez utrzymanie zieleni, nasadzenia, uporządkowanie oznakowania, likwidację elementów degradujących przestrzeń oraz wspieranie inicjatyw sołeckich w zakresie upiększania miejscowości. • Wzmacnianie lokalnej tożsamości w przestrzeni poprzez oznakowanie miejsc historycznych, zabytków, miejsc pamięci, tras spacerowych i rowerowych oraz punktów związanych z dziedzictwem kulturowym Gminy.		• Liczba zrealizowanych inicjatyw sołeckich lub lokalnych dotyczących estetyki, zieleni, rekreacji i integracji mieszkańców (szt.). • Liczba oznakowanych miejsc dziedzictwa, miejsc pamięci, tras spacerowych lub punktów informacyjnych (szt.).

Cel strategiczny 2. Odporne środowisko, racjonalna gospodarka wodna i niskoemisyjny rozwój Gminy Niechanowo

Cel strategiczny 2 koncentruje się na ochronie zasobów środowiskowych Gminy Niechanowo, wzmacnianiu jej odporności na skutki zmian klimatu oraz ograniczaniu presji na powietrze, wodę, gleby i krajobraz. Jego realizacja ma szczególne znaczenie ze względu na rolniczy charakter Gminy, niewielki udział lasów, znaczenie przyrody rozproszonej w krajobrazie rolniczym, zły stan wód powierzchniowych oraz rosnące ryzyko niedoboru zasobów wodnych. Ochrona środowiska powinna być prowadzona w sposób zintegrowany, łączący działania przyrodnicze, retencyjne, infrastrukturalne, edukacyjne i planistyczne.

Ważnym wyzwaniem dla Gminy jest adaptacja do zmian klimatu, w szczególności ograniczanie skutków suszy, gwałtownych opadów, fal upałów i lokalnych podtopień. W tym kontekście istotne jest zwiększanie zdolności krajobrazu do zatrzymywania wody, rozwój małej retencji, utrzymanie urządzeń melioracyjnych, ograniczanie uszczelniania powierzchni oraz wprowadzanie rozwiązań zielono-niebieskiej infrastruktury. Działania te mają znaczenie zarówno dla poprawy warunków środowiskowych, jak i dla bezpieczeństwa mieszkańców oraz stabilności produkcji rolnej.

Cel strategiczny 2 obejmuje również niskoemisyjną transformację energetyczną oraz poprawę funkcjonowania systemów gospodarki ściekowej i odpadowej. Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła, termomodernizacja budynków, rozwój odnawialnych źródeł energii, rozbudowa kanalizacji, modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków, kontrola zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni, a także rozwój PSZOK i selektywnej zbiórki odpadów będą wpływać na poprawę jakości powietrza, ochronę wód i gleb oraz zwiększenie bezpieczeństwa środowiskowego Gminy.

Cel operacyjny 2.1. „Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych i krajobrazu rolniczego” obejmuje działania służące zachowaniu krajobrazu rolniczego, zadrzewień śródpolnych, miedz, alei, oczek wodnych, cieków, rowów, terenów przywodnych oraz innych elementów przyrody rozproszonej. Ważnym elementem jest uwzględnianie korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie”, zwiększanie bioróżnorodności, rekultywacja terenów zdegradowanych, usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz prowadzenie edukacji ekologicznej. Realizacja tego celu ma poprawić stan i funkcje przyrodnicze terenów otwartych oraz zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w ochronę środowiska.

Cel operacyjny 2.2. „Zwiększona odporność Gminy na suszę i skutki zmian klimatu” odnosi się do działań adaptacyjnych, których celem jest ograniczanie szybkiego odpływu wód opadowych i poprawa lokalnych stosunków wodnych. Obejmuje rozwój małej retencji, modernizację i utrzymanie rowów oraz urządzeń melioracyjnych, wdrażanie zielono-niebieskiej infrastruktury, ograniczanie uszczelniania powierzchni,

wsparcie rolników i mieszkańców w racjonalnym gospodarowaniu wodą oraz uwzględnianie ryzyk klimatycznych w planowaniu przestrzennym, inwestycjach i zarządzaniu kryzysowym. Działania te mają zwiększyć odporność Gminy na suszę, upały, intensywne opady i inne zjawiska ekstremalne.

Cel operacyjny 2.3. „Niskoemisyjna transformacja energetyczna oraz sprawna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa" obejmuje działania ukierunkowane na poprawę jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz bezpieczeństwa środowiskowego. W jego ramach przewidziano wspieranie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła, termomodernizację budynków użyteczności publicznej, rozwój instalacji OZE, w tym fotowoltaicznych, wiatrowych i biogazowych, rozbudowę sieci kanalizacyjnej, modernizację infrastruktury oczyszczania ścieków w Niechanowie, kontrolę gospodarki ściekowej oraz rozwój selektywnej zbiórki odpadów i infrastruktury PSZOK. Cel ten ma ograniczyć niską emisję, zmniejszyć ryzyko zanieczyszczenia wód i gleb oraz poprawić standard usług środowiskowych.

Realizacja celu strategicznego 2 pozwoli na lepsze powiązanie ochrony środowiska z rozwojem infrastruktury technicznej, adaptacją do zmian klimatu i transformacją energetyczną. Działania zaplanowane w ramach tego celu będą sprzyjały poprawie jakości powietrza, ochronie zasobów wodnych, zwiększeniu retencji, ograniczeniu presji na środowisko oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej mieszkańców. Dzięki temu Gmina Niechanowo będzie mogła rozwijać się w sposób bardziej odporny, niskoemisyjny i odpowiedzialny wobec swoich zasobów przyrodniczych.

Cel strategiczny 2. Odporne środowisko, racjonalna gospodarka wodna i niskoemisyjny rozwój Gminy Niechanowo			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
2.1. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych i krajobrazu rolniczego	• Ochrona krajobrazu rolniczego Gminy poprzez zachowanie terenów otwartych, użytków rolnych, zadrzewień śródpolnych, miedz, alei, oczek wodnych oraz innych elementów przyrody rozproszonej pełniących funkcje ekologiczne, krajobrazowe i retencyjne. • Uwzględnianie w dokumentach planistycznych i decyzjach rozwojowych przebiegu korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie" oraz potrzeby zachowania ciągłości powiązań przyrodniczych w krajobrazie rolniczym. • Wspieranie działań służących zwiększaniu bioróżnorodności, w tym nasadzeń drzew i krzewów, tworzenia łąk kwietnych, pasów zieleni, zieleni przydrożnej oraz zieleni przy obiektach publicznych i przestrzeniach wspólnych. • Ochrona terenów przywodnych, rowów, cieków, oczek wodnych i lokalnych obniżeń terenowych przed degradacją, zanieczyszczeniem i nadmiernym przekształcaniem. • Rekultywacja i przyrodnicze zagospodarowanie terenów zdegradowanych, w tym terenów po składowisku odpadów, z uwzględnieniem możliwości ich leśnego lub zielonego zagospodarowania. • Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych dotyczących ochrony	• Zachowanie rolniczego krajobrazu Gminy oraz elementów przyrody rozproszonej ważnych dla bioróżnorodności i retencji. • Lepsza ochrona terenów zieleni, cieków, rowów, oczek wodnych i terenów przywodnych przed degradacją. • Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz większe zaangażowanie lokalnych społeczności w działania prośrodowiskowe. • Wzmocnienie funkcji ekologicznych i krajobrazowych terenów otwartych oraz zieleni w miejscowościach Gminy. • Ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń i odpadów problemowych na środowisko oraz jakość życia mieszkańców. • Przyrodnicze zagospodarowanie terenów	• Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych i informacyjnych z zakresu ochrony środowiska, w tym z wykorzystaniem danych środowiskowych lub meteorologicznych (szt.). • Liczba zrealizowanych inicjatyw ekologicznych prowadzonych z udziałem mieszkańców, szkół, sołectw lub organizacji społecznych (szt.). • Liczba nowych nasadzeń drzew, krzewów lub innych form zieleni urządzonej i półnaturalnej (szt.). • Powierzchnia zrekultywowanych lub przyrodniczo zagospodarowanych terenów zdegradowanych (ha). • Powierzchnia utworzonych lub odtworzonych terenów zieleni, łąk kwietnych,

	środowiska, bioróżnorodności, jakości powietrza, oszczędzania wody, gospodarowania odpadami oraz odpowiedzialnego korzystania z zasobów przyrodniczych. • Wspieranie inicjatyw mieszkańców, sołectw, szkół, organizacji społecznych i Kół Gospodyń Wiejskich w zakresie ochrony środowiska, zieleni, estetyki miejscowości i edukacji ekologicznej. • Kontynuacja działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest oraz ograniczaniem innych źródeł zanieczyszczeń i degradacji przestrzeni. • Monitorowanie lokalnych uwarunkowań środowiskowych, w tym wykorzystywanie danych ze stacji meteorologicznej funkcjonującej na terenie Gminy jako narzędzia wspierającego edukację, informowanie mieszkańców i obserwację warunków środowiskowych.	zdegradowanych i ograniczenie ich negatywnego wpływu na krajobraz oraz środowisko. • Lepsze wykorzystanie danych środowiskowych i meteorologicznych w działaniach edukacyjnych i informacyjnych.	pasów zieleni i zadrzewień (ha). • Liczba działań służących ochronie lub uporządkowaniu terenów przywodnych, rowów, oczek wodnych i cieków (szt.). • Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest (Mg).
2.2. Zwiększona odporność Gminy na suszę i skutki zmian klimatu	• Rozwój małej retencji na terenie Gminy, w tym tworzenie, odtwarzanie i modernizacja zbiorników, oczek wodnych, rowów, zastawek, urządzeń piętrzących oraz realizacja przedsięwzięć retencyjnych wskazanych w dokumentach i analizach dotyczących gospodarowania wodami, służących ograniczaniu szybkiego odpływu wód opadowych. • Współpraca z właściwymi instytucjami, spółkami wodnymi, rolnikami i właścicielami gruntów w zakresie utrzymania, modernizacji i racjonalnego funkcjonowania systemów melioracyjnych oraz urządzeń wodnych. • Wprowadzanie rozwiązań z zakresu zielono-	• Zwiększenie zdolności Gminy do zatrzymywania wód opadowych i ograniczania skutków suszy. • Poprawa funkcjonowania systemów melioracyjnych, rowów i urządzeń wodnych w krajobrazie rolniczym. • Zwiększenie udziału zielono-niebieskiej infrastruktury w przestrzeniach publicznych i inwestycjach gminnych. • Ograniczenie szybkiego odpływu wód opadowych oraz poprawa lokalnych warunków	• Powierzchnia terenów objętych działaniami retencyjnymi lub adaptacyjnymi (ha). • Liczba wybudowanych, odtworzonych lub zmodernizowanych zbiorników, oczek wodnych, zastawek lub urządzeń piętrzących (szt.). • Długość utrzymanych, odtworzonych lub zmodernizowanych rowów i urządzeń melioracyjnych

	niebieskiej infrastruktury w przestrzeniach publicznych, przy szkołach, świetlicach, obiektach sportowych, drogach i terenach rekreacyjnych, w tym ogrodów deszczowych, nawierzchni przepuszczalnych, zbiorników na deszczówkę i nasadzeń zwiększających retencję. • Ograniczanie uszczelniania powierzchni w nowych inwestycjach publicznych oraz promowanie rozwiązań zatrzymujących wodę opadową w miejscu jej powstawania. • Wspieranie działań rolników i mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, ochrony gleb przed przesuszeniem, zwiększania retencji krajobrazowej oraz ograniczania skutków suszy rolniczej. • Uwzględnianie ryzyka suszy, podtopień lokalnych, fal upałów i gwałtownych zjawisk pogodowych w planowaniu przestrzennym, inwestycjach infrastrukturalnych oraz zarządzaniu kryzysowym. • Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących oszczędzania wody, zbierania deszczówki, ochrony gleby, retencji przydomowej i adaptacji gospodarstw domowych do zmian klimatu.	wodnych. • Zwiększenie świadomości mieszkańców i rolników w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą oraz adaptacji do zmian klimatu. • Lepsze przygotowanie Gminy do występowania suszy, upałów, intensywnych opadów i innych zjawisk ekstremalnych.	(km). • Liczba obiektów publicznych wyposażonych w rozwiązania do retencjonowania lub wykorzystania wód opadowych (szt.). • Liczba zrealizowanych elementów zielono-niebieskiej infrastruktury (szt.). • Liczba działań edukacyjnych dotyczących oszczędzania wody, retencji i adaptacji do zmian klimatu (szt.). • Liczba dokumentów, analiz lub procedur uwzględniających ryzyka klimatyczne i adaptacyjne (szt.).
2.3. Niskoemisyjna transformacja energetyczna oraz sprawna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa	• Wspieranie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych oraz promowanie niskoemisyjnych i odnawialnych rozwiązań grzewczych w budynkach mieszkalnych, komunalnych i publicznych. • Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym obiektów edukacyjnych, administracyjnych, kulturalnych, sportowych i społecznych, wraz z poprawą efektywności	• Ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym. • Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych oraz zwiększenie wykorzystania OZE.	• Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, komunalnych lub publicznych (szt.). • Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych

	energetycznej instalacji i systemów zarządzania energią. • Rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym fotowoltaicznych, wiatrowych i biogazowych, na obiektach publicznych, terenach do tego wyznaczonych, w gospodarstwach i przedsiębiorstwach, a także wspieranie mieszkańców w korzystaniu z programów dofinansowania OZE, magazynów energii i rozwiązań ograniczających koszty energii, z uwzględnieniem ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu, komfortu życia mieszkańców i możliwości przyłączeniowych. • Rozwój i modernizacja systemu gospodarki ściekowej, w tym budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków w Niechanowie, rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz wspieranie przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej jest nieuzasadniona technicznie lub ekonomicznie. • Kontynuacja inwentaryzacji i kontroli zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w celu ograniczania presji na wody powierzchniowe, podziemne i gleby. • Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów, edukacji odpadowej oraz działań ograniczających ilość odpadów zmieszanych, w tym promocja kompostowania bioodpadów i ponownego wykorzystania zasobów. • Uporządkowanie i docelowy rozwój infrastruktury Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, z uwzględnieniem dostępności dla	• Zmniejszenie kosztów energii w obiektach publicznych oraz większa odporność Gminy i mieszkańców na wzrost cen energii. • Zwiększenie dostępności kanalizacji sanitarnej i poprawa bezpieczeństwa funkcjonowania systemu gospodarki ściekowej. • Ograniczenie ryzyka zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleb ściekami bytowymi. • Sprawniejszy i bardziej dostępny system selektywnej zbiórki odpadów oraz lepsza obsługa odpadów problemowych. • Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie jakości powietrza, gospodarki ściekowej, segregacji odpadów i efektywności energetycznej.	termomodernizacji lub modernizacji energetycznej (szt.). • Moc instalacji OZE funkcjonujących na obiektach publicznych (kW). • Liczba działań informacyjnych dotyczących wymiany źródeł ciepła, OZE i efektywności energetycznej (szt.). • Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km). • Udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej (%). • Liczba przedsięwzięć lub lokalizacji związanych z rozwojem instalacji biogazowych albo biometanowych objętych działaniami Gminy (szt.). • Liczba zrealizowanych inwestycji dotyczących infrastruktury oczyszczania ścieków (szt.). • Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników

	mieszkańców, efektywnej obsługi odpadów problemowych oraz powiązania z systemem gospodarki odpadami Gminy.		bezodpływowych objętych wsparciem, ewidencją lub kontrolą (szt.). • Liczba zrealizowanych inwestycji lub działań dotyczących PSZOK (szt.). • Udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych (%).

Cel strategiczny 3. Silniejsza gospodarka lokalna oparta na rolnictwie, przedsiębiorczości, dziedzictwie i potencjale położenia Gminy

Cel strategiczny 3 koncentruje się na wzmacnianiu lokalnej gospodarki Gminy Niechanowo poprzez rozwój przedsiębiorczości, nowoczesnego rolnictwa, działalności okołorolniczej oraz lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów i położenia Gminy. Jego realizacja ma szczególne znaczenie w kontekście relatywnie ograniczonej liczby miejsc pracy na terenie Gminy, potrzeby tworzenia warunków dla rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzmacniania powiązań gospodarczych z Gnieznem, Wrześnią i innymi ośrodkami regionu. Ważnym zadaniem będzie także przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej, wspieranie lokalnych firm oraz rozwój usług codziennych i małej gastronomii.

Istotnym fundamentem lokalnej gospodarki pozostaje rolnictwo, które współtworzy zarówno strukturę gospodarczą, jak i tożsamość Gminy. W kolejnych latach ważne będzie wspieranie nowoczesnych form gospodarowania, efektywnego wykorzystania zasobów, ochrony gleb, retencji, odnawialnych źródeł energii oraz ograniczania kosztów produkcji. Uzupełnieniem tradycyjnej funkcji rolniczej powinien być rozwój działalności okołorolniczej, przetwórstwa produktów rolnych, sprzedaży bezpośredniej, krótkich łańcuchów dostaw oraz dywersyfikacji dochodów gospodarstw.

Cel strategiczny 3 obejmuje również działania związane z budowaniem rozpoznawalnej marki Gminy Niechanowo. Marka ta powinna opierać się na rolniczym charakterze Gminy, lokalnej historii, zespole pałacowo-parkowym w Niechanowie, zabytkach, miejscach pamięci, spokojnym wiejskim krajobrazie, rekreacji rowerowej i aktywności mieszkańców. Rozwój produktu lokalnego, materiałów promocyjnych, oznakowania, małej infrastruktury rekreacyjnej oraz współpracy z partnerami lokalnymi i ponadlokalnymi może zwiększyć rozpoznawalność Gminy i wzmocnić jej atrakcyjność jako miejsca do życia, prowadzenia działalności i wypoczynku weekendowego.

Cel operacyjny 3.1. „Lepsze warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy" obejmuje działania służące tworzeniu korzystniejszych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Gminy. Dotyczy to w szczególności wspierania mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, przygotowania i aktualizacji oferty inwestycyjnej, poprawy obsługi inwestorów i przedsiębiorców, współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz promocji lokalnych firm, usług i inicjatyw gospodarczych. Realizacja tego celu ma sprzyjać zwiększeniu aktywności gospodarczej mieszkańców, rozszerzeniu lokalnej oferty usługowej oraz tworzeniu możliwości podejmowania pracy i działalności bliżej miejsca zamieszkania.

Cel operacyjny 3.2. „Nowoczesne rolnictwo i rozwój działalności okołorolniczej oraz przetwórstwa lokalnego" odnosi się do wzmacniania rolnictwa jako jednej

z podstawowych funkcji Gminy. Obejmuje działania związane ze szkoleniami, doradztwem, współpracą z instytucjami rolniczymi, rozwojem usług dla rolnictwa, magazynowania, logistyki, mechanizacji oraz przetwórstwa produktów rolnych. Ważnym elementem jest także wspieranie lokalnych produktów rolnych, sprzedaży bezpośredniej, krótkich łańcuchów dostaw oraz współpracy producentów, rolników, przedsiębiorców i organizacji społecznych. Działania te mają zwiększać konkurencyjność gospodarstw, wspierać dywersyfikację dochodów oraz lepiej wykorzystywać potencjał rolniczy Gminy.

Cel operacyjny 3.3. „Rozpoznawalna marka Gminy oparta na produkcie lokalnym, dziedzictwie kulturowym i rekreacji rowerowej" obejmuje działania służące budowaniu spójnego wizerunku Gminy oraz wzmacnianiu jej rozpoznawalności. W centrum tych działań znajduje się lokalna tożsamość, produkt lokalny, dziedzictwo kulturowe, zespół pałacowo-parkowy w Niechanowie, zabytki, miejsca pamięci, wydarzenia lokalne oraz rekreacja rowerowa i weekendowa. Cel obejmuje również przygotowanie materiałów promocyjnych, map, przewodników, treści cyfrowych, oznakowania miejsc dziedzictwa oraz rozwój małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Realizacja tego celu pozwoli lepiej wykorzystać lokalne zasoby w promocji Gminy i budowaniu jej pozytywnego wizerunku.

Realizacja celu strategicznego 3 pozwoli na wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości, lepsze wykorzystanie rolniczego potencjału Gminy oraz rozwój produktu lokalnego i marki miejsca. Działania zaplanowane w ramach tego celu będą sprzyjały tworzeniu warunków dla działalności gospodarczej, wzmacnianiu współpracy pomiędzy rolnikami, przedsiębiorcami, instytucjami i organizacjami społecznymi oraz zwiększaniu rozpoznawalności Gminy Niechanowo jako miejsca o wyraźnej tożsamości, atrakcyjnego do życia, pracy, prowadzenia działalności i rekreacji.

Cel strategiczny 3. Silniejsza gospodarka lokalna oparta na rolnictwie, przedsiębiorczości, dziedzictwie i potencjale położenia Gminy			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
3.1. Lepsze warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy	• Tworzenie warunków dla rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności w zakresie usług lokalnych, rzemiosła, drobnej produkcji, działalności okołorolniczej, usług dla mieszkańców oraz obsługi rolnictwa. • Przygotowanie, aktualizacja i promocja oferty inwestycyjnej Gminy oraz wzmacnianie obsługi inwestorów i przedsiębiorców poprzez udostępnianie informacji o terenach możliwych do wykorzystania pod działalność gospodarczą, dostępnej infrastrukturze, procedurach administracyjnych i źródłach finansowania. • Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu, Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami gospodarczymi, szkołami i podmiotami szkoleniowymi w zakresie aktywizacji zawodowej, podnoszenia kwalifikacji mieszkańców oraz wspierania osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. • Promocja lokalnej przedsiębiorczości, w tym prezentacja firm działających na terenie Gminy, dobrych praktyk gospodarczych, lokalnych usług i inicjatyw gospodarczych podczas wydarzeń gminnych, w mediach społecznościowych i na stronie internetowej Gminy. • Wspieranie rozwoju usług codziennych i małej gastronomii w miejscowościach Gminy,	• Zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców oraz poprawa warunków prowadzenia działalności na terenie Gminy. • Lepsze przygotowanie przestrzeni i informacji dla przedsiębiorców oraz potencjalnych inwestorów. • Rozszerzenie lokalnej oferty usługowej, w tym usług codziennych, drobnej produkcji, rzemiosła i gastronomii. • Wzrost rozpoznawalności lokalnych firm i inicjatyw gospodarczych. • Wzmocnienie powiązań gospodarczych Gminy z Gnieznem, Wrześnią i innymi ośrodkami regionu. • Zwiększenie możliwości podejmowania pracy i działalności gospodarczej bliżej miejsca zamieszkania.	• Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.). • Liczba działań informacyjnych, doradczych, szkoleniowych lub wydarzeń dotyczących przedsiębiorczości, rynku pracy i aktywizacji zawodowej (szt.). • Powierzchnia terenów objętych ofertą inwestycyjną Gminy (ha). • Liczba opracowanych lub zaktualizowanych materiałów informacyjnych dotyczących oferty inwestycyjnej i gospodarczej Gminy (szt.). • Liczba działań promujących lokalne firmy, usługi i inicjatywy gospodarcze (szt.).

	szczególnie w powiązaniu z ruchem mieszkańców, wydarzeniami lokalnymi, trasami rowerowymi, terenami rekreacyjnymi i obiektami dziedzictwa kulturowego. • Wykorzystywanie położenia Gminy w sąsiedztwie Gniezna, przy drodze krajowej nr 15 i drodze wojewódzkiej nr 260, do budowania powiązań gospodarczych z większymi rynkami pracy, usług i zbytu.		• Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie Gminy (szt.).
3.2. Nowoczesne rolnictwo i rozwój działalności okołorolniczej oraz przetwórstwa lokalnego	• Wspieranie rozwoju nowoczesnego i konkurencyjnego rolnictwa poprzez promocję innowacyjnych rozwiązań, efektywnego gospodarowania zasobami, ochrony gleb, retencji, odnawialnych źródeł energii oraz ograniczania kosztów produkcji. • Współpraca z rolnikami, instytucjami doradztwa rolniczego, izbami rolniczymi, organizacjami branżowymi i jednostkami naukowo-doradczymi w zakresie szkoleń, doradztwa, pozyskiwania środków zewnętrznych i wdrażania dobrych praktyk rolniczych. • Rozwój działalności okołorolniczej, w tym usług dla rolnictwa, magazynowania, logistyki, mechanizacji oraz przetwórstwa produktów rolnych. • Wspieranie rozwoju lokalnych produktów rolnych, żywności wysokiej jakości, tradycji rolniczych i gospodarstw działających na terenie Gminy poprzez doradztwo, sprzedaż bezpośrednią, krótkie łańcuchy dostaw, udział w targach, kiermaszach i wydarzeniach branżowych oraz współpracę producentów, rolników, przedsiębiorców i organizacji społecznych na	• Wzmocnienie znaczenia rolnictwa jako podstawowego elementu lokalnej gospodarki i tożsamości Gminy. • Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz ich odporności na zmiany klimatu i wzrost kosztów produkcji. • Rozwój działalności okołorolniczej, usług dla rolnictwa, przetwórstwa i krótkich łańcuchów dostaw. • Lepsze wykorzystanie potencjału lokalnych produktów rolnych i tradycji rolniczych w rozwoju działalności okołorolniczej, krótkich łańcuchów dostaw i dywersyfikacji dochodów gospodarstw. • Wzrost współpracy pomiędzy rolnikami, przedsiębiorcami, instytucjami i organizacjami społecznymi.	• Liczba działań szkoleniowych, doradczych lub informacyjnych skierowanych do rolników i podmiotów okołorolniczych (szt.). • Liczba działań promujących produkty lokalne, sprzedaż bezpośrednią, krótkie łańcuchy dostaw lub lokalnych producentów (szt.). • Liczba podmiotów prowadzących działalność okołorolniczą, przetwórczą lub usługową dla rolnictwa (szt.). • Liczba gospodarstw lub podmiotów objętych działaniami wspierającymi dywersyfikację działalności rolniczej i

	rzecz wspólnego rozwoju, sprzedaży i dystrybucji produktów. • Poprawa infrastruktury wspierającej funkcjonowanie rolnictwa, w tym modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych, utrzymanie rowów, urządzeń melioracyjnych i rozwiązań służących gospodarowaniu wodą w krajobrazie rolniczym. • Wspieranie dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw rolnych, w tym poprzez agroturystykę, edukację regionalną, usługi rekreacyjne, produkcję lokalną, OZE i działalność związaną z obsługą ruchu rowerowego.	• Poprawa infrastruktury wspierającej prowadzenie działalności rolniczej i okołorolniczej.	okołorolniczej (szt.).
3.3. Rozpoznawalna marka Gminy oparta na produkcie lokalnym, dziedzictwie kulturowym i rekreacji rowerowej	• Budowanie spójnej marki Gminy Niechanowo opartej na rolniczym charakterze, lokalnej historii, zespole pałacowo-parkowym w Niechanowie, zabytkach, miejscach pamięci, zieleni, spokojnym wiejskim charakterze oraz rekreacji rowerowej. • Wykreowanie i promocja produktu lokalnego lub pakietu produktów lokalnych łączących potencjał rolnictwa, lokalnej żywności, dziedzictwa kulturowego, wydarzeń, rekreacji i aktywności mieszkańców. • Wykorzystywanie wybranych wydarzeń lokalnych jako elementów promocji marki Gminy, w szczególności wydarzeń opartych na tradycjach rolniczych, kulturze lokalnej, sporcie, rekreacji rowerowej, aktywności mieszkańców i dziedzictwie miejsca. • Wykorzystanie potencjału zespołu pałacowo-parkowego w Niechanowie, lokalnych zabytków, parków, obiektów sakralnych, miejsc pamięci i	• Wzrost rozpoznawalności Gminy Niechanowo jako miejsca o wyraźnej tożsamości, opartej na rolnictwie, dziedzictwie, rekreacji rowerowej i aktywności mieszkańców. • Lepsze wykorzystanie zespołu pałacowo-parkowego, zabytków, terenów zieleni, miejsc pamięci i lokalnych historii w promocji Gminy. • Powstanie rozpoznawalnego produktu lokalnego lub cyklicznego wydarzenia promującego Gminę. • Rozwój oferty rekreacyjnej, rowerowej i weekendowej dla mieszkańców oraz osób odwiedzających Gminę.	• Liczba opracowanych lub wdrożonych elementów marki lokalnej Gminy (szt.). • Liczba produktów lokalnych lub inicjatyw produktowych promujących lokalną tożsamość Gminy (szt.). • Liczba kampanii lub działań promujących markę Gminy, produkt lokalny lub ofertę rekreacyjną (szt.). • Liczba oznakowanych miejsc dziedzictwa kulturowego, miejsc pamięci, zabytków lub punktów informacji lokalnej (szt.).

	historii miejscowości do budowania oferty edukacyjnej, promocyjnej i rekreacyjnej. • Rozwój infrastruktury, oznakowania i małej infrastruktury obsługi ruchu rekreacyjnego oraz turystyki rowerowej, w tym miejsc odpoczynku, stojaków rowerowych, tablic informacyjnych, oznakowania tras, punktów informacji lokalnej, punktów widokowych, powiązań z trasą Gniezno–Witkowo oraz usług towarzyszących wydarzeniom i trasom rowerowym. • Przygotowanie materiałów promocyjnych, map, przewodników, treści internetowych i komunikacji wizualnej prezentującej walory Gminy, jej zabytki, trasy, wydarzenia, lokalne produkty i miejsca warte odwiedzenia. • Współpraca z sąsiednimi gminami, powiatem, organizacjami społecznymi, instytucjami kultury, szkołami, rolnikami i przedsiębiorcami w zakresie promocji dziedzictwa, turystyki rowerowej i lokalnych produktów.	• Wzrost zaangażowania mieszkańców, organizacji, rolników i przedsiębiorców w działania promocyjne. • Wzmocnienie wizerunku Gminy jako atrakcyjnego miejsca życia, wypoczynku, aktywności społecznej i lokalnej przedsiębiorczości.	• Liczba nowych lub zmodernizowanych elementów małej infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej (szt.). • Liczba opracowanych materiałów promocyjnych, map, przewodników, publikacji lub treści cyfrowych dotyczących Gminy (szt.). • Liczba partnerów zaangażowanych w działania promocyjne, produkt lokalny lub ofertę rekreacyjną Gminy (szt.).

Cel strategiczny 4. Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym

Cel strategiczny 4 koncentruje się na poprawie jakości życia mieszkańców Gminy Niechanowo poprzez rozwój usług publicznych, edukacyjnych, społecznych, zdrowotnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Jego realizacja ma szczególne znaczenie w kontekście potrzeb rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób niesamodzielnych oraz mieszkańców wymagających wsparcia środowiskowego. Wysoka jakość życia w gminie wiejskiej zależy nie tylko od infrastruktury technicznej i przestrzeni, ale również od dostępności opieki, edukacji, pomocy społecznej, profilaktyki zdrowotnej, kultury, sportu oraz możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej wspólnoty.

Ważnym obszarem celu jest wzmacnianie warunków rozwoju dzieci i młodzieży. Obejmuje to zarówno modernizację i doposażenie placówek edukacyjnych, rozwój infrastruktury dydaktycznej, cyfrowej, sportowej i rekreacyjnej przy szkołach, jak również poprawę dostępności wychowania przedszkolnego, utrzymanie opieki nad dziećmi do lat 3, rozwój zajęć dodatkowych oraz wsparcie uczniów o różnych potrzebach edukacyjnych. Działania te mają znaczenie dla wyrównywania szans rozwojowych, podnoszenia jakości kształcenia oraz wzmacniania atrakcyjności Gminy jako miejsca przyjaznego rodzinom.

Cel strategiczny 4 odpowiada również na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi i rosnącym zapotrzebowaniem na usługi społeczne, zdrowotne i senioralne. Istotne będzie rozwijanie form wsparcia dla seniorów, osób niesamodzielnych, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Szczególne znaczenie będą miały działania związane z utworzeniem lub rozwojem Klubu Seniora, poprawą warunków funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, wzmacnianiem kadr usług społecznych, rozwojem lokalnej bazy medycznej, profilaktyką zdrowotną, wsparciem zdrowia psychicznego oraz poprawą dostępności usług dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Uzupełnieniem działań edukacyjnych i społecznych jest rozwój aktywności kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i obywatelskiej. Instytucje kultury, biblioteka, świetlice wiejskie, Wiejski Dom Kultury w Jarząbkowie, Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe, organizacje społeczne i liderzy lokalni tworzą podstawę integracji mieszkańców oraz budowania lokalnej tożsamości. Rozwój stałej i cyklicznej oferty zajęć, wydarzeń lokalnych, infrastruktury kulturalnej, bibliotecznej i świetlicowej, a także sprawnej komunikacji z mieszkańcami będzie wzmacniał poczucie wspólnoty, przejrzystość działań Gminy i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne.

Cel operacyjny 4.1. „Nowoczesna edukacja i lepsze warunki rozwoju dzieci oraz młodzieży” obejmuje działania związane z modernizacją, remontami i doposażeniem

placówek oświatowych, rozwojem infrastruktury dydaktycznej, cyfrowej, sportowej i rekreacyjnej, poprawą dostępności wychowania przedszkolnego oraz utrzymaniem opieki nad dziećmi do lat 3. Ważnym elementem jest również rozwój zajęć dodatkowych, wyrównawczych i rozwijających zainteresowania, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne i stypendialne, a także edukacja obywatelska, ekologiczna, regionalna i prozdrowotna. Realizacja tego celu ma poprawić warunki nauki, opieki i rozwoju dzieci oraz młodzieży.

Cel operacyjny 4.2. „Dostępne usługi społeczne, zdrowotne i senioralne odpowiadające na zmiany demograficzne" odnosi się do rozwoju systemu wsparcia dla mieszkańców wymagających pomocy społecznej, opiekuńczej, zdrowotnej lub środowiskowej. Obejmuje rozwój usług społecznych, utworzenie lub rozwój Klubu Seniora, poprawę warunków funkcjonowania GOPS, wzmacnianie potencjału kadrowego, rozwój lokalnej bazy medycznej, działania profilaktyczne i prozdrowotne, wsparcie zdrowia psychicznego oraz poprawę dostępności usług dla osób ze szczególnymi potrzebami. Działania te mają ograniczać ryzyko samotności, izolacji i wykluczenia społecznego oraz poprawiać bezpieczeństwo mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. „Aktywna kultura, sport, rekreacja i komunikacja społeczna wzmacniające integrację mieszkańców" obejmuje działania służące rozwojowi oferty czasu wolnego, wydarzeń lokalnych, infrastruktury kulturalnej, bibliotecznej i świetlicowej, bezpieczeństwa publicznego oraz komunikacji z mieszkańcami. Szczególne znaczenie ma wzmacnianie roli Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, świetlic wiejskich, Wiejskiego Domu Kultury w Jarząbkowie, OSP, KGW, organizacji społecznych, klubów sportowych i grup nieformalnych jako miejsc i środowisk aktywności lokalnej. Realizacja tego celu ma zwiększać uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym, wzmacniać integrację i budować pozytywny wizerunek Gminy.

Realizacja celu strategicznego 4 pozwoli na poprawę dostępności usług publicznych, wzmocnienie systemu wsparcia społecznego, rozwój edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz zwiększenie aktywności mieszkańców. Działania zaplanowane w ramach tego celu będą sprzyjały tworzeniu Gminy przyjaznej rodzinom, dzieciom, młodzieży, seniorom i osobom ze szczególnymi potrzebami, a jednocześnie wzmacniały lokalną wspólnotę, solidarność społeczną i identyfikację mieszkańców z miejscem zamieszkania.

Cel strategiczny 4. Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
4.1. Nowoczesna edukacja i lepsze warunki rozwoju dzieci oraz młodzieży	• Modernizacja, remonty i doposażenie placówek oświatowych, w tym Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie, Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Jarząbkowie, Przedszkola „Kajtek" oraz oddziałów przedszkolnych. • Rozwój infrastruktury dydaktycznej, cyfrowej, sportowej i rekreacyjnej przy placówkach edukacyjnych, w tym budowa hali widowiskowo-sportowej przy Szkole Podstawowej w Niechanowie, rozwój pracowni przedmiotowych, sprzętu multimedialnego, pomocy dydaktycznych, zaplecza sportowego, placów zabaw i terenów aktywności uczniów. • Poprawa dostępności i jakości wychowania przedszkolnego, w tym analiza potrzeb lokalowych, organizacyjnych i kadrowych w zakresie opieki przedszkolnej oraz dostosowywanie oferty do zmian demograficznych. • Utrzymanie i rozwój usług opieki nad dziećmi do lat 3, w tym funkcjonowania Klubu Dziecięcego „Wesołe Skrzaty" oraz dostosowywanie liczby miejsc do potrzeb rodzin i możliwości organizacyjnych Gminy. • Rozwój zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych, wyrównawczych i rozwijających zainteresowania	• Poprawa warunków nauki, opieki i rozwoju dzieci oraz młodzieży w placówkach edukacyjnych Gminy. • Lepsza dostępność wychowania przedszkolnego i opieki nad dziećmi do lat 3. • Wzrost jakości kształcenia oraz większe wsparcie uczniów o różnych potrzebach edukacyjnych. • Rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych, rozwijających kompetencje, zainteresowania i aktywność dzieci oraz młodzieży. • Poprawa infrastruktury sportowej, cyfrowej i dydaktycznej placówek oświatowych. • Większe zaangażowanie szkół, instytucji kultury, organizacji społecznych i rodziców w rozwój dzieci i młodzieży. • Wzmocnienie atrakcyjności Gminy jako miejsca przyjaznego rodzinom z	• Liczba zmodernizowanych, wyremontowanych lub doposażonych placówek edukacyjnych (szt.). • Liczba nowych, zmodernizowanych lub doposażonych obiektów, sal i przestrzeni dydaktycznych, cyfrowych, sportowych lub rekreacyjnych przy placówkach edukacyjnych (szt.). • Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.). • Udział dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (%). • Liczba zrealizowanych zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych, wyrównawczych lub rozwijających zainteresowania (szt.). • Liczba uczniów objętych wsparciem

	uczniów, w szczególności w zakresie kompetencji kluczowych, matematyki, języków obcych, kompetencji cyfrowych, sportu, kultury, ekologii i edukacji regionalnej. • Wzmacnianie wsparcia dla uczniów zdolnych oraz uczniów wymagających dodatkowej pomocy, w tym poprzez zajęcia specjalistyczne, pomoc psychologiczno-pedagogiczną, programy stypendialne, projekty edukacyjne i współpracę z rodzicami. • Dostosowywanie czasu pracy świetlic szkolnych oraz organizacji opieki nad dziećmi do potrzeb rodziców, uczniów i możliwości kadrowo-finansowych placówek. • Rozwijanie edukacji obywatelskiej, ekologicznej, regionalnej i prozdrowotnej, wzmacniającej identyfikację dzieci i młodzieży z Gminą, lokalnym dziedzictwem, przyrodą i wspólnotą mieszkańców.	dziećmi.	psychologiczno-pedagogicznym, specjalistycznym, stypendialnym lub wyrównawczym (os.). • Liczba projektów edukacyjnych, ekologicznych, regionalnych, sportowych lub kulturalnych realizowanych przez placówki edukacyjne z udziałem dzieci i młodzieży (szt.). • Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego (%).
4.2. Dostępne usługi społeczne, zdrowotne i senioralne odpowiadające na zmiany demograficzne	• Rozwój usług społecznych odpowiadających na potrzeby osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób niesamodzielnych, rodzin w trudnej sytuacji oraz mieszkańców wymagających wsparcia środowiskowego. • Utworzenie lub rozwój Klubu Seniora oraz innych miejsc dziennej aktywności, integracji i wsparcia seniorów, z możliwością organizacji zajęć terapeutycznych, rehabilitacyjnych, edukacyjnych, rekreacyjnych, kulturalnych i międzypokoleniowych. • Poprawa warunków lokalowych i organizacyjnych funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy	• Poprawa dostępności i jakości usług społecznych, opiekuńczych, zdrowotnych i senioralnych na terenie Gminy. • Lepsze dostosowanie systemu wsparcia do procesu starzenia się społeczności lokalnej oraz potrzeb osób niesamodzielnych. • Poprawa warunków obsługi mieszkańców korzystających z pomocy społecznej i usług wspierających.	• Liczba osób objętych usługami społecznymi, opiekuńczymi, asystenckimi lub środowiskowymi (os.). • Liczba miejsc lub form dziennej aktywności, integracji i wsparcia seniorów (szt.). • Liczba uczestników zajęć, spotkań, warsztatów lub usług kierowanych do seniorów i osób niesamodzielnych (os.).

Społecznej, w tym zapewnienie bardziej komfortowej, dostępnej i dyskretnej obsługi mieszkańców korzystających ze wsparcia.

- Wzmacnianie potencjału kadrowego i organizacyjnego usług społecznych, w tym poprzez rozwój kompetencji pracowników, współpracę ze specjalistami oraz dostosowywanie zasobów kadrowych do rosnącej liczby zadań i potrzeb mieszkańców.
- Rozwój lokalnej bazy medycznej oraz wspieranie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej, profilaktyki zdrowotnej, badań przesiewowych, działań edukacyjnych i programów prozdrowotnych realizowanych we współpracy z podmiotami medycznymi, powiatem, organizacjami społecznymi i instytucjami publicznymi.
- Rozwój działań na rzecz zdrowia psychicznego, przeciwdziałania samotności, izolacji społecznej, uzależnieniom i kryzysom rodzinnym, w tym poprzez poradnictwo, grupy wsparcia, działania edukacyjne i współpracę międzyinstytucjonalną.
- Poprawa dostępności architektonicznej, komunikacyjnej i informacyjnej usług społecznych, zdrowotnych i senioralnych oraz miejsc ich świadczenia dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Rozwój współpracy pomiędzy GOPS, placówkami edukacyjnymi, instytucjami kultury, organizacjami społecznymi, parafiami, sołectwami, OSP i mieszkańcami w zakresie identyfikacji potrzeb oraz organizacji lokalnego wsparcia.
- Zwiększenie dostępności działań profilaktycznych, prozdrowotnych i edukacyjnych.
- Ograniczenie ryzyka samotności, izolacji i wykluczenia społecznego seniorów oraz osób w trudnej sytuacji życiowej.
- Wzmocnienie współpracy instytucji i organizacji w zakresie świadczenia usług społecznych i środowiskowych.

- Liczba zrealizowanych działań profilaktycznych, zdrowotnych, edukacyjnych lub prozdrowotnych (szt.).
- Liczba działań, projektów lub inwestycji poprawiających warunki lokalowe i organizacyjne usług społecznych (szt.).
- Liczba działań, projektów lub inwestycji dotyczących rozwoju lokalnej bazy medycznej (szt.).
- Liczba pracowników systemu usług społecznych objętych szkoleniami, doradztwem lub podnoszeniem kompetencji (os.).
- Liczba działań poprawiających dostępność usług społecznych, zdrowotnych lub senioralnych dla osób ze szczególnymi potrzebami (szt.).
- Liczba inicjatyw międzyinstytucjonalnych na rzecz rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób w trudnej sytuacji

			życiowej (szt.).
4.3. Aktywna kultura, sport, rekreacja i komunikacja społeczna wzmacniające integrację mieszkańców	• Rozwój stałej i cyklicznej oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej, edukacyjnej i czasu wolnego dla mieszkańców w różnym wieku, w tym dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów i rodzin, obejmującej m.in. zajęcia sportowe, rekreacyjne, warsztatowe, muzyczne, artystyczne, cyfrowe, obywatelskie i wolontariackie. • Wzmacnianie roli Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, świetlic wiejskich i Wiejskiego Domu Kultury w Jarząbkowie jako miejsc integracji, edukacji, aktywności lokalnej i budowania tożsamości Gminy. • Budowa, modernizacja, remonty i doposażenie infrastruktury kulturalnej, bibliotecznej i świetlicowej, w tym budowa świetlicy wiejskiej w Cielimowie, przebudowa i modernizacja Biblioteki Publicznej w Niechanowie, modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Jarząbkowie oraz dostosowywanie budynków i przestrzeni do potrzeb dzieci, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. • Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej, w tym budowa nowej siedziby OSP w Niechanowie, doposażenie jednostek OSP oraz tworzenie warunków do funkcjonowania lokalnego centrum zarządzania kryzysowego. • Wzmacnianie zdolności Gminy do reagowania na nagłe sytuacje kryzysowe i zagrożenia, w tym rozwój procedur, systemów komunikacji alarmowej, współpracy z jednostkami OSP, służbami i instytucjami publicznymi oraz	• Poszerzenie oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i integracyjnej dla mieszkańców różnych grup wieku. • Wzmocnienie roli świetlic, instytucji kultury, biblioteki, OSP, KGW i organizacji społecznych jako centrów aktywności lokalnej. • Poprawa stanu i dostępności infrastruktury kulturalnej, bibliotecznej i świetlicowej. • Większe zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne, wydarzenia lokalne i inicjatywy oddolne. • Zwiększenie gotowości organizacyjnej Gminy, jednostek OSP, instytucji publicznych i lokalnych społeczności do reagowania na nagłe sytuacje kryzysowe oraz zapewniania wsparcia mieszkańcom. • Lepsza oferta czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. • Sprawniejsza, bardziej dostępna i wielokanałowa komunikacja pomiędzy Gminą a mieszkańcami. • Wzmocnienie tożsamości	• Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, edukacyjnych lub integracyjnych (szt.). • Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, edukacyjnych lub integracyjnych (os.). • Liczba nowych, zmodernizowanych, wyremontowanych lub doposażonych obiektów kultury, bibliotek i świetlic (szt.). • Liczba nowych, zmodernizowanych lub doposażonych obiektów OSP, zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej (szt.). • Liczba doposażonych jednostek OSP (szt.). • Liczba zajęć, warsztatów, sekcji, klubów lub form aktywności dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów (szt.). • Liczba inicjatyw

	dostosowywanie wybranych obiektów, infrastruktury i zasobów gminnych do pełnienia funkcji podwójnego zastosowania, służących zarówno codziennym potrzebom mieszkańców, jak i wsparciu działań w sytuacjach kryzysowych. • Rozwój wydarzeń integracyjnych, kulturalnych, sportowych i lokalnych, w tym Dni Niechanowa, Dożynek Gminnych, Biegu Niechana, Niechanowskiej Dyszki, wydarzeń sołeckich, rodzinnych, międzypokoleniowych i promujących lokalne dziedzictwo. • Wspieranie aktywności Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych, organizacji społecznych, klubów sportowych, grup nieformalnych i liderów lokalnych w realizacji inicjatyw oddolnych, m.in. poprzez fundusz sołecki, małe granty, konkursy, partnerstwa, wolontariat i współpracę między sołectwami. • Wzmacnianie systemu komunikacji z mieszkańcami poprzez rozwój strony internetowej, mediów społecznościowych, biuletynu, tablic informacyjnych, komunikacji przez sołtysów, systemów powiadomień oraz form tradycyjnych dostępnych dla osób mniej aktywnych cyfrowo, a także dokumentowanie i promowanie inwestycji, wydarzeń, inicjatyw społecznych, działań sołeckich, osiągnięć mieszkańców i lokalnych organizacji.	lokalnej, poczucia wspólnoty i pozytywnego wizerunku Gminy.	realizowanych przez sołectwa, KGW, OSP, organizacje społeczne, kluby sportowe lub grupy nieformalne (szt.). • Liczba opracowanych, zaktualizowanych lub przetestowanych procedur, planów, instrukcji, ćwiczeń lub szkoleń z zakresu reagowania kryzysowego, ochrony ludności i obrony cywilnej (szt.). • Liczba opublikowanych informacji, materiałów lub relacji dotyczących inwestycji, wydarzeń i inicjatyw lokalnych (szt.). • Liczba organizacji społecznych, klubów, grup nieformalnych lub partnerów zaangażowanych w realizację działań lokalnych (szt.). • Liczba wdrożonych lub rozwijanych narzędzi i kanałów komunikacji z mieszkańcami (szt.).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Niechanowo jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części powiatu gnieźnieńskiego, w województwie wielkopolskim, w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 106 km^2. Na koniec 2024 roku Gminę zamieszkiwało 5 900 osób, co odpowiadało gęstości zaludnienia na poziomie 56 os./km^2.

Sieć osadniczą Gminy tworzą 22 sołectwa: Arcugowo, Cielimowo, Czechowo, Drachowo, Goczałkowo, Grotkowo, Gurowo, Gurówko, Jarząbkowo, Jelitowo, Karsewo, Kędzierzyn, Malczewo, Marysin, Mierzewo, Mikołajewice, Miroszka, Niechanowo, Nowa Wieś Niechanowska, Potrzymowo, Trzuskołoń i Żelazkowo. Centralnym ośrodkiem gminnym jest Niechanowo, w którym koncentrują się funkcje administracyjne, usługowe, edukacyjne, społeczne i częściowo gospodarcze. Miejscowość pełni rolę głównego ośrodka obsługi mieszkańców, a jej znaczenie wzmacnia lokalizacja siedziby władz Gminy oraz podstawowych obiektów użyteczności publicznej.

Dominującą formą użytkowania gruntów są użytki rolne, które stanowią około 82% powierzchni Gminy. Lasy zajmują 9,2%, natomiast tereny zurbanizowane i pozostałe, w tym wody, około 8,8% powierzchni. W ujęciu funkcjonalnym Gmina została zakwalifikowana do grupy gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej, co znajduje odzwierciedlenie zarówno w strukturze użytkowania terenu, jak i w dominujących sposobach zagospodarowania przestrzeni. Rolniczy charakter Gminy, wysoki udział użytków rolnych oraz dobra jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowią jedne z podstawowych uwarunkowań modelu funkcjonalno-przestrzennego.

Układ osadniczy Gminy ma charakter wiejski i stosunkowo rozproszony. W strukturze zabudowy dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zabudowa zagrodowa, uzupełniona lokalnie przez obiekty usługowe, gospodarcze, produkcyjne, infrastrukturalne i użyteczności publicznej. Zabudowa zagrodowa występuje przede wszystkim w miejscowościach o silniej zachowanej funkcji rolniczej, natomiast zabudowa jednorodzinna rozwija się szczególnie w miejscowościach wykazujących większe zainteresowanie osiedleńcze, w tym w Niechanowie i Cielimowie. Cielimowo, ze względu na położenie przy drodze krajowej nr 15 oraz bliskość Gniezna, stanowi jeden z ważniejszych obszarów rozwoju funkcji mieszkaniowej w Gminie.

Układ funkcjonalno-przestrzenny Gminy charakteryzuje się dominacją funkcji rolniczej, koncentracją funkcji administracyjno-usługowych w Niechanowie oraz rozwijającą się funkcją mieszkaniową w miejscowościach najlepiej skomunikowanych z Gnieznem. Istotne znaczenie w strukturze przestrzennej posiadają również tereny położone wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, w szczególności drogi krajowej nr 15 i drogi

wojewódzkiej nr 260. Obszary te wykazują predyspozycje do rozwoju funkcji mieszkaniowych, usługowych, gospodarczych i okołorolniczych, przy jednoczesnej konieczności ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz ograniczania rozpraszania zabudowy.

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Gmina Niechanowo została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego Gniezna. Położenie to wzmacnia jej powiązania funkcjonalne z Gnieznem, w tym w zakresie dojazdów do pracy, korzystania z usług ponadlokalnych, edukacji, transportu oraz potencjalnych procesów osadniczych. Jednocześnie Gmina została wskazana jako obszar ochrony gleb dla celów produkcji rolnej, obszar cenny przyrodniczo, obszar ochrony krajobrazów kulturowych, ochrony i kształtowania zasobów wodnych oraz obszar o ograniczonej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich. Uwarunkowania te określają ramy prowadzenia polityki przestrzennej, w której rozwój osadniczy i gospodarczy powinien być równoważony ochroną gruntów rolnych, krajobrazu, zasobów wodnych i dziedzictwa kulturowego.

W zakresie planowania przestrzennego podstawowym dokumentem określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy dotychczas było Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niechanowo, przyjęte Uchwałą nr VI/32/1999 Rady Gminy Niechanowo z dnia 29 czerwca 1999 r., zmienione uchwałą nr VII/58/2015 Rady Gminy Niechanowo z dnia 23 lipca 2015 r. W kolejnych latach kluczowe znaczenie dla kształtowania ładu przestrzennego będzie miał plan ogólny Gminy, sporządzany zgodnie z obowiązującymi przepisami systemu planowania przestrzennego. Dokument ten, jako akt prawa miejscowego, określi podstawowe zasady zagospodarowania przestrzeni, w tym strefy planistyczne i ramy dalszego rozwoju zabudowy, a także będzie stanowił podstawę dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie Gminy Niechanowo obowiązuje 20 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących łącznie 0,44% powierzchni Gminy. Wśród nich 4 plany zostały uchwalone przed 2003 rokiem, co może wskazywać na potrzebę ich aktualizacji. Niewielki poziom pokrycia planistycznego powoduje, że znaczna część procesów inwestycyjnych realizowana jest w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Ruch budowlany w latach 2020-2024 charakteryzował się umiarkowanym, lecz względnie stabilnym poziomem aktywności inwestycyjnej. W analizowanym okresie wydano łącznie 363 decyzje o warunkach zabudowy, co potwierdza istotne znaczenie decyzji WZ w kształtowaniu rozwoju przestrzennego Gminy. W strukturze ruchu budowlanego dominowały inwestycje mieszkaniowe, choć widoczne były również

przedsięwzięcia dotyczące obiektów niemieszkalnych oraz infrastruktury. Utrzymujący się ruch inwestycyjny, przy niskim pokryciu miejscowymi planami, wskazuje na potrzebę dalszego porządkowania rozwoju przestrzennego poprzez plan ogólny i stopniowe zwiększanie zasięgu MPZP.

Układ transportowy Gminy oparty jest przede wszystkim na sieci drogowej. Przez teren Gminy przebiega około 2,6 km drogi krajowej nr 15 relacji Trzebnica–Ostróda oraz 8 km drogi wojewódzkiej nr 260 relacji Gniezno–Wólka. Pozostały układ drogowy tworzą drogi powiatowe o łącznej długości 62,6 km, drogi gminne o długości 104,4 km oraz drogi wewnętrzne. Według danych Urzędu Gminy w 2024 roku na terenie Gminy znajdowało się około 31,4 km dróg publicznych o nawierzchni gruntowej.

Położenie w układzie drogowym zapewnia stosunkowo dobrą dostępność do sąsiednich gmin i ośrodków miejskich. Z centrum Gminy możliwy jest dojazd samochodem w czasie około 30 minut do wszystkich sąsiednich gmin. Dojazd do Poznania, będącego stolicą województwa, zajmuje około jednej godziny. Układ drogowy stanowi zatem podstawowy element powiązań funkcjonalnych Gminy z otoczeniem, wpływając zarówno na codzienną mobilność mieszkańców, jak i na potencjał osiedleńczy oraz gospodarczy.

Na obszarze Gminy obecnie nie funkcjonuje transport kolejowy. Przez teren Gminy przebiega nieczynna linia kolejowa o znaczeniu lokalnym, która w przeszłości pełniła funkcję połączenia z Gnieznem. Linia ta nie jest obecnie wykorzystywana w ruchu pasażerskim ani towarowym, a na terenie Gminy nie funkcjonują czynne stacje ani przystanki kolejowe. Najbliższy czynny dworzec kolejowy znajduje się w Gnieźnie, dlatego dostęp mieszkańców do kolei odbywa się przede wszystkim poprzez dojazd do miasta.

Transport zbiorowy realizowany jest w oparciu o połączenia autobusowe, jednak jego dostępność jest zróżnicowana przestrzennie. Część miejscowości, w tym Goczałkowo, Gurówko, Gurowo, Jelitowo, Marysin i Żółcz, pozostaje poza zasięgiem regularnych połączeń komunikacyjnych. W kontekście modelu funkcjonalno-przestrzennego oznacza to konieczność traktowania dostępności transportowej jako jednego z istotnych warunków korzystania z usług publicznych, rynku pracy i powiązań ponadlokalnych. Dodatkowym elementem struktury transportowej są istniejące miejsca bike&ride w Niechanowie i Cielimowie, które mogą stanowić podstawę dalszego rozwoju zrównoważonej mobilności.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy należy uwzględniać przebieg istniejącej i planowanej infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym oraz wynikające z niej ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przez teren Gminy Niechanowo przebiegają zarówno elementy infrastruktury elektroenergetycznej,

jak i telekomunikacyjnej, w tym linia elektroenergetyczna 220 kV, linia elektroenergetyczna 110 kV oraz sieć światłowodowa. Ponadto planowany jest przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia. Lokalizacja tego typu infrastruktury powinna być uwzględniana przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych oraz podejmowaniu decyzji dotyczących sposobu zagospodarowania przestrzeni, w szczególności ze względu na konieczność zachowania odpowiednich stref technicznych, bezpieczeństwa i eksploatacji.

Na funkcjonowanie przestrzeni Gminy wpływa również występowanie udokumentowanych złóż kopalin. Na terenie Gminy Niechanowo znajduje się sześć złóż kruszyw naturalnych, obejmujących piaski i żwiry, zlokalizowanych przede wszystkim w rejonie Gurówka, Mierzewa i Trzuskołonia. Największe powierzchniowo złoża położone są w Mierzewie i Gurówku, natomiast pozostałe mają charakter mniejszych, rozproszonych zasobów. Ich ewentualne wykorzystanie powinno być prowadzone z uwzględnieniem ochrony środowiska, krajobrazu, ładu przestrzennego oraz jakości życia mieszkańców, a także z zapewnieniem właściwej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Cały obszar Gminy Niechanowo położony jest w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty. Sieć hydrograficzną tworzą niewielkie cieki wodne, rowy melioracyjne, stawy i oczka wodne. Układ ten ma znaczenie dla kształtowania stosunków wodnych w krajobrazie rolniczym, lokalnej retencji oraz ochrony zasobów wodnych.

Biorąc pod uwagę podstawowe jednostki klasyfikacji wód, w granicach Gminy występują 4 Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

- RW600018186339 – Wełna do Lutomni,
- RW60001018389 – Wrześnica,
- RW6000091836869 – Rudnik,
- RW6000101836839 – Struga Bawół do Dopływu z Szemborowa.

Wszystkie wymienione JCWP stanowią naturalne części wód. Ich ogólny stan oceniono jako zły, a ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych określono jako zagrożone. W modelu funkcjonalno-przestrzennym oznacza to konieczność ograniczania presji na wody powierzchniowe, w szczególności poprzez rozwój gospodarki ściekowej, ochronę terenów przywodnych, ograniczanie spływu zanieczyszczeń z terenów rolnych i zabudowanych oraz wzmacnianie retencji.

Z kolei analizując Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd), teren Gminy Niechanowo należy do dwóch wydzieleń:

- GW600042,
- GW600061.

Obie JCWPd położone są w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty. Charakteryzują się dobrym stanem chemicznym i ilościowym, a osiągnięcie celów środowiskowych uznano za niezagrożone. Ochrona wód podziemnych pozostaje istotnym elementem prowadzenia polityki przestrzennej, zwłaszcza w kontekście gospodarki ściekowej, lokalizacji nowych funkcji oraz ograniczania zanieczyszczeń obszarowych i punktowych.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy należy uwzględniać informacje wynikające z map zagrożenia powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego udostępnionymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Gmina Niechanowo znajduje się:

- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%);
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%);
- poza obszarami, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat);
- poza obszarami obejmującymi tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Brak wyznaczonych obszarów szczególnego zagrożenia powodzią nie oznacza całkowitego braku lokalnych zagrożeń wodnych. Ze względu na występowanie niewielkich cieków, rowów melioracyjnych i lokalnych obniżeń terenu możliwe są krótkotrwałe podtopienia związane z intensywnymi opadami. W prowadzeniu polityki przestrzennej istotne jest zatem zachowanie drożności urządzeń wodnych, ochrona terenów przywodnych oraz ograniczanie uszczelniania powierzchni.

Istotnym uwarunkowaniem systemu przyrodniczego Gminy jest również położenie jej obszaru w zasięgu GZWP nr 143 „Subzbiornik Inowrocław–Gniezno” oraz GZWP nr 144 „Dolina Kopalna Wielkopolska”, których zasoby wymagają uwzględniania w polityce przestrzennej i działaniach służących ochronie wód podziemnych.

Na terenie Gminy Niechanowo nie występują obecnie ustanowione formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody. Istotną funkcję przyrodniczą pełni jednak korytarz ekologiczny „Pojezierze Gnieźnieńskie”, przebiegający przez obszar Gminy. Nie stanowi on ustawowej formy ochrony przyrody, ale jest elementem ponadregionalnej sieci powiązań przyrodniczych. Obejmuje mozaikę terenów rolniczych, dolin cieków wodnych, zadrzewień śródpolnych oraz fragmentów lasów, pełniąc funkcję łącznika pomiędzy obszarami o wyższych walorach przyrodniczych w regionie. Oznacza to konieczność uwzględniania ciągłości przyrodniczej przy

lokalizacji nowej zabudowy, infrastruktury technicznej oraz inwestycji mogących wpływać na funkcje środowiskowe terenów otwartych.

Na terenie Gminy Niechanowo obowiązują zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

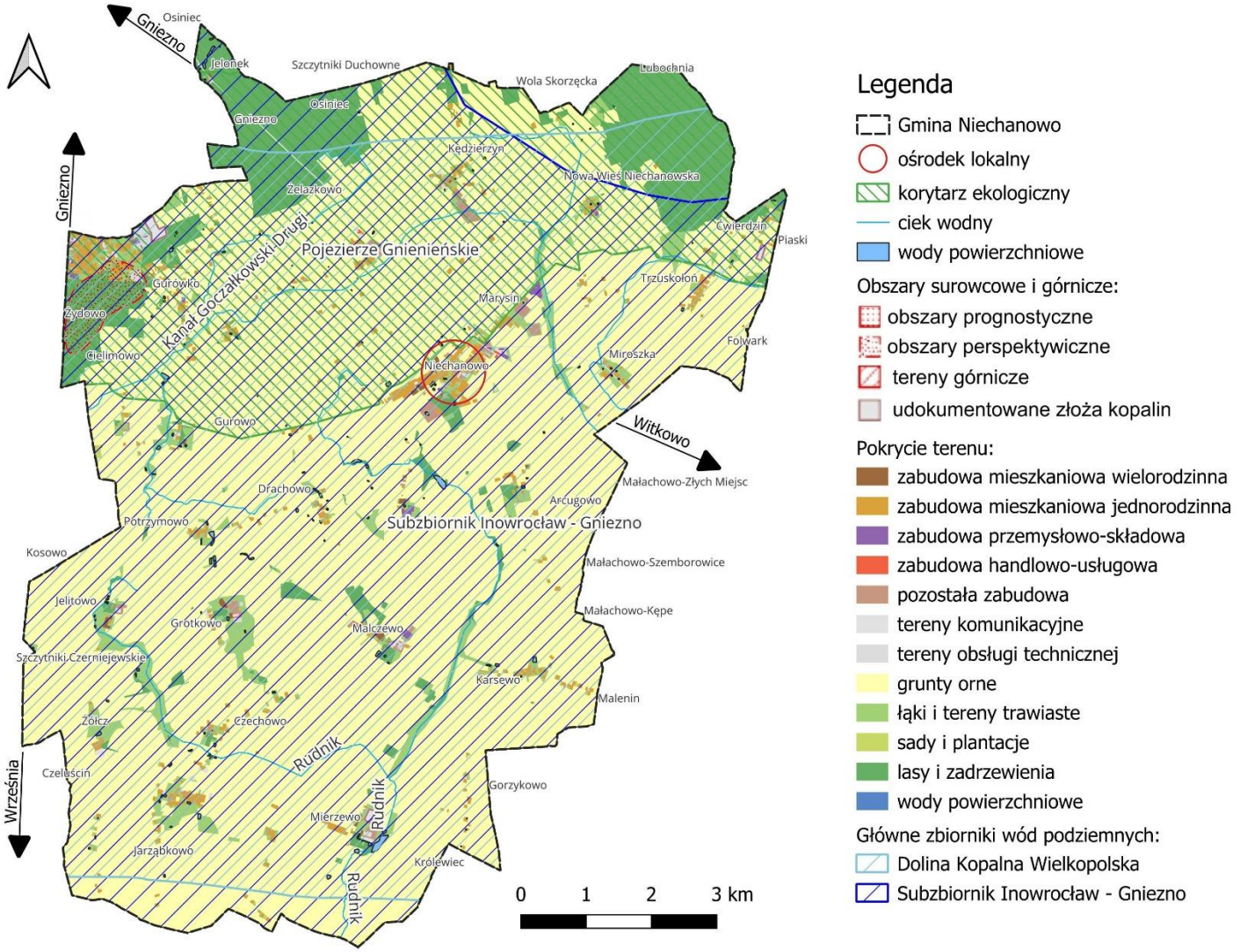
Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Niechanowo położona jest:

- w obszarze ekstremalnego zagrożenia w odniesieniu do suszy atmosferycznej;
- w obszarze ekstremalnego zagrożenia w odniesieniu do suszy rolniczej;
- częściowo w obszarach umiarkowanego i silnego zagrożenia w odniesieniu do suszy hydrologicznej;
- częściowo w obszarach umiarkowanego i silnego zagrożenia w odniesieniu do suszy hydrogeologicznej.

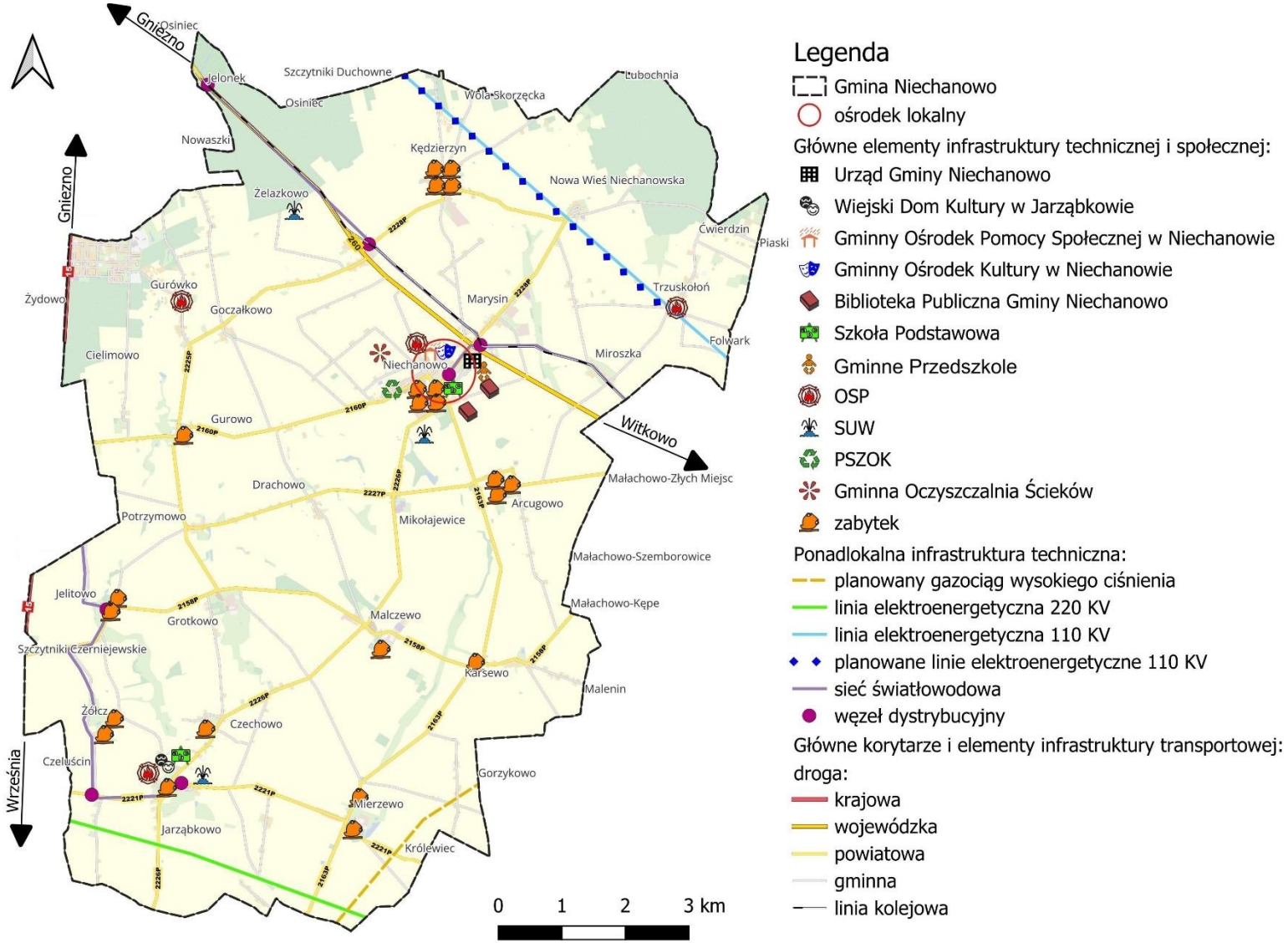
W łącznym zestawieniu Gmina Niechanowo klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą. Uwarunkowanie to ma szczególne znaczenie w gminie o intensywnej funkcji rolniczej, w której zasoby wodne, retencja i stan gleb bezpośrednio wpływają na trwałość podstawowych funkcji przestrzeni.

W konsekwencji model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo opiera się na wiejskim, rolniczym charakterze przestrzeni, z wyraźnym rdzeniem administracyjno-usługowym w Niechanowie, rozwijającą się funkcją mieszkaniową w miejscowościach najlepiej skomunikowanych z Gnieznem, układem transportowym opartym o drogę krajową nr 15 i drogę wojewódzką nr 260 oraz sieć dróg powiatowych i gminnych. Jednocześnie istotnymi elementami modelu są ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ograniczanie rozpraszania zabudowy, poprawa dostępności transportowej, ochrona zasobów wodnych, uwzględnianie korytarza ekologicznego oraz zwiększanie odporności Gminy na skutki suszy i zmian klimatu.

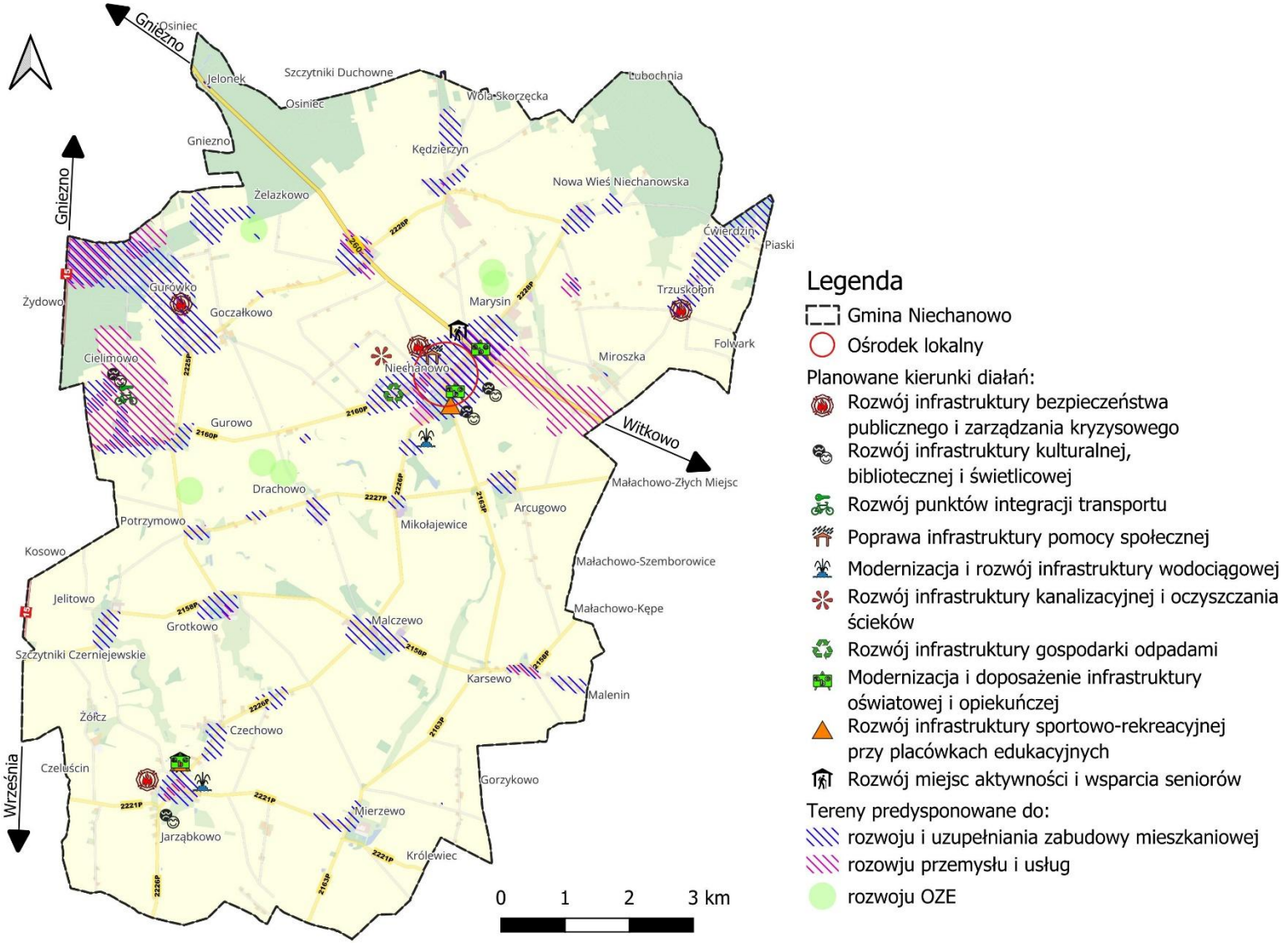
Mapy przedstawiające model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo zaprezentowano poniżej. W dalszej części rozdziału przedstawiono ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie.

Ryc. 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo – system powiązań przyrodniczych
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK, danych planistycznych Gminy Niechanowo oraz dokumentacji planu ogólnego Gminy Niechanowo.

Ryc. 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo – elementy infrastruktury społecznej, technicznej i transportowej
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK, danych planistycznych Gminy Niechanowo oraz dokumentacji planu ogólnego Gminy Niechanowo.

Ryc. 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Niechanowo – planowane przedsięwzięcia
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK, danych planistycznych Gminy Niechanowo oraz dokumentacji planu ogólnego Gminy Niechanowo.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie Niechanowo opiera się na uwarunkowaniach lokalnych, wynikających z diagnozy sytuacji przestrzennej, społecznej, gospodarczej i klimatyczno-środowiskowej, a także na ustaleniach dokumentów planistycznych wyższego rzędu. Szczególne znaczenie w tym zakresie ma Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego „Wielkopolska 2020+", przyjęty uchwałą Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Gmina Niechanowo została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego – Gniezno. Obszar ten obejmuje strefę powiązaną funkcjonalnie z Gnieznem, w szczególności w zakresie dostępności komunikacyjnej, rynku pracy, usług publicznych, edukacji, kultury, infrastruktury technicznej oraz codziennych powiązań społeczno-gospodarczych. Gniezno pełni w tym układzie rolę ośrodka subregionalnego, koncentrującego funkcje administracyjne, usługowe, edukacyjne, gospodarcze i kulturowe, natomiast gminy otaczające, w tym Gmina Niechanowo, pozostają z nim w silnych relacjach funkcjonalnych.

Kluczowym celem rozwoju przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego Gniezna jest poprawa wewnętrznych powiązań komunikacyjnych, społeczno-gospodarczych i infrastrukturalnych oraz wspieranie procesów rozwojowych dla osiągnięcia wysokiego poziomu konkurencyjności, ze szczególnym podkreśleniem funkcji metropolitalnych. Dla realizacji tego celu zdefiniowano następujące cele polityki przestrzennej:

1. Kształtowanie ładu przestrzennego.
2. Poprawa obsługi komunikacyjnej.
3. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
4. Ochrona i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego.
5. Wykorzystanie i wzmacnianie potencjału społeczno-gospodarczego.
6. Rozwój systemów infrastruktury technicznej.

Ponadto, w ramach zapisów Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Gmina Niechanowo została zaliczona do następujących obszarów funkcjonalnych i obszarów interwencji:

- obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych – co wskazuje na potrzebę wzmacniania wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, poprawy dostępu do usług, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz wspierania pozarolniczych funkcji gospodarczych przy zachowaniu ładu przestrzennego,

- obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej – co oznacza konieczność ochrony wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ograniczania nieuzasadnionego przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy,
- obszarów cennych przyrodniczo – co uzasadnia potrzebę ochrony terenów otwartych, powiązań przyrodniczych, zadrzewień śródpolnych, dolin cieków wodnych oraz elementów wzmacniających różnorodność biologiczną,
- obszarów ochrony krajobrazów kulturowych – co oznacza konieczność zachowania i właściwego eksponowania dziedzictwa kulturowego, historycznych układów ruralistycznych, zespołów pałacowo-parkowych, obiektów zabytkowych, miejsc pamięci oraz krajobrazu rolniczego jako elementów tożsamości lokalnej,
- obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych – co wskazuje na potrzebę ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, ograniczania zanieczyszczeń, wzmacniania retencji, racjonalnego gospodarowania wodą oraz rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- obszarów o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich – co uzasadnia potrzebę poprawy powiązań komunikacyjnych, rozwoju transportu zbiorowego, infrastruktury pieszej i rowerowej oraz wzmacniania dostępności do Gniezna, Poznania i innych ośrodków ponadlokalnych.

Przy planowaniu nowych funkcji i zagospodarowania terenów należy również uwzględniać ograniczenia wynikające z położenia części obszaru Gminy w granicach Obszaru Ograniczonego Użytkowania dla lotniska wojskowego w Powidzu, ustanowionego uchwałą Nr XVI/442/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 21 marca 2016 r., zmienioną uchwałą Nr XXIV/695/16 z dnia 28 listopada 2016 r. Ograniczenia te dotyczą w szczególności lokalizacji funkcji wrażliwych na hałas, w tym nowych szpitali, domów opieki społecznej oraz obiektów związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży. Realizacja nowej zabudowy, w tym mieszkaniowej, wymaga zapewnienia odpowiedniego klimatu akustycznego oraz stosowania rozwiązań technicznych ograniczających oddziaływanie hałasu, zgodnie z przepisami obowiązującymi dla poszczególnych stref obszaru ograniczonego użytkowania.

Szczególnym uwarunkowaniem rozwoju przestrzennego Gminy Niechanowo jest jej położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna oraz w zasięgu oddziaływania procesów suburbanizacyjnych zachodzących w otoczeniu miasta. Bliskość Gniezna, dostępność do rynku pracy, usług publicznych, edukacji, opieki zdrowotnej i oferty miejskiej, przy jednoczesnym wiejskim charakterze Gminy, powodują, że część miejscowości może stanowić atrakcyjne miejsce zamieszkania dla osób poszukujących terenów mieszkaniowych poza miastem. Szczególne znaczenie mają w tym zakresie miejscowości dobrze powiązane komunikacyjnie z Gnieznem, w tym położone w sąsiedztwie drogi krajowej nr 15, drogi wojewódzkiej nr 260 oraz głównych dróg powiatowych i gminnych.

Z tego względu polityka przestrzenna Gminy powinna umożliwiać racjonalne reagowanie na przyszłe potrzeby mieszkaniowe, wynikające nie tylko z prognoz demograficznych, ale również z położenia Gminy w miejskim obszarze funkcjonalnym Gniezna, presji osiedleńczej, dostępności komunikacyjnej oraz potrzeby zatrzymania obecnych mieszkańców i tworzenia oferty mieszkaniowej dla młodych rodzin. W toku prac planistycznych, w szczególności nad planem ogólnym oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zasadne jest więc uwzględnianie możliwości określenia wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynikałoby to wyłącznie z obliczeń opartych na dotychczasowych trendach demograficznych, jeżeli zostanie to potwierdzone analizą lokalnych uwarunkowań rozwoju.

Określenie wyższego zapotrzebowania powinno być każdorazowo uzasadnione w szczególności: położeniem Gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna, występowaniem presji suburbanizacyjnej, dostępnością do głównych ciągów komunikacyjnych, możliwością obsługi terenów infrastrukturą techniczną i społeczną, potrzebą koncentracji zabudowy w miejscowościach najlepiej przygotowanych do rozwoju oraz koniecznością ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej i ograniczania rozpraszania zabudowy. Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien być ukierunkowany przede wszystkim na uzupełnianie i porządkowanie istniejących struktur osadniczych oraz na tereny, których zagospodarowanie nie będzie powodowało nadmiernych kosztów infrastrukturalnych ani konfliktów z funkcją rolniczą Gminy.

Analiza powyższych uwarunkowań, diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Niechanowo oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Niechanowo, które przedstawiono poniżej.

Tab. 2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Niechanowo

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
• zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, • ochrona obszarów cennych przyrodniczo, terenów otwartych, zadrzewień śródpolnych, dolin cieków wodnych oraz korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie”, przy jednoczesnym uwzględnieniu możliwości ustanawiania form ochrony przyrody w przyszłości, jeżeli wynikać to będzie z rozpoznanych walorów środowiskowych, • zachowanie ciągłości powiązań przyrodniczych oraz ochrona korytarzy ekologicznych przed defragmentacją, w szczególności poprzez włączanie terenów rolnych, leśnych, zadrzewień i terenów przywodnych w system terenów otwartych, zieleni oraz powiązań pieszo-rowerowych, • utrzymanie różnorodności biologicznej, • przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, • wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, • dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i

projektowanych zespołów zabudowy,
- ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych,
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrolę stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i deszczowej, konserwację urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych itp.,
- zachowanie i właściwe zagospodarowanie niewielkich zbiorników wodnych, oczek wodnych, rowów melioracyjnych i terenów przywodnych, z priorytetem dla funkcji retencyjnych, przyrodniczych, krajobrazowych oraz edukacyjno-rekreacyjnych,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej,
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe),
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury,
- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- ochrona różnorodności dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji, historycznych układów ruralistycznych oraz dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- zachowanie zespołu pałacowego – Pałacu w Niechanowie, wraz z powiązaniami przestrzennymi z historycznym układem miejscowości, ochrona jego indywidualnych cech historycznych oraz utrzymanie funkcji kulturowej i przyrodniczej jako dominujących,
- podnoszenie walorów użytkowych, edukacyjnych, rekreacyjnych i turystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego, z wykorzystaniem ich jako istotnego komponentu lokalnej tożsamości i promocji Gminy,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,

- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej, produkcyjnej, magazynowej, składowej oraz intensywnej produkcji rolniczej i działalności okołorolniczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz, m.in. poprzez strefowanie zabudowy, zachowanie odpowiednich odległości, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, zapewnienie właściwej obsługi komunikacyjnej oraz ograniczanie uciążliwości związanych z hałasem, odorami, ruchem transportowym i emisjami,
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- uwzględnianie ograniczeń wynikających z położenia części obszaru Gminy w granicach Obszaru Ograniczonego Użytkowania dla lotniska wojskowego w Powidzu, w szczególności w zakresie lokalizacji funkcji wrażliwych na hałas, zapewnienia odpowiedniego klimatu akustycznego oraz stosowania rozwiązań technicznych ograniczających oddziaływanie hałasu zgodnie z przepisami właściwymi dla poszczególnych stref obszaru ograniczonego użytkowania,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy,
- planowanie zabudowy wielorodzinnej, w tym mieszkań społecznych, komunalnych lub realizowanych w formule społecznych inicjatyw mieszkaniowych, w sposób ekstensywny i dostosowany do skali miejscowości, z zachowaniem odpowiedniej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej, miejsc postojowych, zaplecza społecznego oraz powiązań z usługami publicznymi i układem komunikacyjnym,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Zgodnie z § 3 ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Niechanowo możliwe jest określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru określonego w §

3 ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej. Niniejsza Strategia wskazuje na zasadność określenia wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w Gminie Niechanowo. Uzasadnieniem takiego kierunku jest położenie Gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna oraz w miejskim obszarze funkcjonalnym ośrodka subregionalnego, obserwowana presja osiedleńcza w miejscowościach dobrze powiązanych z miastem, a także korzystna dostępność komunikacyjna wynikająca z przebiegu drogi krajowej nr 15, drogi wojewódzkiej nr 260 oraz głównych dróg powiatowych i gminnych. Znaczenie mają również potrzeby zatrzymania obecnych mieszkańców, tworzenia oferty mieszkaniowej dla młodych rodzin oraz zapewnienia możliwości realizacji mieszkań społecznych, komunalnych lub w formule społecznych inicjatyw mieszkaniowych. Wyższe zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową powinno być ukierunkowane przede wszystkim na miejscowości i obszary najlepiej przygotowane do rozwoju, w szczególności posiadające dostęp do infrastruktury technicznej, usług publicznych i obsługi komunikacyjnej. Jego określenie powinno służyć koncentracji i porządkowaniu zabudowy, uzupełnianiu istniejących struktur osadniczych oraz racjonalnemu wykorzystaniu rezerw terenowych, przy jednoczesnej ochronie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ograniczaniu rozpraszania zabudowy i przeciwdziałaniu nadmiernym kosztom infrastrukturalnym.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Niechanowo nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub

zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:
- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez kształtowanie spójnego układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej oraz węzłów komunikacyjnych, z uwzględnieniem ustaleń Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gniezna,
- dążenie do ograniczania zależności mieszkańców od indywidualnego transportu samochodowego, w szczególności poprzez powiązanie rozwoju zabudowy z dostępnością do usług publicznych, transportu zbiorowego oraz infrastruktury pieszej i rowerowej,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich elementów niezbędnych do ich prawidłowego wykorzystania, w tym chodników, miejsc postojowych, ciągów rowerowych, zieleni przyulicznej oraz rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów,
- kształtowanie ciągłej i bezpiecznej sieci połączeń pieszych i rowerowych, poprawiającej dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw, powiązania z Gnieznem, dostęp do usług publicznych oraz możliwości wykorzystania tych tras w celach rekreacyjnych i turystycznych,
- wspieranie rozwoju wielogałęziowego powiązania podsystemów transportu publicznego oraz indywidualnego, w tym punktów i węzłów przesiadkowych, systemu parkingów P&R, B&R i K&R, zintegrowanych z układem komunikacji kołowej oraz pieszo-rowerowej,
- uwzględnianie potrzeb obsługi transportowej rolnictwa, działalności gospodarczej i dostaw towarów przy jednoczesnym ograniczaniu uciążliwości ruchu ciężkiego dla zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych, środowiska i bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- tworzenie warunków przestrzennych dla lokalizacji infrastruktury ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych, w szczególności w miejscach powiązanych z transportem publicznym, usługami publicznymi oraz głównymi ciągami komunikacyjnymi.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:
- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy

wysokim stopniu zwodociągowania,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- przy planowaniu zagospodarowania przestrzennego oraz lokalizacji nowych inwestycji należy uwzględniać ograniczenia wynikające z przebiegu przez obszar Gminy istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej, w tym linii elektroenergetycznych 220 kV i 110 kV oraz sieci światłowodowej, a także planowanego gazociągu wysokiego ciśnienia; w szczególności należy zachować wymagane przepisami strefy techniczne i kontrolowane, ograniczenia dotyczące lokalizacji zabudowy oraz zasady zagospodarowania terenów wynikające z przepisów odrębnych i wymogów bezpieczeństwa funkcjonowania infrastruktury przesyłowej,
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Należy preferować lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW na gruntach klasy IV lub niższej, w sposób niepowodujący poszerzenia obszaru stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej, w tym odnawialnych źródeł energii, na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie", terenów cennych przyrodniczo oraz ewentualnych form ochrony przyrody, jeżeli zostaną ustanowione, a także z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz obiektów związanych z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- lokalizowanie elektrowni wiatrowych oraz innych instalacji OZE z uwzględnieniem ochrony krajobrazu rolniczego, korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie", zadrzewień śródpolnych, funkcji mieszkaniowych oraz wymogów wynikających z przepisów odrębnych,
- dopuszczenie lokalizacji instalacji OZE powiązanych z funkcją rolniczą Gminy, w tym instalacji wykorzystujących biomasę, biogaz rolniczy, nawozy naturalne oraz odpady z produkcji rolnej i rolno-spożywczej, pod warunkiem zapewnienia odpowiednich stref buforowych, ograniczenia uciążliwości odorowych, hałasowych i transportowych oraz ochrony zabudowy mieszkaniowej, krajobrazu i środowiska glebowo-wodnego.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące

zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszą funkcjonowania korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie", terenów otwartych, zadrzewień, cieków wodnych, gleb wysokiej przydatności rolniczej, siedlisk gatunków występujących na terenie Gminy oraz ewentualnych form ochrony przyrody, jeżeli zostaną ustanowione,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko,
- przeprowadzenie indywidulanej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- zalesianie gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie,
- rozwój zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, miedz oraz stref buforowych, w szczególności na terenach intensywnie użytkowanych rolniczo, w celu ograniczania erozji wietrznej i wodnej, poprawy retencji krajobrazowej oraz wzmacniania różnorodności biologicznej,
- wzmacnianie retencji wodnej na terenach rolniczych, w tym poprzez utrzymanie, przebudowę lub dostosowanie urządzeń melioracyjnych do funkcji odwadniająco-nawadniających, przeciwdziałających skutkom suszy, podtopień i degradacji gleb,
- ograniczanie presji intensywnej produkcji rolniczej na środowisko glebowo-wodne, w szczególności poprzez racjonalne stosowanie nawozów naturalnych, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz wspieranie praktyk rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Gmina Niechanowo nie posiada obecnie wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. W przypadku zidentyfikowania w przyszłości koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych dopuszcza się podjęcie działań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z przepisami wskazanej ustawy.

Na terenie Gminy występuje natomiast teren dawnego składowiska odpadów, wymagający dalszego uporządkowania i rekultywacji, zgodnie z właściwymi przepisami, decyzjami administracyjnymi oraz dokumentacją dotyczącą tego terenu. Docelowy sposób jego zagospodarowania powinien uwzględniać kierunek rekultywacji, w szczególności możliwość przywrócenia funkcji przyrodniczych, w tym rekultywacji w kierunku leśnym, ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz zapewnienie bezpieczeństwa użytkowania terenów sąsiednich.

W zakresie terenów wymagających rekultywacji i uporządkowania przyjmuje się w szczególności:

- prowadzenie działań służących przywracaniu wartości przyrodniczych, krajobrazowych i użytkowych terenów zdegradowanych,
- zabezpieczanie terenów przed dalszą degradacją oraz negatywnym wpływem na gleby, wody powierzchniowe i podziemne,
- dopuszczenie zagospodarowania zrekultywowanych terenów na funkcje zieleni, retencji, edukacji ekologicznej, rekreacji nieuciążliwej lub inne funkcje zgodne z uwarunkowaniami środowiskowymi,
- wprowadzanie odpowiednich ustaleń w dokumentach planistycznych, w szczególności w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa, strategii rozwoju powiatu oraz strategii rozwoju ponadlokalnego. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zawarte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów, które mieszkańcy napotykają na obszarze Gminy Niechanowo. Jednocześnie są one spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, w szczególności z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategią rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 oraz Strategią Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030. Komplementarność celów Strategii z kierunkami wskazanymi w dokumentach krajowych, regionalnych, ponadlokalnych i powiatowych wzmacnia spójność planowanej interwencji oraz zwiększa skuteczność realizacji założeń rozwojowych Gminy.

Cel główny Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 zakłada „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Cel ten uzupełniony jest trzema celami operacyjnymi:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Wizja rozwoju województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku brzmi: „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.”

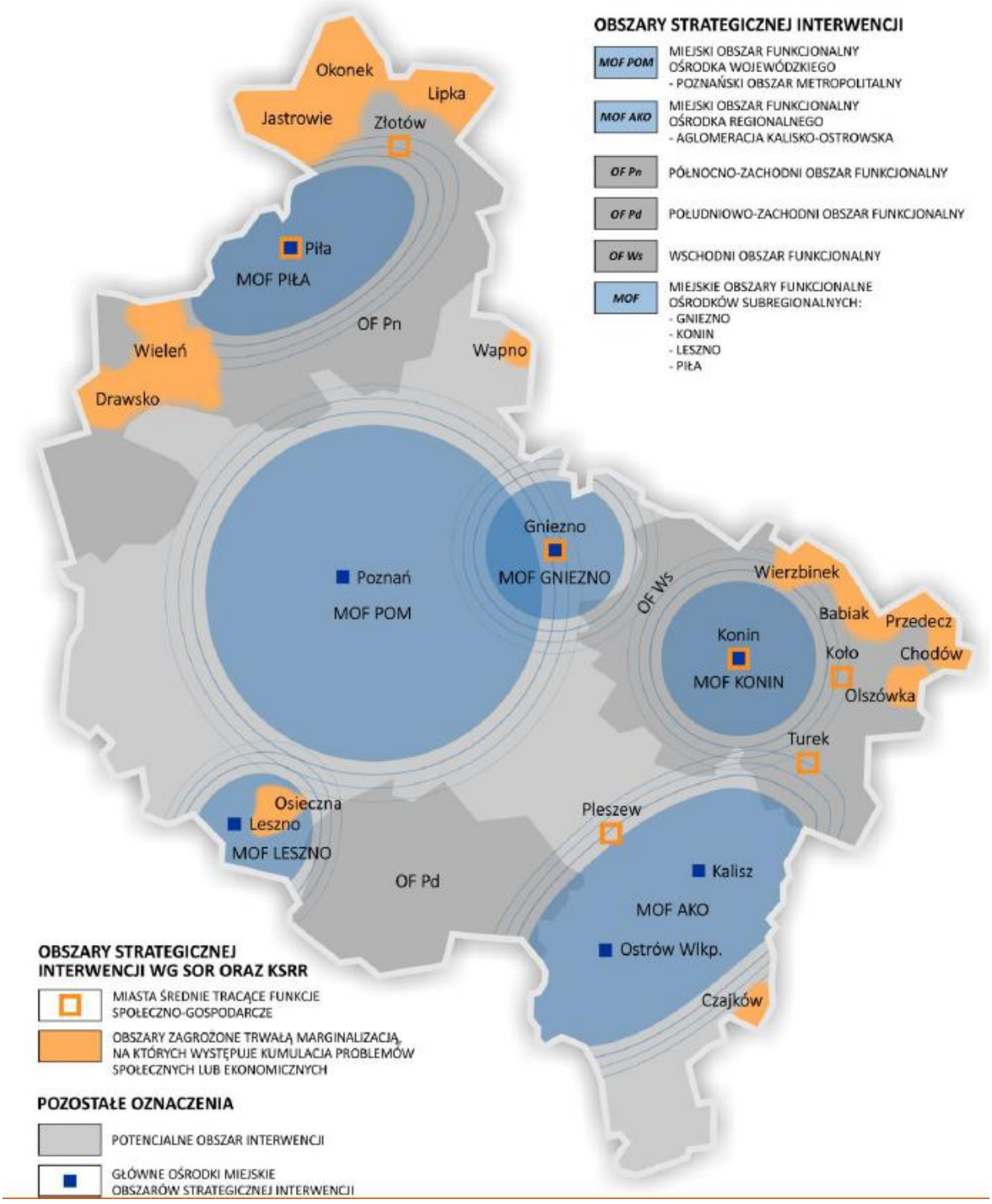
Dokument zawiera następującą misję: „Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasad zrównoważonego rozwoju.”

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców;
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu;
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski;
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wskazuje również Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Do obszarów tych należy w szczególności kierować interwencję publiczną obejmującą finansowane z różnych źródeł inwestycje, w tym gospodarcze, infrastrukturalne i zasoby ludzkie. Dotyczy to zarówno obszarów charakteryzujących się największym potencjałem rozwojowym, które mają znaczący wpływ na wzrost konkurencyjności regionu, jak i obszarów o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, które wymagają wsparcia, aby zapobiec ich dalszej marginalizacji.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku Gmina Niechanowo została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego Gniezna, określanego jako Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny. Obszar ten obejmuje Gniezno wraz z najbliższym otoczeniem i pełni funkcje administracyjne, usługowe, edukacyjne, zdrowotne, kulturalne i gospodarcze. Istotną cechą GOF jest jego położenie w polu oddziaływania Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania, co sprzyja kształtowaniu powiązań funkcjonalnych w wielu dziedzinach życia społeczno-gospodarczego.

Ryc. 6. Obszary strategicznej interwencji w województwie wielkopolskim
Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

Do najważniejszych potencjałów Gnieźnieńskiego Obszaru Funkcjonalnego należą korzystne położenie transportowe, funkcje usługowe Gniezna, oferta edukacyjna, potencjał turystyczny oparty na dziedzictwie kulturowym i historycznym, w tym dziedzictwie początków państwowości polskiej, a także walory przyrodnicze. Jednocześnie, ze względu na zaliczenie Gniezna do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, istotne znaczenie mają działania służące zwiększaniu

atrakcyjności inwestycyjnej, podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego oraz pobudzaniu lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych.

Kierunki działań wskazane dla Gnieźnieńskiego Obszaru Funkcjonalnego są spójne z potrzebami rozwojowymi Gminy Niechanowo i dotyczą w szczególności wzmacniania konkurencyjności gospodarczej, rozwoju terenów inwestycyjnych, wspierania przedsiębiorczości, wyspecjalizowanego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego, poprawy jakości edukacji, usług zdrowotnych i społecznych, rozwoju turystyki oraz ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego. W wymiarze przestrzennym szczególne znaczenie mają działania związane z poprawą spójności komunikacyjnej, rozwojem transportu niskoemisyjnego, sieci tras rowerowych, transportu zbiorowego, węzłów przesiadkowych, ochroną wód Pojezierza Gnieźnieńskiego, przeciwdziałaniem suszy oraz prowadzeniem racjonalnej polityki przestrzennej.

Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 określa wspólne kierunki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego tworzących Partnerstwo. Misją Partnerstwa jest wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, infrastrukturalno-środowiskowego i kulturowego jednostek samorządu terytorialnego tworzących Partnerstwo oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie. Z misji tej wynikają cele szczegółowe odnoszące się do kluczowych wymiarów rozwoju obszaru funkcjonalnego:

1. Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym;
2. Poprawa jakości usług publicznych;
3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska.
4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa.

Cele szczegółowe zostały doprecyzowane przez cele operacyjne, obejmujące:

1.1 Usprawnienie systemu transportu;

2.1 Rozwój edukacji;

2.2 Rozwój kultury;

2.3 Poprawę jakości usług publicznych;

3.1 Ochronę środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne;

3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy;

3.3 Poprawę jakości przestrzeni;

4.1 Rozwój współpracy na obszarze funkcjonalnym.

Cele te są bezpośrednio powiązane z kierunkami rozwoju Gminy Niechanowo, w szczególności w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej, rozwoju infrastruktury pieszo-rowerowej i transportu zbiorowego, wzmacniania usług publicznych, ochrony środowiska, rozwoju OZE, gospodarki wodno-ściekowej oraz współpracy ponadlokalnej.

Strategia Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030 wskazuje kierunki rozwoju powiatu w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz instytucjonalnym. Wizja dokumentu akcentuje rozwój zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie potencjału lokalizacyjnego i gospodarczego, rozwój edukacji, przedsiębiorczości, turystyki, produktów lokalnych, opieki zdrowotnej, usług społecznych oraz ochrony środowiska, w tym zasobów wody i odnawialnych źródeł energii. Strukturę celów Strategii Powiatu tworzą trzy cele strategiczne wraz z priorytetami:

Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego, obejmujący priorytety:

1.1 Innowacyjna edukacja;
1.2 Kompleksowa opieka zdrowotna;
1.3 Zrównoważona polityka społeczna;
1.4 Czyste środowisko i zasoby dla pokoleń;
1.5 Wysoki poziom bezpieczeństwa.

Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego, obejmujący priorytety:

2.1 Wysoka przedsiębiorczość i partnerstwo;
2.2 Rozwój turystyczny oraz kształtowanie oferty czasu wolnego;
2.3 Powiat zintegrowany przestrzennie.

Cel 3. Rozwijanie nowoczesnych instytucji, obejmujący priorytety:

3.1 Nowoczesne technologie usług publicznych;
3.2 Rozwinięta baza instytucji powiatowych;
3.3 Profesjonalne kadry Powiatu;
3.4 Intensyfikacja współpracy krajowej i międzynarodowej.

Cele te wykazują spójność z planowanymi kierunkami działań Gminy Niechanowo, zwłaszcza w obszarze edukacji, usług społecznych i zdrowotnych, ochrony środowiska, bezpieczeństwa, przedsiębiorczości, turystyki i rekreacji, integracji przestrzennej oraz rozwoju nowoczesnych usług publicznych.

Tabela poniżej przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 z celami i kierunkami wynikającymi ze Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 oraz Strategii Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030.

Tab. 3. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 z dokumentami strategicznymi szczebla wojewódzkiego, ponadlokalnego i powiatowego.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030	Strategia Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036
Cel strategiczny 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	**Cel 3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska** 3.2. Zrównoważony rozwój gospodarczy **Cel 4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa** 4.1. Rozwój współpracy na obszarze funkcjonalnym	**Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego** Priorytet 1.1. Innowacyjna edukacja **Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego** Priorytet 2.1. Wysoka przedsiębiorczość i partnerstwo Priorytet 2.2. Rozwój turystyczny oraz kształtowanie oferty czasu wolnego	**Cel strategiczny 3. Silniejsza gospodarka lokalna oparta na rolnictwie, przedsiębiorczości, dziedzictwie i potencjale położenia Gminy** 3.1. Lepsze warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy 3.2. Nowoczesne rolnictwo i rozwój działalności okołorolniczej oraz przetwórstwa lokalnego 3.3. Rozpoznawalna marka Gminy oparta na produkcie lokalnym, dziedzictwie kulturowym i rekreacji rowerowej **Cel strategiczny 4. Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym** 4.1. Nowoczesna edukacja i lepsze warunki rozwoju dzieci oraz młodzieży
Cel strategiczny 2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	**Cel 2. Poprawa jakości usług publicznych** 2.1. Rozwój edukacji 2.2. Rozwój kultury 2.3. Poprawa jakości usług publicznych	**Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego** Priorytet 1.1. Innowacyjna edukacja Priorytet 1.2. Kompleksowa opieka zdrowotna Priorytet 1.3. Zrównoważona polityka społeczna Priorytet 1.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa	**Cel strategiczny 4. Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym** 4.1. Nowoczesna edukacja i lepsze warunki rozwoju dzieci oraz młodzieży 4.2. Dostępne usługi społeczne, zdrowotne i senioralne odpowiadające na zmiany demograficzne 4.3. Aktywna kultura, sport, rekreacja i komunikacja społeczna wzmacniające integrację mieszkańców

		Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego Priorytet 2.2. Rozwój turystyczny oraz kształtowanie oferty czasu wolnego	**Cel strategiczny 3. Silniejsza gospodarka lokalna oparta na rolnictwie, przedsiębiorczości, dziedzictwie i potencjale położenia Gminy** 3.3. Rozpoznawalna marka Gminy oparta na produkcie lokalnym, dziedzictwie kulturowym i rekreacji rowerowej
Cel strategiczny 3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	**Cel 1. Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym** 1.1. Usprawnienie systemu transportu **Cel 3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska** 3.1. Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne 3.3. Poprawa jakości przestrzeni	**Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego** Priorytet 1.4. Czyste środowisko i zasoby dla pokoleń Priorytet 1.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa **Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego** Priorytet 2.3. Powiat zintegrowany przestrzennie	**Cel strategiczny 1. Uporządkowana, dostępna i bezpieczna przestrzeń Gminy Niechanowo sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi osadniczemu** 1.1. Zrównoważone planowanie przestrzenne i ochrona ładu przestrzennego Gminy 1.2. Nowoczesna, dostępna i bezpieczna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna 1.3. Funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne przestrzenie publiczne w miejscowościach Gminy **Cel strategiczny 2. Odporne środowisko, racjonalna gospodarka wodna i niskoemisyjny rozwój Gminy Niechanowo** 2.1. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych i krajobrazu rolniczego 2.2. Zwiększona odporność Gminy na suszę i skutki zmian klimatu 2.3. Niskoemisyjna transformacja energetyczna oraz sprawna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa
Cel strategiczny 4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	**Cel 4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa** 4.1. Rozwój współpracy na obszarze funkcjonalnym **Cel 2. Poprawa jakości usług publicznych** 2.3. Poprawa jakości usług publicznych	**Cel 3. Rozwijanie nowoczesnych instytucji** Priorytet 3.1. Nowoczesne technologie usług publicznych Priorytet 3.2. Rozwinięta baza instytucji powiatowych Priorytet 3.3. Profesjonalne kadry Powiatu	**Cel strategiczny 1. Uporządkowana, dostępna i bezpieczna przestrzeń Gminy Niechanowo sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi osadniczemu** 1.1. Zrównoważone planowanie przestrzenne i ochrona ładu przestrzennego Gminy 1.3. Funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne przestrzenie publiczne w miejscowościach Gminy

Priorytet 3.4. Intensyfikacja współpracy krajowej i międzynarodowej	**Cel strategiczny 4. Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym** 4.2. Dostępne usługi społeczne, zdrowotne i senioralne odpowiadające na zmiany demograficzne 4.3. Aktywna kultura, sport, rekreacja i komunikacja społeczna wzmacniające integrację mieszkańców

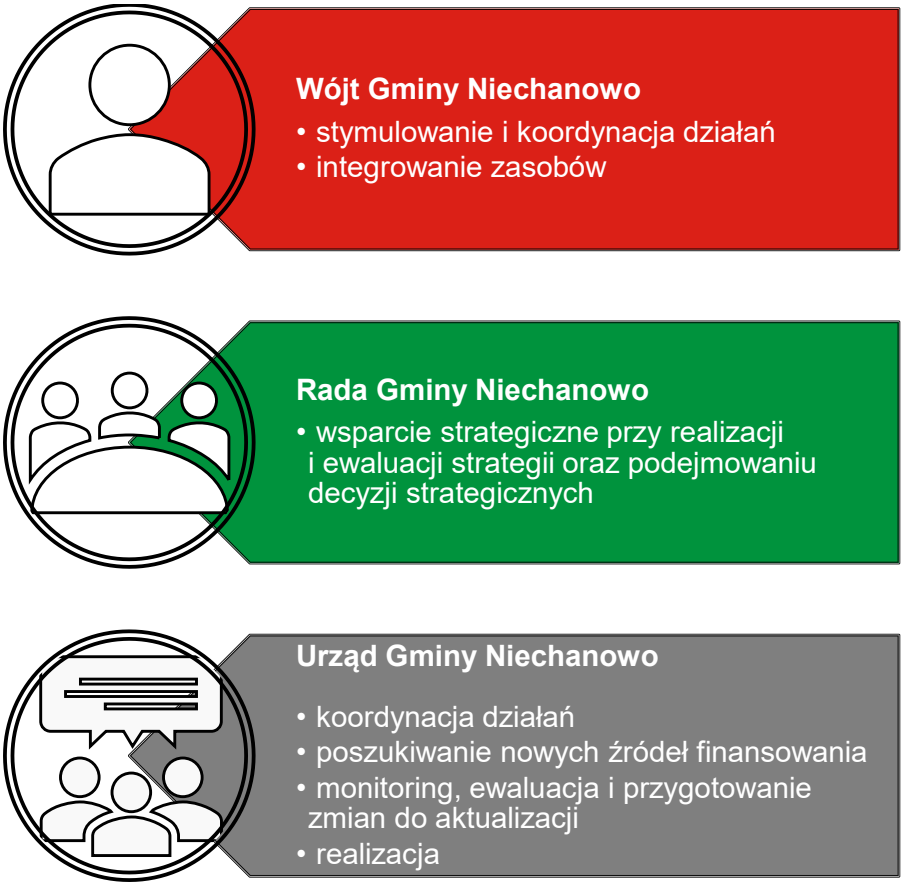
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 oraz Strategii Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2027-2036. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Niechanowo, Rada Gminy Niechanowo oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Niechanowo będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu gnieźnieńskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu możliwe będzie lepsze dostosowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności, efektywniejsze wykorzystanie zasobów, a także wzmocnienie kapitału społecznego i budowanie trwałych relacji międzysektorowych.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane, a założone rezultaty osiągnięte. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring Strategii

przeprowadzany będzie corocznie przy okazji przygotowywania wspomnianego Raportu o stanie gminy.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2026 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Niechanowo). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Niechanowo oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy Niechanowo z wnioskiem o jej zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza, przestrzenna lub klimatyczno-środowiskowa gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Niechanowo na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, obejmujących zarówno wydatki bieżące, jak i majątkowe. Analizy te obejmują m.in.:

- fundusze unijne, m.in. **Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027** oraz środki unijne w ramach ogólnopolskich programów operacyjnych dla polityki spójności;
- środki z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępny Samorząd oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;

- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 jest głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim w okresie budżetowym 2021-2027. Z uwagi na fakt, że okres obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 wykracza poza obecną perspektywę finansową Unii Europejskiej, istotne znaczenie dla realizacji części kierunków działań będą miały również środki dostępne w kolejnej perspektywie finansowej po 2027 roku. Gmina Niechanowo będzie na bieżąco monitorować założenia przyszłych programów krajowych i regionalnych, w tym instrumentów wspierających rozwój infrastruktury technicznej, transportowej i społecznej, transformację energetyczną, adaptację do zmian klimatu, rozwój usług publicznych, cyfryzację, przedsiębiorczość, rewitalizację oraz współpracę ponadlokalną. Zakłada się, że realizacja Strategii będzie dostosowywana do dostępnych źródeł finansowania, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z celami rozwojowymi Gminy i możliwościami wynikającymi z budżetu oraz wieloletniej prognozy finansowej.

W ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd ma możliwość korzystania z szerokiej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 obejmuje fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach

bieżącej działalności poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy Niechanowo oraz jednostek organizacyjnych Gminy Niechanowo.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem gnieźnieńskim oraz województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie dążyć do utrzymywania nadwyżki operacyjnej w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Natomiast potencjał inwestycyjny Gminy Niechanowo, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2026-2034 wyniesie prawie 98,5 mln zł. Należy jednak mieć na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy Niechanowo przedstawia szacunkowe wartości.

ZAŁĄCZNIK NR 1
DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ GMINY NIECHANOWO

Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Niechanowo

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA BADAŃ 100
CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA 101
Informacje ogólne 101
Transport i łączność 103
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne 109
Walory historyczno-turystyczne 116
CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA 122
2.1. Walory przyrodnicze 122
Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu 122
Wody powierzchniowe i podziemne 122
Flora i fauna 125
Warunki klimatyczne 126
Jakość powietrza 128
Złoża kopalin 129
Ochrona przyrody 130
2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii 131
2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska 134
Urządzenia sieciowe i energia cieplna 134
Gospodarka odpadami 137
Pozostała działalność 139
CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA 141
3.1. Gospodarka lokalna 141
Przedsiębiorczość 141
Rolnictwo 145
Rynek pracy 147
3.2. Stan finansów samorządowych 150
Wykonanie budżetu 150
Struktura dochodów i wydatków 152
Finansowanie ze źródeł zewnętrznych 156
Potencjał inwestycyjny 158
CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA 160
4.1. Demografia 160

4.2. Kapitał społeczny 164
Żłobki i przedszkola 164
Szkoły 167
Kultura i sport 173
Bezpieczeństwo publiczne 174
Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne 176
4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 179
Spis tabel 184
Spis rycin 185

METODOLOGIA BADAŃ

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036 jest niniejsza Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej jednostki. Dokument strategiczny wskazuje główne wyzwania społeczno-gospodarcze i przestrzenno-środowiskowe stojące przed Gminą, które powinny zostać podjęte w procesie realizacji Strategii. W tym celu przeprowadzona została ocena stanu istniejącego jednostki w ujęciu systemowym oraz dynamicznym. Ujęcie systemowe oznacza rozpoznanie związków pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, społecznym i gospodarczym Gminy oraz jej relacji z otoczeniem zewnętrznym, które to czynniki mają podstawowe znaczenie dla efektywnego funkcjonowania systemu jako całości. Ujęcie dynamiczne oznacza z kolei porównanie sytuacji jednostki w danym przedziale czasowym oraz obserwację zmiany. Na potrzeby niniejszego opracowania analizie poddano sytuację Gminy Niechanowo w latach 2020-2024 (o ile nie zaznaczono inaczej). W celu oceny stanu istniejącego Gminy zastosowano również metodę porównawczą, w której wykorzystane zostały średnie wartości dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego stanowiące punkt odniesienia dla Gminy Niechanowo.

Dokument powstał w oparciu o dane Urzędu Gminy Niechanowo, gminne plany, programy oraz dokumenty strategiczne, a także dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto przeanalizowane zostały dokumenty wyższego szczebla pod względem ujęcia w nich Gminy. Dane demograficzne pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS mogą różnić się od informacji udostępnianych przez Urząd Gminy Niechanowo, ponieważ w procesie ich pozyskiwania wykorzystano różne metody badawcze. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w Gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej. Stosowanie przez GUS spójnej metodyki obliczeń dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, umożliwia przeprowadzenie analizy porównawczej Gminy, powiatu i województwa, w oparciu o porównywalne dane i wskaźniki.

CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA

Informacje ogólne

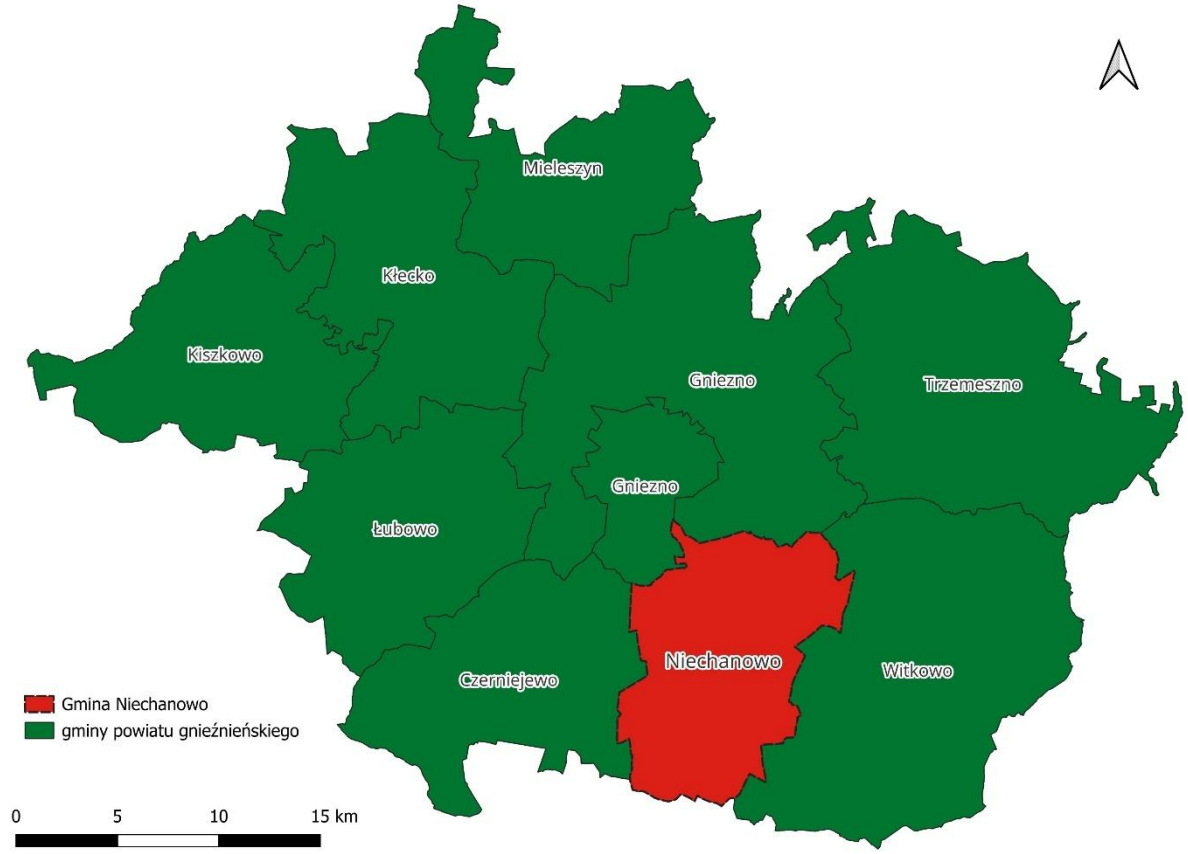
Gmina Niechanowo to gmina wiejska zlokalizowana w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Siedziba władz gminnych zlokalizowana jest w północno-wschodniej części Niechanowa przy ul. Różanej 1. Samo Niechanowo również położone jest w północno-wschodniej części Gminy. Powierzchnia Gminy wynosi 106 km^2, z czego 82% stanowią użytki rolne, 9,2% lasy, a tereny zurbanizowane i pozostałe (w tym wody) około 8,8%. Na koniec 2024 roku w Gminie zameldowanych było 5 900 osób, co stanowiło 4% wszystkich mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Gęstość zaludnienia w Gminie wyniosła w tym samym roku 56 os./km^2. Gmina Niechanowo podzielona jest na 22 sołectwa: Arcugowo, Cielimowo, Czechowo, Drachowo, Goczałkowo, Grotkowo, Gurowo, Gurówko, Jarząbkowo, Jelitowo, Karsewo, Kędzierzyn, Malczewo, Marysin, Mierzewo, Mikołajewice, Miroszka, Niechanowo, Nowa Wieś Niechanowska, Potrzymowo, Trzuskołoń, Żelazkowo.

Ryc. 1. Położenie Gminy Niechanowo na tle powiatów województwa wielkopolskiego i gmin powiatu gnieźnieńskiego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina Niechanowo graniczy:

- od północy z gminą miejską Gniezno oraz z gminą wiejską Gniezno (powiat gnieźnieński),
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Witkowo (powiat gnieźnieński),
- od południa z gminą miejsko-wiejską Września (powiat wrzesiński),
- od zachodu z gminą miejsko-wiejską Czerniejewo (powiat gnieźnieński).

Ryc. 2. Położenie Gminy Niechanowo na tle gmin powiatu gnieźnieńskiego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

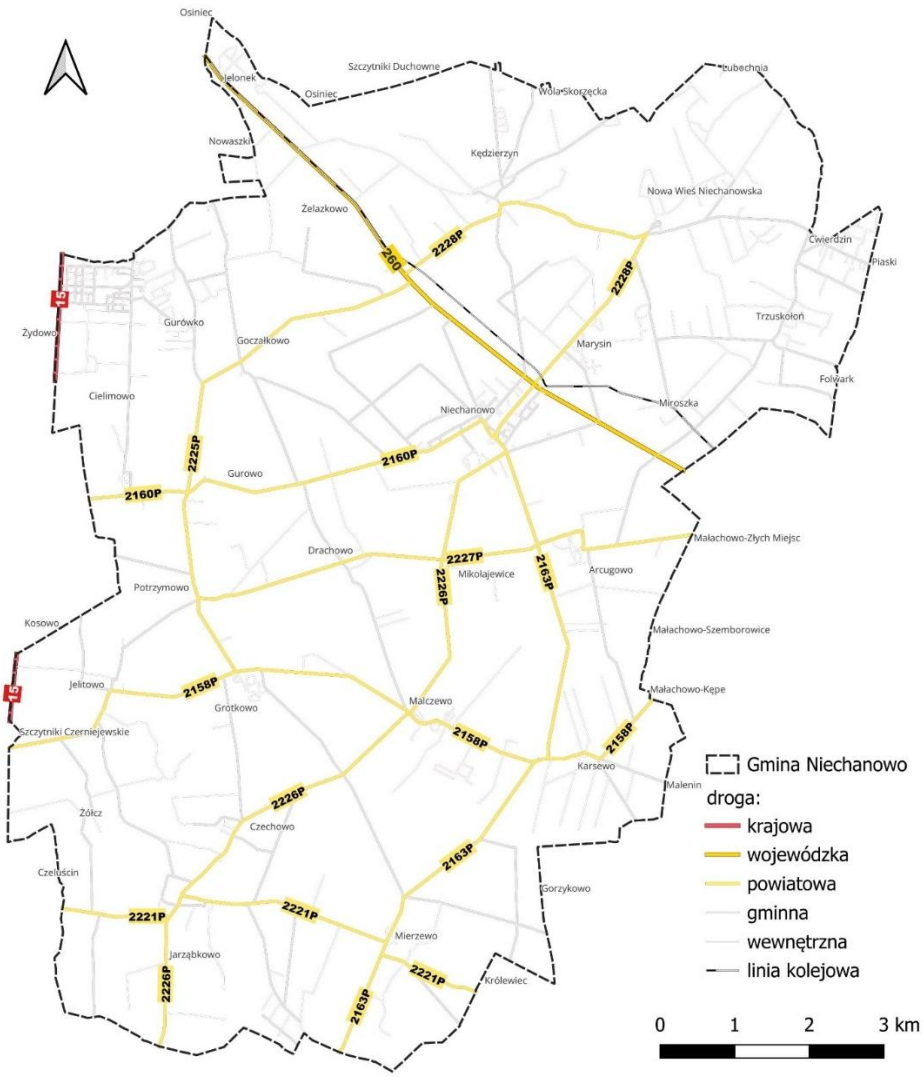
Zgodnie z Klasyfikacją funkcjonalną gmin Polski na potrzeby Monitoringu planowania przestrzennego opracowaną przez P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego, Gmina Niechanowo została zakwalifikowana do grupy gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej. Wskazuje to na kluczową rolę rolnictwa w strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy oraz w lokalnej gospodarce. Znaczna część obszaru Gminy jest użytkowana rolniczo, co znajduje odzwierciedlenie w wysokim udziale użytków rolnych w powierzchni ogólnej. Niechanowo pełni funkcję lokalnego centrum administracyjno-usługowego, natomiast pozostałe obszary Gminy zachowują w przeważającej mierze charakter produkcyjny, z wyraźnym udziałem mieszkańców zatrudnionych w rolnictwie oraz działalnościach z nim powiązanych. Taka struktura funkcjonalna determinuje potrzebę prowadzenia zrównoważonej polityki rozwoju, ukierunkowanej z jednej strony na ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed niekontrolowaną urbanizacją, a z drugiej – na tworzenie warunków dla dywersyfikacji lokalnej gospodarki, w tym rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego, agroturystyki oraz wykorzystania potencjału odnawialnych źródeł energii.

Transport i łączność

Nowoczesna i bezpieczna infrastruktura komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych czynników przekładających się na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą Gminy. Rozwinięta sieć drogowa ma również istotne znaczenie dla jakości życia mieszkańców i stymulacji lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego. Jako jeden z podstawowych czynników wpływających na optymalną lokalizację działalności

gospodarczej wskazuje się koszty związane z transportem dóbr i surowców, a zatem na dostępność transportową.

Gmina Niechanowo charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią połączeń drogowych, obejmującą drogi o znaczeniu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Przez teren Gminy przebiega około 2,6 km drogi krajowej nr 15 relacji Trzebnica – Ostróda, 8 km drogi wojewódzkiej nr 260 relacji Gniezno – Wólka. Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe o łącznej długości 62,6 km oraz drogi gminne i wewnętrzne. Długość dróg gminnych na koniec 2024 roku wyniosła 104,4 km. Według danych Urzędu Gminy Niechanowo w 2024 roku w Gminie znajdowało się około 31,4 km dróg publicznych o nawierzchni gruntowej. Istniejąca infrastruktura drogowa umożliwia dotarcie samochodem w ciągu 30 minut z centrum Gminy do wszystkich sąsiednich gmin, w tym do takich miejscowości jak np.: Gniezno, Trzemeszno, Września, Witkowo, Czerniejewo, a nawet do Nekli.

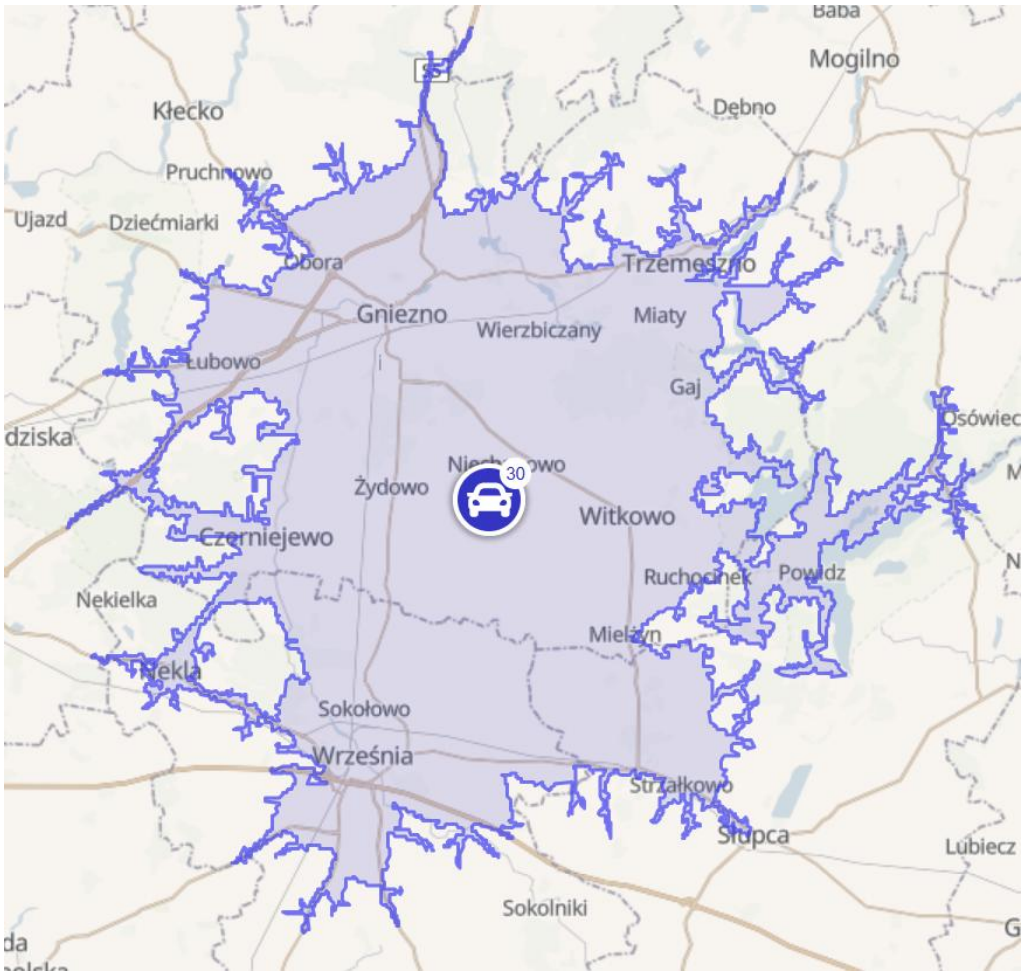
Ryc. 3. Sieć drogowa na terenie Gminy Niechanowo.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Dojazd do dalej położonych ośrodków miejskich z centrum Gminy Niechanowo zajmuje:

- ok. 1 godzinę do Poznania,
- ok. 1 godzinę i 5 minut do Konina,
- ok. 1 godzinę i 10 minut do Inowrocławia.

Przez teren Gminy Niechanowo przebiega nieczynna obecnie linia kolejowa o znaczeniu lokalnym, która w przeszłości pełniła funkcję połączenia okolicznych miejscowości z Gnieznem. Linia ta nie jest obecnie wykorzystywana w ruchu pasażerskim ani towarowym, a infrastruktura kolejowa na terenie Gminy pozostaje nieużytkowana. W związku z tym na obszarze Gminy nie funkcjonują stacje ani przystanki kolejowe.

Najbliższy czynny dworzec kolejowy znajduje się w Gnieźnie, skąd realizowane są połączenia kolejowe o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Obecny brak funkcjonującego transportu kolejowego na terenie Gminy powoduje, że dostęp mieszkańców do kolei odbywa się przede wszystkim poprzez dojazd do Gniezna. W przeszłości linia ta stanowiła istotny element lokalnego systemu transportowego, jednak obecnie nie odgrywa roli w obsłudze komunikacyjnej Gminy.

Ryc. 4. Odległości od centrum Gminy Niechanowo pokonywane samochodem osobowym w ciągu 30 minut (dane orientacyjne).
Źródło: https://commutetimemap.com/ (dostęp 23.01.2026 r.)

Sieć drogowa na terenie Gminy Niechanowo stanowi podstawowy element lokalnej infrastruktury transportowej, zapewniając mieszkańcom połączenia zarówno pomiędzy miejscowościami w obrębie Gminy, jak i z sąsiednimi gminami oraz innymi częściami powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego. Układ komunikacyjny umożliwia również dostęp do regionalnego ośrodka, jakim jest miasto Gniezno, a także do większych miast, takich jak Poznań czy Bydgoszcz. Ma to istotne znaczenie dla mobilności mieszkańców, rozwoju lokalnej gospodarki oraz korzystania z usług o znaczeniu ponadlokalnym.

Stan techniczny dróg na terenie Gminy jest monitorowany przez zarządców poszczególnych kategorii dróg. Kontrola infrastruktury drogowej prowadzona jest na bieżąco, w ramach bieżącego utrzymania i reagowania na pojawiające się potrzeby remontowe lub naprawcze. Działania te mają na celu zapewnienie przejezdności dróg, utrzymanie odpowiedniego standardu nawierzchni oraz bezpieczeństwa wszystkich użytkowników, przy współpracy z właściwymi jednostkami odpowiedzialnymi za zarządzanie poszczególnymi odcinkami dróg.

Do najważniejszych i najbardziej pilnych inwestycji w zakresie dróg i infrastruktury okołodrogowej na terenie Gminy Niechanowo w najbliższych latach należy przede wszystkim budowa dróg w miejscowości Cielimowo, Gurówko i Niechanowo oraz realizacja remontów istniejących dróg gminnych. Działania te mają na celu poprawę stanu technicznego infrastruktury drogowej, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników ruchu oraz usprawnienie komunikacji pomiędzy poszczególnymi miejscowościami Gminy. Realizacja tych inwestycji przyczyni się również do poprawy komfortu życia mieszkańców oraz zwiększenia dostępności transportowej najszybciej rozwijających się ośrodków w Gminie.

Wydatki Gminy Niechanowo w dziale 600 „Transport i łączność” obejmowały zarówno bieżące utrzymanie infrastruktury drogowej, jak i realizację inwestycji służących poprawie lokalnego układu komunikacyjnego. W latach 2020-2024 roczne nakłady w tym obszarze kształtowały się w przedziale od około 1,6 mln zł do ponad 2,7 mln zł. W 2020 roku wydatki wyniosły ponad 2,5 mln zł, natomiast w 2021 roku obniżyły się do około 2,2 mln zł. W 2022 roku odnotowano dalszy spadek do nieco ponad 1,6 mln zł, po czym w 2023 roku nastąpił niewielki wzrost do blisko 1,7 mln zł. W 2024 roku wydatki ponownie wzrosły, osiągając poziom około 2,7 mln zł, co stanowiło najwyższą wartość w analizowanym okresie. Łącznie w latach 2020-2024 Gmina Niechanowo przeznaczyła na dział 600 ponad 10,8 mln zł, przy średnich rocznych nakładach na poziomie około 2,2 mln zł. Wydatki te stanowiły przeciętnie około 5,5% ogółu wydatków budżetowych Gminy w analizowanym okresie, przy czym istotną część stanowiły wydatki majątkowe związane z realizacją inwestycji drogowych.

Szczegółowe dane dotyczące wydatków w dziale 600 w latach 2020-2024 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 4. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Niechanowo (tys. zł)

DZIAŁ		2020	2021	2022	2023	2024	średnia	udział
600	Transport i łączność, w tym:	2 536	2 248	1 606	1 670	2 745	2 161	5,5%
Wydatki majątkowe		1 657	972	736	895	1 641	1 181	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2024 roku Gmina Niechanowo przeznaczyła znaczne nakłady finansowe na inwestycje związane z rozwojem i modernizacją infrastruktury drogowej. Wśród najważniejszych przedsięwzięć znalazły się remonty dróg gminnych w miejscowości Cielimowo, obejmujące ulice Sosnową, Leśną i Świerkową, które zostały zrealizowane przy wsparciu środków z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg. Istotną inwestycją była również przebudowa ul. Nowej w Niechanowie, współfinansowana z tego samego programu. Gmina uczestniczyła także w realizacji inwestycji na drogach powiatowych, w tym w przebudowie drogi powiatowej nr 2163P i 2221P wraz z budową chodnika w miejscowości Mierzewo. Ważnym elementem działań infrastrukturalnych było również utwardzenie dróg dojazdowych do gruntów rolnych w Kędzierzynie oraz przy ul. Łąkowej w Niechanowie, realizowane przy wsparciu środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego w ramach Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Równolegle prowadzono działania przygotowawcze dla kolejnych inwestycji, obejmujące m.in. opracowanie dokumentacji projektowej dla budowy ulic Brzozowej i Jarzębinowej w Cielimowie, drogi gminnej w Marysinie oraz ul. Radosnej w Niechanowie. Ponadto podjęto prace koncepcyjne związane z budową ścieżki rowerowej na trasie Gniezno-Witkowo na odcinku przebiegającym przez teren Gminy, obejmujące przygotowanie koncepcji, programu funkcjonalno-użytkowego oraz dokumentacji niezbędnej do ubiegania się o dofinansowanie.

Realizowane i planowane przedsięwzięcia mają na celu poprawę jakości infrastruktury drogowej, zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników ruchu oraz poprawę dostępności komunikacyjnej Gminy, a także stworzenie warunków do dalszego rozwoju sieci transportowej.

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze inwestycje drogowe zrealizowane przez Gminę Niechanowo w 2024 roku wraz z ich kosztami.

Tab. 5. Inwestycje infrastrukturalne zrealizowane na terenie Gminy Niechanowo w 2024 roku

Inwestycja	Koszt (zł)
Remont dróg gminnych nr 288001p i 288002p, ul. Sosnowa, Leśna i Świerkowa Cielimowo - inwestycja dofinansowana z programu Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	366 093,75
Przebudowa ul. Nowej Niechanowo – Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg: 332.918,31; wkład własny: 22.252,20	355 170,51
Remont dróg gminnych nr 288001p i 288002p, ul. Sosnowa, Leśna i Świerkowa Cielimowo - inwestycja dofinansowana z programu Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg – wkład własny	250 162,51
Przebudowa drogi powiatowej nr 2163P i 2221P budowa chodnika w m. Mierzewo	202 928,00

Utwardzenie dróg dojazdowych do gruntów rolnych FOGR – Kędzierzyn - wytyczenie drogi, kamień łamany, usługa utwardzenia (środki Województwa Wielkopolskiego – 148 500, wkład własny – 43 518,10)	192 018,10
Budowa ścieżki rowerowej Gniezno – Witkowo, Gmina Niechanowo (mapa ewidencyjna gruntów i budynków do decyzji środowiskowej, przygotowanie koncepcji i programu funkcjonalno-użytkowego, sporządzenie wniosku o dofinansowanie oraz studium wykonalności)	178 493,00
Utwardzenie dróg dojazdowych do gruntów rolnych FOGR – ul. Łąkowa Niechanowo – kamień łamany, usługa utwardzenia (środki Województwa Wielkopolskiego – 63 750, wkład własny – 7.144,40)	70 894,40
Budowa ul. Brzozowej i Jarzębinowej Cielimowo – (aktualizacja mapy zasadniczej, opracowanie dokumentacji projektowej)	17 091,00
Budowa drogi gminnej wewnętrznej Marysin (opracowanie dokumentacji projektowej)	7 000,00
Budowa ul. Radosnej Niechanowo - aktualizacja mapy zasadniczej	1 045,50

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Niechanowo za 2024 rok.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje publiczny transport zbiorowy w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej. Organizacja transportu odbywa się na podstawie umowy zawartej z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego, a jego funkcjonowanie wspierane jest ze środków Państwowego Funduszu Celowego – Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej.

Gmina Niechanowo uzyskała dofinansowanie w wysokości 311 643,00 zł na realizację projektu pn. „Dofinansowanie publicznego transportu zbiorowego w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej na linii MG, M oraz M1”. Operatorem obsługującym wskazane linie jest firma Trans-Stach, z którą Gmina zawarła stosowną umowę gwarantującą funkcjonowanie połączeń w 2026 roku. Celem realizowanego przedsięwzięcia jest przede wszystkim utrzymanie deficytowych linii komunikacyjnych, które bez wsparcia finansowego mogłyby w dłuższej perspektywie zostać zlikwidowane.

Podjęte działania mają na celu zapewnienie mieszkańcom dostępu do podstawowych usług transportowych, utrzymanie komunikacji w dotychczasowym zakresie oraz zachęcenie do częstszego korzystania z transportu publicznego, przy jednoczesnym utrzymaniu stabilnych cen biletów. Jednocześnie system transportowy uzupełniany jest przez innych przewoźników realizujących kursy regionalne, w szczególności EUROMATPOL Sp. z o.o., MPK Gniezno, ELWOJ oraz Gnieźnieńskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (GPKS), co zwiększa dostępność komunikacyjną Gminy i umożliwia mieszkańcom dojazd do pobliskich ośrodków miejskich, zwłaszcza Gniezna.

Pomimo obecności tych przewoźników, część miejscowości na terenie Gminy Niechanowo, takich jak Goczałkowo, Gurówko, Gurowo, Jelitowo, Marysin czy Żółcz, pozostaje poza zasięgiem regularnych połączeń komunikacyjnych. Sytuacja ta w istotnym stopniu ogranicza mobilność mieszkańców, szczególnie osób starszych,

młodzieży oraz osób niezmotoryzowanych, przyczyniając się do występowania zjawiska wykluczenia transportowego.

Na terenie Gminy brak jest obecnie zintegrowanych węzłów przesiadkowych typu park&ride. Funkcjonują natomiast elementy infrastruktury typu bike&ride, zlokalizowane w Niechanowie przy ul. Różanej 1 i ul. Różanej 33 oraz w Cielimowie przy ul. Akacjowej, oferujące łącznie 84 miejsca postojowe dla rowerów. Infrastruktura ta stanowi podstawę do dalszego rozwoju systemu mobilności rowerowej oraz integracji różnych form transportu.

W związku z powyższym dostrzega się potrzebę dalszego rozwoju lokalnego systemu transportu zbiorowego, w szczególności poprzez rozbudowę oferty przewozowej oraz inwestycje w infrastrukturę przesiadkową, co przyczyni się do poprawy dostępności komunikacyjnej wszystkich obszarów Gminy oraz ograniczenia wykluczenia transportowego.

Kluczowym elementem dla rozwoju jednostek samorządu terytorialnego jest również dostęp do szerokopasmowego Internetu. Odgrywa on integralną rolę w codziennym życiu, będąc narzędziem wykorzystywanym zarówno w pracy zawodowej, edukacji, jak i w celach rekreacyjnych, co wyraźnie przekłada się na rozwój społeczno-ekonomiczny.

Zgodnie z raportem Ministerstwa Cyfryzacji „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu” na IV kwartał 2025 roku, 75% punktów adresowych w Gminie Niechanowo było w zasięgu dostępu do usług szerokopasmowego Internetu. Z tego 65% punktów posiadało dostęp do sieci o przepustowości co najmniej 1 000 Mb/s. Z danych zawartych w raporcie wynika, że 88,8% zasięgów było objętych dostępem do Internetu za pośrednictwem światłowodów, 6,8% korzystało z parowych kabli miedzianych, a 4,4% z fal radiowych (FWA). W najbliższych latach w Gminie Niechanowo planowane są dalsze inwestycje w infrastrukturę cyfrową zwiększające dostęp do szybkiego Internetu szerokopasmowego dla 175 punktów adresowych, co powinno przyczynić się do wyrównywania różnic w dostępności pomiędzy poszczególnymi obszarami Gminy.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne stanowi instrument w rękach samorządów umożliwiający przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym oraz optymalne wykorzystanie dostępnych terenów, w oparciu o dokumenty planistyczne i decyzje jednostek wyższego rzędu. Kluczową funkcją planowania przestrzennego jest również zmierzanie w kierunku rozwoju zrównoważonego, czyli stanu, w którym rozwój każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej i środowiskowej) odbywa się bez pogorszania stanu pozostałych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi kluczowy dokument wyznaczający kierunki rozwoju regionu. Określa politykę przestrzenną, planowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz działania mające na celu realizację celów publicznych na poziomie ponadlokalnym. Dzięki temu planowanie przestrzenne wspiera

harmonijny rozwój regionu, uwzględniając potrzeby społeczne, gospodarcze i ochronę środowiska.

Nadrzędnym dokumentem określającym podstawowe ramy prowadzenia polityki przestrzennej w skali regionalnej jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. W planie tym określono trzy następujące cele polityki przestrzennej województwa:

- Cel 1. Podtrzymanie i restrukturyzacja przemysłu energetycznego,
- Cel 2. Kształtowanie nowych funkcji stanowiących podstawę rozwoju obszaru,
- Cel 3. Kształtowanie środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Gmina Niechanowo zaliczona została do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Suberegionalnego Gniezna (Ryc. 5).

Dla obszaru tego zdefiniowano cele polityki przestrzennej, w tym cel kluczowy, rozumiany jako nadrzędny względem pozostałych. Kluczowym celem rozwoju przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego miasta Gniezna będzie poprawa wewnętrznych powiązań komunikacyjnych, społeczno-gospodarczych i infrastrukturalnych oraz wspieranie procesów rozwojowych dla osiągnięcia wysokiego poziomu konkurencyjności, ze szczególnym podkreśleniem funkcji metropolitalnych.

Dla realizacji celu kluczowego sformułowano następujące cele w zakresie polityki przestrzennej:

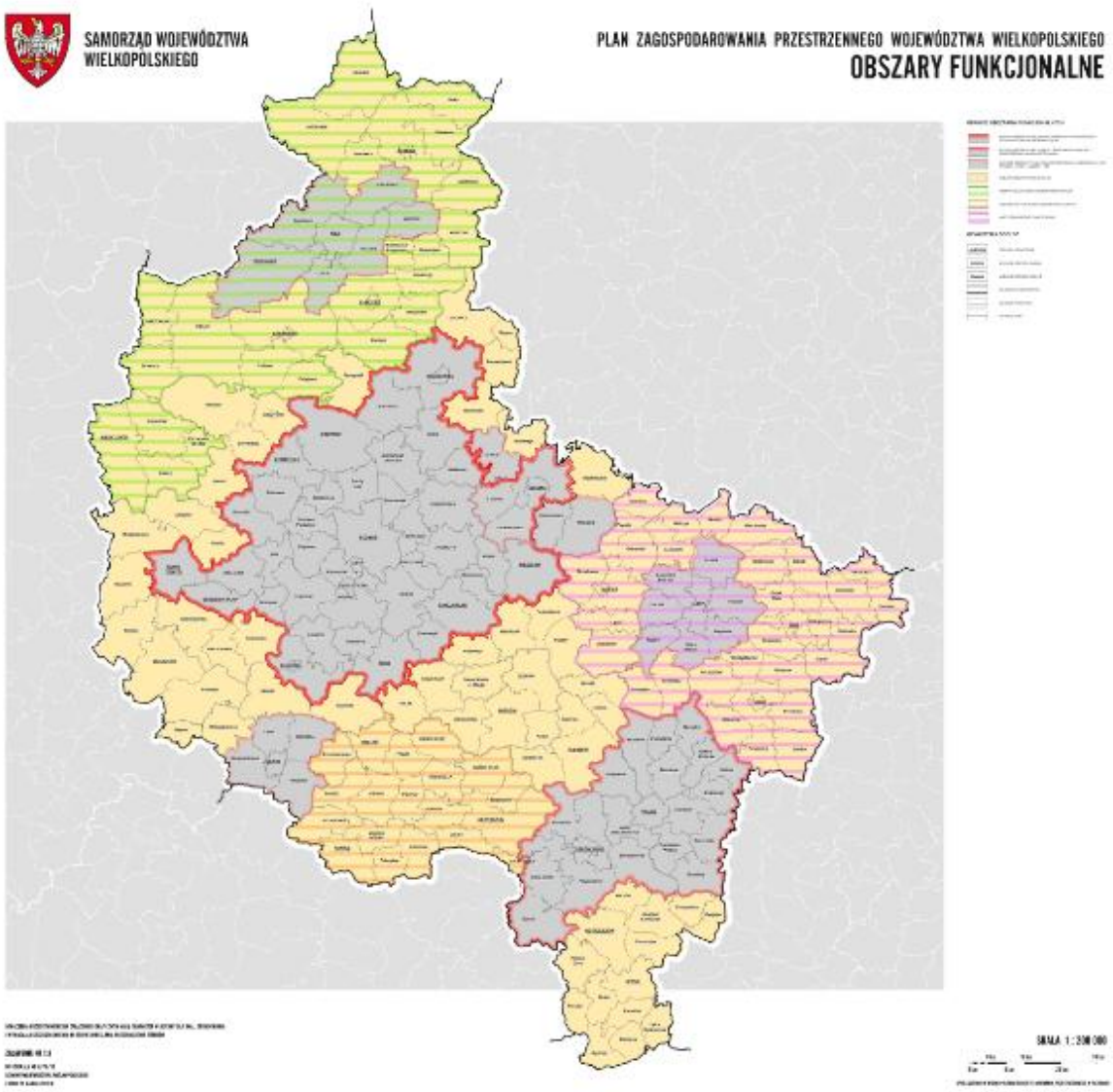
- Cel 1. Kształtowanie ładu przestrzennego,
- Cel 2. Poprawa obsługi komunikacyjnej,
- Cel 3. Przeciwdziałanie zagrożeniu środowiska,
- Cel 4. Ochrona i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego,
- Cel 5. Wykorzystanie i wzmacnianie potencjału społeczno-gospodarczego,
- Cel 6. Rozwój systemów infrastruktury technicznej.

W zakresie pozostałych interwencji Gminę Niechanowo zaliczono również do:

- **miejskiego obszaru ośrodka subregionalnego – Gniezna** – obszaru pełniącego funkcje ponadlokalne w zakresie administracji, usług publicznych, rynku pracy, edukacji i kultury, stanowiącego ważny punkt odniesienia dla rozwoju społeczno-gospodarczego otaczających gmin oraz koncentracji aktywności osadniczej i gospodarczej,
- **obszaru ochrony gleb dla celów produkcji rolnej** – terenów charakteryzujących się wysoką jakością gleb i znaczeniem dla prowadzenia działalności rolniczej, na których kluczowe jest zachowanie funkcji produkcyjnych, ograniczanie presji

urbanizacyjnej oraz racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi w sposób sprzyjający długofalowemu bezpieczeństwu żywnościowemu,

- **obszarów cennych przyrodniczo** – przestrzeni wyróżniających się szczególnymi walorami środowiskowymi, bioróżnorodnością i obecnością siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt, gdzie kluczowe jest prowadzenie działań sprzyjających zachowaniu bogactwa przyrody i równowagi ekologicznej,
- **obszarów ochrony krajobrazów kulturowych** – terenów o wyjątkowych wartościach historycznych i kulturowych, na których istotne jest zachowanie tradycyjnego układu przestrzennego, zabytkowych obiektów oraz charakterystycznego krajobrazu stanowiącego dziedzictwo lokalnych społeczności,
- **obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych** – przestrzeni o znaczeniu strategicznym dla ochrony jakości i ilości zasobów wodnych, retencji oraz zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, gdzie szczególnie ważne są działania minimalizujące ryzyko suszy i powodzi,
- **obszarów o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich** – terenów charakteryzujących się ograniczoną dostępnością komunikacyjną, co może utrudniać mobilność mieszkańców, ograniczać dostęp do usług publicznych oraz zmniejszać potencjał gospodarczy i inwestycyjny tych obszarów.

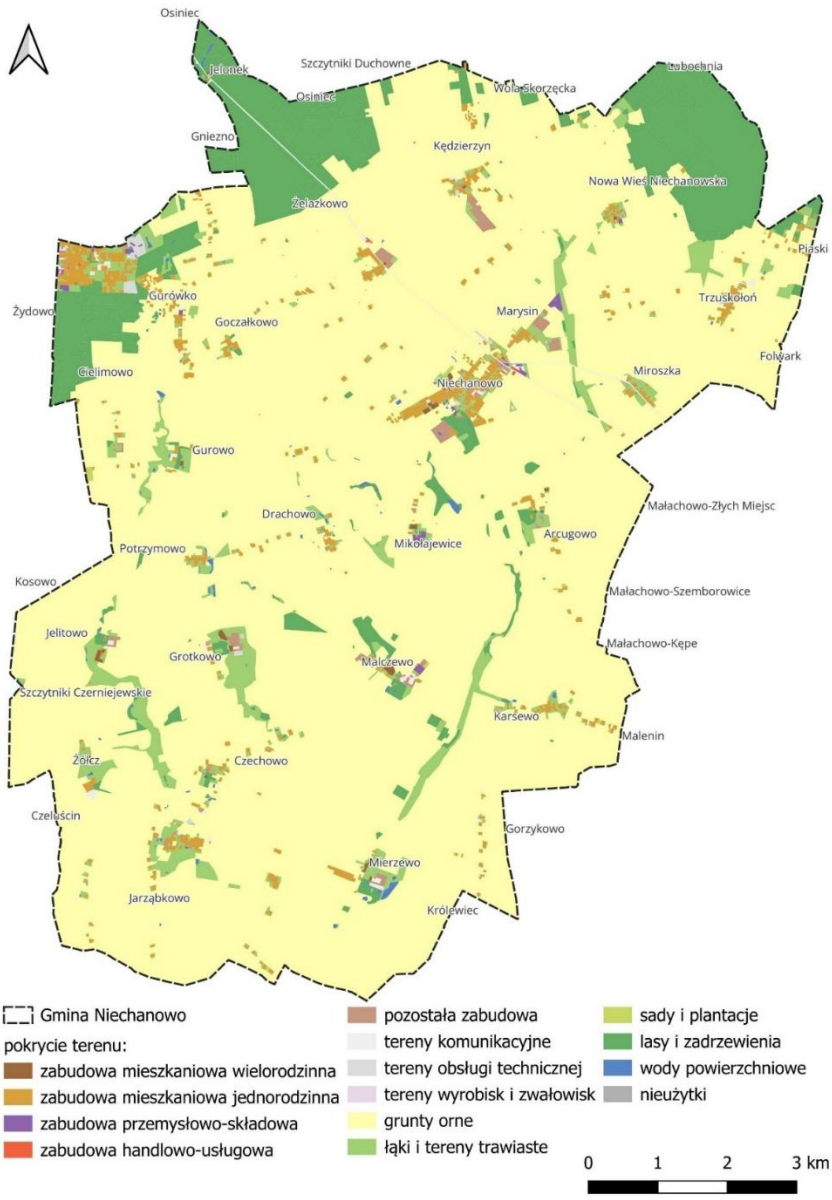

Ryc. 5. Podział województwa wielkopolskiego na obszary funkcjonalne
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Gmina Niechanowo jest obszarem o dominującej funkcji rolniczej, wyróżniającym się rozległymi terenami uprawnymi oraz bogatym dziedzictwem historycznym. Krajobraz Gminy kształtowany jest przez tradycyjne gospodarstwa rolne, które nadal stanowią istotny element lokalnej gospodarki oraz tożsamości kulturowej. Jednocześnie Gmina charakteryzuje się niewielkim udziałem powierzchni leśnych, co ogranicza znaczenie gospodarki leśnej i podkreśla potrzebę ochrony istniejących ekosystemów oraz zadrzewień śródpolnych.

Sieć osadniczą Gminy Niechanowo tworzą 22 sołectwa obejmujące liczne miejscowości i osady, które wspólnie tworzą spójną strukturę przestrzenną. Szczególną rolę w tej strukturze odgrywa miejscowość Niechanowo, stanowiąca główny ośrodek aktywności społeczno-gospodarczej. Pełni ona funkcje administracyjne, usługowe i handlowe; zlokalizowane są tu siedziba władz Gminy, placówki oświatowe, obiekty użyteczności publicznej oraz kluczowe elementy infrastruktury technicznej.

Istotnym elementem układu osadniczego jest również Cielimowo, położone przy drodze krajowej nr 15, w niewielkiej odległości od Gniezna. Dogodne położenie komunikacyjne sprzyja rozwojowi budownictwa mieszkaniowego oraz wzmacnia funkcję osadniczą tej miejscowości. Pozostałe wsie tworzą uzupełniającą się sieć osadniczą, zapewniając mieszkańcom dostęp do podstawowych funkcji lokalnych i podtrzymując rolniczy charakter Gminy.

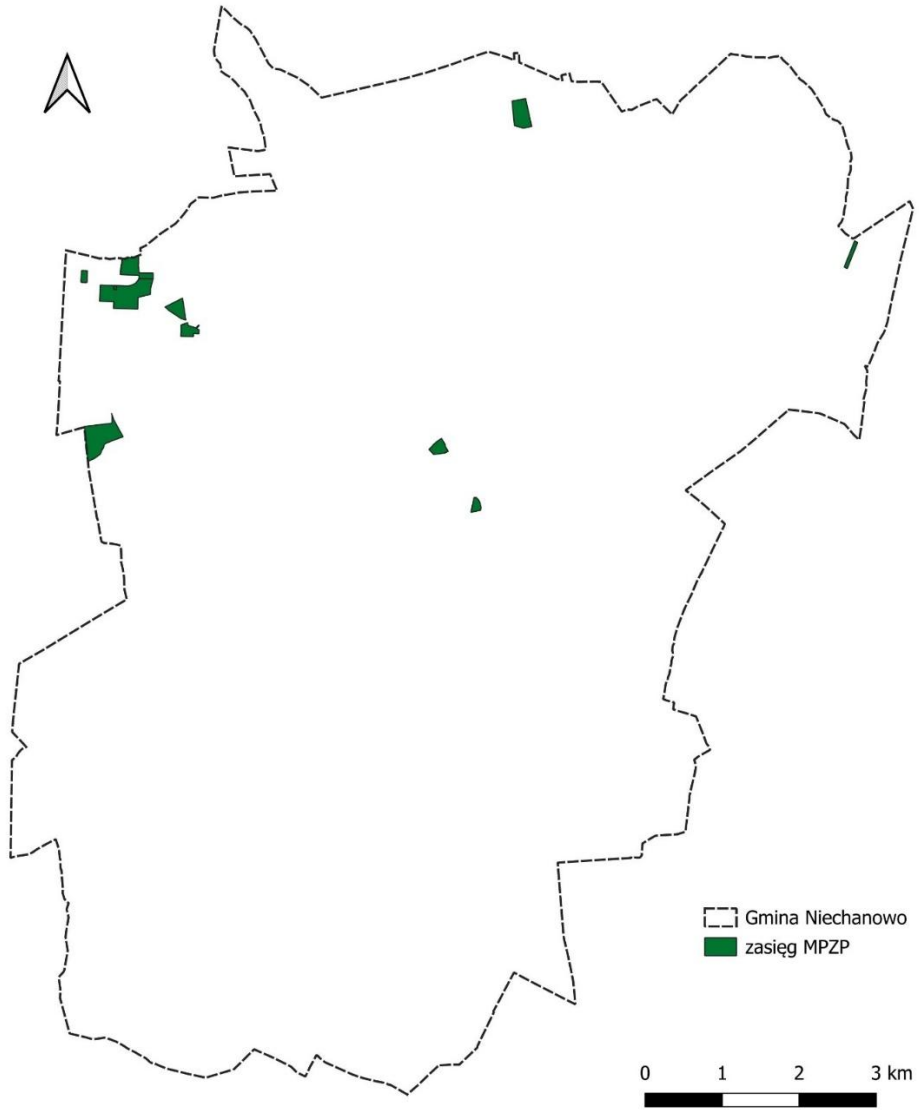

Ryc. 6. Pokrycie terenu Gminy Niechanowo.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy Niechanowo obowiązuje 20 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują łącznie zaledwie 0,44% powierzchni Gminy. Wśród nich 4 plany zostały uchwalone przed 2003 rokiem, co może wskazywać na potrzebę ich aktualizacji w kontekście zmieniających się uwarunkowań przestrzennych, społeczno-gospodarczych oraz prawnych. Obowiązujące plany miejscowe dotyczą zarówno realizacji inwestycji infrastrukturalnych, takich jak m.in. obiekty gospodarki komunalnej (np. oczyszczalnia ścieków), jak i wyznaczania terenów przeznaczonych pod rozwój

zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej. W wielu przypadkach plany te obejmują niewielkie, punktowo zlokalizowane obszary, co powoduje, że znaczna część Gminy pozostaje poza ich zasięgiem i podlega procesom inwestycyjnym realizowanym w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy.

Zakres przestrzenny obowiązujących MPZP prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 7. Zasięg przestrzenny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Niechanowo.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Rejestru Urbanistycznego.

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego polityka przestrzenna Gminy prowadzona jest za pośrednictwem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ) bądź decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W latach 2020-2024 na terenie Gminy Niechanowo odnotowano umiarkowany, lecz względnie stabilny poziom aktywności inwestycyjnej w zakresie budownictwa, mierzonej liczbą wydanych decyzji o warunkach zabudowy. W analizowanym okresie

wydano łącznie 363 takie decyzje, co stanowiło ok. 8% wszystkich decyzji wydanych w powiecie gnieźnieńskim (4 579).

W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców Gmina Niechanowo w całym badanym okresie charakteryzowała się wyraźnie wyższym wskaźnikiem liczby decyzji o warunkach zabudowy niż średnia powiatowa. W 2020 roku wskaźnik ten wyniósł 11,89 wobec 5,82 w powiecie, a w kolejnych latach utrzymywał się na wysokim poziomie, osiągając w 2024 roku wartość 12,71 przy średniej powiatowej 7,29. Dane te wskazują na utrzymujące się zainteresowanie realizacją nowych inwestycji na terenie Gminy, mimo niewielkich wahań liczby wydawanych decyzji w poszczególnych latach.

Podobne zależności obserwowano w przypadku pozwoleń na budowę oraz zgłoszeń budowy z projektem budowlanym. W latach 2020-2024 w Gminie Niechanowo wydano łącznie 134 takie decyzje. W latach 2020-2021 wskaźnik liczby decyzji na 1 tys. mieszkańców był wyższy niż średnia dla powiatu (odpowiednio 5,69 i 5,53 wobec 4,91 i 5,72). W kolejnych latach nastąpił spadek aktywności inwestycyjnej, a w 2024 roku wskaźnik ten wyniósł 3,39, pozostając nieco poniżej średniej powiatowej (3,91).

Struktura inwestycji realizowanych na terenie Gminy Niechanowo była zróżnicowana. W latach 2020-2023 dominowało budownictwo mieszkaniowe, którego udział w ogólnej liczbie decyzji wahał się od ok. 62% do blisko 74%, jednak wartości te były niższe niż średnia dla powiatu. W 2024 roku nastąpiła wyraźna zmiana struktury inwestycji – udział nowych budynków mieszkalnych spadł do 45%, natomiast wzrósł udział budynków zbiorowego zamieszkania, obiektów niemieszkalnych oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej, który osiągnął 55%, przewyższając średnią powiatową.

Przedstawione dane wskazują, że Gmina Niechanowo utrzymuje relatywnie wysoką aktywność w zakresie wydawania decyzji o warunkach zabudowy na tle powiatu, natomiast w ostatnich latach obserwuje się ograniczenie dynamiki inwestycji wymagających uzyskania pozwolenia na budowę. Zmiany w strukturze inwestycji, widoczne zwłaszcza w 2024 roku, mogą świadczyć o stopniowym zróżnicowaniu funkcjonalnym realizowanych przedsięwzięć oraz dostosowywaniu aktywności inwestycyjnej do aktualnych potrzeb rozwojowych Gminy.

Tab. 6. Ruch budowlany w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 na tle średniej gmin powiatu gnieźnieńskiego.

		2020	2021	2022	2023	2024
Decyzje o warunkach zabudowy						
ogółem	Gmina Niechanowo	71	78	66	73	75
	powiat	831	1017	854	851	1026
na 1 tys. mieszkańców	Gmina Niechanowo	11,89	13,06	11,03	12,25	12,71
	powiat	5,82	7,15	6,02	6,02	7,29

Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Gmina Niechanowo	34	33	24	23	20
	powiat	702	813	517	473	550
na 1 tys. mieszkańców	Gmina Niechanowo	5,69	5,53	4,01	3,86	3,39
	powiat	4,91	5,72	3,65	3,35	3,91
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Gmina Niechanowo	61,76	69,70	66,67	73,91	45,00
	powiat	77,92	82,66	83,37	72,30	65,45
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Gmina Niechanowo	38,24	30,30	33,33	26,09	55,00
	powiat	22,08	17,34	16,63	27,70	34,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Walory historyczno-turystyczne

Historia Gminy Niechanowo sięga czasów pradziejowych i stanowi istotny element dziedzictwa kulturowego północno-wschodniej Wielkopolski. Obszar ten położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna, będącego kolebką państwa polskiego. Od najdawniejszych czasów pozostawał on w strefie oddziaływania ważnych ośrodków politycznych, religijnych i gospodarczych regionu.

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie dzisiejszej Gminy związane są z kulturą pucharów lejkowatych. W kolejnych epokach obecność człowieka potwierdzają znaleziska archeologiczne przypisywane kulturze łużyckiej, pomorskiej, przeworskiej i wielbarskiej. Odkrycia cmentarzysk, narzędzi krzemiennych oraz reliktów osad świadczą o ciągłości osadniczej tego obszaru od pradziejów. W Niechanowie znajduje się grodzisko stożkowe, uznawane za pozostałość średniowiecznego założenia obronnego.

Pierwsza pisemna wzmianka o Niechanowie pochodzi z 1395 roku. Już wówczas funkcjonował tu kościół parafialny, co potwierdza znaczenie miejscowości jako lokalnego ośrodka osadniczego. W kolejnych wiekach dobra niechanowskie należały do wielu znaczących rodów wielkopolskich, m.in. Nałęczów, Tomickich, Iwieńskich, Garczyńskich, Potulickich i Żółtowskich, a także do Kapituły Metropolitalnej w Gnieźnie.

Na przestrzeni XVI–XVIII wieku obszar Gminy rozwijał się jako zaplecze rolnicze regionu. Funkcjonowały tu folwarki, wiatraki, karczmy oraz szkoły parafialne. W XVIII wieku wzniesiono drewniany kościół pw. św. Jakuba Apostoła w Niechanowie (1772-1773), który po późniejszej rozbudowie zachował cenne elementy architektoniczne i wyposażenie. W latach 1783-1794 wybudowano klasycystyczny pałac w Niechanowie, stanowiący obecnie jeden z najważniejszych zabytków Gminy, wraz z towarzyszącym mu parkiem.

Również inne miejscowości Gminy posiadają długą i udokumentowaną historię. Jarząbkowo, Karsewo, Żółcz czy Jelitowo wzmiankowane były już w XIV-XVI wieku. Na ich terenie zachowały się zabytkowe kościoły, dwory oraz zespoły parkowe, stanowiące świadectwo dawnej struktury majątkowej i społecznej regionu. W Arcugowie i Mierzewie znajdują się historyczne zespoły dworsko-parkowe, natomiast w Kędzierzynie funkcjonował kościół już przed 1413 rokiem.

W XIX wieku Gmina pozostawała ważnym ośrodkiem rolniczym. Powstawały instytucje społeczne, takie jak ochronka prowadzona przez siostry Służebniczki czy kółko rolnicze. Uruchomienie kolejki wąskotorowej poprawiło dostępność komunikacyjną i wzmocniło powiązania z Gnieznem. Okres zaborów oraz II wojny światowej przyniósł mieszkańcom trudne doświadczenia, jednak lokalna społeczność zachowała swoją tożsamość i ciągłość osadniczą.

Współcześnie Gmina Niechanowo łączy bogate, wielowiekowe dziedzictwo historyczne z rozwojem lokalnym, kontynuując tradycje osadnicze, społeczne i kulturowe charakterystyczne dla regionu Wielkopolski. O długiej i złożonej historii Gminy świadczy duża liczba zachowanych obiektów zabytkowych, obejmujących zarówno architekturę sakralną, rezydencjonalną, jak i przykłady dawnej zabudowy wiejskiej oraz historyczne zespoły parkowe.

Część zabytków nieruchomych z terenu Gminy została wpisana do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego, co potwierdza ich szczególną wartość historyczną i kulturową oraz konieczność objęcia ich ochroną konserwatorską. Zestawienie tych obiektów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 7. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Niechanowo.

Miejscowość	Zabytek
Arcugowo	- zespół pałacowy, nr rej.: 1496/A z 3.12.1973: - pałac, 1815, 1848, XIX/XX - kaplica, 1848 - park, pocz. XIX
Czechowo	- park dworski, XIX/XX, nr rej.: 1994/A z 24.01.1985
Gurowo	- park, 2 poł. XIX, nr rej.: 1991/A z 25.04.1985
Jarząbkowo	- kościół par. pw. św. Marcina, XV/XVI, 1846, 1929, nr rej.: 728/Wlkp/A z 29.12.2008 - cmentarz kościelny, nr rej.: jw.
Jelitowo	- zespół dworski (nr 1), 2 poł. XIX, nr rej.: 1227/Wlkp/A z 22.10.1986: - dwór - park
Karsewo	- dwór (nr 30), 1 poł. XIX, nr rej.: 1228/Wlkp/A z 19.11.1991
Kędzierzyn	- zespół kościoła par., nr rej.: 103/Wlkp/A z 27.08.2002: - kościół pw. św. Andrzeja Apostoła, 1840, 1877-82 - cmentarz kościelny - ogrodzenie, mur., 1 poł. XIX - plebania, 1840, 1916
Malczewo	- park, XIX, l. 30 XX, nr rej.: 1993/A z 23.01.1985
Mierzewo	- zespół pałacowy, XIX-XX, nr rej.: 1632/A z 11.11.1974: - pałac - park

Niechanowo	- kościół par. pw. św. Jakuba, ul. Parkowa, drewn., 1776, nr rej.: 1229/Wlkp/A z 6.03.1970 - zespół pałacowy, XVIII-XIX: - pałac, nr rej.: 2522/A z 7.10.1955 - oficyna, nr rej.: 1552/A z 18.07.1974 - park, nr rej.: jw.
Żółcz	- zespół dworski, k. XIX, nr rej.: 2108/A z 11.11.1986: - dwór - park

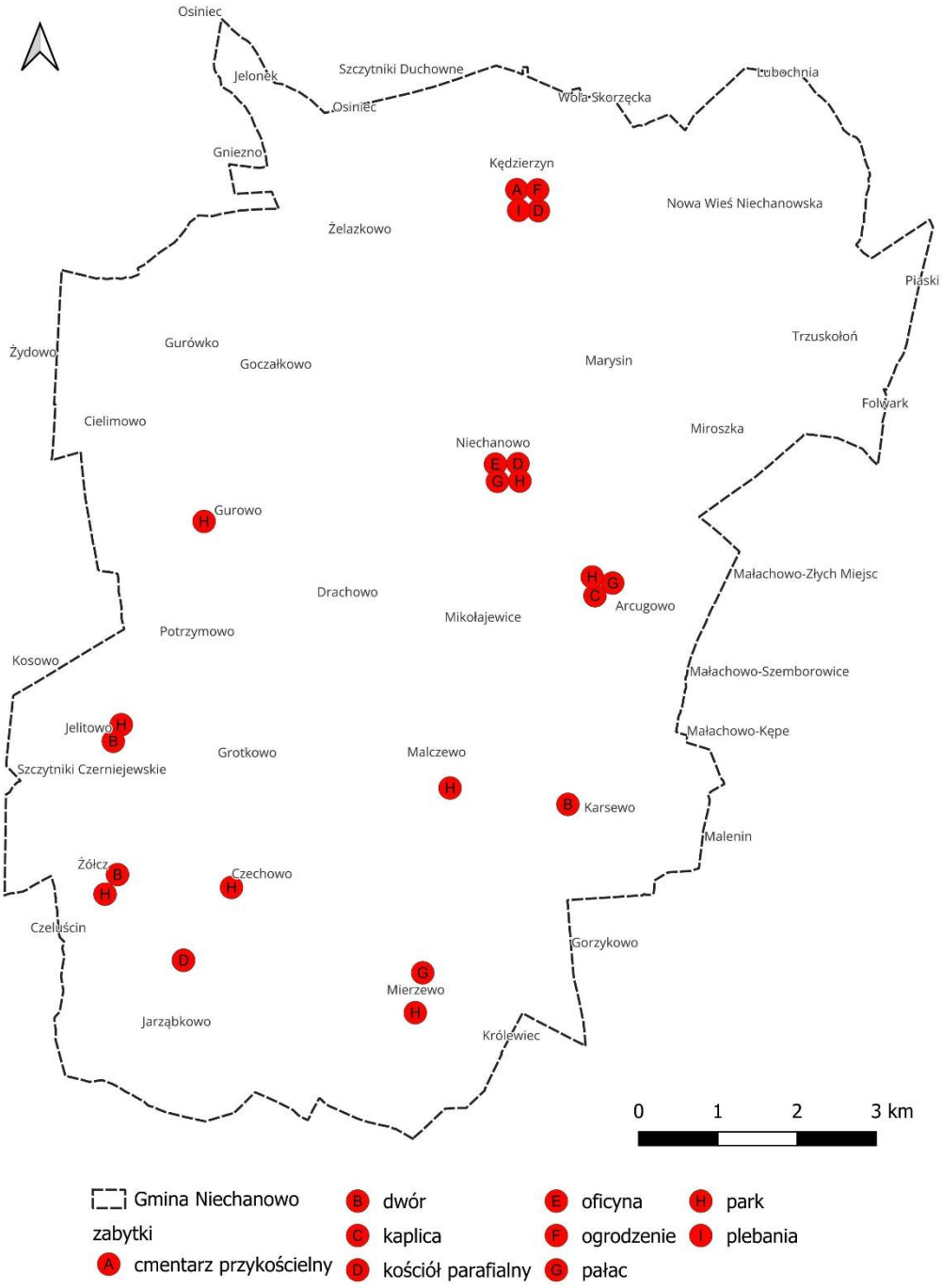
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Na terenie Gminy Niechanowo znajdują się miejsca pamięci narodowej o istotnym znaczeniu historycznym i symbolicznym dla lokalnej społeczności. Jednym z nich jest Miejsce Pamięci w lesie Jelonek, zlokalizowane przy drodze Gniezno–Żelazkowo, oznaczone tablicą „Miejsce Pamięci Narodowej", upamiętniające tragiczne wydarzenia związane z losami mieszkańców regionu w okresie II wojny światowej. Ważnym punktem na mapie lokalnej pamięci jest również Pomnik Bohaterów Gminy Niechanowo znajdujący się na Skwerze Bohaterów Gminy Niechanowo, który stanowi wyraz hołdu dla mieszkańców Gminy poległych w walce o wolność i niepodległość ojczyzny.

Miejsca te odgrywają ważną rolę w kultywowaniu pamięci historycznej oraz budowaniu lokalnej tożsamości. Są również przestrzenią organizacji uroczystości patriotycznych i obchodów rocznicowych, które integrują społeczność Gminy i pozwalają pielęgnować tradycje narodowe.

Poniższa rycina przedstawia rozmieszczenie zabytków nieruchomych na terenie Gminy Niechanowo. Analiza mapy wskazuje, że największe skupiska obiektów zabytkowych występują w miejscowości Niechanowo, a także w Kędzierzynie, Arcugowie, Mierzewie, Żółczy oraz Jelitowie. W centralnej części Gminy wyraźnie zaznacza się koncentracja obiektów sakralnych i rezydencjonalnych wraz z towarzyszącymi im elementami, takimi jak plebanie, oficyny czy założenia parkowe.

W strukturze zinwentaryzowanych zabytków dominują kościoły parafialne oraz zespoły dworsko-pałacowe wraz z parkami. Znajdują się tu również kaplice, cmentarze przykościelne oraz obiekty towarzyszące historycznej zabudowie rezydencjonalnej. Rozmieszczenie zabytków ma charakter rozproszony, jednak wyraźnie nawiązuje do historycznej sieci osadniczej Gminy, koncentrując się w najstarszych i tradycyjnie ukształtowanych miejscowościach.

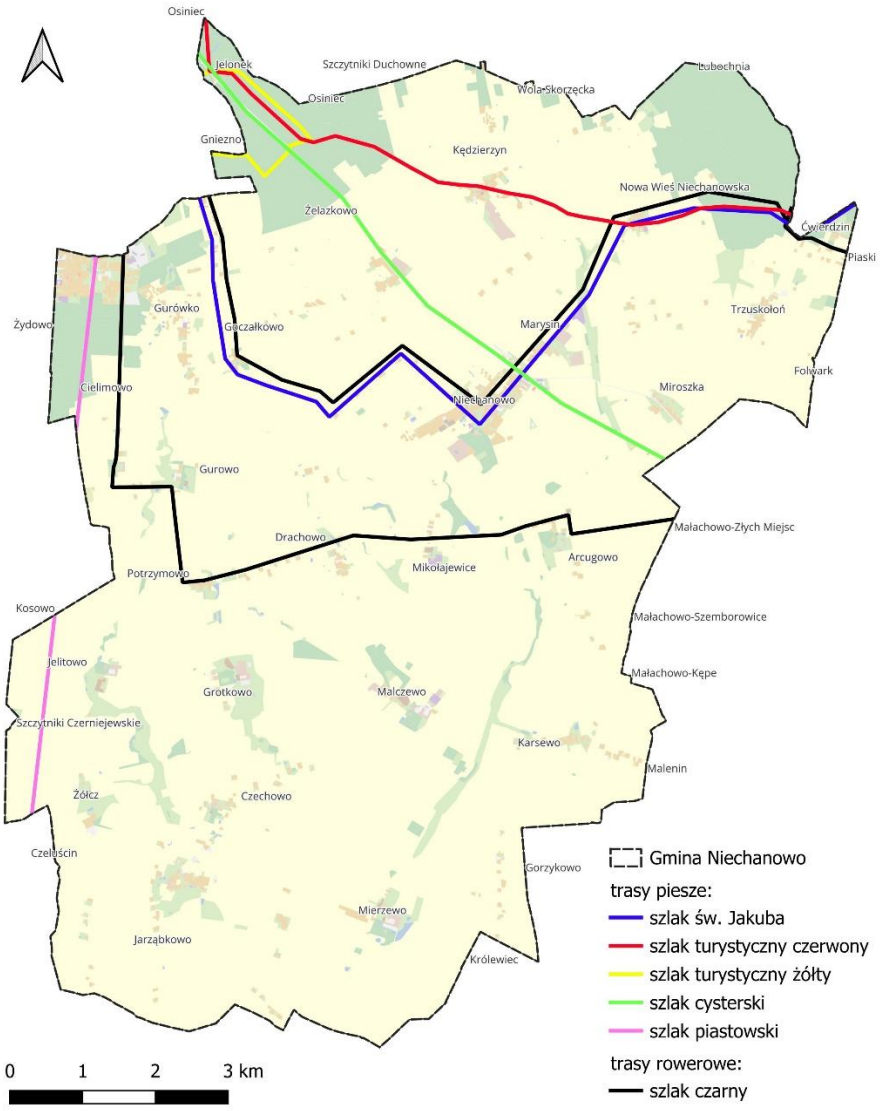
Ryc. 8. Rozmieszczenie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Niechanowo.
Źródło: https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/ (dostęp: 24.02.2026 r.).

Gmina Niechanowo wyróżnia się rolniczym charakterem przestrzeni oraz silnymi powiązaniami funkcjonalnymi z Gnieznem, które stanowi główny ośrodek usługowy, edukacyjny i rynku pracy dla mieszkańców. W strukturze przestrzennej Gminy widoczne są zróżnicowane kierunki rozwoju poszczególnych miejscowości. Część z nich, zwłaszcza lepiej skomunikowana z Gnieznem, stopniowo wzmacnia swoje funkcje mieszkaniowe, co wiąże się z bliskością miasta i codziennymi powiązaniami mieszkańców z jego rynkiem pracy, edukacją i usługami. Jednocześnie znaczna część

Gminy zachowuje wyraźnie rolniczy charakter, z dominacją niewielkich miejscowości wiejskich i zabudowy związanej z działalnością rolniczą.

Istotnym wyróżnikiem Gminy jest także bogate dziedzictwo kulturowe, obejmujące liczne zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe, obiekty sakralne oraz miejsca pamięci narodowej, które są trwale wpisane w lokalny krajobraz i historyczną strukturę osadniczą. Szczególne znaczenie posiada miejscowość Niechanowo, stanowiąca główny ośrodek administracyjny i usługowy Gminy, a zarazem miejsce koncentracji najważniejszych funkcji publicznych i części zabytków.

Ważnym elementem tożsamości przestrzennej Gminy są również tereny leśne zlokalizowane przede wszystkim w części północnej, które urozmaicają rolniczy krajobraz oraz pełnią funkcje przyrodnicze i rekreacyjne. Uzupełnieniem lokalnego charakteru Gminy są wydarzenia społeczne, kulturalne i sportowe, takie jak Dni Niechanowa, Dożynki Gminne, Bieg Niechana czy Niechanowska Dyszka, które sprzyjają integracji mieszkańców i wzmacniają lokalną tożsamość.

Ryc. 9. Szlaki piesze i rowerowe na terenie Gminy Niechanowo.
Źródło: opracowanie własne na podstawie mapa-turystyczna.pl (dostęp 25.02.2026 r.).

Na terenie Gminy Niechanowo rozwijana jest infrastruktura pieszo-rowerowa, sprzyjająca aktywnemu wypoczynkowi, a także umożliwiająca mieszkańcom, jak i odwiedzającym poznawanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych regionu. W układ ten wpisują się również przebiegające przez teren Gminy ponadlokalne szlaki kulturowe, tj. Szlak Cysterski o znaczeniu międzynarodowym oraz Szlak Piastowski o znaczeniu krajowym. Ich obecność wzmacnia potencjał turystyczny i kulturowy Gminy oraz sprzyja lepszemu powiązaniu lokalnych zasobów dziedzictwa z ofertą turystyczną Gniezna i całego regionu. Trasy piesze i rowerowe pełnią istotną funkcję integrującą przestrzeń Gminy, a także wzmacniają powiązania komunikacyjne z sąsiednimi ośrodkami, w szczególności z Gnieznem. Ułatwiają one również codzienne przemieszczanie się pomiędzy miejscowościami, poprawiając lokalną dostępność transportową.

Szlaki przebiegają przez obszary o zróżnicowanym krajobrazie od terenów rolniczych i zadrzewień śródpolnych, przez wsie o zachowanych układach ruralistycznych, po zespoły parkowo-pałacowe i obiekty sakralne. Szczególną rolę w ofercie turystycznej odgrywa miejscowość Niechanowo jako centrum administracyjne i historyczne Gminy, a także inne miejscowości posiadające cenne obiekty dziedzictwa kulturowego.

Istotnym elementem rozwoju infrastruktury rowerowej jest obecnie realizowana inwestycja budowy trasy rowerowej łączącej Gniezno z Witkowem, przebiegającej przez teren Gminy Niechanowo. Przedsięwzięcie to wzmocni powiązania komunikacyjne w skali ponadlokalnej, zwiększy bezpieczeństwo rowerzystów oraz podniesie atrakcyjność Gminy jako obszaru przyjaznego zrównoważonym formom mobilności.

Planowany jest dalszy rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej, obejmujący rozbudowę tras oraz elementów towarzyszących, takich jak miejsca odpoczynku czy oznakowanie. Działania te przyczyniają się do zwiększenia dostępności przestrzennej oraz wzmacniają potencjał rekreacyjny i turystyczny Gminy Niechanowo.

CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. Walory przyrodnicze

Walory przyrodnicze wpływają w sposób znaczący na potencjał rozwojowy jednostki samorządu terytorialnego. Warunki atmosferyczne, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna czy zbiorniki wodne stanowią czynniki mogące determinować atrakcyjność turystyczną, warunki do uprawy rolniczej czy eksploatację surowców mineralnych, a zatem definiować stan gospodarki lokalnej oraz wyznaczać kierunki jej rozwoju.

Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu

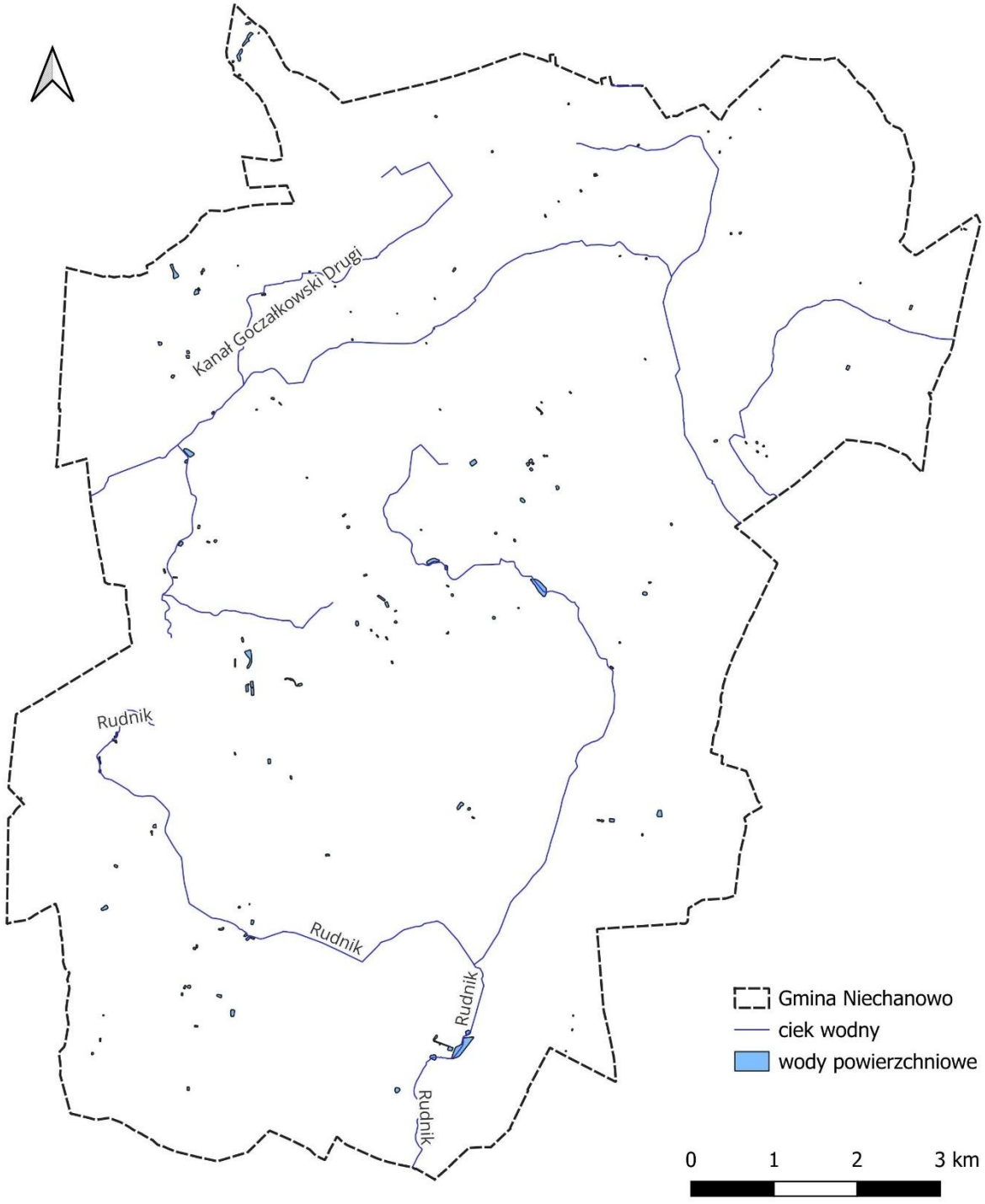
Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski (Solon i inni) opracowaną na podstawie pracy Jerzego Kondrackiego, Gmina Niechanowo położona jest w megaregionie Pozaalpejskiej Europy Środkowej, w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego. Gmina zlokalizowana jest, według przyjętej regionalizacji, w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego, w granicach mezoregionu Równiny Wrzesińskiej.

Krajobraz Gminy Niechanowo kształtowany jest przez formy polodowcowe typowe dla Pojezierza Wielkopolskiego, w tym Równiny Wrzesińskiej. Na obszarze Gminy występują zarówno tereny równinne, jak i lekko faliste wysoczyzny morenowe, uformowane w wyniku działalności lądolodu oraz procesów fluwioglacjalnych w okresie zlodowaceń plejstoceńskich. Niewielkie różnice wysokości terenu urozmaicają lokalne pagórki, doliny cieków wodnych oraz zagłębienia bezodpływowe, w których występują oczka wodne. Istotnym elementem struktury hydrograficznej są także drobne cieki wodne oraz rowy melioracyjne odgrywające ważną rolę w kształtowaniu lokalnych stosunków wodnych oraz retencji. Gmina ma wyraźnie rolniczy charakter, a w strukturze użytkowania terenu dominują grunty orne i użytki zielone. Lesistość jest niewielka, natomiast istniejące zadrzewienia śródpolne oraz niewielkie kompleksy leśne pełnią głównie funkcje krajobrazowe i przyrodnicze, wpływając na różnorodność biologiczną oraz walory estetyczne przestrzeni.

Wody powierzchniowe i podziemne

Cały obszar Gminy Niechanowo położony jest w dorzeczu Odry. Sieć hydrograficzną tworzą przede wszystkim liczne stawy oraz oczka wodne, uzupełnione systemem niewielkich cieków wodnych, które w większości mają charakter stały. Choć cieki te są niewielkie, tworzą spójny układ hydrologiczny o istotnym znaczeniu dla lokalnej retencji oraz kształtowania stosunków wodnych na terenach rolniczych i łąkowych.

Poziom wód w korytach cieków wykazuje sezonowe wahania, uzależnione od warunków opadowych oraz przebiegu procesów hydrologicznych. Elementem uzupełniającym sieć wodną są również rowy melioracyjne, pełniące funkcję odwodnieniową na gruntach użytkowanych rolniczo. Obecność tych form wodnych wpływa na krajobraz Gminy Niechanowo i stanowi ważny składnik lokalnego środowiska przyrodniczego.

Ryc. 10. Sieć hydrologiczna na terenie Gminy Niechanowo.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ISOK.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód powierzchniowych, na terenie Gminy Niechanowo zlokalizowane są cztery JCWP o następujących numerach:

- RW600018186339 (Wełna do Lutomni),
- RW60001018389 (Wrześnica),
- RW6000091836869 (Rudnik),
- RW6000101836839 (Struga Bawół do Dopływu z Szemborowa).

Wszystkie wymienione jednolite części wód stanowią naturalne części wód, charakteryzujące się zróżnicowanym stanem lub potencjałem ekologicznym – od umiarkowanego do złego – oraz w większości stanem chemicznym poniżej dobrego. Ogólny stan wód został oceniony jako zły, a ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych określono jako zagrożone, przy jednoczesnym wyznaczeniu celów środowiskowych obejmujących osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego.

Na terenie Gminy Niechanowo występują również wody podziemne. Zgodnie z obowiązującym podziałem jednolitych części wód podziemnych, na terenie Gminy znajdują się dwa JCWPd:

- Nr 42 (GW600042),
- Nr 61 (GW600061).

Jednostki te są zlokalizowane w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty. W obu jednostkach zarówno stan chemiczny, jak i ilościowy wód oceniono jako dobry, a osiągnięcie celu środowiskowego uznano za niezagrożone.

Szczegółową charakterystykę wód powierzchniowych i podziemnych przedstawiają z kolei poniższe tabele.

Tab. 8. Charakterystyka wód powierzchniowych na terenie Gminy Niechanowo

Nazwa oraz kod	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Wyznaczone cele środowiskowe
Wełna do Lutomni	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Wrześnica	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny (poza złagodzonymi wskaźnikami)
Rudnik	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Struga Bawół do Dopływu z Szemborowa	NAT - naturalna część wód	zły potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny (poza złagodzonymi wskaźnikami)

Źródło: opracowanie własne na podstawie apgw.gov.pl (dostęp: 30.01.2026 r.).

Tab. 9. Charakterystyka wód podziemnych na terenie Gminy Niechanowo

Numer oraz kod	Klasyfikacja stanu ilościowego	Klasyfikacja stanu chemicznego	Stan JCWPd (ocena 2019)	Wyznaczone cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW600042	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	niezagrożona
GW600061	dobry	dobry	dobry	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	niezagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie apgw.gov.pl (dostęp: 30.01.2026 r.).

Obszar Gminy Niechanowo znajduje się również w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP nr 143 „Subzbiornik Inowrocław–Gniezno” oraz GZWP nr 144 „Dolina Kopalna Wielkopolska”. Zbiorniki te stanowią istotny element regionalnego systemu zasobów wód podziemnych, dlatego ich występowanie powinno być uwzględniane w prowadzeniu polityki przestrzennej i środowiskowej Gminy, w szczególności w kontekście ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz racjonalnego gospodarowania wodami.

Zgodnie z dostępnymi danymi dotyczącymi zagrożeń i ryzyka powodziowego, na terenie Gminy Niechanowo nie wyznaczono obszarów zakwalifikowanych do stref niskiego, średniego ani wysokiego zagrożenia powodziowego.

Przez obszar Gminy przepływają głównie niewielkie cieki wodne oraz funkcjonuje sieć rowów melioracyjnych i systemów odwodnienia, pełniących przede wszystkim funkcje techniczne i rolnicze. Ich charakter oraz skala nie generują istotnego ryzyka powodziowego o znaczeniu ponadlokalnym. Ewentualne wezbrania mają zazwyczaj charakter lokalny i krótkotrwały, wynikający z intensywnych opadów, i nie stanowią trwałego zagrożenia dla ludności ani kluczowej infrastruktury. Istotną rolę w kształtowaniu lokalnych stosunków wodnych oraz ograniczaniu skutków nadmiaru wód opadowych pełnią niewielkie jeziora i stawy występujące na terenie Gminy, które działają jako naturalne zbiorniki retencyjne, wspierając stabilizację bilansu wodnego.

Flora i fauna

Zgodnie z podziałem Polski na regiony geobotaniczne według Władysława Matuszkiewicza, Gmina Niechanowo położona jest w Okręgu Pojezierza Gnieźnieńskiego, należącym do Krainy Środkowowielkopolskiej. Obszar ten cechuje się zróżnicowaną strukturą siedlisk charakterystycznych dla krajobrazu pojeziernego, obejmujących lasy mieszane, jeziora rynnowe, łąki, pola uprawne oraz zadrzewienia śródpolne. Na terenie Gminy występują zbiorowiska roślinności leśnej, łąkowej i zaroślowej, przy czym za potencjalną roślinność naturalną uznaje się przede wszystkim grądy oraz bory mieszane. Istotnym elementem krajobrazu są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, które stanowią charakterystyczną cechę regionu rolniczego. Pełnią one ważne funkcje ekologiczne i krajobrazowe, sprzyjając utrzymaniu bioróżnorodności, poprawie warunków mikroklimatycznych oraz ochronie gleb przed erozją.

Na terenie Gminy Niechanowo lesistość jest niewielka, a krajobraz ma wyraźnie rolniczy charakter. Kompleksy leśne występują jedynie fragmentarycznie i są zlokalizowane głównie w północnej części Gminy. Lasy te należą do przyrodniczo-leśnej Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej i obejmują przede wszystkim bory świeże oraz mieszane, w których dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna. Na siedliskach uboższych tworzy ona lite drzewostany, natomiast na bardziej żyznych występuje w zmieszaniu z dębem, brzozą czy świerkiem. W mniejszym stopniu obecne są również zbiorowiska lasów liściastych, zwłaszcza z udziałem dębu szypułkowego oraz olszy czarnej.

Ze względu na rozdrobnienie powierzchni leśnych oraz występowanie gleb bielicowych i rdzawych, drzewostany te charakteryzują się przeciętnie niższą zasobnością. Pomimo niewielkiego udziału w strukturze użytkowania terenu, pełnią one istotne funkcje środowiskowe, w tym wspierają lokalną retencję wodną, stanowią siedliska dla wielu gatunków fauny oraz wzbogacają bioróżnorodność.

W krajobrazie Gminy ważną rolę odgrywają również zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, obecne w formie pasów roślinności wzdłuż miedz, dróg oraz cieków wodnych. Elementy te sprzyjają zachowaniu ciągłości ekologicznej, poprawiają warunki mikroklimatyczne oraz stanowią istotne uzupełnienie struktury przyrodniczej na obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo.

Fauna Gminy Niechanowo odzwierciedla jej rolniczy charakter oraz mozaikowy układ siedlisk, obejmujących pola uprawne, łąki, zadrzewienia śródpolne, niewielkie kompleksy leśne oraz obszary wodno-błotne. Na terenach leśnych i otwartych występują typowe dla regionu gatunki ssaków, takie jak sarny, dziki, zające, lisy czy kuny. Obserwowane są również inne gatunki związane z większymi kompleksami przyrodniczymi Pojezierza Gnieźnieńskiego.

Wśród ptaków spotykane są zarówno gatunki drapieżne, m.in. myszołów czy jastrząb, jak i ptaki charakterystyczne dla krajobrazu rolniczego, takie jak kuropatwy, bażanty, bociany białe oraz żurawie. Istotną rolę w lokalnym środowisku przyrodniczym pełnią także cieki wodne, rowy melioracyjne oraz tereny podmokłe, które sprzyjają występowaniu płazów i gadów, w tym żab, ropuch oraz zaskrońców, a jednocześnie stanowią elementy wspierające ciągłość ekologiczną.

Pomimo przekształceń środowiskowych wynikających z intensywnego użytkowania rolniczego, obszar Gminy Niechanowo zachowuje istotne walory przyrodnicze oraz krajobrazowe. Zróżnicowanie siedlisk, obejmujące jeziora, doliny cieków wodnych, fragmenty lasów oraz tradycyjnie użytkowane pola i łąki, tworzy charakterystyczny krajobraz Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz północno-wschodniej Wielkopolski.

Warunki klimatyczne

Gmina Niechanowo położona jest w dziale klimatycznym Niżu Polskiego, w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza, natomiast w podziale A. Wosia zaliczana jest do Regionu Środkowowielkopolskiego. Obszar ten cechuje klimat umiarkowany ciepły przejściowy, z wyraźnymi wpływami kontynentalnymi. Przejawiają się one stosunkowo niską sumą opadów rocznych, znaczną liczbą dni pogodnych oraz wyraźną amplitudą temperatur pomiędzy okresem letnim a zimowym.

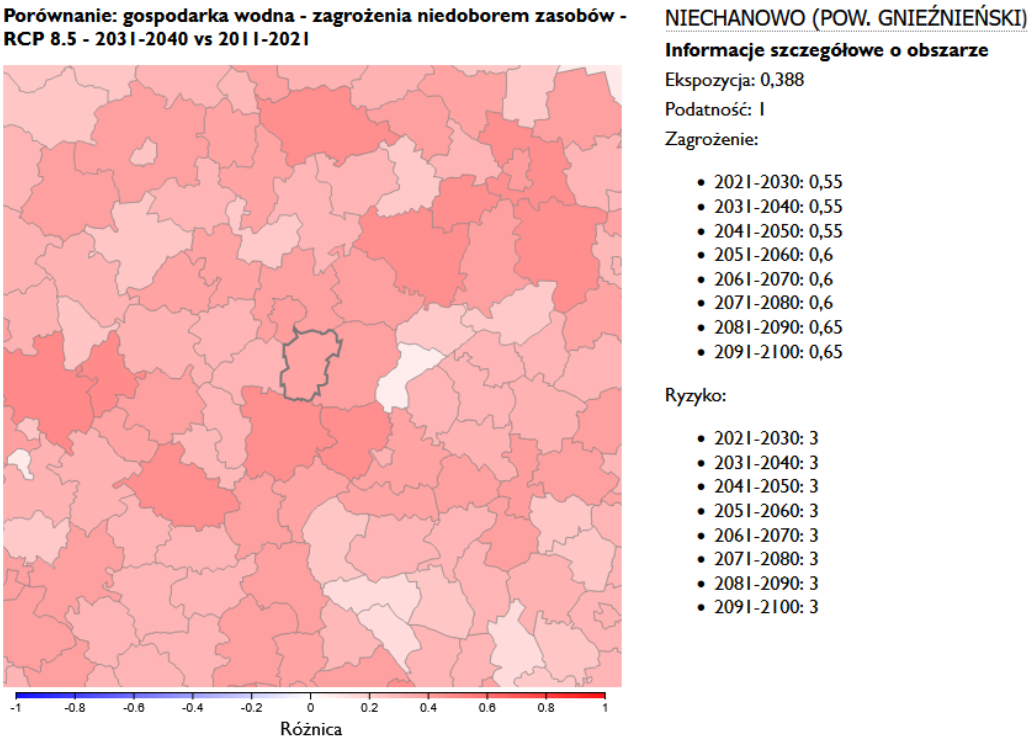
Brak wyraźnych barier orograficznych sprzyja swobodnemu przemieszczaniu się mas powietrza, co wpływa na zmienność warunków pogodowych oraz umiarkowanie suchy charakter klimatu. Średnia temperatura najchłodniejszego miesiąca, stycznia, kształtuje się w przedziale od -2,5°C do -1,5°C, natomiast w lipcu, który jest najcieplejszym miesiącem roku, wynosi od 17,5°C do 18,5°C. Roczna suma opadów

mieści się w granicach 400-600 mm, przy czym największe opady przypadają na miesiące letnie, zwłaszcza czerwiec i lipiec, a najmniejsze na luty. Wilgotność powietrza utrzymuje się przeciętnie na poziomie 70-75%, a dominującym kierunkiem wiatrów są wiatry zachodnie i południowo-zachodnie.

Warunki klimatyczne Gminy Niechanowo sprzyjają prowadzeniu działalności rolniczej. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie od 210 do 220 dni w roku, co stwarza korzystne warunki dla upraw zbóż, roślin okopowych oraz warzyw. Pewnym ograniczeniem dla produkcji rolnej może być jednak relatywnie niska suma opadów. Klimat wpływa również na kształtowanie się lokalnej roślinności oraz warunki bytowania fauny, determinując strukturę ekosystemów występujących na terenie Gminy.

Analizując uwarunkowania klimatyczne należy uwzględniać postępujące zmiany klimatu, które w coraz większym stopniu wpływają na warunki życia mieszkańców, zarówno na terenach zurbanizowanych, jak i rolniczych. Wdrażanie działań zwiększających odporność przestrzeni na skutki zmian klimatycznych stanowi element realizacji interesu publicznego, rozumianego jako dążenie do zapewnienia możliwie jak najlepszych warunków bytowych, bezpieczeństwa środowiskowego oraz stabilności produkcji rolnej.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że w kolejnych dekadach Gmina Niechanowo może być narażona na wysokie ryzyko niedoboru zasobów wodnych. Szacuje się, że problem ten może dotyczyć nawet około 65% powierzchni Gminy. Prognozowany wzrost temperatury powietrza oraz nasilanie się zjawisk suszy mogą prowadzić do pogorszenia bilansu wodnego, obniżenia poziomu wód gruntowych oraz ograniczenia dostępności wody dla rolnictwa, co w konsekwencji może wpływać na wielkość i stabilność plonów.

Ryc. 11. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Niechanowo.
Źródło: https://ryzyko.ios.gov.pl/ (dostęp: 19.02.2026).

Obszar Gminy Niechanowo zagrożony jest występowaniem wszystkich rodzajów suszy, których klasy zagrożeń są lokalnie zróżnicowane:

- susza atmosferyczna – klasa IV – ekstremalne zagrożenie,
- susza rolnicza – klasa IV – ekstremalne zagrożenie,
- susza hydrologiczna – klasa II i III – umiarkowane/silne zagrożenie,
- susza hydrogeologiczna – klasa II i III – umiarkowane/silne zagrożenie.

W łącznym zestawieniu Gmina Niechanowo została zakwalifikowana jako obszar silnie zagrożony występowaniem suszy. Zjawisko to stanowi istotne wyzwanie środowiskowe, szczególnie w kontekście rolniczego charakteru Gminy oraz prognozowanych zmian klimatycznych prowadzących do zwiększenia częstotliwości i intensywności okresów bezopadowych.

Należy przy tym zaznaczyć, że w obowiązujących dokumentach planistycznych wskazano działania inwestycyjne w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy, których realizacja przewidziana jest na terenie Gminy Niechanowo. Do kluczowych przedsięwzięć zaliczono budowę zbiornika retencyjnego na Strudze Mąkowej poniżej rowu R-SM-B, o powierzchni około 1 ha, a także zwiększenie piętrzenia wody w istniejącym stawie poprzez podwyższenie poziomu piętrzenia. Planowane działania mogą przyczynić się do poprawy lokalnej retencji, ograniczenia skutków niedoboru wody oraz zwiększenia odporności Gminy na zjawiska suszy.

Jakość powietrza

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi badania jakości powietrza dla terenu całej Polski. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu publikuje raporty dotyczące rocznej oraz pięcioletniej oceny jakości powietrza na terenie województwa wielkopolskiego. W ramach przeprowadzonego badania region podzielony został na 3 strefy w oparciu o następujące kryteria:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tys.,
- pozostały obszar województwa niewchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Tym samym badanie na terenie województwa wielkopolskiego przeprowadza się z podziałem na strefy:

- aglomeracji poznańskiej,
- miasta Kalisza,
- strefy wielkopolskiej.

Gmina Niechanowo przynależy do strefy wielkopolskiej, dla której w 2024 roku stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu (O_3) oraz benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. Gmina została objęta „Programem ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej" jako obszar przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu (B(a)P) już w 2018 roku. Wskazuje to na utrzymujące się problemy związane z jakością powietrza w regionie, szczególnie w sezonie grzewczym, oraz stanowi podstawę do realizacji działań naprawczych określonych w programie.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń na terenie Gminy Niechanowo są emisje komunikacyjne związane z ruchem drogowym, w tym wzdłuż drogi krajowej nr 15, a także emisja z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi. W okresie zimowym jakość powietrza ulega pogorszeniu w wyniku zwiększonego zużycia węgla i drewna do ogrzewania budynków mieszkalnych, co prowadzi do wzrostu stężeń pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu.

Na terenie Gminy Niechanowo nie funkcjonuje stacja monitoringu jakości powietrza należąca do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ). Najbliższa stacja wchodząca w skład państwowego systemu monitoringu środowiska zlokalizowana jest w miejscowości Piaski. Ponadto na terenie Gniezna funkcjonują dodatkowe stacje monitoringu jakości powietrza prowadzone przez inne podmioty. Łącznie dostarczają one informacji o jakości powietrza o charakterze tła regionalnego dla obszaru Gminy.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje stacja meteorologiczna zrealizowana w ramach projektu „ŚWiAT", wdrożonego przez Powiat Gnieźnieński, która oprócz parametrów meteorologicznych umożliwia pomiar wybranych zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłów PM2,5 i PM10. Należy jednak podkreślić, że pomiary te mają charakter uzupełniający i nie stanowią elementu Państwowego Monitoringu Środowiska.

Pomimo stosunkowo korzystnego położenia w krajobrazie równinnym, w okresie sezonu grzewczego może dochodzić do pogorszenia jakości powietrza, co wskazuje na zasadność dalszego rozwijania lokalnego systemu monitoringu oraz działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

Złoża kopalin

Na terenie Gminy Niechanowo zidentyfikowano udokumentowane złoża surowców mineralnych w postaci piasków i żwirów. Zgodnie z dostępnymi danymi obejmują one sześć złóż o zróżnicowanej powierzchni, zlokalizowanych głównie w miejscowościach Gurówko, Mierzewo oraz Trzuskołoń. Największe powierzchniowo złoża występują w Mierzewie (Mierzewo AP II – 7,5 ha) oraz w Gurówku (Gurówko – 6,3 ha), natomiast pozostałe złoża mają charakter mniejszych, rozproszonych form o powierzchni od ok. 1,8 do 2,0 ha.

Wszystkie udokumentowane złoża stanowią kruszywa naturalne i mogą mieć znaczenie dla lokalnej gospodarki, w szczególności w kontekście potrzeb budownictwa oraz infrastruktury drogowej. Złoża podlegają nadzorowi Okręgowego Urzędu Górniczego

w Poznaniu, co zapewnia kontrolę prowadzonej eksploatacji oraz jej zgodność z obowiązującymi przepisami, w tym przepisami w zakresie ochrony środowiska. Jednocześnie potencjalne wykorzystanie zasobów wymaga prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej i surowcowej, uwzględniającej ochronę środowiska oraz zachowanie ładu przestrzennego Gminy.

Tab. 10. Złoża kopalin na terenie Gminy Niechanowo

ID	Nazwa	Kopalina	Powierzchnia (ha)
8199	Gurówko	piaski i żwiry	6,3
12468	Gurówko I	piaski i żwiry	1,8
14383	Gurówko II	piaski i żwiry	1,9
17311	Mierzewo AP	piaski i żwiry	2
17559	Mierzewo AP II	piaski i żwiry	7,5
14612	Trzuskołoń	piaski i żwiry	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie midas-app.pgi.gov.pl (dostęp: 30.01.2026 r.).

Ochrona przyrody

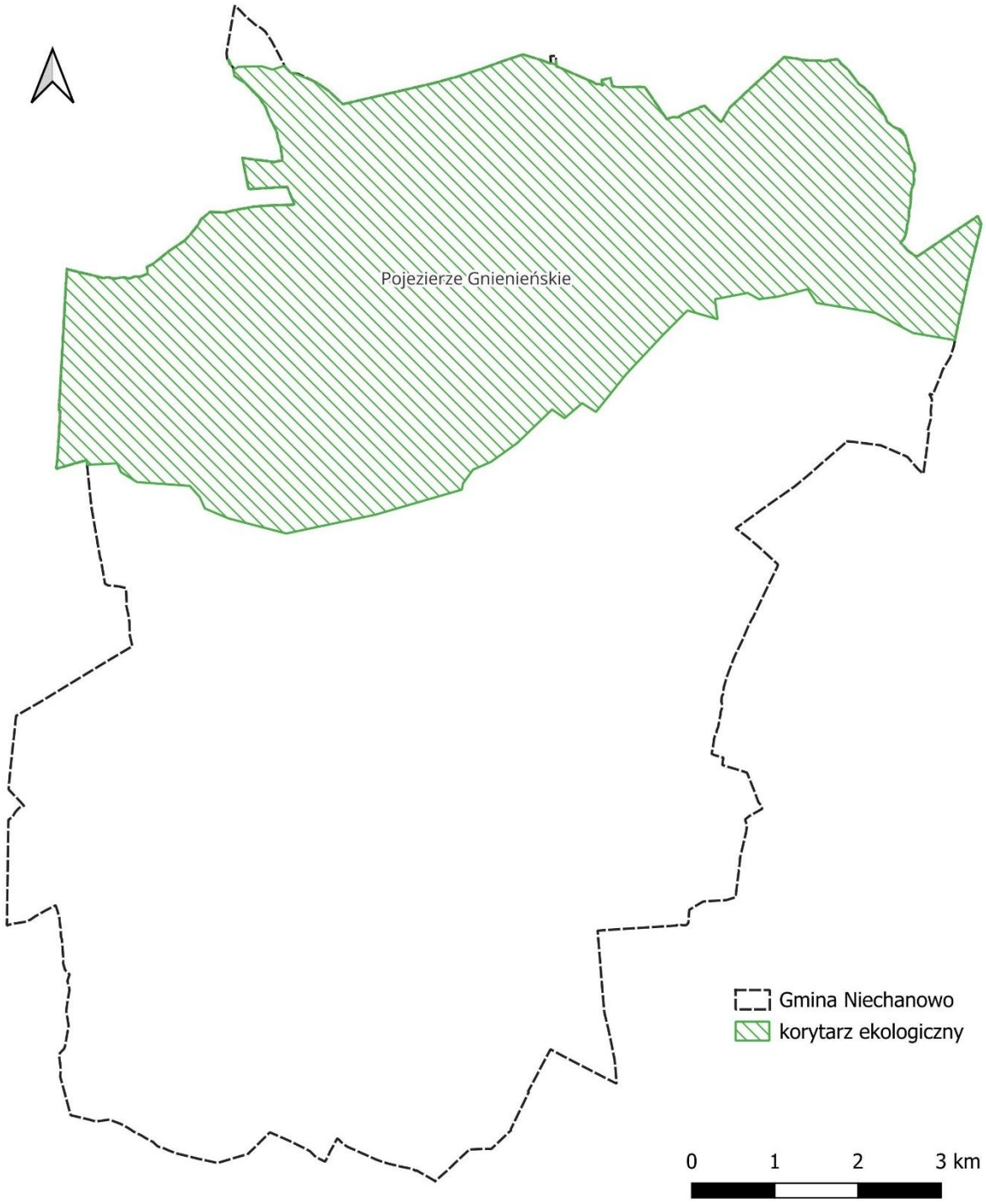
Ochrona przyrody na terenie Gminy Niechanowo realizowana jest na podstawie zapisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zgodnie z przytoczoną ustawą za ochronę przyrody uznaje się zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, co odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody.

Na terenie Gminy Niechanowo nie występują obecnie żadne ustanowione formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy. Przez obszar Gminy przebiega jednak korytarz ekologiczny „Pojezierze Gnieźnieńskie", stanowiący element ponadregionalnej sieci powiązań przyrodniczych. Korytarz ten obejmuje mozaikę terenów rolniczych, dolin cieków wodnych, zadrzewień śródpolnych oraz fragmentów lasów i pełni funkcję łącznika pomiędzy obszarami o wyższych walorach przyrodniczych w regionie.

Jego podstawową rolą jest zapewnienie ciągłości ekologicznej oraz umożliwienie migracji gatunków zwierząt, w tym ssaków, ptaków i drobnych organizmów, a także zachowanie przepływu genów pomiędzy populacjami. Korytarze ekologiczne mają szczególne znaczenie w krajobrazie rolniczym, gdzie stanowią istotne elementy zwiększające bioróżnorodność oraz odporność ekosystemów na presję antropogeniczną.

Uwzględnienie przebiegu korytarza ekologicznego w dokumentach planistycznych ma znaczenie dla zachowania jego funkcji przyrodniczych, w szczególności w kontekście lokalizacji nowej zabudowy oraz infrastruktury.

Przebieg korytarza ekologicznego na tle granic Gminy Niechanowo przedstawiono na poniższej rycinie.

Ryc. 12. Przebieg korytarzy ekologicznych na terenie Gminy Niechanowo.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

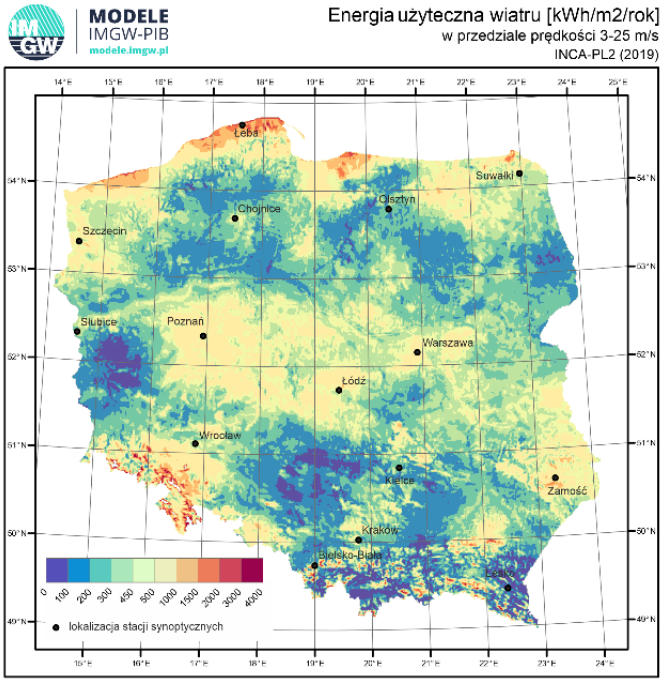
2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii

Na przestrzeni ostatnich lat temat zrównoważonego rozwoju oraz transformacji energetycznej stał się nieodłącznym elementem debaty publicznej. W związku z tym, coraz większy nacisk kładziony jest na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki, czego efektem jest stopniowe zwiększanie nakładów inwestycyjnych na rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Ze względu na specyficzne

uwarunkowania geograficzne Polski, najszybciej rozwijającymi się gałęziami OZE są technologie wykorzystujące potencjał wiatrowy, słoneczny oraz geotermalny.

Energia wiatru jest zasobem w pełni odnawialnym i niewyczerpalnym. Ocenia się, że pod względem występowania odpowiedniej siły wiatru na 2/3 terytorium Polski występują korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Produkcja energii z wiatru jest opłacalna przy jego średniej rocznej prędkości na wysokości 30 m nad ziemią minimum 4 m/s.

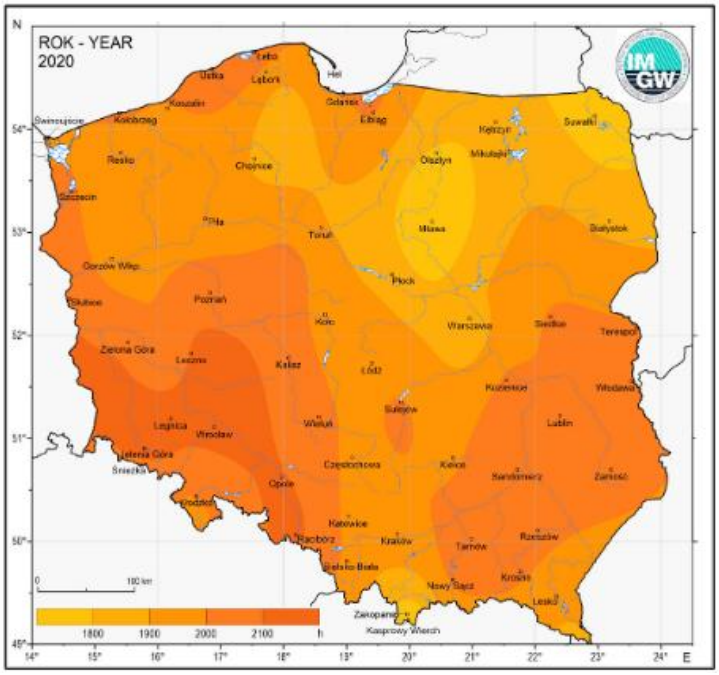
Poniższa rycina przedstawia rozkład energii wiatrowej w Polsce na wysokości 10 metrów n.p.m. Gmina Niechanowo zlokalizowana jest na obszarze strefy, która charakteryzuje się korzystnymi warunkami wietrznymi – potencjał energetyczny obszaru wynosi około 1000 kWh/(m^2/rok) na wysokości 10 metrów. Oznacza to, że Gmina Niechanowo charakteryzuje się dobrymi warunkami do lokalizowania na jej terenie siłowni wiatrowych. Według danych Urzędu Gminy Niechanowo na terenie Gminy funkcjonują farmy wiatrowe zlokalizowane w miejscowościach Drachowo, Marysin oraz Potrzymowo.

Ryc. 13. Energia użyteczna wiatru na poziomie 10 m n.p.g. w terenie otwartym na obszarze Polski [kWh/m^2/rok] na podstawie pomiarów z sieci synoptycznej IMGW-PIB (1971-2000).
Źródło: Atlas klimatu Polski (Lorenc H. 2005) i dane INCA-PL2 (2019).

Poniższa mapa przedstawia średnie roczne sumy nasłonecznienia w Polsce, które odzwierciedlają potencjał do rozwoju energetyki słonecznej w poszczególnych regionach kraju. Gmina Niechanowo położona jest na obszarze, dla którego średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wynoszą około 2000 h/rok. Są to dobre warunki, które umożliwiają rozwój energetyki słonecznej na terenie badanej jednostki. Według danych Urzędu Gminy Niechanowo na terenie Gminy funkcjonują farmy fotowoltaiczne zlokalizowane w miejscowościach Żelazkowo oraz Kędzierzyn. Instalacje fotowoltaiczne zlokalizowano także na budynku Urzędu Gminy Niechanowo, Szkoły Podstawowej

w Niechanowie oraz Jarząbkowie oraz przy stacjach SUW w Jarząbkowie, Niechanowie i Żelazkowie.

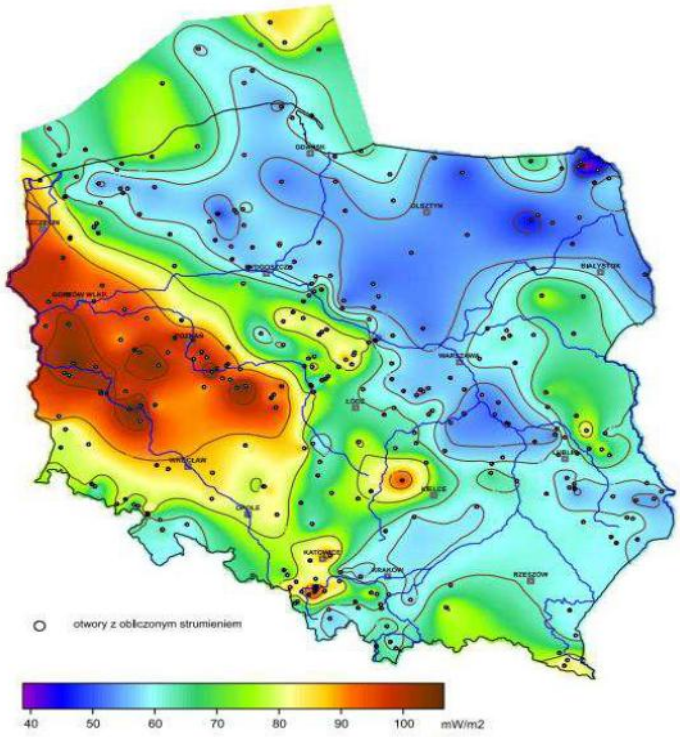

Ryc. 14. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce
Źródło: Klimat Polski 2020 (Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowy Instytut Badawczy).

Energię geotermalną rozumieć należy jako energię cieplną wnętrza Ziemi. Energię tę dzieli się w zależności od głębokości, z której jest eksploatowana na dwa typy:

- geotermię płytką (energia pobierana jest z głębokości do 100 m za pomocą pomp ciepła),
- geotermię głęboką (energia pobierana jest z wnętrza Ziemi, na głębokości kilku kilometrów).

Mapa warunków geotermalnych w Polsce wskazuje, że Gmina Niechanowo położona jest na obszarze, który charakteryzuje się niskim potencjałem do budowy instalacji geotermalnych.

Ryc. 15. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski
Źródło: https://www.mos.gov.pl/ (Szewczyk & Gientka, 2009).

Przeprowadzona analiza wskazuje, że Gmina Niechanowo odznacza się korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności siłowni wiatrowych oraz farm fotowoltaicznych. Pomimo że Gmina nie należy obecnie do klastra energetycznego, na jej terenie systematycznie realizowane są nowe inwestycje w zakresie OZE, co potwierdza rosnące zainteresowanie wykorzystaniem lokalnego potencjału energetycznego.

2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska

Stan techniczny oraz poziom rozbudowania infrastruktury technicznej jest czynnikiem mogącym w sposób znaczący oddziaływać na środowisko naturalne oraz komfort życia mieszkańców jednostki. Zły stan infrastruktury technicznej skutkować może przedostaniem się do środowiska zanieczyszczeń, a co za tym idzie doprowadzić do jego degradacji. Jej niska dostępność w połączeniu z niską świadomością ekologiczną motywować natomiast może część społeczności do utylizowania problematycznych nieczystości ciekłych i stałych z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych, w sposób prowadzący do degradacji środowiska.

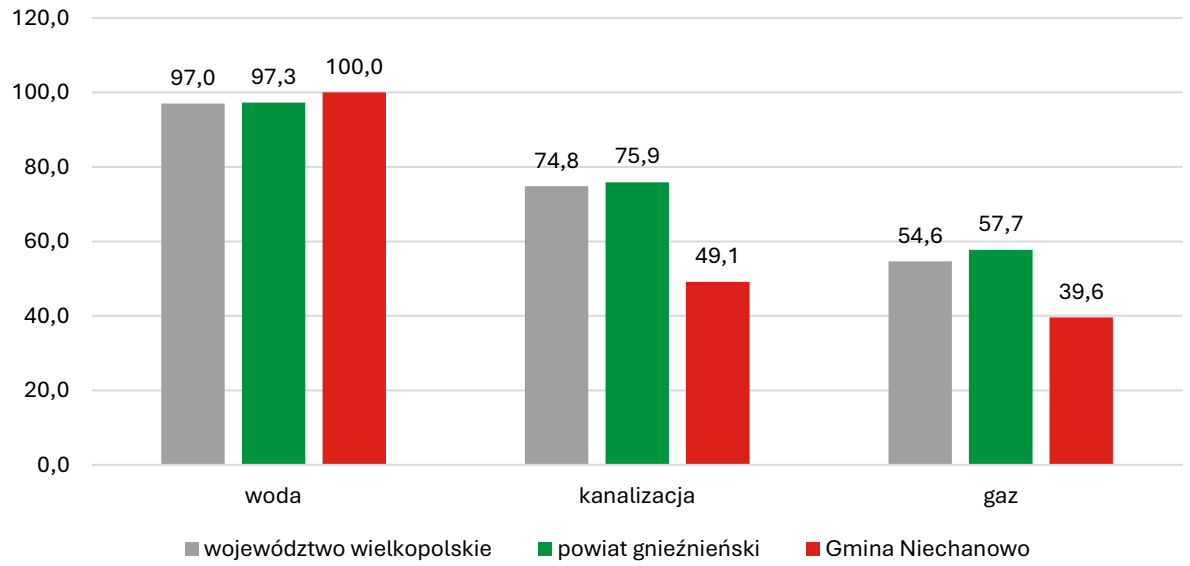
Urządzenia sieciowe i energia cieplna

Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, potencjał inwestycyjny danego terenu, a także na jakość środowiska. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2024 roku 100% mieszkańców Gminy Niechanowo miało dostęp do sieci wodociągowej. Jest to wynik wyższy niż średnia dla gmin powiatu gnieźnieńskiego

(97,3%) oraz województwa wielkopolskiego (97%), co potwierdza dobrze rozwiniętą infrastrukturę w tym zakresie i sprzyja dalszemu rozwojowi osadnictwa.

W tym samym roku 49,1% mieszkańców Gminy Niechanowo korzystało z sieci kanalizacyjnej, podczas gdy w powiecie gnieźnieńskim odsetek ten wynosił 75,9%, a w województwie 74,8%. Poziom skanalizowania Gminy wskazuje na rozwiniętą, lecz nadal niewystarczającą infrastrukturę sanitarną, szczególnie w porównaniu do średnich wartości dla powiatu i województwa. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza na terenach wiejskich, pozostaje istotnym kierunkiem działań, który może przyczynić się do poprawy stanu środowiska oraz zwiększenia komfortu życia mieszkańców. Jednocześnie każda tego typu inwestycja powinna być poprzedzona analizą opłacalności oraz uwarunkowań technicznych. W przypadkach, gdy rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieuzasadniona, wskazane jest rozwijanie alternatywnych rozwiązań, takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Mniej korzystnie przedstawia się natomiast dostęp do sieci gazowej. W 2024 roku korzystało z niej 39,6% mieszkańców Gminy, podczas gdy w powiecie gnieźnieńskim wskaźnik ten wynosił 57,7%, a w województwie wielkopolskim 54,6%. Niższy stopień dostępu do sieci gazowej oznacza, że dla części mieszkańców Gminy główną alternatywą pozostają instalacje grzewcze zasilane paliwami stałymi, takimi jak węgiel, drewno czy biomasa. Ich użytkowanie, zwłaszcza w przestarzałych kotłach, może negatywnie wpływać na jakość powietrza i stan środowiska, co stanowi wyzwanie w kontekście poprawy warunków życia i realizacji celów środowiskowych. Choć ogrzewanie gazowe nie jest systemem ciepłowniczym w ścisłym znaczeniu, jego rozwój w Gminie może stanowić istotny element poprawy jakości powietrza, ograniczenia niskiej emisji oraz podnoszenia komfortu życia mieszkańców. Szczegółowe dane dotyczące udziału mieszkańców posiadających dostęp do instalacji sieciowych prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 16. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Niechanowo w 2024 roku na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Niechanowo realizuje zadania związane z zaopatrzeniem mieszkańców w wodę w ramach zbiorowego systemu dostaw na terenie Gminy. Dostawy wody obejmują również wybrane nieruchomości położone poza jej granicami administracyjnymi, w tym w gminie Czerniejewo, w gminie Września oraz w gminie Witkowo.

W ostatnich latach w Gminie występowały problemy związane z jakością wody oraz okresowymi przerwami w jej dostawach dla mieszkańców miejscowości Malczewo, którzy byli zaopatrywani w wodę z wodociągu zakładowego zarządzanego przez GRH Żydowo Sp. z o.o. W celu rozwiązania tych trudności w 2025 roku zrealizowano inwestycję polegającą na rozbudowie i modernizacji sieci wodociągowej, obejmującą m.in. budowę nowego odcinka sieci oraz wymianę części infrastruktury. Działania te przyczyniły się do poprawy stabilności i bezpieczeństwa dostaw wody dla mieszkańców tej części Gminy.

Obsługa gospodarki ściekowej na terenie Gminy Niechanowo realizowana jest przez Urząd Gminy Niechanowo. Na obszarze Gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana przy ul. Topolowej 21 w Niechanowie, o przepustowości średniodobowej Qdśr = 310 m^3/d oraz maksymalnej Qmax = 390 m^3/d. Obiekt jest obecnie w trakcie modernizacji, której zakończenie planowane jest na 2026 r. Po jej zakończeniu przepustowość oczyszczalni wzrośnie do poziomu Qdśr = 450 m^3/d oraz Qmax = 630 m^3/d, co zapewni odpowiednią rezerwę zarówno dla obecnych potrzeb, jak i przyszłego rozwoju Gminy, w tym rozbudowy sieci kanalizacyjnej.

Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej, mogą korzystać ze wsparcia Gminy w postaci dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina prowadzi również systematyczną inwentaryzację zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, a także kontroluje sposób wywozu nieczystości płynnych. Kontrole realizowane są średnio raz na dwa lata, a ostatnia z nich została przeprowadzona w grudniu 2025 roku.

Dodatkowo na mocy uchwały Nr XXXI/423/2021 Rady Miasta Gniezna z dnia 27 stycznia 2021 r. wyznaczono aglomerację Gniezno o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 70 592, obejmującą następujące miejscowości położone na terenie Gminy: Cielimowo, Grotkowo oraz Jelitowo.

Struktura nośników energii cieplnej wykorzystywanych w gospodarstwach domowych na terenie Gminy Niechanowo wskazuje na dominującą rolę paliw stałych. Węgiel i paliwa węglopochodne stanowią ponad połowę wszystkich stosowanych nośników energii, co świadczy o dużym uzależnieniu mieszkańców od tradycyjnych źródeł energii. Istotny udział ma również biomasa, obejmująca głównie drewno kawałkowe oraz pellet, co jest charakterystyczne dla obszarów wiejskich. Gaz wykorzystywany jest w mniejszym zakresie, co wskazuje na częściowy rozwój infrastruktury gazowej. Marginalne znaczenie ma natomiast olej opałowy. Taka struktura nośników energii wskazuje na wysoką emisyjność systemów grzewczych oraz znaczący potencjał w zakresie ich modernizacji, w szczególności poprzez rozwój niskoemisyjnych źródeł ciepła.

Tab. 11. Źródła ciepła wg nośników energii w Gminie Niechanowo

Nośnik energii cieplnej	Liczba źródeł	Udział
Węgiel i paliwa węglopochodne	1118	57,6%
Gaz	353	18,2%
Biomasa (drewno, pellet, inna biomasa)	453	23,3%
Olej opałowy	20	1,0%
SUMA	1944	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEEB.

Analiza struktury urządzeń grzewczych na terenie Gminy Niechanowo potwierdza dominację instalacji opartych na paliwach stałych. Największy udział mają kotły na paliwo stałe z podajnikiem ręcznym oraz kotły z podajnikiem automatycznym, co wskazuje na powszechne wykorzystanie indywidualnych systemów grzewczych opartych na spalaniu paliw stałych. Znaczący udział mają również kotły gazowe oraz ogrzewanie elektryczne, które stanowią bardziej nowoczesne rozwiązania, jednak ich udział jest nadal niższy niż w przypadku paliw stałych. W strukturze widoczny jest także udział urządzeń tradycyjnych, takich jak piece kaflowe, kominki oraz trzony kuchenne, co może świadczyć o utrzymywaniu starszych, mniej efektywnych systemów ogrzewania. Niskoemisyjne źródła energii, takie jak pompy ciepła oraz kolektory słoneczne, stanowią niewielki udział w ogólnej liczbie urządzeń, co wskazuje na stosunkowo wczesny etap transformacji energetycznej w Gminie.

Tab. 12. Źródła ciepła wg rodzaju urządzeń w Gminie Niechanowo

Rodzaj instalacji	Liczba	Udział
Kocioł na paliwo stałe z podajnikiem automatycznym	574	21,9%
Kocioł na paliwo stałe z podajnikiem ręcznym	705	26,9%
Piec kaflowy na paliwo stałe	233	8,9%
Kominek	204	7,8%
Kocioł olejowy	20	0,8%
Kocioł gazowy	363	13,9%
Ogrzewanie elektryczne	311	11,9%
Ciepło systemowe	9	0,3%
Kolektory słoneczne	24	0,9%
Pompa ciepła	61	2,3%
Trzon kuchenny	113	4,3%
SUMA	2617	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEEB.

Gospodarka odpadami

Podmiot odpowiedzialny za odbiór i transport odpadów komunalnych z terenu Gminy Niechanowo jest wyłaniany w drodze przetargu na dany rok. W ostatnich latach usługi te świadczyła firma ALKOM z siedzibą przy ul. Falistej 6/1 w Poznaniu. Zagospodarowanie odebranych odpadów realizowane jest przez Zakład Zagospodarowania Odpadów w Lulkowie (URBIS Sp. z o.o.), zlokalizowany w Lulkowie 12A. Gospodarka odpadami komunalnymi z nieruchomości niezamieszkałych prowadzona jest przez podmioty działające na podstawie odrębnych, indywidualnych umów zawieranych z właścicielami

tych nieruchomości. Odpady komunalne zbierane są w podziale na poszczególne frakcje, obejmujące odpady zmieszane, bioodpady oraz odpady zbierane selektywnie, takie jak tworzywa sztuczne, makulatura i szkło. Minimalna częstotliwość odbioru odpadów wynosi co najmniej raz na dwa tygodnie w przypadku odpadów zmieszanych oraz bioodpadów, natomiast odpady zbierane selektywnie odbierane są nie rzadziej niż raz w miesiącu. System ten ma na celu zapewnienie sprawnego funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy oraz zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który docelowo zlokalizowany będzie na terenie przy Oczyszczalni Ścieków przy ul. Topolowej w Niechanowie. Obecnie jednak punkt działa tymczasowo przy ul. Gnieźnieńskiej 3 w Niechanowie. W przyszłości planowany jest zakup dodatkowego gruntu oraz rozbudowa docelowego PSZOK przy oczyszczalni ścieków, co ma na celu poprawę funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami oraz zwiększenie możliwości przyjmowania i segregacji odpadów komunalnych.

W poniższej tabeli przedstawiono stan gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024. W analizowanym okresie liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi pozostawała na zbliżonym poziomie i wahała się od 5 475 osób w latach 2020-2021 do 5 519 osób w 2024 roku. Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych w tym czasie ulegała niewielkim zmianom. Najmniejszą ilość odpadów odnotowano w 2020 roku, kiedy wyniosła ona 2 140 ton, natomiast największą w 2024 roku, osiągając poziom 2 581 ton. W strukturze odpadów dominowały odpady zmieszane, których ilość w analizowanych latach kształtowała się na poziomie od około 1 404 ton do 1 597 ton rocznie. Jednocześnie widoczny jest wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie, z 653 ton w 2020 roku do ponad 983 ton w 2024 roku. W rezultacie udział odpadów segregowanych w ogólnej ilości odpadów stopniowo wzrastał, z 31% w 2020 roku do 38% w 2024 roku. Ilość odpadów komunalnych przypadających na jednego mieszkańca kształtowała się w analizowanym okresie w przedziale od około 390 do około 470 kg rocznie, osiągając najwyższą wartość w 2024 roku.

Poziom recyklingu oraz przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w latach 2021-2024 utrzymywał się na poziomie około 38%. W analizowanym okresie Gmina spełniała wymagane poziomy recyklingu określone przepisami prawa dla poszczególnych lat, jednak w 2024 roku osiągnięty poziom (38,01%) był niższy od wymaganego poziomu 45%.

Tab. 13. Stan gospodarki odpadami w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)	5 475	5 475	5 508	5 523	5 519
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:	2 139,9	2 300,5	2 255,8	2 217,9	2 580,9

zmieszane		1 485,4	1 454,3	1 466,7	1 404,4	1 597,5
segregowane		653,5	846,2	789,1	813,5	983,4
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		31%	37%	35%	37%	38%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca (Mg)		0,39	0,42	0,41	0,40	0,47
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (%)	**Gmina**	x	37,9	38,6	38,0	38,0
	wymagany	x	>20	>25	>35	>45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Niechanowo wskazuje na stopniową poprawę w zakresie selektywnej zbiórki odpadów, czego odzwierciedleniem jest rosnący udział odpadów segregowanych w ogólnej masie odpadów komunalnych. Mimo obserwowanych pozytywnych tendencji nadal istnieje potrzeba dalszego wzmacniania świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawy jakości segregacji odpadów u źródła. Utrzymanie i dalsze zwiększanie poziomów przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu będzie istotne w kontekście realizacji krajowych i unijnych wymagań środowiskowych.

System gospodarowania odpadami w Gminie wspierany jest przez funkcjonowanie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który umożliwia mieszkańcom przekazywanie wybranych frakcji odpadów wymagających odrębnego zagospodarowania. W przyszłości planowana jest rozbudowa docelowej infrastruktury PSZOK, co powinno przyczynić się do dalszego usprawnienia funkcjonowania systemu gospodarki odpadami na terenie Gminy.

Pozostała działalność

W ostatnich latach na terenie Gminy Niechanowo prowadzone były postępowania związane z wydawaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla inwestycji infrastrukturalnych i energetycznych. Wśród nich istotne miejsce zajmują projekty związane z rozwojem odnawialnych źródeł energii, w szczególności budowy instalacji fotowoltaicznych planowanych na wybranych obszarach Gminy.

Istotną grupę rozstrzygnięć stanowiły również przedsięwzięcia z zakresu gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej, w tym m.in. rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Niechanowie oraz inwestycje związane z rozwojem sieci kanalizacyjnej i infrastruktury drogowej. Realizacja tego typu projektów ma na celu poprawę stanu środowiska oraz dalszy rozwój infrastruktury technicznej Gminy.

Równolegle Gmina prowadzi działania z zakresu edukacji ekologicznej skierowane do dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców. W ostatnich latach realizowano inicjatywy obejmujące m.in. udział uczniów w akcji „Sprzątanie Świata” oraz działania informacyjne i promocyjne związane z programem „Czyste Powietrze”. Przedsięwzięcia te mają na celu zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz promowanie postaw sprzyjających ochronie środowiska.

Gmina Niechanowo nie posiada obecnie obowiązującego Programu Ochrony Środowiska. Brak aktualnego dokumentu strategicznego w tym zakresie oznacza, że działania związane z ochroną środowiska realizowane są w oparciu o przepisy ogólne, dokumenty wyższego rzędu oraz bieżące potrzeby inwestycyjne i organizacyjne. Opracowanie i przyjęcie programu mogłoby w przyszłości umożliwić bardziej kompleksowe planowanie działań prośrodowiskowych, wyznaczenie priorytetów oraz skuteczniejsze pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań w tym obszarze.

CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA

3.1. Gospodarka lokalna

Przedsiębiorczość

Jednym z elementów charakteryzujących lokalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą gmin jest liczba podmiotów gospodarczych działających na ich obszarze. Stanowi ona istotny wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w granicach danej jednostki samorządowej. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na obszarze gmin powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024. W 2024 roku najwyższą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu gnieźnieńskiego odnotowano w mieście Gniezno (9 215 podmiotów), które pełni funkcję głównego lokalnego ośrodka gospodarczego. Relatywnie wysoki udział przedsiębiorstw występował również w gminie wiejskiej Gniezno, gdzie zlokalizowanych było około 11% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie. W Gminie Niechanowo w 2024 roku funkcjonowało 608 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 3,4% ogółu przedsiębiorstw zarejestrowanych w powiecie gnieźnieńskim. Był to trzeci najniższy wynik wśród wszystkich gmin powiatu. Jednocześnie należy podkreślić, że w porównaniu z 2020 rokiem udział ten nieznacznie wzrósł (z 3,3%), co wskazuje na niewielką, lecz stabilną dynamikę rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. W analizowanym okresie liczba podmiotów gospodarczych w Gminie zwiększyła się o 65, co było czwartym najniższym przyrostem w skali powiatu.

Tab. 14. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024

JST	2020		2024		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2020-2024
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Powiat gnieźnieński	16 671	100,0%	17 857	100,0%	1 186
M. Gniezno	9 029	54,2%	9 215	51,6%	186
Czerniejewo	693	4,2%	779	4,4%	86
Gniezno (gm. wiejska)	1 581	9,5%	1 930	10,8%	349
Kiszkowo	489	2,9%	544	3,0%	55
Kłecko	718	4,3%	765	4,3%	47
Łubowo	736	4,4%	908	5,1%	172
Mieleszyn	364	2,2%	382	2,1%	18
Niechanowo	543	3,3%	608	3,4%	65
Trzemeszno	1 214	7,3%	1 323	7,4%	109
Witkowo	1 304	7,8%	1 403	7,9%	99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych na koniec 2024 roku wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Niechanowo, na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), najwięcej z nich działało w sekcji F budownictwo (23%) oraz w sekcji G handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając

motocykle (17%). Znaczny odsetek przedsiębiorstw odnotowano również w sekcji C przetwórstwo przemysłowe (11%), sekcji S i T pozostała działalność usługowa (9%), sekcji M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (7%), sekcji H transport i gospodarka magazynowa (6%), sekcji N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (5%) oraz w sekcji A rolnictwo, leśnictwo i rybactwo (5%). W pozostałych sekcjach odsetek zarejestrowanych podmiotów kształtował się na poziomie poniżej 5%. Przedstawiona struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie Niechanowo wskazuje na dominację działalności budowlanej oraz handlowej, które w istotnym stopniu kształtują profil lokalnej gospodarki. Jednocześnie zauważalny udział podmiotów z sektora przetwórstwa przemysłowego oraz usług świadczy o zróżnicowaniu form prowadzonej działalności gospodarczej. Taka struktura może stanowić podstawę do dalszego rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności w kierunku wzmacniania sektora usługowego i produkcyjnego.

Tab. 15. Podmioty działające na terenie Gminy Niechanowo na koniec 2024 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	32	5%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	0	0%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	64	11%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0%
SEKCJA F Budownictwo	140	23%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	102	17%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	36	6%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	1%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	10	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	18	3%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	12	2%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	40	7%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	32	5%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	1%
SEKCJA P Edukacja	18	3%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21	3%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13	2%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	57	9%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Lokalna gospodarka Gminy Niechanowo koncentruje się przede wszystkim w miejscowości Niechanowo, która pełni funkcję lokalnego centrum przemysłowo-handlowo-usługowego. Istotnym elementem zaplecza inwestycyjnego Gminy są tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą, objęte miejscowymi planami

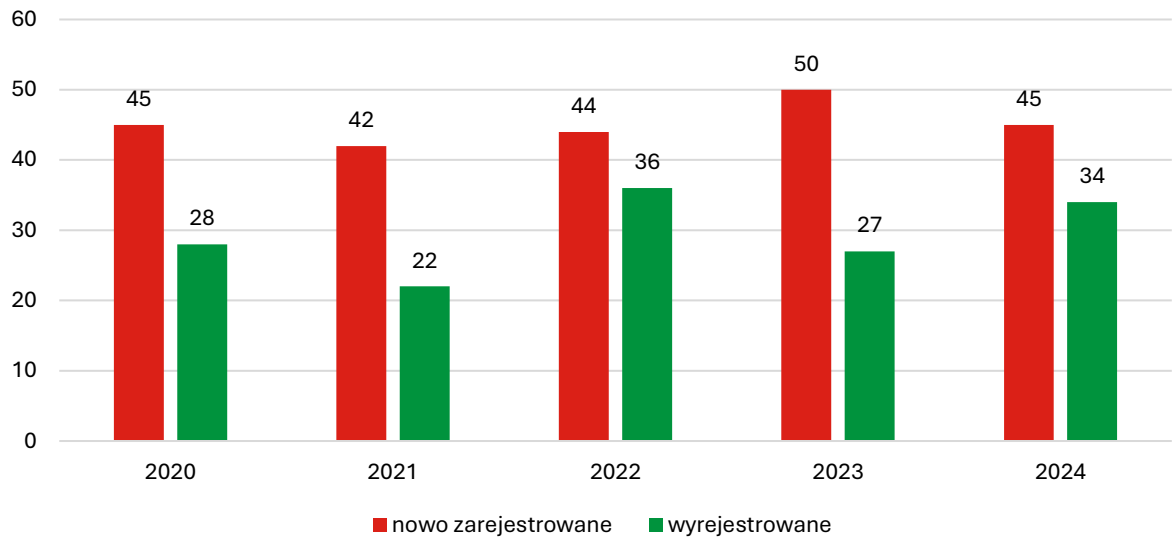
zagospodarowania przestrzennego, zlokalizowane m.in. w Cielimowie, Gurówku, Goczałkowie oraz w obrębie Niechanowo II.

Na terenie Gminy wyznaczono obszary przeznaczone pod rozwój funkcji gospodarczych, które mogą stanowić potencjalne zaplecze dla nowych inwestycji. Tereny te posiadają częściowe uzbrojenie techniczne, obejmujące dostęp do energii elektrycznej oraz możliwość podłączenia do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Ścieki z terenu Gminy odprowadzane są do oczyszczalni ścieków o maksymalnej przepustowości wynoszącej 390 m^3 na dobę.

Jednocześnie analiza obowiązujących planów miejscowych wskazuje na występowanie punktowych braków w zakresie infrastruktury wodociągowej na części terenów inwestycyjnych. Niedobory te mają charakter lokalny i dotyczą wybranych fragmentów działek objętych MPZP, co oznacza konieczność rozbudowy lub uzupełnienia sieci w celu zapewnienia pełnego uzbrojenia wszystkich obszarów przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Uzupełnienie brakującej infrastruktury technicznej będzie istotnym czynnikiem wzmacniającym atrakcyjność inwestycyjną Gminy oraz sprzyjającym dalszemu rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości.

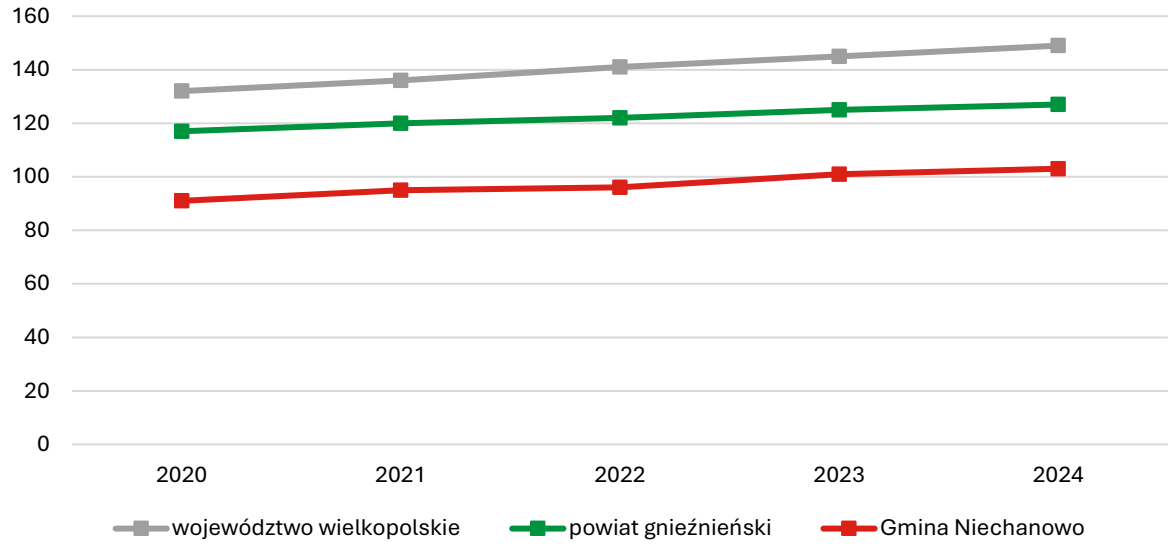
W Gminie funkcjonują w większości mniejsze firmy produkcyjne obsługujące rynek regionalny. Dużą rolę odgrywa rolnictwo i przetwórstwo produktów rolnych. Wszystkie te przedsiębiorstwa tworzą stabilną podstawę gospodarczą Gminy i sprzyjają utrzymaniu lokalnych miejsc pracy. Zauważalna jest jednak spora konkurencja ze strony innych ośrodków co powoduje migrację zarobkową. Mimo obecności drogi krajowej nr 15 i potencjalnych terenów pod inwestycje te pozostałe ośrodki położone np. przy drodze S5 czy też po prostu większe ośrodki miejskie stanowią często pierwszy wybór dla większych firm.

Poniższa rycina przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych oraz wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 na terenie Gminy Niechanowo. Z analizy danych wynika, że w każdym z analizowanych lat liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była wyższa niż liczba podmiotów wyrejestrowanych, co wskazuje na dodatnie saldo zmian w rejestrze przedsiębiorstw. Największą różnicę pomiędzy liczbą rejestracji i wyrejestrowań odnotowano w 2023 roku, kiedy wyniosła ona 23 podmioty. W pozostałych latach różnica ta była mniejsza i kształtowała się na poziomie od 8 do 17 podmiotów, co może świadczyć o względnie stabilnej dynamice zmian liczby podmiotów gospodarczych w Gminie.

Ryc. 17. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 działających na terenie Gminy Niechanowo
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dla porównania poziomu rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego stosuje się wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1 tys. mieszkańców. Gminę Niechanowo zestawiono ze średnią dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego, co przedstawiono na poniższej rycinie. W latach 2020-2024 odnotowano systematyczny wzrost wartości wskaźnika zarówno w Gminie Niechanowo, jak i w powiecie gnieźnieńskim oraz województwie wielkopolskim. W całym analizowanym okresie wartość wskaźnika dla Gminy Niechanowo pozostawała jednak niższa od średnich wartości dla jednostek wyższego rzędu, co wskazuje na relatywnie niższy poziom nasycenia przedsiębiorstwami w porównaniu do otoczenia regionalnego.

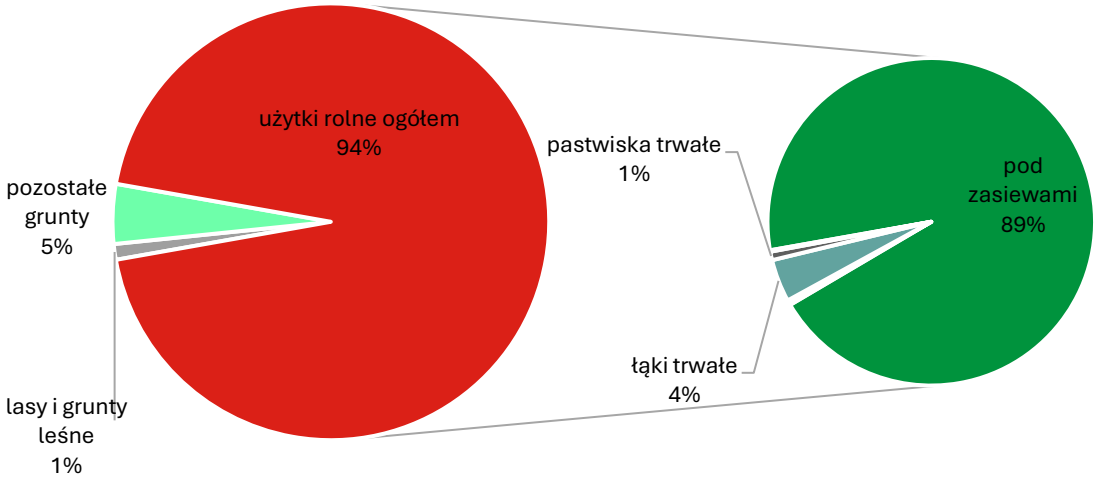
Ryc. 18. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Niechanowo na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rolnictwo

Ponad 82% powierzchni Gminy Niechanowo zajmują użytki rolne, dlatego analizując jej gospodarkę lokalną należy uwzględnić specyfikę znajdujących się na jej terenie gospodarstw rolnych. Najbardziej rzetelnym źródłem informacji odzwierciedlającym realny stan rolnictwa są przeprowadzane raz na 10 lat Powszechne Spisy Rolne. Obowiązek przeprowadzenia spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, a uszczegółowionego na poziomie krajowym w drodze ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie rolnym jest obowiązkowy, a odmowa przystąpienia skutkować może nałożeniem grzywny. Dzięki przyjętym rozwiązaniom w ostatnim Powszechnym Spisie Rolnym przeprowadzonym w 2020 r. według danych GUS wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Tym samym, analiza stanu rolnictwa na terenie Gminy Niechanowo przeprowadzona została głównie w oparciu o dane pozyskane na drodze PSR 2020.

Gmina Niechanowo charakteryzuje się bardzo wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Struktura glebowa Gminy cechuje się dominacją gleb kompleksu 2 – pszennego dobrego oraz kompleksu 4 – pszenno-żytniego, a także znaczącym udziałem kompleksów 5 – żytnio-ziemniaczanego oraz 8 – zbożowo-pastewnego mocnego. Warunki te świadczą o wysokim poziomie kultury rolnej oraz o średnio korzystnych warunkach wodnych dla produkcji rolniczej. Około 70% gruntów ornych położonych jest na żyznych glebach brunatnych oraz czarnych ziemiach, zaliczanych do klas bonitacyjnych II, IIIa i IIIb. Słabsze gleby, zaliczane do klas V i VI, o charakterze piaszczystym, występują głównie w północnej części Gminy, od rejonu Cielimowa do Trzuskołonia, w obszarze równiny sandrowej oraz strefy wododziałowej pomiędzy rzekami Wełną, Wrześnicą i Meszną. Zróżnicowanie warunków glebowych wynika z ukształtowania terenu i procesów polodowcowych, jednak ogólny potencjał rolniczy Gminy należy ocenić jako bardzo wysoki.

W 2020 roku użytki rolne zajmowały około 94% powierzchni gospodarstw rolnych. W ich strukturze użytkowania dominowały grunty pod zasiewami (89%) w większości przeznaczone pod uprawę zbóż (59%), w tym pszenicy (20%) oraz pszenżyta, jęczmienia oraz kukurydzy (9-12%). Z kolei lasy i grunty leśne stanowiły średnio ok. 1% ich powierzchni, a pozostałe grunty – ok. 5%. Strukturę użytkowania gruntów rolnych prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 19. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Niechanowo w 2020 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

W 2020 r. w Gminie Niechanowo łącznie zarejestrowane były 302 gospodarstwa rolne, co stanowiło ok. 8% wszystkich gospodarstw rolnych znajdujących się w powiecie gnieźnieńskim. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w Gminie Niechanowo była o około 19,6% niższa od średniej dla powiatu (na terenie badanej jednostki wyniosła ok. 19,6 ha, a w całym powiecie średnia kształtowała się na poziomie 24,1 ha). Najliczniejszą grupę gospodarstw rolnych w Gminie Niechanowo, według grup obszarowych użytków rolnych, stanowiły gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej (45% wszystkich gospodarstw). Drugą pod względem liczebności grupą były gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha (19%).

Tab. 16. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Niechanowo na tle powiatu gnieźnieńskiego

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Niechanowo		Powiat gnieźnieński	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	302	100%	3 743	100%
do 1 ha włącznie	8	3%	93	2%
1 - 5 ha	58	19%	913	24%
5 - 10 ha	51	17%	639	17%
10 - 15 ha	50	17%	569	15%
15 ha i więcej	135	45%	1 529	41%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	19,64		24,13	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych jest szczególnie istotna w analizie ich dochodowości. Nadmierne rozdrobnienie determinuje brak możliwości utrzymania gospodarstwa domowego w oparciu o środki pozyskane z działalności rolniczej. Z kolei wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne wymagają wysokiego stopnia mechanizacji

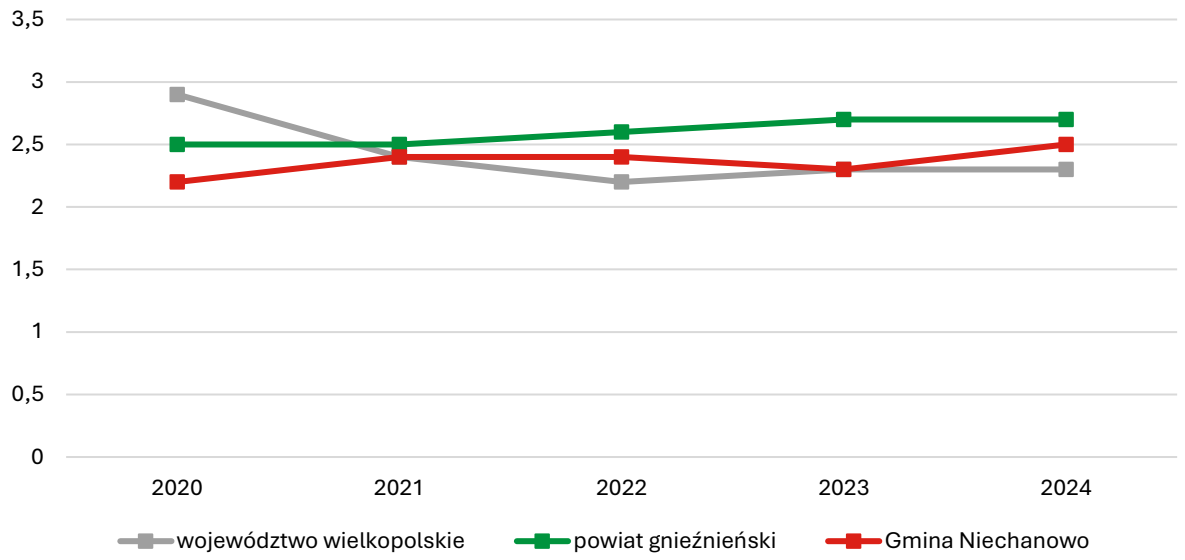
produkcji, co wiąże się z ich kapitałochłonnością. Zdecydowana większość gospodarstw rolnych wykazała dochód uzyskany z prowadzonej działalności rolniczej (301). Poddając jednak analizie również inne źródła dochodu, widoczne jest, że znaczna część gospodarstw domowych nie jest utrzymywana wyłącznie z prowadzonej działalności rolniczej, ale również z innych form zarobkowania. W 30% przypadków były to również dochody z pracy najemnej, w 25% – dochody z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą, w 19% – dochody z emerytury i renty, a w 12% dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej. Wysoki udział gospodarstw czerpiących dochody z tytułu renty lub emerytury może świadczyć o tym, że są to gospodarstwa osób w wieku poprodukcyjnym, zajmujących się prowadzeniem gospodarstw rolnych. Potencjalnie może to również świadczyć o tym, że kolejne pokolenia nie chcą przejmować rodzinnych gospodarstw i kontynuować prowadzenia działalności rolniczej. Należy wskazać, że wartość ta była wyższa niż średnia w powiecie, gdzie udział ten wynosił około 12%.

Rynek pracy

Zjawiskiem ściśle związanym z dynamiką oraz kierunkiem rozwoju gospodarczego jednostki samorządowej jest sytuacja na rynku pracy. Dostępność stabilnego zatrudnienia w połączeniu z satysfakcją z wykonywanej pracy ma bezpośredni wpływ na ocenę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą jednostki. Wyrazem złej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest wzrost bezrobocia. Osobę bezrobotną rozumieć należy jako osobę, która ukończyła 18 rok życia i nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, która pozostaje niezatrudniona i nie podejmuje działalności zarobkowej, ale może podjąć pracę i jest zarejestrowana w odpowiednim dla miejsca stałego bądź czasowego zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukuje miejsca zatrudnienia lub pracy zarobkowej. Wysokie bądź długotrwałe bezrobocie wpływać może także na nasilenie się innych problemów społecznych, takich jak: ubóstwo, alkoholizm czy przestępczość.

Poniższa rycina przedstawia zmiany udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Niechanowo na tle średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego w latach 2020-2024. W analizowanym okresie poziom wskaźnika w Gminie Niechanowo kształtował się na poziomie zbliżonym do średniej powiatowej, a jednocześnie pozostawał wyższy od średniej wojewódzkiej jedynie w części lat. W 2020 roku udział bezrobotnych w Gminie Niechanowo wynosił 2,2% i był niższy zarówno od wartości notowanych w powiecie gnieźnieńskim (2,5%), jak i w województwie wielkopolskim (2,9%). W kolejnych latach wskaźnik ten ulegał niewielkim wahaniom, osiągając w 2024 roku poziom 2,5%. Wartość ta była zbliżona do średniej dla powiatu gnieźnieńskiego (2,7%), a jednocześnie wyższa od średniej wojewódzkiej (2,3%).

Dane te wskazują na stabilność sytuacji na lokalnym rynku pracy, przy jednoczesnym wzroście udziału osób bezrobotnych w ostatnim roku analizy.

Ryc. 20. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Niechanowo na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia strukturę osób bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim pod koniec 2024 roku (stan na 31 grudnia). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem wynosiła wówczas 2 180 osób, z czego 57% stanowiły kobiety. Pod względem czasu pozostawania bez pracy w miesiącach, największą grupę w powiecie tworzyły osoby niepracujące do 3 miesięcy (łącznie 793 osoby, w tym 386 kobiet) oraz osoby pozostające bez pracy od 3 do 6 miesięcy (łącznie 406 osób, w tym 247 kobiet). Analizując strukturę wieku bezrobotnych zaobserwowano, że najwyższy odsetek osób pozostawających bez pracy stanowili bezrobotni w grupie wiekowej 35-44 lata (łącznie 560 osób, w tym 343 kobiet) oraz w grupie wiekowej 45-54 lata (łącznie 503 osoby, w tym 291 kobiet). Pod względem poziomu wykształcenia najwyższy odsetek bezrobotnych zaobserwowano wśród osób, które uzyskały wykształcenie zasadnicze zawodowe (łącznie 692 osoby, w tym 374 kobiety) oraz wśród osób posiadających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe lub niepełne podstawowe (łącznie 555 osób, w tym 266 kobiet). Podsumowując, pod koniec 2024 roku w powiecie gnieźnieńskim najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy stosunkowo krótko, co może wskazywać na umiarkowaną rotację na lokalnym rynku pracy oraz pewną płynność w podejmowaniu zatrudnienia. Struktura wieku pokazuje dominację osób w wieku średnim, co świadczy o tym, że trudności w znalezieniu pracy dotykają przede wszystkim grupy aktywne zawodowo i posiadające doświadczenie. Z kolei analiza poziomu wykształcenia wskazuje, że największe ryzyko bezrobocia dotyczy osób z niższym wykształceniem, szczególnie zasadniczym zawodowym oraz podstawowym, co może odzwierciedlać zarówno ograniczenia kwalifikacyjne, jak i dopasowanie kompetencji do potrzeb lokalnego rynku pracy.

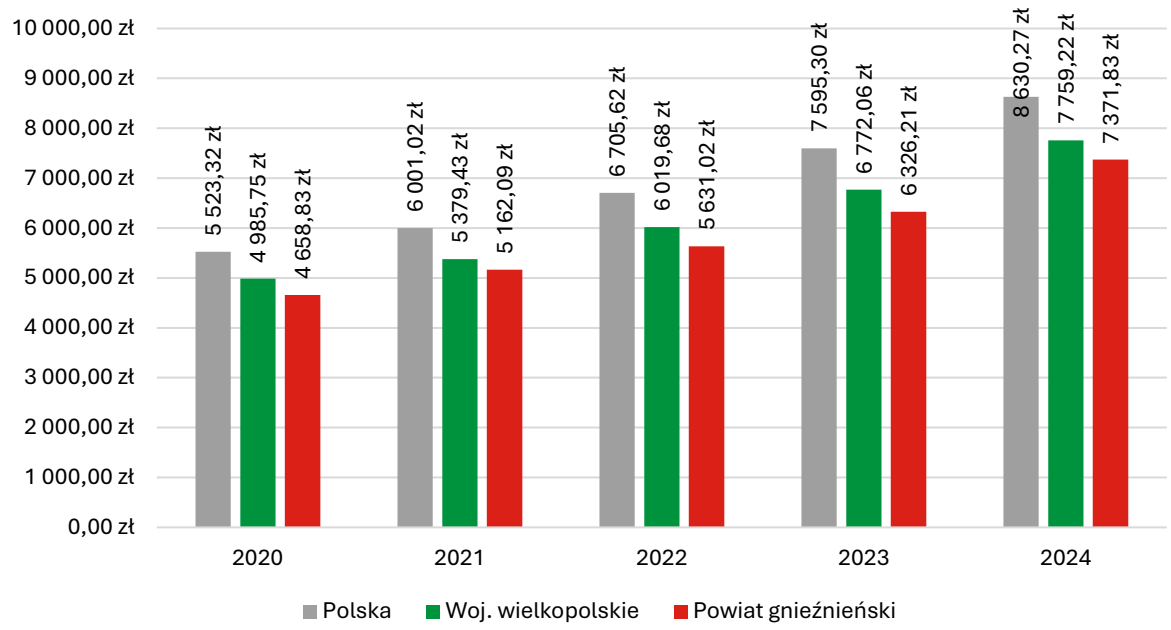
Tab. 17. Struktura bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim w 2024 roku

		Ogółem	w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		2 180	1 236
Czas pozostawania bez pracy w m-c	**do 3**	793	386
	3-6	406	247
	6-12	347	223
	12-24	295	178
	powyżej 24	339	202
Wiek	**24 lata i mniej**	295	177
	25-34	453	283
	35-44	560	343
	45-54	503	291
	55 lat i więcej	369	142
Wykształcenie	**wyższe**	247	157
	policealne i średnie, zawodowe	441	278
	średnie ogólnokształcące	245	161
	zasad. zawodowe/branżowe	692	374
	gimnazjalne/ podstawowe/niepełne podstawowe	555	266

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi „Barometru Zawodów" w powiecie gnieźnieńskim w 2025 roku odnotowano deficyt poszukujących pracy w zawodach technicznych oraz specjalistycznych, w szczególności takich jak: elektrycy, elektromechanicy, elektromonterzy, inżynierowie elektrycy i energetycy, monterzy elektronicy, nauczyciele praktycznej nauki zawodu oraz nauczyciele przedmiotów zawodowych. Deficyt dotyczy również zawodów związanych z nowymi technologiami, w tym projektantów lub administratorów baz danych, programistów, specjalistów ds. projektowania, wdrażania i doskonalenia produktów i usług cyfrowych, a także specjalistów z zakresu elektroniki, automatyki i robotyki. Jednocześnie stwierdzono nadwyżkę poszukujących pracy w zawodach takich jak architekci krajobrazu oraz ekonomiści.

W latach 2020-2024 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto systematycznie wzrastało zarówno w skali kraju, województwa wielkopolskiego, jak i powiatu gnieźnieńskiego. W całym analizowanym okresie poziom wynagrodzeń w powiecie gnieźnieńskim pozostawał niższy niż średnia wojewódzka oraz krajowa. W 2024 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim wyniosło 7 371,83 zł, co stanowiło ok. 95% średniej dla województwa wielkopolskiego oraz ok. 85% średniej krajowej. Dane te przedstawione zostały na poniższej rycinie.

Ryc. 21. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim na tle kraju w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Stan finansów samorządowych

Stan finansów samorządowych determinuje zdolność jednostki samorządu terytorialnego do zaspokajania bieżących potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz podejmowania działań inwestycyjnych, przez co w znaczący sposób wpływa na dynamikę i kierunek rozwoju lokalnego.

Wykonanie budżetu

W latach 2020-2024 dochody Gminy Niechanowo wykazywały ogólną tendencję wzrostową, zwiększając się z poziomu niespełna 34 mln zł w 2020 roku do ponad 47,5 mln zł w 2024 roku. Najwyższy poziom dochodów odnotowano właśnie w 2024 roku, natomiast w 2023 roku nastąpił ich przejściowy spadek do poziomu ok. 39 mln zł.

Dochody bieżące stanowiły w analizowanym okresie zdecydowaną większość dochodów ogółem, utrzymując się na poziomie od ok. 33,3 mln zł w 2020 roku do ponad 39,0 mln zł w 2024 roku. W 2023 roku nastąpiło ich wyraźne obniżenie, co mogło być związane m.in. ze zmianami w systemie finansowania zadań publicznych oraz ograniczeniem części dotacji z budżetu państwa. Dochody majątkowe w badanym okresie podlegały większym wahaniom. W 2020 roku wyniosły ok. 620 tys. zł, w 2021 roku wzrosły do ponad 2,5 mln zł, natomiast w 2022 roku ponownie spadły do ok. 633 tys. zł. Wyraźny wzrost odnotowano w kolejnych latach, kiedy w 2023 roku osiągnęły poziom ponad 5,5 mln zł, a w 2024 roku ponad 8,5 mln zł, co było związane przede wszystkim z pozyskiwaniem środków zewnętrznych na realizację inwestycji.

Wydatki budżetowe Gminy również rosły w analizowanym okresie, z poziomu ok. 32,5 mln zł w 2020 roku do ponad 50,3 mln zł w 2024 roku. Wydatki bieżące utrzymywały się na stabilnym poziomie i w 2024 roku wyniosły ponad 35,5 mln zł.

Jednocześnie zauważalny był znaczący wzrost wydatków majątkowych, które zwiększyły się z ok. 2,5 mln zł w 2020 roku do prawie 14,9 mln zł w 2024 roku, co wskazuje na intensyfikację działań inwestycyjnych Gminy.

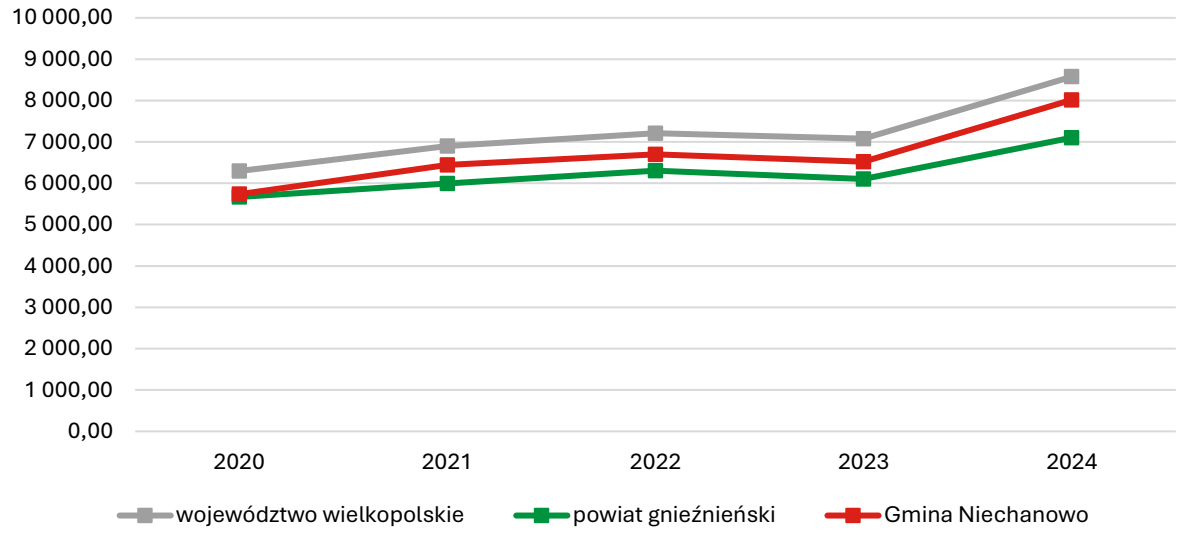
W analizowanym okresie wynik budżetu był dodatni w latach 2020-2022, kiedy Gmina osiągała nadwyżkę budżetową. W 2023 roku pojawił się niewielki deficyt w wysokości ok. 0,7 mln zł, który w 2024 roku zwiększył się do ok. 2,8 mln zł, co było związane przede wszystkim ze wzrostem wydatków inwestycyjnych.

Tab. 18. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Niechanowo w latach 2020-2024 (zł)

	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody ogółem, w tym:	33 956 935	38 485 198	40 134 703	38 975 934	47 548 190
dochody bieżące	33 336 446	36 034 259	39 502 062	33 428 208	39 034 145
dochody majątkowe	620 489	2 450 938	632 641	5 547 726	8 514 045
Wydatki ogółem, w tym:	32 537 011	35 964 386	38 791 897	39 657 625	50 366 643
wydatki bieżące	30 069 302	32 011 372	35 560 726	33 057 172	35 506 175
wydatki majątkowe	2 467 709	3 953 015	3 231 171	6 600 453	14 860 467
Wynik budżetu	1 419 925	2 520 811	1 342 806	-681 691	-2 818 453

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Przeliczając dochody ogółem na 1 mieszkańca, w latach 2020-2024 w Gminie Niechanowo obserwowano ich wzrost w ujęciu wieloletnim, mimo niewielkich wahań w poszczególnych latach. W analizowanym okresie wartości te były zbliżone do średniej dla powiatu gnieźnieńskiego, a w części lat nawet wyraźnie ją przewyższały, jednak pozostawały niższe w porównaniu do średniej województwa wielkopolskiego.

Ryc. 22. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

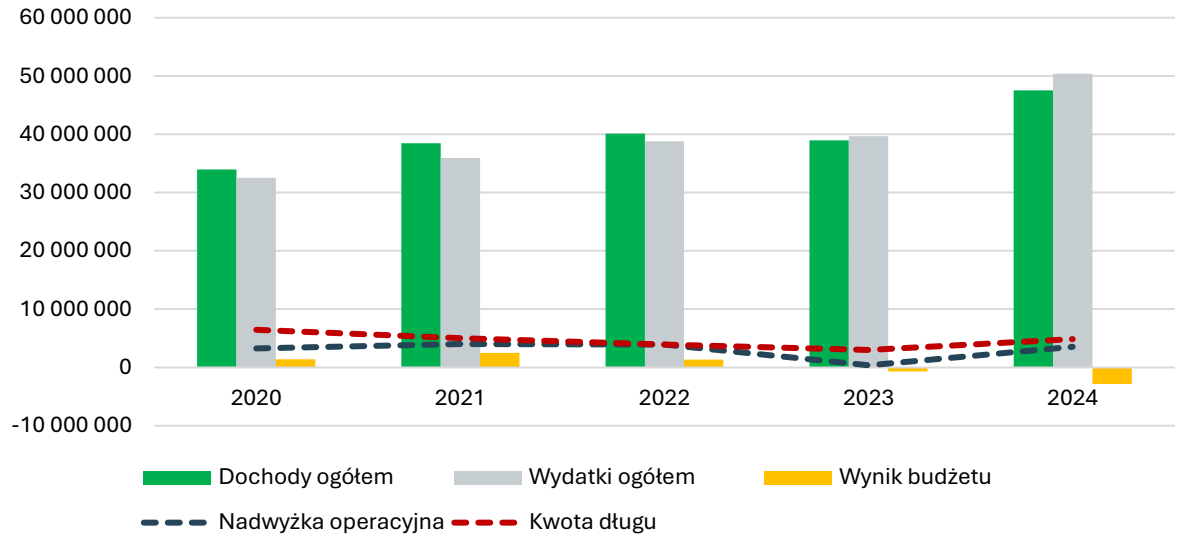
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres przedstawia wykonanie budżetu Gminy Niechanowo w latach 2020-2024. Analiza relacji dochodów i wydatków wskazuje, że w latach 2020-2022 budżet Gminy zamykał się nadwyżką. Najwyższą nadwyżkę odnotowano w 2021 roku, kiedy wyniosła ona ok. 2,5 mln zł, natomiast w 2020 roku osiągnęła poziom ok. 1,4 mln zł, a w 2022 roku ok. 1,3 mln zł. W kolejnych latach sytuacja uległa zmianie.

W 2023 roku pojawił się deficyt budżetowy w wysokości ok. 0,7 mln zł, który w 2024 roku zwiększył się do ok. 2,8 mln zł.

Analiza nadwyżki operacyjnej, czyli różnicy między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, wskazuje jednak na utrzymanie dodatniego wyniku w całym analizowanym okresie. W latach 2020-2022 nadwyżka operacyjna utrzymywała się na poziomie od ok. 3,3 mln zł do ponad 4 mln zł. Najniższą wartość osiągnęła w 2023 roku, kiedy wyniosła ok. 371 tys. zł, natomiast w 2024 roku ponownie wzrosła do ok. 3,5 mln zł.

Poziom zadłużenia Gminy w analizowanych latach pozostawał stosunkowo umiarkowany i wykazywał tendencję spadkową do 2023 roku – z poziomu ok. 6,5 mln zł w 2020 roku do ok. 3 mln zł w 2023 roku. W 2024 roku nastąpił ponowny wzrost zadłużenia do poziomu ok. 4,89 mln zł, co mogło być związane z intensyfikacją działań inwestycyjnych. Ogólnie sytuacja finansowa Gminy w analizowanym okresie pozostawała stabilna, przy zachowaniu dodatniej nadwyżki operacyjnej.

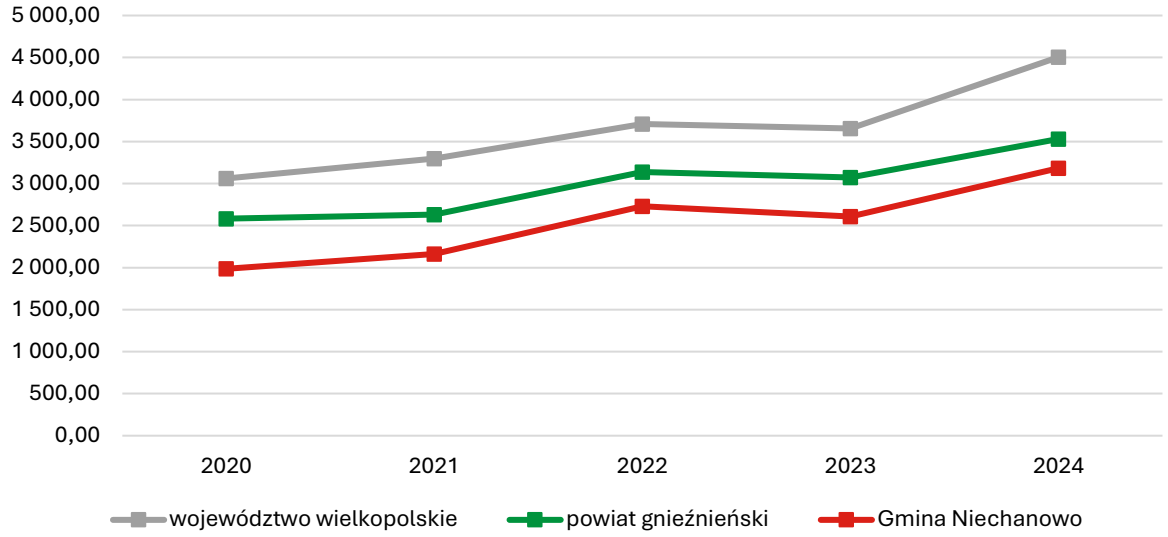
Ryc. 23. Wykonanie budżetu Gminy Niechanowo w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najistotniejszą rolę odgrywają dochody własne, które są czynnikiem decydującym o samodzielności finansowej jednostki. Zaliczane są do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w tej kategorii dochodów Gmina posiada prerogatywy do kształtowania ich poziomu poprzez wydawanie uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki znacznemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

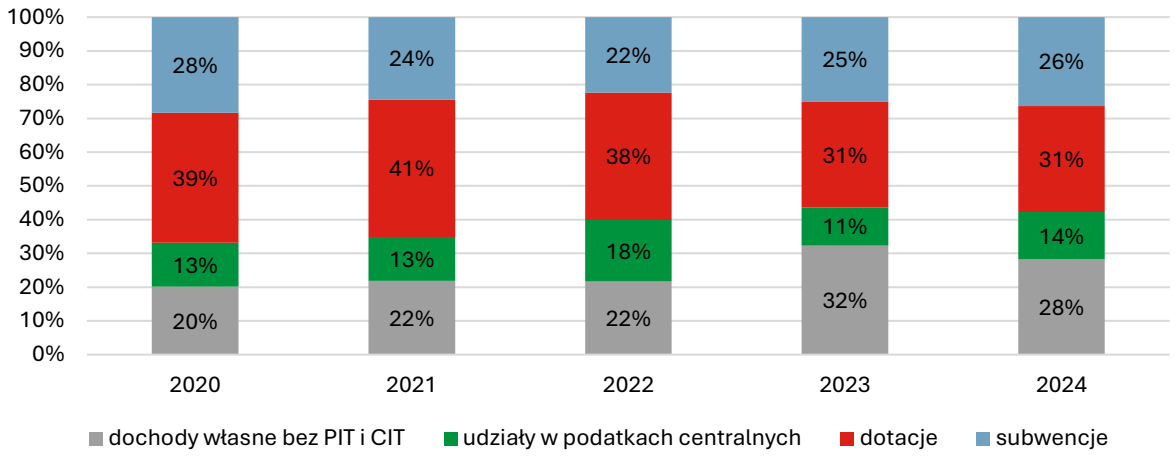
W latach 2020-2024 dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Niechanowo kształtowały się na poziomie wyraźnie niższym w porównaniu do średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego. W całym analizowanym

okresie Gmina Niechanowo nie osiągnęła poziomu dochodów własnych notowanego w jednostkach wyższego rzędu. Jednocześnie w latach 2023-2024 odnotowano istotny wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca w Gminie Niechanowo, którego dynamika była porównywalna, a miejscami nieco wyższa niż w powiecie gnieźnieńskim.

Ryc. 24. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę dochodów budżetowych Gminy Niechanowo w latach 2020-2024 można zauważyć, że największy udział w dochodach ogółem stanowiły dotacje oraz subwencje. W latach 2020-2022 dotacje były głównym źródłem dochodów Gminy, osiągając poziom od 38% do 41% wszystkich wpływów budżetowych. W kolejnych latach ich udział uległ zmniejszeniu do 31% w latach 2023-2024. Istotną część dochodów budżetowych stanowiły również subwencje, których udział w analizowanym okresie wahał się od 22% do 28%. Najwyższy poziom odnotowano w 2020 roku, kiedy subwencje stanowiły 28% dochodów ogółem, natomiast w kolejnych latach ich udział utrzymywał się na zbliżonym poziomie, wynosząc od 22% do 26%. Dochody własne Gminy (bez udziałów w podatkach PIT i CIT), obejmujące m.in. podatki i opłaty lokalne, wykazywały tendencję wzrostową w pierwszych latach analizy, z poziomu 20% w 2020 roku do 22% w latach 2021-2022. Najwyższy udział osiągnęły w 2023 roku, kiedy stanowiły 32% dochodów budżetowych, natomiast w 2024 roku ich udział wyniósł 28%. Najmniejszy udział w strukturze dochodów budżetowych stanowiły udziały w podatkach centralnych (PIT i CIT). W analizowanym okresie ich udział wahał się od 11% do 18%, przy czym najwyższą wartość odnotowano w 2022 roku, a najniższą w 2023 roku. Strukturę dochodów Gminy można zatem określić jako zróżnicowaną, z istotnym udziałem zarówno środków własnych, jak i transferów zewnętrznych w postaci dotacji i subwencji.

Ryc. 25. Struktura dochodów Gminy Niechanowo w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród dochodów podatkowych Gminy Niechanowo istotną rolę odgrywają wpływy z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku od nieruchomości. Dochody z tytułu udziału w PIT w analizowanym okresie podlegały znacznym wahaniom. W 2020 roku wynosiły ok. 4,4 mln zł, następnie wzrosły do ponad 7,2 mln zł w 2022 roku. W 2023 roku nastąpił spadek do ok. 4,3 mln zł, natomiast w 2024 roku ponownie odnotowano wzrost do poziomu ok. 6,5 mln zł. Zmiany te były w dużej mierze związane z modyfikacjami systemu podatkowego na poziomie krajowym.

Istotnym źródłem dochodów własnych był również podatek od nieruchomości, którego wpływy systematycznie rosły w analizowanym okresie z poziomu ponad 1,5 mln zł w 2020 roku do ponad 2,7 mln zł w 2024 roku. Wzrost dochodów odnotowano także w przypadku podatku rolnego, którego wpływy zwiększyły się z ok. 1,1 mln zł w 2020 roku do ponad 1,5 mln zł w 2024 roku.

Pozostałe dochody podatkowe, takie jak podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek leśny czy wpływy z opłaty skarbowej, stanowiły mniejszą część dochodów budżetowych Gminy. Ich wartości w analizowanym okresie były stosunkowo stabilne, choć w niektórych przypadkach obserwowano niewielkie wzrosty. Relatywnie niewielkie znaczenie w strukturze dochodów miały wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT), które w analizowanym okresie kształtowały się na poziomie od kilkudziesięciu do ponad stu tysięcy złotych rocznie. Strukturę dochodów podatkowych Gminy można zatem określić jako opartą przede wszystkim na podatkach lokalnych oraz udziałach w podatkach dochodowych.

Tab. 19. Dochody podatkowe Gminy Niechanowo w latach 2020-2024

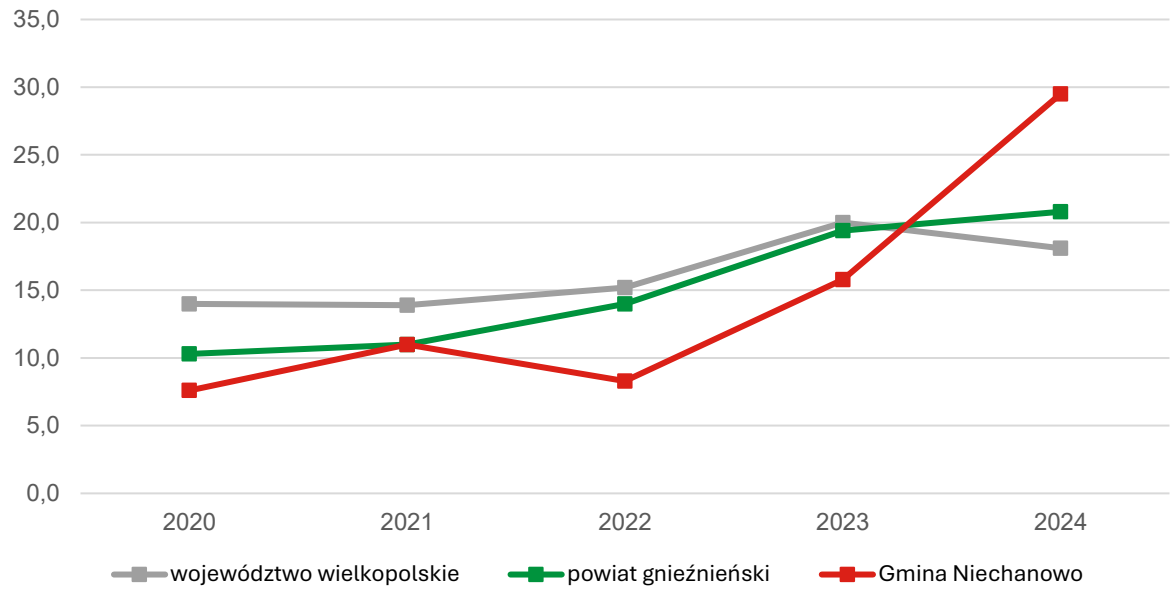
	2020	2021	2022	2023	2024
PIT	4 406 522	4 820 905	7 247 933	4 309 906	6 532 750
CIT	22 055	161 793	46 020	91 474	139 778
podatek rolny	1 095 375	1 270 257	1 322 312	1 438 221	1 529 142
podatek od nieruchomości	1 547 999	1 694 766	1 892 818	2 151 069	2 732 697
podatek leśny	33 200	32 156	34 706	52 912	54 385

podatek od środków transportowych	160 235	215 119	242 122	275 241	252 003
karta podatkowa	0,00	5 751	-1 636	0,00	0,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	775 284	296 147	439 284	279 815	277 136
wpływy z opłaty skarbowej	21 208	29 917	26 041	20 440	22 463
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1 128	3 504	828	1 242	13 929

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród wydatków budżetowych, największy ich udział w latach 2020-2024 dotyczył kolejno działu 801 – Oświata i wychowanie (średnio 34%), 855 – Rodzina (20%), 010 – Rolnictwo i łowiectwo (11%), 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7%) oraz 600 – Transport i łączność (6%). Z kolei średni udział wydatków inwestycyjnych w latach 2020-2024 wynosił 14,4%, a w 2024 roku osiągnął najwyższy wynik równy 29,5%.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy Niechanowo w latach 2020-2024 wykazywał zmienność, jednak w ostatnim roku analizowanego okresu nastąpił jego wyraźny wzrost. W 2020 roku udział ten wynosił 7,6%, w 2021 roku wzrósł do 11,0%, natomiast w 2022 roku ponownie obniżył się do 8,3%. W kolejnych latach odnotowano wzrost aktywności inwestycyjnej Gminy, czego efektem był udział wydatków inwestycyjnych na poziomie 15,8% w 2023 roku oraz 29,5% w 2024 roku, co stanowiło najwyższą wartość w analizowanym okresie. Pomimo znacznego wzrostu w 2024 roku, w większości analizowanych lat udział wydatków inwestycyjnych w Gminie Niechanowo był niższy niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego. Dopiero w 2024 roku poziom ten znacząco przewyższył wartości notowane zarówno w powiecie gnieźnieńskim, gdzie wynosił 20,8%, jak i w województwie wielkopolskim, gdzie osiągnął 18,1%. Wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w ostatnim roku analizowanego okresu związany był przede wszystkim z realizacją licznych zadań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury technicznej oraz komunalnej.

Ryc. 26. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych stanowi istotny element realizacji polityki rozwojowej Gminy Niechanowo, umożliwiając realizację inwestycji infrastrukturalnych oraz projektów społecznych i edukacyjnych. W latach 2004-2025 Gmina pozyskała z Funduszy Europejskich dofinansowanie o łącznej wartości blisko 7,5 mln zł, które zostało przeznaczone m.in. na rozwój infrastruktury transportowej, wsparcie edukacji oraz projekty społeczne.

Poniższa tabela prezentuje wykaz projektów, na które Gmina Niechanowo pozyskała dofinansowanie z Funduszy Europejskich w analizowanym okresie.

Tab. 20. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania	Wartość projektu
Fundusze Europejskie na lata 2004-2006				
1.	Rewaloryzacja terenu zabytkowego kompleksu parkowo-leśnego w Niechanowie	Gmina Niechanowo	450 000,00 zł	712 072,16 zł
2.	Budowa boiska sportowego przy kompleksie szkolnym w Niechanowie	Gmina Niechanowo	408 404,06 zł	664 337,28 zł
Fundusze Europejskie na lata 2007-2013				
3.	W naszym przedszkolu zabawa na sto dwa, hura!	Gmina Niechanowo	130 994,35 zł	154 111,00 zł
4.	Wiem, umiem, potrafię...	Gmina Niechanowo	77 982,32 zł	91 743,90 zł
5.	Dodatkowe umiejętności nabyte w szkoleniach, wyższe bezpieczeństwo i większe możliwości	Urząd Gminy Niechanowo	42 491,06 zł	49 989,48 zł

Fundusze Europejskie na lata 2014-2020				
6.	Budowa drogi rowerowej na terenie m. Niechanowo, Gurówko i Cielimowo w ramach projektu – zintegrowany niskoemisyjny transport w powiecie gnieźnieńskim - Gmina Niechanowo - przebudowa pasa drogowego	Gmina Niechanowo	1 510 881,96 zł	5 934 236,04 zł
7.	Klub Dziecięcy "Wesołe Skrzaty" w Gminie Niechanowo szansą na zatrudnienie rodziców	Gmina Niechanowo	1 418 936,31 zł	1 669 336,84 zł
Fundusze Europejskie na lata 2021-2027				
8.	Budowa ścieżki rowerowej Gniezno – Witkowo	Gmina Niechanowo	3 435 093,88 zł	8 627 343,46 zł
9.	Budowa ścieżki rowerowej Gniezno – Witkowo – etap II	Gmina Niechanowo	406 133,85	3 076 771,65

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl.

Pozyskane środki koncentrowały się w ostatnich latach głównie na inwestycjach infrastrukturalnych, w szczególności w zakresie rozwoju zrównoważonego transportu oraz infrastruktury społecznej. W przypadku projektu pn. „Budowa ścieżki rowerowej Gniezno – Witkowo – etap II" umowa o dofinansowanie została podpisana na początku 2026 r.

Gmina Niechanowo pozyskała również środki z Rządowego Funduszu Polski Ład, będącego Programem Inwestycji Strategicznych mającego na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie działań inwestycyjnych realizowanych przez JST. Gmina Niechanowo pozyskała w ten sposób dotacje na inwestycje na łączną kwotę prawie 17,3 mln zł. Pozyskane środki krajowe stanowią uzupełnienie finansowania pochodzącego z Funduszy Europejskich.

Tab. 21. Inwestycje w Gminie Niechanowo zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład

Lp.	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania	Data ogłoszenia wyników
1.	Przebudowa z rozbudową Gminnej Oczyszczalni ścieków w Niechanowie	7 980 000,00 zł	07.10.2023 r.
2.	Termomodernizacja obiektów Szkoły Podstawowej w Niechanowie i w Jarząbkowie	7 650 000,00 zł	25.10.2021 r.
3.	Przebudowa z rozbudową Stacji Uzdatniania Wody w m. Żelazkowo wraz z rozbudową sieci wodociągowej w m. Gurówko	4 603 795,00 zł	30.05.2022 r.
4.	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie Gminy Niechanowo	1 336 611,70 zł	14.07.2022 r.
5.	Wprowadzenie systemu zdalnego odczytu i monitoringu zużycia wody na terenie Gminy Niechanowo	1 231 675,00 zł	30.05.2022 r.
6.	Przejęcie ujęcia wody w Malczewie oraz zapewnienie dostawy wody dla mieszkańców wsi Malczewo	1 150 000,00 zł	15.09.2023 r.
7.	Prace restauratorskie oraz roboty budowlane przy budynku starej szkoły w Niechanowie	392 000,00 zł	26.09.2023 r.
8.	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytku - ołtarz główny drewniany polichromowany i złocony w kościele pw. św. Jakuba Apostoła w Niechanowie	340 000,00 zł	14.07.2023 r.
9.	Prace konserwatorskie przy zabytku - kościół Rzymskokatolicki pw. św. Marcina w Jarząbkowie	297 000,00 zł	14.07.2023 r.

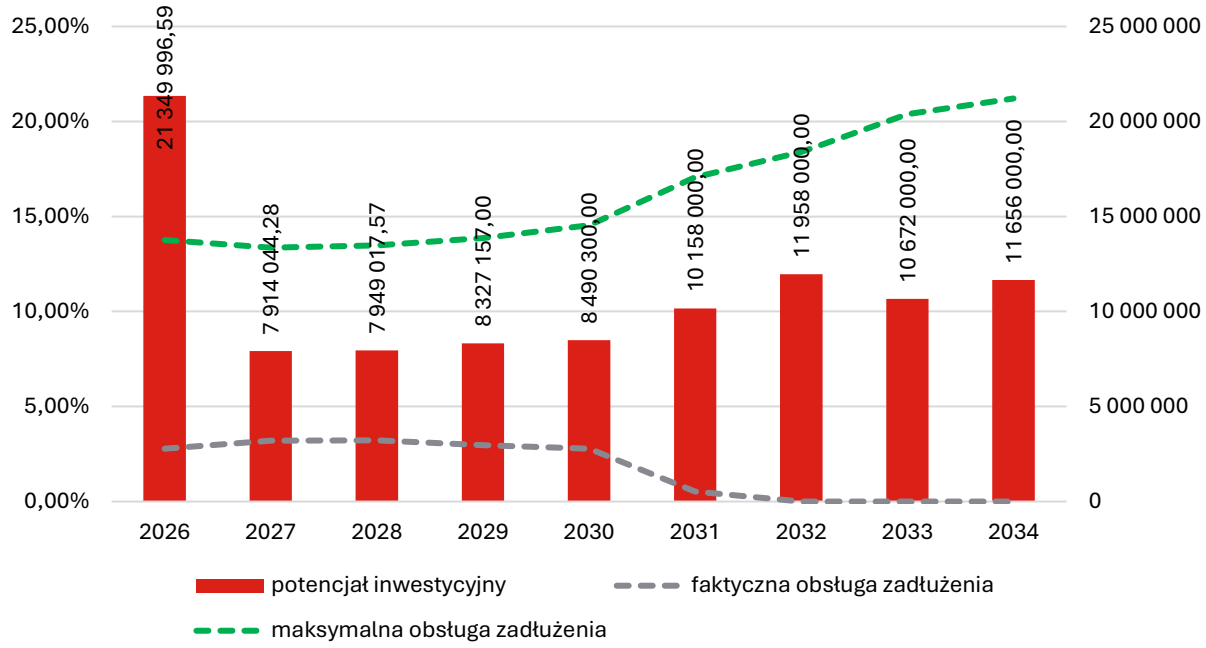
10.	Wymiana instalacji grzewczej oraz ołtarza i ambonki w zabytkowym kościele pw. Św. Andrzeja Apostoła w Kędzierzynie	297 000,00 zł	14.07.2023 r.

Źródło: opracowanie własne.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Niechanowo na lata 2026-2034 zgodnie z Uchwałą nr XXII/133/2026 Rady Gminy Niechanowo z dnia 23.02.2026 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Niechanowo pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 27. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Niechanowo na lata 2026-2034
Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr XXII/133/2026 Rady Gminy Niechanowo z dnia 23.02.2026 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny na lata 2026-2034 wyniesie prawie 98,5 mln zł, z czego w 2026 roku wydatkowane będzie ponad 21 mln zł. Największą zaplanowaną inwestycją będzie przedsięwzięcie
pn. „Przebudowa z rozbudową Gminnej Oczyszczalni ścieków w Niechanowie – Rządowy Fundusz Polski Ład oraz wkład własny w tę samą inwestycję.

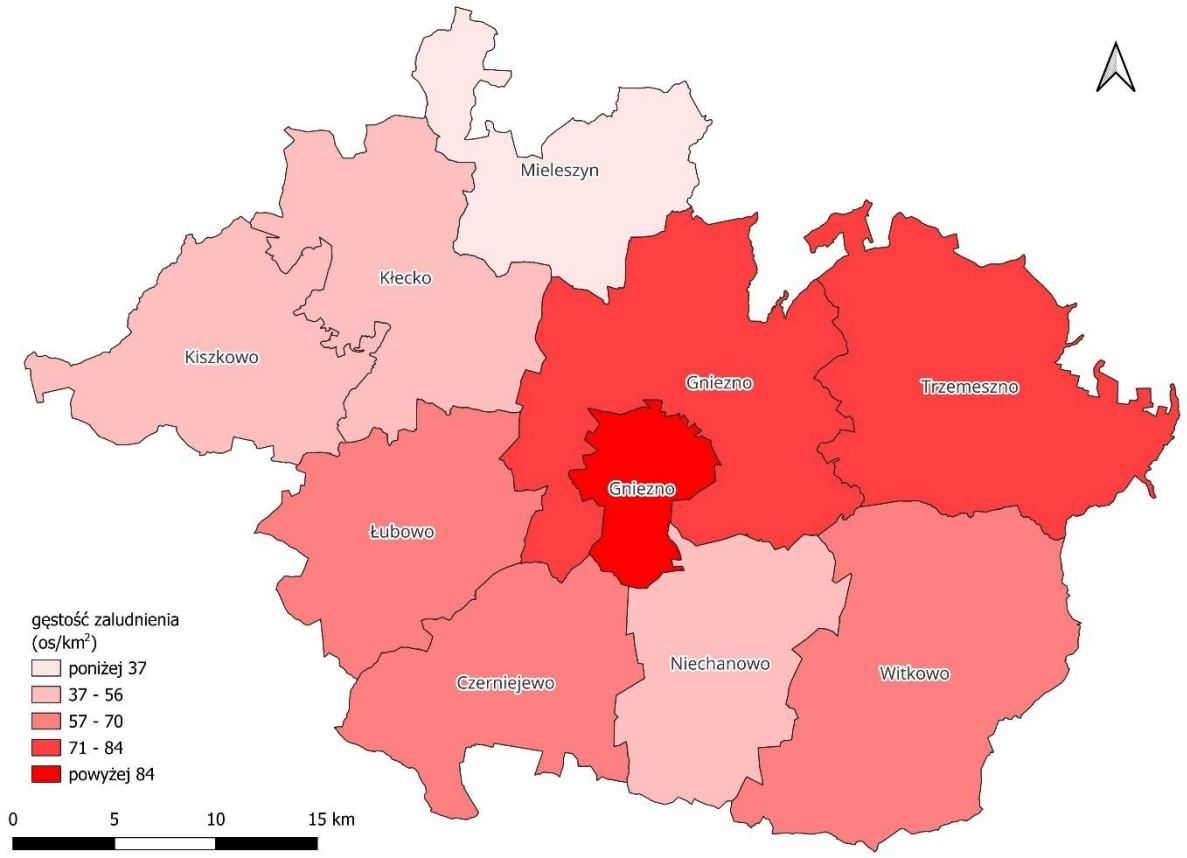
Należy mieć na względzie, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA

4.1. Demografia

Sytuacja demograficzna stanowi podstawowy czynnik kształtujący dynamikę oraz kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego. Wzrost demograficzny wpływa zarówno na zasobność kapitału ludzkiego, a co za tym idzie na potencjał danego rynku pracy, jak i na liczbę relacji międzyludzkich, które są szczególnie istotnym elementem pozwalającym budować silny kapitał społeczny. Sytuacja demograficzna oraz prognozy demograficzne stanowią podstawę do programowania działań przez lokalne samorządy w wieloletnich perspektywach. Są zatem kluczowym czynnikiem w kontekście rozwoju lokalnego oraz planowania strategicznego.

Zgodnie z danymi GUS Gmina Niechanowo w 2024 roku liczyła 5 900 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię jednostki skutkowało gęstością zaludnienia na poziomie 56 os./km^2. Spośród gmin powiatu gnieźnieńskiego niższą gęstością zaludnienia niż Gmina Niechanowo odznaczały się jedynie gminy: Mieleszyn oraz Kiszkowo.

Ryc. 28. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2024 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące liczby ludności w powiecie gnieźnieńskim w latach 2020-2024 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności powiatu gnieźnieńskiego przyjmowała

nieznaczne tendencje spadkowe, o czym świadczy średnia dynamika zmian liczby ludności kształtująca się na poziomie 99,6%. Według danych GUS w latach 2020-2024 najszybszy spadek liczby ludności odnotowano w gminie Mieleszyn, mieście Gniezno oraz w gminie Kłecko. Gmina Niechanowo w latach 2020-2024 również odnotowała spadek liczby mieszkańców. Populacja Gminy zmniejszyła się z 5 971 do 5 900 osób, co oznacza spadek o około 1,2%. Średnioroczna dynamika zmiany wyniosła 99,7%. Postępujący spadek populacji stanowi poważne wyzwanie dla przyszłego rozwoju Gminy, zarówno pod względem gospodarczym, jak i społecznym. Szczegółowe dane dotyczące dynamiki zmian liczby mieszkańców przedstawia poniższa tabela.

Tab. 22. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024

JST	2020	2021	2022	2023	2024	udział w 2024 r.	średnia dynamika
powiat gnieźnieński	142 872	142 166	141 748	141 303	140 653	100%	99,6%
Gniezno (gmina miejska)	65 723	64 916	64 220	63 549	62 820	45%	98,9%
gmina Czerniejewo	7 233	7 213	7 228	7 261	7 239	5%	100,0%
Gniezno (gmina wiejska)	13 459	13 800	14 225	14 579	14 913	11%	102,6%
gmina Kiszkowo	5 232	5 206	5 188	5 138	5 100	4%	99,4%
gmina Kłecko	7 301	7 265	7 147	7 112	7 074	5%	99,2%
gmina Łubowo	6 972	7 051	7 171	7 300	7 412	5%	101,5%
gmina Mieleszyn	3 767	3 719	3 699	3 672	3 607	3%	98,9%
Gmina Niechanowo	5 971	5 972	5 984	5 959	5 900	4%	99,7%
gmina Trzemeszno	13 964	13 923	13 816	13 703	13 633	10%	99,4%
gmina Witkowo	13 250	13 101	13 070	13 030	12 955	9%	99,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na liczbę ludności w jednostkach samorządu terytorialnego wpływ mają dwa czynniki: przyrost naturalny i saldo migracji. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami. Saldo migracji natomiast jest różnicą pomiędzy liczbą osób, które w danym okresie zameldowały się na danym obszarze, a liczbą osób wymeldowanych.

W celu osiągnięcia porównywalności pomiędzy różnymi jednostkami samorządu terytorialnego zdecydowano się na ujęcie przyrostu naturalnego i salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Analizując zamieszczone w poniższej tabeli dane można zauważyć, iż w 2024 roku wszystkie gminy w powiecie gnieźnieńskim charakteryzowały się ujemnym przyrostem naturalnym na 1 tys. mieszkańców. Najniższą wartość analizowanego wskaźnika odnotowano w mieście Gniezno (-5,23), oraz gminie Kiszkowo (-5,08), natomiast najmniej niekorzystne, choć wciąż ujemne wartości wystąpiły w gminie Łubowo (-0,14). W 2024 roku przyrost naturalny w Gminie Niechanowo wyniósł -5,06 na 1 000 mieszkańców, co należy do najniższych wartości w powiecie. Średnia zmiana wskaźnika od 2020 roku wyniosła -1,22, co wskazuje na pogarszanie się sytuacji w zakresie przyrostu naturalnego w analizowanym okresie. W kolejnej części tabeli zaprezentowano saldo migracji na 1 000 mieszkańców. Najbardziej niekorzystne wartości w 2024 roku odnotowano w gminie Mieleszyn (-14,6)

oraz w mieście Gniezno (-6,3), natomiast najwyższe dodatnie saldo migracji wystąpiło w gminie wiejskiej Gniezno (25,4) oraz w gminie Łubowo (16,9). W Gminie Niechanowo saldo migracji w 2024 roku wyniosło -5,2 na 1 000 mieszkańców, a średnia zmiana wskaźnika od 2020 roku kształtowała się na poziomie -3,7. Oznacza to, że oprócz ujemnego przyrostu naturalnego Gmina notuje również odpływ ludności w wyniku migracji. Zestawienie obu wskaźników wskazuje na niekorzystną sytuację demograficzną Gminy Niechanowo, wynikającą zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i ujemnego salda migracji. Utrzymywanie się takich wartości może w dłuższej perspektywie wpływać na znaczący spadek liczby mieszkańców oraz zmiany w strukturze demograficznej Gminy.

Tab. 23. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.
województwo wielkopolskie	-2,80	-0,41	0,60	0,03
powiat gnieźnieński	-3,87	-0,41	-0,90	-0,08
Gniezno (gmina miejska)	-5,23	-0,10	-6,30	-0,28
gmina Czerniejewo	-4,70	-1,18	-0,60	0,05
Gniezno (gmina wiejska)	-1,42	-0,96	25,40	0,38
gmina Kiszkowo	-5,08	-1,61	-2,30	-1,00
gmina Kłecko	-2,68	-0,47	-4,20	0,15
gmina Łubowo	-0,14	-0,79	16,90	3,63
gmina Mieleszyn	-2,20	0,50	-14,60	-3,20
Gmina Niechanowo	-5,06	-1,22	-5,20	-3,70
gmina Trzemeszno	-3,22	-0,32	-3,10	-0,18
gmina Witkowo	-2,54	-0,49	-3,80	0,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Grupą istotnie wpływającą na rozwój demograficzny oraz gospodarczy danego obszaru są osoby w wieku 25-34 lat. Grupa ta jest szczególnie istotna ze względu na wysokie prawdopodobieństwo założenia rodziny przez jej przedstawicieli w relatywnie niedługim czasie oraz wyboru „miejsca do życia", rozumianego jako kwestię zakupu mieszkania oraz podjęcie stałej pracy. W Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 udział osób w tym przedziale wiekowym zmniejszył się z 13% do 11,25%, co oznacza spadek udziału tej grupy o około 13,5%. Podobne zjawisko obserwuje się na poziomie powiatu gnieźnieńskiego, gdzie udział tej grupy wiekowej zmniejszył się z 12,97% do 11,11% (o ok. 14,3%). W całym województwie wielkopolskim również odnotowano spadek tej grupy z 14,06% do 12,44% (o ok. 11,5%).

Oprócz osób w wieku 25-34 lat, istotny wpływ na sytuację demograficzną i gospodarczą danego obszaru mają również osoby w wieku poprodukcyjnym. Wysoki udział seniorów w danej społeczności wiąże się z koniecznością zwiększenia wydatków w takich

obszarach jak zdrowie czy usługi społeczne oraz koniecznością dostosowania infrastruktury i sektora usług społecznych do ich potrzeb. W latach 2020-2024 Gmina Niechanowo odnotowała stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Udział ten zwiększył się z 21,5% do 24,1% w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym, co stanowi wzrost o około 12,1%. Zjawisko to wpisuje się w szerszy trend demograficzny obserwowany w wielu częściach kraju i stanowi jedno z istotnych wyzwań dla samorządu.

W latach 2020-2024 wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym w powiecie gnieźnieńskim wzrósł o ponad 14,2%. Dynamika ta była wyższa niż w przypadku Gminy Niechanowo, co sprawiło, że zarówno w 2020 roku, jak i w 2024 roku udział seniorów w powiecie był wyższy niż w Gminie. W województwie wielkopolskim tempo wzrostu również było wyższe do wartości obserwowanej w Gminie Niechanowo i wyniosło prawie 13,5%. Oznacza to, że proces starzenia się ludności zachodzi zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej, przy czym udział seniorów w Gminie Niechanowo pozostaje niższy niż w powiecie i województwie. Zmniejszający się udział osób młodych oraz rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym stanowią jednak istotne wyzwania dla samorządu, wpływając m.in. na lokalny rynek pracy, system usług publicznych oraz przyszłe potrzeby w zakresie polityki społecznej i przestrzennej. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

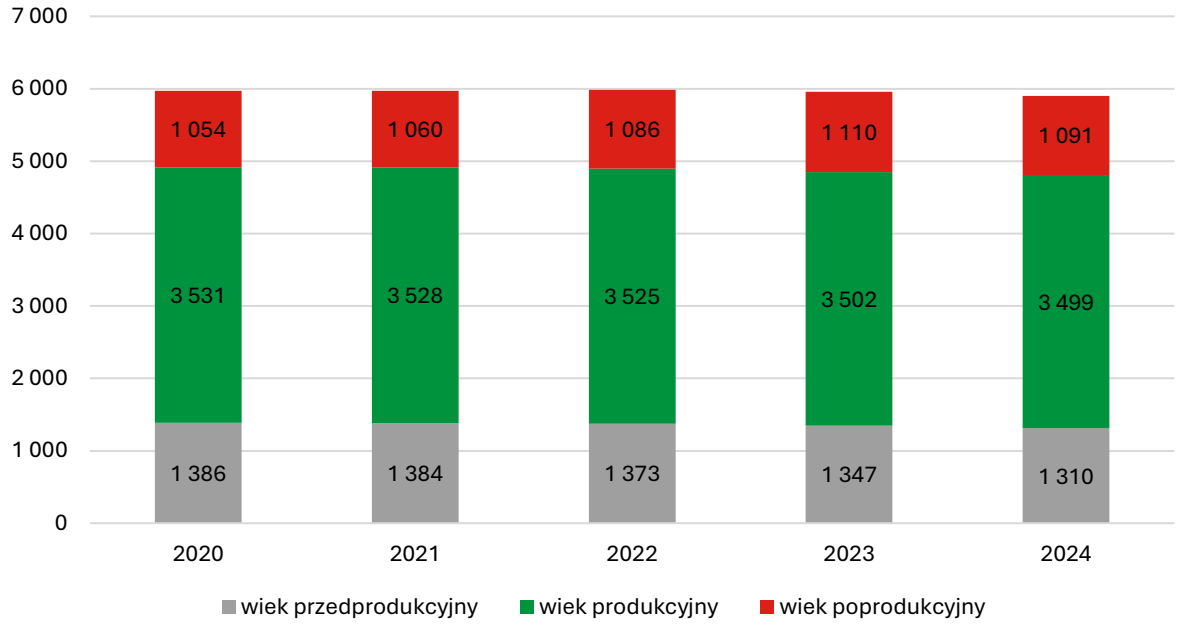
Tab. 24. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Niechanowo w 2020 i 2024 roku na tle powiatu i województwa

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2019	2024	dynamika	2019	2024	dynamika
województwo wielkopolskie	14,06	12,44	88%	26,00	29,50	113%
powiat gnieźnieński	12,97	11,11	86%	26,70	30,50	114%
Gmina Niechanowo	13,00	11,25	87%	21,50	24,10	112%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w latach 2020-2024 w Gminie Niechanowo odnotowano spadek liczby mieszkańców. Największy spadek dotyczył osób w wieku przedprodukcyjnym – ich liczba spadła z 1 386 w 2020 roku do 1 310 w 2024 roku, co oznacza spadek o około 5,5%. W grupie wieku produkcyjnego liczba mieszkańców zmniejszyła się z 3 531 do 3 499 osób, czyli o 0,9%. Jedyną grupą wiekową, w której odnotowano wzrost były osoby w wieku poprodukcyjnym. Ich liczba zwiększyła się z 1 054 osób w 2020 roku do 1 091 w 2024 roku, co stanowi wzrost o około 3,5%. Jednoczesny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy wzroście populacji w wieku poprodukcyjnym oznacza kurczenie się przyszłych roczników szkolnych i zmniejszenie udziału osób aktywnych zawodowo na lokalnym rynku pracy oraz wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego. W konsekwencji Gmina będzie potrzebować działań prorodzinnych, jak i tych potencjalnie generujących napływ mieszkańców w wieku produkcyjnym (m.in.

poprzez nowe miejsca pracy), a równolegle wzmocnienia usług zdrowotno-opiekuńczych dla rosnącej grupy seniorów. Szczegółowe dane dotyczące liczebności poszczególnych grup wiekowych prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 29. Struktura ludności w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.2. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny stanowi termin z pogranicza ekonomii i socjologii. Rozumieć go należy jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie, którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach i zaufaniu jednostek. Dzięki kapitałowi społecznemu, ludzie mogą osiągać większe korzyści ekonomiczne. Uważa się, że występuje silna korelacja pomiędzy poziomem kapitału społecznego, a produktywnością gospodarki.

Żłobki i przedszkola

Rola żłobków oraz przedszkoli w lokalnej społeczności polega na umożliwieniu rodzicom szybszego powrotu na rynek pracy, w związku ze zwolnieniem ich z konieczności sprawowania opieki nad dziećmi, a także na ich wzajemnej integracji, co korzystnie wpływa na budowanie kapitału społecznego.

W Gminie Niechanowo funkcjonuje jedna placówka zapewniająca opiekę nad dziećmi do lat 3. Klub dziecięcy „Wesołe Skrzaty", zlokalizowany jest przy ul. Ogrodowej 4a w Niechanowie. Klub dziecięcy dysponuje 30 miejscami, a podstawowa opłata za pobyt dziecka (bez zniżek i wyżywienia) wynosi 1 500 zł miesięcznie. Placówka ta czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 6:30-16:30. Obiekt został odpowiednio dostosowany do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz wymagających szczególnej opieki.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje jedno przedszkole publiczne oraz oddziały przedszkolne przy szkole podstawowej, które zapewniają mieszkańcom dostęp do wychowania przedszkolnego. Największą placówką jest Przedszkole „Kajtek" w Niechanowie, działające w godzinach 6:30-16:00. W roku szkolnym 2024/2025 uczęszczało do niego 166 dzieci zorganizowanych w siedmiu grupach, co daje średnio około 24 dzieci w jednej grupie.

Drugą formą wychowania przedszkolnego na terenie Gminy są oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Jarząbkowie. W roku szkolnym 2024/2025 objętych opieką było tam 24 dzieci w jednej grupie.

Funkcjonowanie tych placówek zapewnia mieszkańcom Gminy dostęp do edukacji przedszkolnej oraz umożliwia przygotowanie dzieci do podjęcia nauki w szkole podstawowej. Poniższa tabela przedstawia podstawowe informacje dotyczące placówek wychowania przedszkolnego działających na terenie Gminy Niechanowo.

Tab. 25. Przedszkole i punkt przedszkolny na terenie Gminy Niechanowo w roku szkolnym 2024/2025

Nazwa przedszkola	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkole "Kajtek"	166	7	24	6:30-16:00
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie	24	1	24	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

W latach szkolnych 2020/2021-2024/2025 w Gminie Niechanowo obserwowany jest wzrost kosztów utrzymania jednego dziecka w przedszkolu gminnym. W Przedszkolu „Kajtek" koszt ten zwiększył się z 900 zł w roku szkolnym 2020/2021 do 926 zł w 2021/2022, a następnie do 1 169 zł w roku szkolnym 2022/2023 i 1 666 zł w roku szkolnym 2023/2024. Dane te wskazują na wyraźną tendencję wzrostową kosztów funkcjonowania placówki w analizowanym okresie.

W tym samym czasie liczba dzieci uczęszczających do Przedszkola „Kajtek" pozostawała na stosunkowo stabilnym poziomie. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 do placówki uczęszczało po 150 dzieci, natomiast w latach 2022/2023 i 2023/2024 liczba ta wzrosła do 182. W roku szkolnym 2024/2025 wyniosła ona 166 dzieci. W analizowanym okresie odnotowano również obecność dzieci spoza Gminy korzystających z oferty przedszkola. W roku szkolnym 2022/2023 było ich 17, w roku szkolnym 2023/2024 liczba ta wyniosła 10, natomiast w roku szkolnym 2024/2025 z placówki korzystało 15 dzieci z innych gmin.

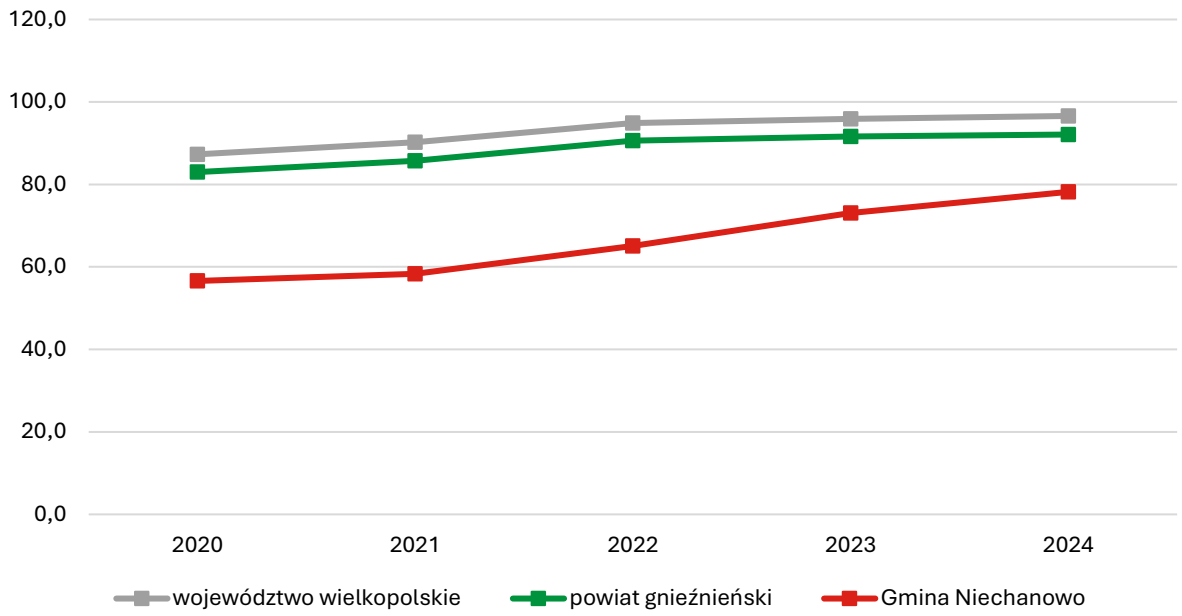
Wzrost kosztów utrzymania dziecka w przedszkolu jest zjawiskiem obserwowanym w wielu jednostkach samorządu terytorialnego i wynika m.in. ze wzrostu kosztów bieżącego funkcjonowania placówek oświatowych. Jednocześnie stabilna liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego wskazuje na utrzymujące się zapotrzebowanie na tego typu usługi na terenie Gminy.

Tab. 26. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Niechanowo w latach 2020-2025

		2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Przedszkole "Kajtek"						
Liczba dzieci objętych opieką	**os.**	150	150	182	182	166
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie Gminy	**os.**	–	–	17	10	15
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	**zł**	–	900,00	926,00	1 169,00	1 666,00
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie						
Liczba dzieci objętych opieką	**os.**	15	23	22	25	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

W latach 2020-2024 udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Niechanowo systematycznie wzrastał. W 2020 roku wskaźnik ten wynosił 56,6% i był najniższy w analizowanym okresie. W kolejnych latach notowano jego stopniowy wzrost, a w 2024 roku osiągnął on poziom 78,2%, co stanowi najwyższą wartość w badanym okresie. Pomimo wyraźnej poprawy, poziom upowszechnienia wychowania przedszkolnego w Gminie Niechanowo w 2024 roku pozostawał niższy niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego (92,1%) oraz województwa wielkopolskiego (96,6%). Niższy udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym może wpływać na ograniczenie możliwości wyrównywania szans edukacyjnych oraz rozwoju kompetencji społecznych najmłodszych mieszkańców. W związku z tym zwiększanie dostępności do wychowania przedszkolnego powinno pozostawać istotnym kierunkiem działań lokalnej polityki edukacyjnej Gminy Niechanowo. Szczegółowe dane dotyczące odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 30. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szkoły

Dostęp do dobrej edukacji stanowi jeden z głównych filarów rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki. Jest to również czynnik szczególnie istotny dla rozwoju dzieci, a co za tym idzie – lokalnej społeczności. Szkoły, oprócz funkcji edukacyjnej, odpowiedzialne są również za kształtowanie postaw moralnych podopiecznych poprzez monitorowanie ich zachowań, angażowanie do pracy w grupach oraz tworzenie warunków do wzajemnej integracji i socjalizacji.

W roku szkolnym 2024/2025 na terenie Gminy Niechanowo funkcjonowały dwie szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie oraz Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie. Łącznie do obu placówek uczęszczało 391 uczniów.

Największą szkołą pod względem liczby uczniów była Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie, do której uczęszczało 308 uczniów. Byli oni podzieleni na 15 oddziałów, co dawało średnio 21 uczniów w klasie. W szkole pracowała kadra nauczycielska w wymiarze 37,6 etatu, a zajęcia prowadzone były w systemie zmianowym.

Drugą szkołą funkcjonującą na terenie Gminy jest Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie, w której uczyło się 83 uczniów w 8 oddziałach. Średnia liczebność klas była niższa niż w szkole w Niechanowie i wynosiła ok. 10 uczniów na oddział. W szkole pracowała kadra nauczycielska w wymiarze 21,2 etatu, a zajęcia odbywały się w systemie jednozmianowym.

Zróżnicowanie liczby uczniów oraz wielkości oddziałów w obu szkołach wynika przede wszystkim z różnic w liczbie mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz z organizacji sieci szkolnej na terenie Gminy. Dane dotyczące szkół podstawowych działających na terenie Gminy Niechanowo przedstawia poniższa tabela.

Tab. 27. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe na terenie Gminy Niechanowo w roku szkolnym 2024/2025

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie	308	15	21	37,6	tak
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie	83	8	10	21,2	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

Infrastruktura dydaktyczna i sportowa stanowi istotny element jakości kształcenia w szkołach podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy Niechanowo. Na obszarze Gminy działają dwie szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie oraz Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie.

Szkoła Podstawowa w Niechanowie dysponuje 20 salami lekcyjnymi oraz salą gimnastyczną, której ogólny stan oceniany jest jako dobry, choć nawierzchnia wymaga remontu. W placówce znajduje się 38 komputerów przeznaczonych do użytku uczniów oraz 20 projektorów multimedialnych wspierających proces dydaktyczny. Szkoła objęta jest monitoringiem wizyjnym, a uczniowie klas IV–VIII mają dostęp do indywidualnych szafek. W placówce funkcjonuje świetlica czynna w godzinach od 7:00 do 15:25 oraz parking dla kadry i rodziców. Uczniowie mają również dostęp do gabinetu pielęgniarki funkcjonującego w wymiarze 19 godzin tygodniowo oraz do wsparcia psychologicznego.

Szkoła Podstawowa w Jarząbkowie posiada 8 sal lekcyjnych oraz salę gimnastyczną w dobrym stanie technicznym. W szkole dostępne są 42 komputery dla uczniów, natomiast nie funkcjonują pracownie językowe ani klasy o charakterze dwujęzycznym, sportowym czy integracyjnym. Placówka objęta jest monitoringiem wizyjnym, a na jej terenie działa świetlica czynna w godzinach od 7:10 do 15:30. Szkoła posiada również parking dla kadry i rodziców. Opieka pielęgniarska realizowana jest w wymiarze 2 godzin tygodniowo, a uczniowie mają zapewnione wsparcie psychologiczne.

W obu szkołach nie funkcjonują specjalistyczne pracownie językowe ani klasy o charakterze dwujęzycznym, sportowym czy integracyjnym. Jednocześnie placówki zapewniają podstawową infrastrukturę sportową i dydaktyczną oraz wsparcie opiekuńcze i psychologiczne dla uczniów.

Tab. 28. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Niechanowo w 2024 roku

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	20 sal	8 sal
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna – ogólny stan dobry, nawierzchnia do remontu	sala gimnastyczna - stan dobry
Pracownie językowe	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	38	42
Projektory multimedialne (szt.)	20	-
Kamery - monitoring szkolny	tak	tak
Szafki dla każdego ucznia	tak dla klas 4-8	nie
Świetlice (godziny otwarcia)	tak (7:00-15:25)	tak (7:10-15:30)
Parkingi dla kadry / rodziców	tak	tak
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	gabinet pielęgniarki - 19h/tydz	gabinet pielęgniarki - 2h tygodniowo
Wsparcie psychologa	tak	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

Podstawowym celem rozwoju edukacji oraz bazy edukacyjnej w danej jednostce jest zwiększenie jej skuteczności, rozumianej jako rozwój wiedzy i kompetencji uczniów. Najczęściej stosowaną formą weryfikacji ich postępów edukacyjnych są testy, egzaminy i sprawdziany wewnętrzne oraz zewnętrzne. Podstawowy test jakiemu poddawani są uczniowie szkół podstawowych w całej Polsce jest test ósmoklasisty, przeprowadzany pod koniec edukacji podstawowej. W celu zdiagnozowania efektów nauczania w szkołach podstawowych w Gminie Niechanowo zdecydowano się na porównanie średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty w Gminie, powiecie gnieźnieńskim oraz województwie wielkopolskim.

Dane z egzaminów ósmoklasisty w latach 2023-2025 wskazują, że uczniowie szkół podstawowych z Gminy Niechanowo uzyskiwali wyniki niższe niż średnie dla powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego we wszystkich trzech przedmiotach objętych egzaminem. Największe dysproporcje na niekorzyść Gminy występowały w przypadku matematyki oraz języka angielskiego, natomiast wyniki z języka polskiego kształtowały się relatywnie bliżej średnich regionalnych.

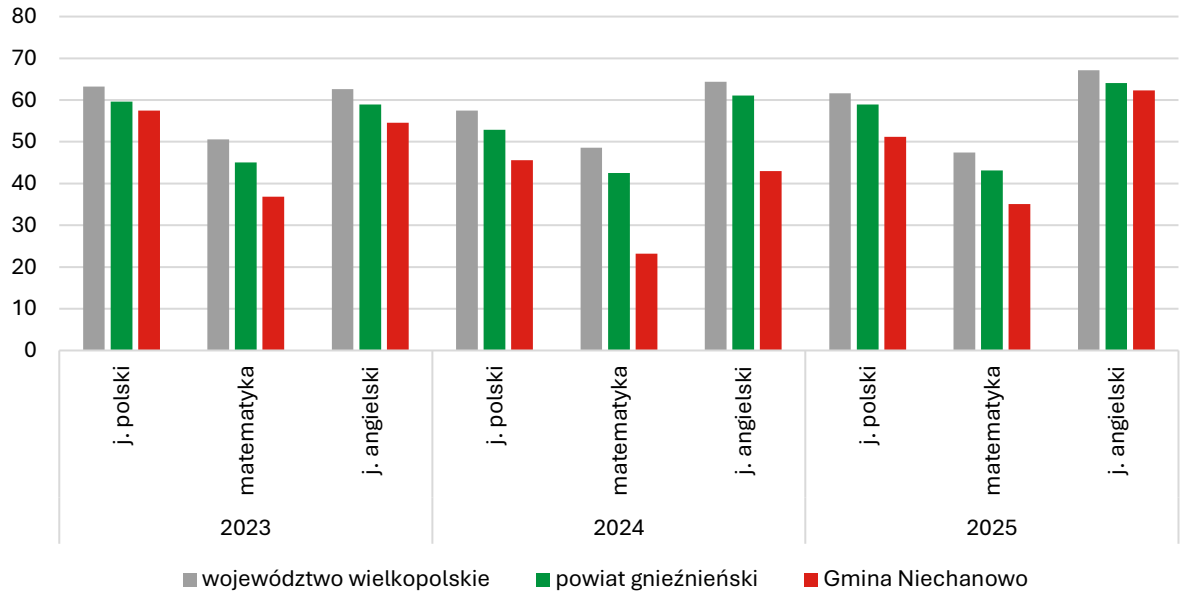
W 2023 roku średni wynik z języka polskiego w Gminie Niechanowo wyniósł 57,51%, podczas gdy w powiecie gnieźnieńskim osiągnął 59,6%, a w województwie wielkopolskim 63,23%. Z matematyki uczniowie Gminy uzyskali 36,85%, wobec 45,02% w powiecie i 50,58% w województwie. W przypadku języka angielskiego wynik w Gminie wyniósł 54,58%, przy średniej powiatowej 58,94% i wojewódzkiej 62,59%.

W 2024 roku wyniki w Gminie Niechanowo również pozostawały niższe od wartości regionalnych: z języka polskiego osiągnięto 45,55% (powiat: 52,87%, województwo:

57,48%), z matematyki 23,17% (powiat: 42,5%, województwo: 48,57%), natomiast z języka angielskiego 42,97% (powiat: 61,11%, województwo: 64,38%).

W 2025 roku średni wynik z języka polskiego w Gminie Niechanowo wyniósł 51,22%, wobec 58,9% w powiecie i 61,64% w województwie. Z matematyki uczniowie uzyskali 35,08% (powiat: 43,11%, województwo: 47,42%), a z języka angielskiego 62,30% (powiat: 64,07%, województwo: 67,11%).

Podsumowując, wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Niechanowo wskazują na potrzebę dalszych działań wspierających proces dydaktyczny, w szczególności w zakresie matematyki, gdzie różnice względem średnich regionalnych są największe. W przypadku języka polskiego i języka angielskiego widoczne są wahania wyników oraz poprawa w 2025 roku, jednak utrzymujące się dysproporcje sugerują konieczność kontynuowania działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości kształcenia.

Ryc. 31. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Niechanowo w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.

Istotnym czynnikiem wpływającym na edukację uczniów są wszelkie projekty edukacyjne, konkursy oraz oferowane wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami. W Gminie Niechanowo realizowanych jest szereg inicjatyw edukacyjnych, projektów i konkursów, które wspierają rozwój uczniów i wzmacniają jakość lokalnej oferty oświatowej.

Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie Gminy Niechanowo realizują różnorodne działania edukacyjne, rozwijające kompetencje uczniów oraz wspierające ich aktywność naukową, sportową i społeczną. Placówki uczestniczą w programach ogólnopolskich i resortowych, które mają na celu podnoszenie jakości kształcenia, rozwój kompetencji cyfrowych oraz promowanie aktywności fizycznej i czytelnictwa.

W Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie realizowane są m.in. programy takie jak: Aktywna Tablica, Umiem pływać, Narodowy Program Rozwoju

Czytelnictwa, Aktywny do kwadratu, Mobilne Laboratoria Przyszłości, mobilna wystawa edukacyjna Centrum Nauki Kopernik „O matmo", a także projekt „Sport uczy życia i daje zdrowie", dofinansowany ze środków Funduszu Rozwoju Kultury. Z kolei Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie uczestniczy w programach takich jak Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, Aktywny do kwadratu pod patronatem Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Umiem pływać.

Uczniowie szkół z terenu Gminy biorą również udział w licznych konkursach i zawodach sportowych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim. Wśród osiągnięć uczniów Szkoły Podstawowej w Niechanowie można wskazać m.in. I i II miejsce w powiatowym etapie konkursu „Młodzież zapobiega pożarom", udział w Międzypowiatowym Konkursie Poezji Śpiewanej oraz wysokie lokaty w Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Bezpiecznie na wsi mamy, bo o zdrowie dbamy". Szkoła odnosi także sukcesy sportowe, w tym I miejsce w Mistrzostwach Powiatu Gnieźnieńskiego w unihokeju chłopców, II miejsce w Finale Mistrzostw Wielkopolski oraz VI miejsce w Finale Ogólnopolskich Igrzysk Młodzieży Szkolnej w tej dyscyplinie. Uczniowie szkoły w Jarząbkowie zdobywali natomiast m.in. II miejsce w powiatowym konkursie plastyczno-multimedialnym Archidiecezji Gnieźnieńskiej, II i III miejsce w Powiatowym Konkursie Plastycznym „Zabawa w czytanie", a także miejsca medalowe w zawodach sportowych powiatu gnieźnieńskiego w badmintonie, piłce ręcznej i koszykówce.

Szkoły zapewniają również wsparcie uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W Szkole Podstawowej w Niechanowie prowadzone są zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Uczniowie mogą korzystać także z konsultacji z psychologiem i pedagogiem szkolnym, a w uzasadnionych przypadkach realizowana jest zindywidualizowana ścieżka kształcenia. W Szkole Podstawowej w Jarząbkowie organizowane są natomiast zajęcia rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia wyrównawcze, terapeutyczne oraz zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów. Tak zróżnicowana oferta edukacyjna i wspierająca sprzyja tworzeniu przyjaznego środowiska nauki oraz umożliwia uczniom rozwój zgodny z ich indywidualnymi potrzebami i możliwościami.

W szkołach podstawowych na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje system stypendiów przyznawanych uczniom za wysokie wyniki w nauce. W Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie w latach szkolnych 2020/2021-2024/2025 stypendia naukowe otrzymywało corocznie 20 uczniów (po 10 uczniów w każdym półroczu). Łączna kwota środków przeznaczanych na ten cel wynosiła w każdym roku szkolnym 10 tys. zł. Stypendia przyznawane są również uczniom Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II z oddziałami przedszkolnymi w Jarząbkowie, jednak liczba ich beneficjentów była w poszczególnych latach zróżnicowana. W roku szkolnym 2020/2021 stypendium otrzymało 17 uczniów, w 2021/2022 8 uczniów, w 2022/2023 4 uczniów, w 2023/2024 11 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2024/2025 6 uczniów. Wysokość przyznawanych świadczeń była zróżnicowana i uzależniona od osiągnięć

uczniów. Przyznawanie stypendiów naukowych stanowi formę motywowania uczniów do osiągania wysokich wyników w nauce oraz wspiera rozwój ich potencjału edukacyjnego.

W latach 2020-2024 wydatki Gminy Niechanowo w dziale 801 „Oświata i wychowanie" wykazywały wyraźną tendencję wzrostową. W 2020 roku wynosiły one ok. 9,6 mln zł, natomiast w 2024 roku osiągnęły poziom ok. 19 mln zł, co oznacza niemal dwukrotny wzrost w analizowanym okresie. Zdecydowaną większość stanowiły wydatki bieżące, które wzrosły z niespełna 9,6 mln zł w 2020 roku do ok. 15 mln zł w 2024 roku.

Wydatki majątkowe w pierwszych latach analizy miały stosunkowo niewielki udział w strukturze wydatków oświatowych. W 2020 roku wynosiły one ok. 55 tys. zł, a w 2021 roku ok. 220 tys. zł. Wyraźny wzrost nakładów inwestycyjnych nastąpił w kolejnych latach, kiedy w 2023 roku przekroczyły one 3,2 mln zł, a w 2024 roku osiągnęły poziom ok. 4 mln zł. Znaczna część tych środków była związana z realizacją inwestycji współfinansowanych z Programu Inwestycji Strategicznych Polski Ład.

W tym samym okresie rosła również wysokość subwencji oświatowej przekazywanej z budżetu państwa. W 2020 roku wynosiła ona ok. 5,4 mln zł, natomiast w 2024 roku wzrosła do ok. 7,6 mln zł. Pomimo wzrostu subwencji jej udział w pokrywaniu rzeczywistych wydatków na oświatę stopniowo malał. W 2020 roku subwencja pokrywała ok. 56% wydatków w dziale 801, natomiast w 2023 roku już tylko 36%, a w 2024 roku ok. 40%.

Różnica pomiędzy wysokością subwencji oświatowej a rzeczywistymi wydatkami na oświatę systematycznie rosła z ok. 4,2 mln zł w 2020 roku do prawie 11,4 mln zł w 2024 roku. Oznacza to, że coraz większa część kosztów funkcjonowania systemu oświaty finansowana jest ze środków własnych Gminy. Jednocześnie po wyłączeniu wydatków inwestycyjnych finansowanych z funduszu Polski Ład stopień pokrycia wydatków oświatowych subwencją był wyższy i w analizowanym okresie zmniejszył się z 63% do 48%.

Przedstawione dane wskazują, że pomimo stopniowego wzrostu środków przekazywanych z budżetu państwa, utrzymanie i rozwój lokalnego systemu oświaty stanowi rosnące obciążenie dla budżetu Gminy, co wymaga systematycznego angażowania coraz większych środków własnych samorządu.

Tab. 29. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
WYDATKI OGÓŁEM	9 621 937	10 339 583	12 415 368	16 649 623	18 955 119
Wydatki bieżące	9 566 705	10 119 646	11 613 487	13 437 259	15 000 695
Wydatki majątkowe	55 232	219 937	801 8801	3 212 364	3 954 424
w tym wydatki majątkowe z funduszu Polski Ład	0,00	0,00	681 132	3 065 093	3 065 093
SUBWENCJA OŚWIATOWA	5 394 464	5 446 648	5 546 986	6 004 152	7 564 819
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	4 227 473	4 892 935	6 868 382	10 645 471	11 390 300

Stopień pokrycia	56%	53%	45%	36%	40%
Stopień pokrycia - bez środków z funduszu Polski Ład	63%	53%	47%	44%	48%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

Kultura i sport

Kultura w lokalnej społeczności pełni m.in. funkcje: integracyjną, edukacyjną, komunikacyjną, tożsamościową, rozrywkową, twórczą, ekonomiczną czy społeczną. Szczególnie istotne z punktu widzenia jednostki samorządu terytorialnego są funkcje społeczne, związane z regulacją norm, obyczajów i kodów kulturowych, a zatem wpływające na kształtowanie kapitału społecznego oraz funkcje integracyjne, przez które rozumieć należy zdolność kultury do tworzenia poczucia wspólnoty poprzez tworzenie wspólnych przeżyć i doświadczeń. Dodatkowo, kultura pełni ważną rolę poprzez dostarczanie lokalnym społecznościom możliwości spędzania wolnego czasu, wzbogaconego o elementy twórcze, innowacyjne lub edukacyjne.

Na terenie Gminy Niechanowo działania w zakresie kultury realizowane są przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Kultury w Niechanowie oraz Bibliotekę Publiczną Gminy Niechanowo. Instytucje te odgrywają ważną rolę w animowaniu życia społecznego i kulturalnego oraz tworzeniu przestrzeni do aktywnego uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.

Gminny Ośrodek Kultury, zlokalizowany przy ul. Gnieźnieńskiej 2 w Niechanowie, prowadzi działalność kulturalną skierowaną do różnych grup wiekowych. W jego ofercie znajdują się m.in. zajęcia rozwijające zainteresowania mieszkańców, w tym warsztaty sensoplastyczne dla dzieci, a także organizacja wydarzeń okolicznościowych i obchodów świąt oraz uroczystości lokalnych. Placówka stanowi ważne miejsce spotkań mieszkańców i sprzyja integracji społecznej.

Uzupełnieniem oferty kulturalnej jest Biblioteka Publiczna Gminy Niechanowo, mieszcząca się przy ul. Różanej 48. Jej podstawowym zadaniem jest rozwój czytelnictwa oraz zapewnienie mieszkańcom dostępu do zbiorów bibliotecznych. Biblioteka organizuje również spotkania autorskie oraz różnego rodzaju wydarzenia edukacyjne i kulturalne. Placówka angażuje się także w inicjatywy społeczne i działania o charakterze charytatywnym, aktywnie współpracując z lokalną społecznością.

Na terenie Gminy organizowane są także wydarzenia o charakterze cyklicznym, które integrują mieszkańców i promują lokalną aktywność społeczną oraz sportową. Do najważniejszych należą Ogólnopolski Bieg Niechana, Niechanowska Dyszka (bieg uliczny), Dożynki Gminne oraz Dni Niechanowa, w ramach których odbywa się m.in. Retro Rajd pojazdów zabytkowych.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje sieć świetlic wiejskich oraz Wiejski Dom Kultury w Jarząbkowie, które stanowią ważne miejsca integracji mieszkańców oraz organizacji wydarzeń kulturalnych i społecznych. Obiekty te wykorzystywane są m.in. do

organizacji spotkań lokalnej społeczności, wydarzeń okolicznościowych, zajęć dla mieszkańców oraz działalności kulturalnej.

Większość świetlic pozostaje czynna i pełni funkcje społeczne w poszczególnych miejscowościach. Do obiektów funkcjonujących należą m.in. świetlice w Arcugowie, Drachowie, Goczałkowie, Gurówku, Grotkowie, Jelitowie, Karsewie, Malczewie, Marysinie, Mierzewie, Miroszce, Nowej Wsi Niechanowskiej i Trzuskołoniu, a także Wiejski Dom Kultury w Jarząbkowie. Świetlica w Kędzierzynie została niedawno wyremontowana.

Część obiektów nie jest obecnie użytkowana lub znajduje się w trakcie prac remontowych. Świetlica w Czechowie jest obecnie remontowana, natomiast świetlice w Gurowie, Potrzymowie oraz Żelazkowie pozostają nieczynne. Stan infrastruktury wskazuje, że choć większość obiektów jest dostępna dla mieszkańców, część z nich wymaga dalszych działań remontowych lub organizacyjnych umożliwiających ich ponowne wykorzystanie w życiu społecznym Gminy.

Tab. 30. Stan infrastruktury kulturalnej na terenie Gminy

Nazwa obiektu i lokalizacja	Stan obiektu
Świetlica Arcugowo	czynna
Świetlica Czechowo	w remoncie
Świetlica Drachowo	czynna
Świetlica Goczałkowo	czynna
Świetlica Gurowo	nieczynna
Świetlica Gurówko	czynna
Świetlica Grotkowo	czynna
WDK Jarząbkowo	czynna
Świetlica Jelitowo	czynna
Świetlica Karsewo	czynna
Świetlica Kędzierzyn	po remoncie
Świetlica Malczewo	czynna
Świetlica Marysin	czynna
Świetlica Mierzewo	czynna
Świetlica Miroszka	czynna
Świetlica Nowa Wieś Niechanowska	czynna
Świetlica Potrzymowo	nieczynna
Świetlica Trzuskołoń	czynna
Świetlica Żelazkowo	nieczynna

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo stanowi fundament stabilności i rozwoju. Zapewnia mieszkańcom poczucie ochrony, wpływa na ich zdrowie i dobrostan, sprzyja współpracy, angażowaniu się w życie wspólnoty oraz pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny JST. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa, a także przeciwpowodziowa należy do zadań własnych Gminy.

Gmina Niechanowo podlega pod Komisariat Policji w Witkowie, zlokalizowany przy ul. Kosynierów Miłosławskich 14 w Witkowie, który funkcjonuje w strukturach Komendy Powiatowej Policji w Gnieźnie. Jednostka ta odpowiada za zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy, realizując działania prewencyjne oraz interwencyjne, a także współpracując z samorządem i lokalnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom oraz reagowania na zgłaszane przez mieszkańców problemy.

Z danych Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa wynika, że na terenie Gminy Niechanowo najczęściej zgłaszanym problemem jest przekraczanie dozwolonej prędkości. Zgłoszenia tego typu pojawiają się głównie w okolicach drogi krajowej nr 15, co wskazuje na istotną skalę tego zjawiska. Problem ten zwiększa ryzyko wypadków i kolizji drogowych oraz wpływa negatywnie na poczucie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów. Znajduje to również odzwierciedlenie w danych Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji, który wskazuje, że znaczna część zdarzeń drogowych na terenie Gminy dotyczy sytuacji z udziałem pojazdów, zwłaszcza w rejonie drogi powiatowej nr 260. Wymienione problemy odzwierciedlają nie tylko potrzebę skuteczniejszego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów porządkowych, ale również konieczność dalszych działań o charakterze prewencyjnym, edukacyjnym i infrastrukturalnym. Podejmowanie działań w tych obszarach może przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców Gminy Niechanowo.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonują 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które wspierają PSP w działaniach ratunkowych. Jednostka OSP w Niechanowie ujęta została
w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG), w związku z czym jej rejonem operacyjnym jest cały teren powiatu gnieźnieńskiego. Dla pozostałych jednostek OSP terenem operacyjnym pozostaje obszar Gminy Niechanowo. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej aktywnie uczestniczą również w zabezpieczaniu wydarzeń organizowanych na terenie Gminy, nie ograniczając swojej działalności wyłącznie do działań przeciwpożarowych. Strażacy wspierają organizację i bezpieczeństwo podczas takich wydarzeń jak Bieg Niechana, Dyszka Niechanowska, dożynki gminne czy obchody Narodowego Święta Niepodległości 11 listopada. Dodatkowo podczas tego typu wydarzeń jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej organizują pokazy ratownicze, które przybliżają mieszkańcom zasady udzielania pomocy i działania służb ratowniczych. Inicjatywy te podkreślają ich istotną rolę w systemie bezpieczeństwa lokalnego oraz w życiu społecznym Gminy.

Poniższa tabela przedstawia wykaz jednostek OSP w Gminie Niechanowo.

Tab. 31. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Niechanowo

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w KSRG
Ochotnicza Straż Pożarna Goczałkowo-Gurówko	Gurówko 5	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Jarząbkowie	Jarząbkowo 7b	NIE
Ochotnicza Straż Pożarna w Niechanowie	Niechanowo ul. Gnieźnieńska 4	TAK
Ochotnicza Straż Pożarna w Trzuskołoniu	Trzuskołoń 51	NIE

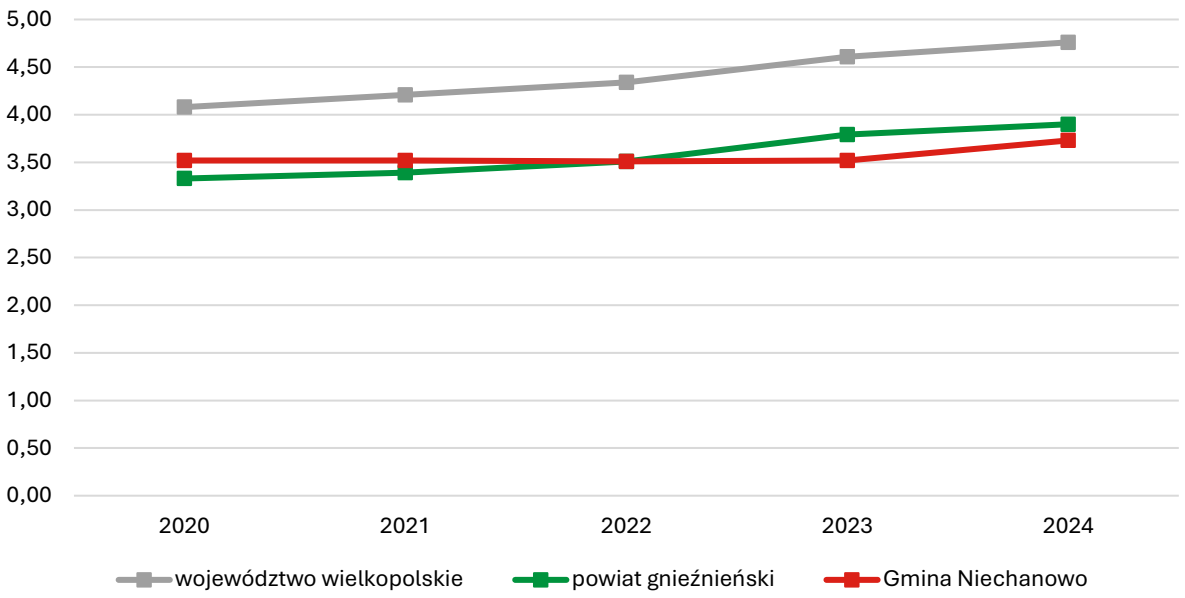
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo i danych Krajowego Rejestru Sądowego.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonuje monitoring wizyjny zlokalizowany przy Stacji Uzdatniania Wody w Żelazkowie (Żelazkowo 49A). System ten obsługiwany jest przez firmę Hunters24 Sp. z o.o. sp.k. Monitoring został zainstalowany w celu zapewnienia ochrony infrastruktury wodociągowej oraz ujęcia wody, które znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 260. Zastosowanie systemu monitoringu ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa obiektu, ochronę kluczowej infrastruktury technicznej Gminy oraz zapobieganie ewentualnym zagrożeniom i aktom wandalizmu.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Jednym z elementów otoczenia wewnętrznego Gminy są organizacje pozarządowe działające na jej obszarze. Ich liczba odzwierciedlać może także stopień zaangażowania społecznego w sprawy publiczne. W celu analizy stanu sektora NGO-sów *(ang. Non-governmental organization)* w Gminie Niechanowo zdecydowano się na przeliczenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców oraz porównanie sytuacji Gminy z obszarem powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego.

Na tle regionu Gmina Niechanowo charakteryzuje się umiarkowanym poziomem liczby organizacji pozarządowych (fundacji, stowarzyszeń i innych NGO) w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W latach 2020-2024 wskaźnik ten pozostawał względnie stabilny, utrzymując się w granicach 3,51-3,52 w latach 2020-2023, natomiast w 2024 roku wzrósł do poziomu 3,73. Oznacza to niewielkie zwiększenie wartości wskaźnika w końcowym roku analizy. W 2024 roku liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców
w Gminie Niechanowo była nieco niższa niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego (3,90) oraz wyraźnie niższa od średniej województwa wielkopolskiego (4,76). Dane te wskazują, że sektor organizacji społecznych w Gminie rozwija się wolniej niż w otoczeniu regionalnym, choć utrzymuje poziom zbliżony do średniej powiatowej. Obecność organizacji pozarządowych stanowi istotny element aktywności obywatelskiej oraz może wspierać działania w obszarze integracji społecznej, kultury, sportu czy edukacji. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Ryc. 32. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szczególną rolę w życiu społeczności lokalnych odgrywają koła gospodyń wiejskich (KGW). Jak wskazuje ustawa o kołach gospodyń wiejskich stanowią one dobrowolne, niezależne od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizację mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Odgrywają one również kluczową rolę w propagowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów. Według danych Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Niechanowo działa 12 Kół Gospodyń Wiejskich, które aktywnie przyczyniają się do rozwoju społeczności wiejskich i są to:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Nowej Wsi Niechanowskiej „Storczyk”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Karsewie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jarząbkowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Trzuskłoniu „Wspólnie”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Cielimowie „Atomówki Cielimowo”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Mierzewie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jelitowie „Jelitowo”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Gurówku,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Niechanowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Arcugowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czechowie „Czechowianki”,
- Stowarzyszenie Sportu i Turystki „Aktywna Wieś”.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonują również inne organizacje pozarządowe, obok wcześniej wymienionych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej oraz kół gospodyń

wiejskich, które stanowią istotną część lokalnego sektora obywatelskiego. Wśród nich znajdują się m.in. stowarzyszenia, fundacje oraz organizacje rolnicze działające na rzecz integracji społeczności lokalnej, rozwoju wsi, promocji dziedzictwa kulturowego oraz wspierania inicjatyw społecznych.

Aktywność tych podmiotów przyczynia się do wzmacniania kapitału społecznego, pobudzania aktywności mieszkańców oraz rozwijania współpracy pomiędzy różnymi środowiskami lokalnymi. Organizacje te odgrywają ważną rolę w kształtowaniu życia społecznego Gminy oraz w realizacji inicjatyw odpowiadających na potrzeby mieszkańców. Poniższa tabela przedstawia pozostałe organizacje pozarządowe prowadzące działalność na terenie Gminy Niechanowo.

Tab. 32. Pozostałe organizacje pozarządowe na terenie Gminy Niechanowo

Nazwa	Miejscowość
Fundacja „Hereditas Culturalis”	Cielimowo
Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Niechanowie	Niechanowo
Kółko Rolnicze w Potrzymowie	Potrzymowo
Kółko Rolnicze w Goczałkowie	Goczałkowo
Kółko Rolnicze w Gurówku	Gurówko
Kółko Rolnicze w Karsewie	Karsewo
Kółko Rolnicze w Miroszce	Miroszka
Kółko Rolnicze w Niechanowie	Niechanowo
Kółko Rolnicze w Żelazkowie	Żelazkowo
Stowarzyszenie „Klub Twórczego Nauczyciela”	Niechanowo
Stowarzyszenie „Towarzystwo Miłośników Jelonek Rogacz”	Gurówko
Stowarzyszenie „Wyprawy Wrakowe”	Gurówko
Stowarzyszenie Kataryniarzy Polskich	Niechanowo
Stowarzyszenie Rodziców Ziemi Niechanowskiej	Niechanowo
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Drachowo, Potrzymowo, Grotkowo, Malczewo, Mikołajewice „Serce Wsi”	Drachowo
Stowarzyszenie Ziemi Niechanowskiej „Wszyscy Razem”	Niechanowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Rejestru Sądowego.

Obok działalności organizacji pozarządowych istotnym elementem partycypacji społecznej w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego są także inne formy angażowania mieszkańców w proces decyzyjny. Zarządzanie w sposób deliberatywny umożliwia uwzględnienie interesów różnych grup społecznych, co wpływa na podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianie lokalnej wspólnoty. W Gminie Niechanowo, pomimo braku takich ciał jak Rada Seniorów, Rada Młodzieżowa czy budżet partycypacyjny, funkcjonuje fundusz sołecki, który stanowi ważne narzędzie włączania mieszkańców w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju lokalnego. W ramach funduszu mieszkańcy poszczególnych sołectw mogą współdecydować o przeznaczeniu części środków budżetowych na realizację inicjatyw służących poprawie jakości życia w ich miejscowościach. Mechanizm ten sprzyja aktywizacji społecznej, wzmacnia współpracę między mieszkańcami a samorządem oraz umożliwia realizację lokalnych potrzeb i inicjatyw oddolnych.

Instrumentem służącym kształtowaniu polityki współpracy z organizacjami pozarządowymi jest Program Współpracy Gminy Niechanowo z Organizacjami

Pozarządowymi oraz Podmiotami Wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie przyjęty Uchwałą nr XIX/103/2025 Rady Gminy Niechanowo z dnia 24 listopada 2025 r. Zgodnie z treścią przedmiotowego programu w 2026 roku głównym celem współpracy Gminy Niechanowo z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Celami szczegółowymi programu są:

- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy,
- integracja i wspólne działanie podmiotów realizujących zadania publiczne,
- umacnianie w społeczeństwie świadomości poczucia odpowiedzialności za rozwój lokalnego środowiska.

Gmina Niechanowo aktywnie uczestniczy we współpracy międzygminnej, która umożliwia skuteczniejszą realizację zadań publicznych oraz wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego w skali ponadlokalnej. Jednym z najważniejszych obszarów tej współpracy jest udział Gminy w strukturach partnerstwa Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna.

Gmina Niechanowo, jako członek Stowarzyszenia ZIT Gniezno, objęta jest Strategią Rozwoju Ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030, która pełni funkcję strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Stowarzyszenie obejmuje dziesięć gmin: Gminę Niechanowo, Miasto Gniezno, gminę Gniezno, gminę Czerniejewo, gminę Kiszkowo, gminę Kłecko, gminę Łubowo, gminę Mieleszyn, gminę Trzemeszno oraz gminę Witkowo, a także powiat gnieźnieński.

Dokument określa wspólną misję rozwoju obszaru funkcjonalnego, którą jest wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, infrastrukturalno-środowiskowego i kulturowego jednostek samorządu terytorialnego tworzących Partnerstwo oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie.

W ramach strategii wyznaczono cztery cele szczegółowe:

- poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym,
- poprawa jakości usług publicznych,
- zapewnienie wysokiej jakości środowiska,
- rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa.

Realizacja tych celów ma sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi całego obszaru funkcjonalnego oraz wzmacnianiu współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna stanowi element istotnie wpływający na jakość życia oraz przewidywaną długość życia. Dostęp do dobrej opieki zdrowotnej wpływać może

pozytywnie również na rozwój gospodarczy, poprzez ograniczenie negatywnych skutków chorób i kontuzji oraz związane z tym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności. Mając na uwadze występujące w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa służba zdrowia odgrywa też znaczną rolę w związku ze szczególnym popytem na jej usługi wśród seniorów.

Mieszkańcy Gminy Niechanowo korzystają ze specjalistycznej opieki medycznej świadczonej przez Szpital Powiatowy w Gnieźnie – Szpital Pomnik Chrztu Polski, zlokalizowany przy ul. św. Jana 9. Dojazd do tej placówki z terenu Gminy zajmuje średnio około 20 minut, co zapewnia stosunkowo dobrą dostępność do świadczeń specjalistycznych i leczenia szpitalnego. Obsługa ratownictwa medycznego dla mieszkańców Gminy realizowana jest przez jednostki zlokalizowane w Gnieźnie przy ul. Jana III Sobieskiego 20. Odległość między Niechanowem a bazą zespołów ratownictwa medycznego wynosi około 15 km, co w typowych warunkach drogowych przekłada się na średni czas dojazdu karetki wynoszący około 15 minut.

Usługi farmaceutyczne na terenie Gminy Niechanowo realizowane są przez aptekę „Verbena", zlokalizowaną przy ul. Gnieźnieńskiej 7 w Niechanowie. Placówka ta zapewnia mieszkańcom dostęp do leków, wyrobów medycznych oraz podstawowego doradztwa farmaceutycznego.

Na terenie Gminy funkcjonują również podmioty medyczne świadczące usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, stomatologii oraz opieki pielęgniarskiej i położniczej. Należy do nich Przychodnia Lekarza Rodzinnego GAL-MED Sp. z o.o., zlokalizowana przy ul. Brzozowej 2A w Niechanowie, w ramach której działa poradnia lekarza rodzinnego, gabinet pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej oraz gabinet położnej POZ.
Na terenie Gminy funkcjonuje także Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DENS" – Gabinet Stomatologiczny, mieszczący się przy ul. Gnieźnieńskiej 7 w Niechanowie. Placówki te zapewniają mieszkańcom Gminy Niechanowo dostęp do podstawowych usług medycznych, w tym opieki lekarza rodzinnego, świadczeń pielęgniarskich, opieki położniczej oraz usług stomatologicznych.

Gmina Niechanowo wspiera działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej, współpracując z zewnętrznymi podmiotami medycznymi przy organizacji badań profilaktycznych dla mieszkańców. Na terenie Gminy okresowo realizowane są m.in. badania wzroku prowadzone przez wyspecjalizowane placówki medyczne. Działania te mają na celu zwiększenie dostępności do podstawowych usług zdrowotnych oraz promowanie postaw prozdrowotnych i świadomości profilaktycznej wśród mieszkańców.

Obok opieki zdrowotnej, równie istotną rolę w samorządzie terytorialnym odgrywa pomoc społeczna. Pełni ona funkcje związane ze wsparciem osób potrzebujących, prowadzeniem prewencji poprzez działania profilaktycznie oraz reintegracją osób, które z różnych przyczyn narażone są na zjawisko wykluczenia społecznego. Polityka społeczna odgrywa również istotną rolę w stabilizowaniu sytuacji społeczno-

gospodarczej, zwłaszcza w kontekście przeciwdziałania takim zjawiskom jak bezrobocie czy ubóstwo.

Podstawowym podmiotem realizującym zadania z zakresu usług społecznych w Gminie Niechanowo jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niechanowie, zlokalizowany przy ul. Różanej 1. Ośrodek odpowiada za realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz innych programów wsparcia skierowanych do mieszkańców Gminy. W jego kompetencjach znajduje się m.in. udzielanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, a także organizowanie różnego rodzaju usług opiekuńczych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również programy rządowe, takie jak „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej", „Opieka wytchnieniowa" czy działania związane z zapewnieniem seniorom opasek bezpieczeństwa. Ponadto w ramach działalności ośrodka świadczone są usługi sąsiedzkie oraz różne formy wsparcia dla osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu.

Istotnym elementem działalności ośrodka są usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania mieszkańców. W latach 2020-2024 liczba osób korzystających z podstawowych usług opiekuńczych zmniejszyła się z 7 do 1 osoby. W tym samym czasie liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi utrzymywała się na zbliżonym poziomie, wahając się od 5 do 7 osób rocznie. Realizowane były również usługi sąsiedzkie, z których w analizowanym okresie korzystało od 1 do 2 osób rocznie. Dane te wskazują na funkcjonowanie różnych form wsparcia w miejscu zamieszkania, dostosowanych do potrzeb mieszkańców wymagających pomocy w codziennym życiu.

Na terenie Gminy Niechanowo funkcjonują również inne formy wsparcia społecznego skierowane do mieszkańców, w tym osób starszych. Jedną z nich jest Gminny Klub Seniora „Róża", działający przy Gminnym Ośrodku Kultury w Niechanowie. Klub stanowi ważne miejsce integracji społecznej seniorów oraz przestrzeń aktywności społecznej i kulturalnej.

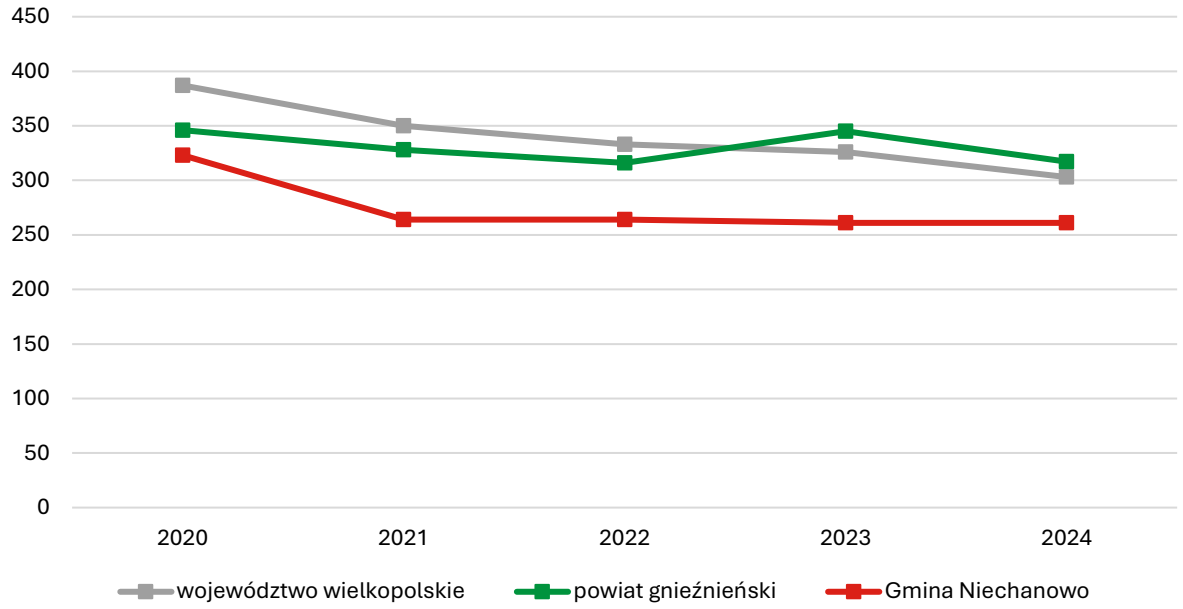
Działalność Klubu skierowana jest przede wszystkim do osób starszych i obejmuje różnorodne formy aktywizacji, takie jak spotkania integracyjne, działania w obszarze kultury, rekreacji, turystyki i rozwijania zainteresowań. Organizowane są również inicjatywy o charakterze edukacyjnym, wspierające aktywne starzenie się oraz integrację środowiska senioralnego. Klub pełni także funkcję miejsca wzajemnego wsparcia i budowania relacji społecznych, przyczyniając się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych na terenie Gminy.

Tab. 33. Usługi opiekuńcze prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niechanowie w miejscu zamieszkania

Usługi w miejscu zamieszkania	2020	2021	2022	2023	2024
Opiekuńcze	7	4	3	1	1
Specjalistyczne	5	5	7	6	7
Sąsiedzkie	2	2	2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

W latach 2020-2024 liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Niechanowo, przeliczona na 10 tysięcy mieszkańców, zmniejszyła się z 323 do 261 osób, co oznacza spadek wskaźnika o około 19,2%. W tym samym okresie spadek odnotowano również w województwie wielkopolskim, gdzie liczba świadczeniobiorców zmniejszyła się z 387 do 303 osób, natomiast w powiecie gnieźnieńskim wskaźnik obniżył się z 346 do 317 osób, mimo przejściowego wzrostu w 2023 roku. Dane te wskazują, że w Gminie Niechanowo w analizowanym okresie nastąpiło ograniczenie skali korzystania z pomocy społecznej, przy jednoczesnym utrzymywaniu się wartości wskaźnika na poziomie niższym niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Ryc. 33. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zasób mieszkaniowy Gminy Niechanowo w analizowanym okresie pozostawał na stosunkowo stabilnym poziomie, choć widoczne są niewielkie zmiany w liczbie poszczególnych kategorii lokali. Liczba mieszkań komunalnych zmniejszyła się z 33 w latach 2020-2022 do 31 w 2023 roku oraz 30 w 2024 roku. Jednocześnie w 2024 roku w zasobie Gminy pojawił się jeden lokal socjalny, podczas gdy w poprzednich latach Gmina nie dysponowała mieszkaniami tej kategorii. Na terenie Gminy nie występują natomiast mieszkania wspomagane ani treningowe (chronione).

Gmina prowadzi politykę mieszkaniową w oparciu o Uchwałę Nr XVII/99/2021 Rady Gminy Niechanowo z dnia 27 września 2021 r. w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy. Zgodnie z jej zapisami, przy przyznawaniu lokali komunalnych brane są pod uwagę m.in. kryterium dochodowe określone w uchwale, sytuacje losowe takie jak utrata mieszkania wskutek klęski żywiołowej lub pożaru, konieczność zapewnienia lokalu zamiennego w związku

z rozbiórką lub remontem budynku, a także wnioski o zamianę lokalu, np. na lokal o mniejszej powierzchni lub wynikające ze względów zdrowotnych. Średni czas oczekiwania na mieszkanie komunalne w Gminie Niechanowo wynosi około 12 miesięcy.

Tab. 34. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Niechanowo w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkań komunalnych	33	33	33	31	30
Liczba mieszkań komunalnych w najmie socjalnym	0	0	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Niechanowo.

Spis tabel

Tab. 1. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Niechanowo (tys. zł) 107
Tab. 2. Inwestycje infrastrukturalne zrealizowane na terenie Gminy Niechanowo w 2024 roku 107
Tab. 3. Ruch budowlany w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 na tle średniej gmin powiatu gnieźnieńskiego..... 115
Tab. 4. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Niechanowo. 117
Tab. 5. Charakterystyka wód powierzchniowych na terenie Gminy Niechanowo 124
Tab. 6. Charakterystyka wód podziemnych na terenie Gminy Niechanowo 124
Tab. 7. Złoża kopalin na terenie Gminy Niechanowo 130
Tab. 8. Źródła ciepła wg nośników energii w Gminie Niechanowo 137
Tab. 9. Źródła ciepła wg rodzaju urządzeń w Gminie Niechanowo..... 137
Tab. 10. Stan gospodarki odpadami w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024..... 138
Tab. 11. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024..... 141
Tab. 12. Podmioty działające na terenie Gminy Niechanowo na koniec 2024 r. według sekcji PKD 142
Tab. 13. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Niechanowo na tle powiatu gnieźnieńskiego 146
Tab. 14. Struktura bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim w 2024 roku 149
Tab. 15. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Niechanowo w latach 2020-2024 (zł) 151
Tab. 16. Dochody podatkowe Gminy Niechanowo w latach 2020-2024..... 154
Tab. 17. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich 156
Tab. 18. Inwestycje w Gminie Niechanowo zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład..... 157
Tab. 19. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024 161
Tab. 20. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa 162
Tab. 21. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Niechanowo w 2020 i 2024 roku na tle powiatu i województwa 163
Tab. 22. Przedszkole i punkt przedszkolny na terenie Gminy Niechanowo w roku szkolnym 2024/2025..... 165
Tab. 23. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Niechanowo w latach 2020-2025 166
Tab. 24. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe na terenie Gminy Niechanowo w roku szkolnym 2024/2025 168
Tab. 25. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Niechanowo w 2024 roku..... 169
Tab. 26. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 . 172
Tab. 27. Stan infrastruktury kulturalnej na terenie Gminy 174
Tab. 28. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Niechanowo 176
Tab. 29. Pozostałe organizacje pozarządowe na terenie Gminy Niechanowo 178
Tab. 30. Usługi opiekuńcze prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niechanowie w miejscu zamieszkania 181
Tab. 31. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Niechanowo w latach 2020-2024... 183

Spis rycin

Ryc. 1. Położenie Gminy Niechanowo na tle powiatów województwa wielkopolskiego i gmin powiatu gnieźnieńskiego.....102
Ryc. 2. Położenie Gminy Niechanowo na tle gmin powiatu gnieźnieńskiego. 103
Ryc. 3. Sieć drogowa na terenie Gminy Niechanowo. 104
Ryc. 4. Odległości od centrum Gminy Niechanowo pokonywane samochodem osobowym w ciągu 30 minut (dane orientacyjne). 105
Ryc. 5. Podział województwa wielkopolskiego na obszary funkcjonalne 112
Ryc. 6. Pokrycie terenu Gminy Niechanowo.....113
Ryc. 7. Zasięg przestrzenny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Niechanowo.....114
Ryc. 8. Rozmieszczenie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Niechanowo. 119
Ryc. 9. Szlaki piesze i rowerowe na terenie Gminy Niechanowo.....120
Ryc. 10. Sieć hydrologiczna na terenie Gminy Niechanowo. 123
Ryc. 11. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Niechanowo.....127
Ryc. 12. Przebieg korytarzy ekologicznych na terenie Gminy Niechanowo.....131
Ryc. 13. Energia użyteczna wiatru na poziomie 10 m n.p.g. w terenie otwartym na obszarze Polski [kWh/m^2/rok] na podstawie pomiarów z sieci synoptycznej IMGW-PIB (1971-2000). 132
Ryc. 14. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce 133
Ryc. 15. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski 134
Ryc. 16. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Niechanowo w 2024 roku na tle powiatu i województwa.....135
Ryc. 17. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 działających na terenie Gminy Niechanowo.....144
Ryc. 18. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Niechanowo na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024.....144
Ryc. 19. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Niechanowo w 2020 roku 146
Ryc. 20. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Niechanowo na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024 148
Ryc. 21. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim na tle kraju w latach 2020-2024.....150
Ryc. 22. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 151
Ryc. 23. Wykonanie budżetu Gminy Niechanowo w latach 2020-2024.....152
Ryc. 24. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 153
Ryc. 25. Struktura dochodów Gminy Niechanowo w latach 2020-2024.....154
Ryc. 26. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa 156
Ryc. 27. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Niechanowo na lata 2026-2034 158
Ryc. 28. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu gnieźnieńskiego w 2024 roku. 160
Ryc. 29. Struktura ludności w Gminie Niechanowo w latach 2020-2024 164

Ryc. 30. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 167
Ryc. 31. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Niechanowo w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa 170
Ryc. 32. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 177
Ryc. 33. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Niechanowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024 182

ZAŁĄCZNIK NR 2
WZÓR ANKIETY

NIECHANOWO

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Niechanowo na lata 2027-2036

Szanowni Państwo,

W związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Niechanowo, zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety.

Część I

Oceń stopień rozwoju i/lub działalność Gminy i jej mieszkańców we wskazanych obszarach w skali od 1 do 5 poprzez wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli.

W przyjętej skali poszczególne liczby oznaczają następujące oceny: 1 – bardzo zła, 2 – zła, 3 – dostateczna, 4 – dobra, 5 – bardzo dobra. Możliwe jest także zaznaczenie odpowiedzi *Nie dotyczy/nie mam zdania*. Oceniane elementy zostały podzielone na sześć obszarów: społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna, turystyka i rekreacja oraz edukacja i kultura.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Jak oceniasz:	**Nie dotyczy/ nie mam zdania**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)						
skuteczność działania pomocy społecznej						
dostęp do podstawowej opieki medycznej						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej						
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy						
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych						
jakość opieki w żłobkach/klubach dziecięcych						
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)						
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)						

zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy						
bezpieczeństwo publiczne						
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej						

OBSZAR: GOSPODARKA						
Jak oceniasz:	**Nie dotyczy/ nie mam zdania**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
atrakcyjność inwestycyjną						
możliwość uzyskania zatrudnienia						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej						
funkcjonowanie transportu zbiorowego						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym						

OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak oceniasz:	**Nie dotyczy / nie mam zdania**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
estetyka (czystość na obszarach publicznych)						
jakość powietrza						
ofertę w działaniach wspierających ochronę środowiska np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających						

infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)						
dostępność terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
czystość terenów zieleni (parków skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
świadomość ekologiczną mieszkańców						
system odbioru odpadów						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)						
walory środowiska przyrodniczego						
rozwój odnawialnych źródeł energii						

OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Jak oceniasz:	**Nie dotyczy / nie mam zdania**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
stan dróg						
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych						
dostępność sieci wodociągowej						
dostępność sieci kanalizacyjnej						
dostępność sieci gazowej						
dostępność szerokopasmowego internetu						

OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA						
Jak oceniasz:	**Nie dotyczy / nie mam zdania**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
atrakcyjność turystyczna						

poziom bazy sportowo-rekreacyjnej						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)						
poziom bazy gastronomicznej						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywę dla transportu samochodowego)						
jakość istniejących ścieżek rowerowych						
jakość istniejących chodników						
ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci						
ofertę spędzania wolnego czasu dla młodzieży						
ofertę spędzania wolnego czasu dla dorosłych						
ofertę spędzania wolnego czasu dla seniorów						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów						
OBSZAR: EDUKACJA I KULTURA						
Jak oceniasz:	**Nie dotyczy / nie mam zdania**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
dostęp do edukacji przedszkolnej						
jakość edukacji przedszkolnej						
jakość infrastruktury przedszkolnej						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych						
jakość edukacji w szkołach podstawowych						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)						
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)						
jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych						

jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach						
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.)						
organizacja dowozu dzieci do szkół						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych						
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)						
działalność instytucji kultury (np. domu kultury, biblioteki)						
działalność świetlic wiejskich						

Część II:

Proszę o zaznaczenie 5 punktów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

☐ poprawa stanu infrastruktury drogowej (w tym m.in. nawierzchni dróg, przejść dla pieszych)

☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego

☐ rozbudowa ścieżek rowerowych

☐ rozbudowa ciągów pieszych

☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego

☐ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej

☐ rozwój infrastruktury kulturalnej

☐ rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)

☐ renowacja zabytków

☐ poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami

☐ budowa/modernizacja sieci wodociągowej

☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

☐ budowa/rozwój sieci gazowej

☐ budowa/modernizacja świetlic wiejskich

☐ rozwój przedsiębiorczości: ułatwienie zakładania/prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: ulgi)

☐ rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego

☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych

☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami

☐ zwiększenie dostępu do Internetu

☐ wsparcie budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy

☐ zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3

☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

☐ poprawa dostępu do usług medycznych

☐ zmniejszenie bezrobocia

☐ zwiększenie natężenia działań promocyjnych Gminy

☐ inwestycje w rozwój turystyki

☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych

☐ zwiększenie dostępności przedszkoli

☐ organizacja/zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego

☐ rozwój oferty kulturalnej i sportowej (imprez, wydarzeń sportowych)

☐ aktywizacja osób starszych

☐ inny (jaki?)

Część III:

Odpowiedz na pytanie, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

Odpowiedz na pytanie, co Pana/Pani zdaniem powinno być zrealizowane priorytetowo w najbliższych latach w miejscowości, w której Pan/Pani mieszka? Prosimy o wskazanie najważniejszych potrzeb lub inwestycji.

Odpowiedz na pytanie, jak chciał(a)by Pan/Pani, aby Gmina Niechanowo wyglądała za 5-10 lat?

Odpowiedz na pytanie, które usługi publiczne wymagają największej poprawy?

Odpowiedz na pytanie: czy władze gminy wystarczająco informują mieszkańców o swoich działaniach? Jakie formy komunikacji z mieszkańcami są Pana/Pani zdaniem najlepsze?

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna
- ☐ osoba niebinarna/nie chcę podawać

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
- ☐ 18-25 lat
- ☐ 26-35 lat
- ☐ 36-45 lat
- ☐ 46-55 lat
- ☐ 56-65 lat
- ☐ powyżej 65 lat

Status zawodowy/zatrudnienie:

- ☐ uczeń/uczennica lub student/ka
- ☐ rolnik/rolniczka
- ☐ przedsiębiorca/przedsiębiorczyni
- ☐ osoba pracująca (poza rolnictwem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej)
- ☐ osoba bezrobotna

☐ emeryt/ka lub rencista/tka
☐ inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

☐ jestem mieszkańcem Gminy Niechanowo
☐ nie jestem mieszkańcem Gminy Niechanowo

Dziękujemy za poświęcony czas i udzielone odpowiedzi. Państwa opinie i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

ZAŁĄCZNIK NR 3
TABELA EWALUACYJNA

NIECHANOWO

Cel strategiczny 1. Uporządkowana, dostępna i bezpieczna przestrzeń Gminy Niechanowo sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi osadniczemu					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
1.1. Zrównoważone planowanie przestrzenne i ochrona ładu przestrzennego Gminy	• Opracowanie i wdrażanie planu ogólnego Gminy Niechanowo jako podstawy prowadzenia polityki przestrzennej, z uwzględnieniem funkcji rolniczej, mieszkaniowej, usługowej, gospodarczej, rekreacyjnej i środowiskowej. • Stopniowe zwiększanie pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla obszarów presji mieszkaniowej, terenów położonych w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych, terenów aktywności gospodarczej oraz obszarów wymagających uporządkowania funkcjonalnego. • Koncentracja nowej zabudowy, w tym społecznych form budownictwa mieszkaniowego, w miejscowościach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej, usług publicznych i podstawowych powiązań komunikacyjnych, w szczególności w Niechanowie, Cielimowie oraz innych miejscowościach pełniących funkcje lokalne. • Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie nadmiernego rozpraszania zabudowy na terenach użytkowanych rolniczo oraz racjonalne wyznaczanie terenów przeznaczonych pod nowe funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze. • Wyznaczanie i porządkowanie terenów możliwych do wykorzystania pod działalność gospodarczą, usługi lokalne, rzemiosło, przetwórstwo, funkcje okołorolnicze oraz odnawialne źródła energii, z uwzględnieniem ładu przestrzennego, dostępności drogowej oraz możliwości obsługi infrastrukturą techniczną. • Rozwój narzędzi informacji przestrzennej, w tym cyfrowych zasobów planistycznych, rejestrów, map i danych przestrzennych, wspierających obsługę mieszkańców,				

	inwestorów oraz prowadzenie konsultacji społecznych. • Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu rolniczego, korytarza ekologicznego, terenów zieleni, obiektów zabytkowych oraz miejsc ważnych dla lokalnej tożsamości.				
1.2. Nowoczesna, dostępna i bezpieczna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	• Modernizacja i przebudowa dróg gminnych, w szczególności odcinków o największym znaczeniu dla codziennych dojazdów mieszkańców, obsługi terenów osadniczych, powiązań między sołectwami oraz dostępu do usług publicznych. • Współpraca z zarządcami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w zakresie poprawy stanu technicznego dróg, bezpieczeństwa ruchu, budowy chodników, przejść dla pieszych, poboczy, zatok autobusowych i elementów uspokojenia ruchu. • Rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, w tym kontynuacja i uzupełnianie powiązań związanych z trasą Gniezno–Witkowo oraz połączeniami lokalnymi pomiędzy Niechanowem, Cielimowem, Gurówkiem, Kędzierzynem i innymi miejscowościami Gminy. • Rozwój lokalnego systemu transportu zbiorowego poprzez współpracę z organizatorami i przewoźnikami, utrzymanie połączeń z Gnieznem oraz analizę możliwości poprawy obsługi miejscowości o słabszej dostępności komunikacyjnej, w tym Goczałkowa, Gurówka, Gurowa, Jelitowa, Marysina i Żółczy. • Rozwój infrastruktury integrującej różne formy transportu, w tym utrzymanie i uzupełnianie miejsc bike&ride, rozwój infrastruktury park&ride, w szczególności w Cielimowie, poprawa dojść do przystanków oraz tworzenie bezpiecznych miejsc pozostawiania rowerów. • Modernizacja i rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym modernizacja stacji uzdatniania wody w Niechanowie i Jarząbkowie, w powiązaniu z rozwojem osadniczym i potrzebami miejscowości o ograniczonym dostępie do infrastruktury technicznej.				

	• Wspieranie rozwoju infrastruktury szerokopasmowego Internetu, w szczególności w miejscowościach i punktach adresowych pozostających poza zasięgiem szybkich sieci, we współpracy z operatorami telekomunikacyjnymi. • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświetleniowej, w szczególności przy drogach, chodnikach, przystankach, obiektach publicznych i miejscach intensywnego ruchu mieszkańców.				
1.3. Funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne przestrzenie publiczne w miejscowościach Gminy	• Uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Niechanowie oraz sołectwach, w tym terenów przy świetlicach wiejskich, szkołach, obiektach sportowych, remizach OSP, przystankach, placach zabaw i miejscach spotkań mieszkańców. • Rewaloryzacja i lepsze wykorzystanie terenów zieleni oraz przestrzeni o znaczeniu rekreacyjnym i wizerunkowym, w szczególności parku i otoczenia zespołu pałacowo-parkowego w Niechanowie oraz lokalnych terenów zielonych w miejscowościach Gminy. • Rozwój małej architektury, miejsc odpoczynku, ławek, koszy, stojaków rowerowych, tablic informacyjnych, oznakowania lokalnego i elementów poprawiających funkcjonalność codziennego korzystania z przestrzeni publicznych. • Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych poprzez rozbudowę oświetlenia, doświetlanie przejść, poprawę widoczności, likwidację barier i porządkowanie miejsc szczególnie uczęszczanych przez dzieci, młodzież, seniorów i osoby z ograniczoną mobilnością. • Wdrażanie zasad dostępności uniwersalnej w obiektach i przestrzeniach publicznych, w tym przy modernizacji dojść do budynków administracji, szkół, świetlic, obiektów kultury, sportu i rekreacji. • Rozwój i doposażenie placów zabaw, siłowni zewnętrznych, terenów sportowo-rekreacyjnych i miejsc aktywności lokalnej, z uwzględnieniem potrzeb dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów oraz osób ze szczególnymi				

	potrzebami. • Poprawa estetyki miejscowości poprzez utrzymanie zieleni, nasadzenia, uporządkowanie oznakowania, likwidację elementów degradujących przestrzeń oraz wspieranie inicjatyw sołeckich w zakresie upiększania miejscowości. • Wzmacnianie lokalnej tożsamości w przestrzeni poprzez oznakowanie miejsc historycznych, zabytków, miejsc pamięci, tras spacerowych i rowerowych oraz punktów związanych z dziedzictwem kulturowym Gminy.				
Cel strategiczny 2. Odporne środowisko, racjonalna gospodarka wodna i niskoemisyjny rozwój Gminy Niechanowo					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
2.1. Skuteczna ochrona zasobów środowiskowych i krajobrazu rolniczego	• Ochrona krajobrazu rolniczego Gminy poprzez zachowanie terenów otwartych, użytków rolnych, zadrzewień śródpolnych, miedz, alei, oczek wodnych oraz innych elementów przyrody rozproszonej pełniących funkcje ekologiczne, krajobrazowe i retencyjne. • Uwzględnianie w dokumentach planistycznych i decyzjach rozwojowych przebiegu korytarza ekologicznego „Pojezierze Gnieźnieńskie” oraz potrzeby zachowania ciągłości powiązań przyrodniczych w krajobrazie rolniczym. • Wspieranie działań służących zwiększaniu bioróżnorodności, w tym nasadzeń drzew i krzewów, tworzenia łąk kwietnych, pasów zieleni, zieleni przydrożnej oraz zieleni przy obiektach publicznych i przestrzeniach wspólnych. • Ochrona terenów przywodnych, rowów, cieków, oczek wodnych i lokalnych obniżeń terenowych przed degradacją, zanieczyszczeniem i nadmiernym przekształcaniem. • Rekultywacja i przyrodnicze zagospodarowanie terenów zdegradowanych, w tym terenów po składowisku odpadów, z uwzględnieniem możliwości ich leśnego lub zielonego zagospodarowania. • Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych dotyczących ochrony środowiska, bioróżnorodności, jakości				

	powietrza, oszczędzania wody, gospodarowania odpadami oraz odpowiedzialnego korzystania z zasobów przyrodniczych. • Wspieranie inicjatyw mieszkańców, sołectw, szkół, organizacji społecznych i Kół Gospodyń Wiejskich w zakresie ochrony środowiska, zieleni, estetyki miejscowości i edukacji ekologicznej. • Kontynuacja działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest oraz ograniczaniem innych źródeł zanieczyszczeń i degradacji przestrzeni. • Monitorowanie lokalnych uwarunkowań środowiskowych, w tym wykorzystywanie danych ze stacji meteorologicznej funkcjonującej na terenie Gminy jako narzędzia wspierającego edukację, informowanie mieszkańców i obserwację warunków środowiskowych.				
2.2. Zwiększona odporność Gminy na suszę i skutki zmian klimatu	• Rozwój małej retencji na terenie Gminy, w tym tworzenie, odtwarzanie i modernizacja zbiorników, oczek wodnych, rowów, zastawek, urządzeń piętrzących oraz realizacja przedsięwzięć retencyjnych wskazanych w dokumentach i analizach dotyczących gospodarowania wodami, służących ograniczaniu szybkiego odpływu wód opadowych. • Współpraca z właściwymi instytucjami, spółkami wodnymi, rolnikami i właścicielami gruntów w zakresie utrzymania, modernizacji i racjonalnego funkcjonowania systemów melioracyjnych oraz urządzeń wodnych. • Wprowadzanie rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury w przestrzeniach publicznych, przy szkołach, świetlicach, obiektach sportowych, drogach i terenach rekreacyjnych, w tym ogrodów deszczowych, nawierzchni przepuszczalnych, zbiorników na deszczówkę i nasadzeń zwiększających retencję. • Ograniczanie uszczelniania powierzchni w nowych inwestycjach publicznych oraz promowanie rozwiązań zatrzymujących wodę opadową w miejscu jej powstawania. • Wspieranie działań rolników i mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, ochrony gleb przed przesuszeniem, zwiększania retencji krajobrazowej oraz				

	ograniczania skutków suszy rolniczej. • Uwzględnianie ryzyka suszy, podtopień lokalnych, fal upałów i gwałtownych zjawisk pogodowych w planowaniu przestrzennym, inwestycjach infrastrukturalnych oraz zarządzaniu kryzysowym. • Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących oszczędzania wody, zbierania deszczówki, ochrony gleby, retencji przydomowej i adaptacji gospodarstw domowych do zmian klimatu.				
2.3. Niskoemisyjna transformacja energetyczna oraz sprawna gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa	• Wspieranie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych oraz promowanie niskoemisyjnych i odnawialnych rozwiązań grzewczych w budynkach mieszkalnych, komunalnych i publicznych. • Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym obiektów edukacyjnych, administracyjnych, kulturalnych, sportowych i społecznych, wraz z poprawą efektywności energetycznej instalacji i systemów zarządzania energią. • Rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym fotowoltaicznych, wiatrowych i biogazowych, na obiektach publicznych, terenach do tego wyznaczonych, w gospodarstwach i przedsiębiorstwach, a także wspieranie mieszkańców w korzystaniu z programów dofinansowania OZE, magazynów energii i rozwiązań ograniczających koszty energii, z uwzględnieniem ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu, komfortu życia mieszkańców i możliwości przyłączeniowych. • Rozwój i modernizacja systemu gospodarki ściekowej, w tym budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków w Niechanowie, rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz wspieranie przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej jest nieuzasadniona technicznie lub ekonomicznie. • Kontynuacja inwentaryzacji i kontroli zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni				

	ścieków w celu ograniczania presji na wody powierzchniowe, podziemne i gleby. • Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów, edukacji odpadowej oraz działań ograniczających ilość odpadów zmieszanych, w tym promocja kompostowania bioodpadów i ponownego wykorzystania zasobów. • Uporządkowanie i docelowy rozwój infrastruktury Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, z uwzględnieniem dostępności dla mieszkańców, efektywnej obsługi odpadów problemowych oraz powiązania z systemem gospodarki odpadami Gminy.				
Cel strategiczny 3. Silniejsza gospodarka lokalna oparta na rolnictwie, przedsiębiorczości, dziedzictwie i potencjale położenia Gminy					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
3.1. Lepsze warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i miejsc pracy	• Tworzenie warunków dla rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności w zakresie usług lokalnych, rzemiosła, drobnej produkcji, działalności okołorolniczej, usług dla mieszkańców oraz obsługi rolnictwa. • Przygotowanie, aktualizacja i promocja oferty inwestycyjnej Gminy oraz wzmacnianie obsługi inwestorów i przedsiębiorców poprzez udostępnianie informacji o terenach możliwych do wykorzystania pod działalność gospodarczą, dostępnej infrastrukturze, procedurach administracyjnych i źródłach finansowania. • Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu, Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami gospodarczymi, szkołami i podmiotami szkoleniowymi w zakresie aktywizacji zawodowej, podnoszenia kwalifikacji mieszkańców oraz wspierania osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. • Promocja lokalnej przedsiębiorczości, w tym prezentacja firm działających na terenie Gminy, dobrych praktyk gospodarczych, lokalnych usług i inicjatyw gospodarczych				

	podczas wydarzeń gminnych, w mediach społecznościowych i na stronie internetowej Gminy. • Wspieranie rozwoju usług codziennych i małej gastronomii w miejscowościach Gminy, szczególnie w powiązaniu z ruchem mieszkańców, wydarzeniami lokalnymi, trasami rowerowymi, terenami rekreacyjnymi i obiektami dziedzictwa kulturowego. • Wykorzystywanie położenia Gminy w sąsiedztwie Gniezna, przy drodze krajowej nr 15 i drodze wojewódzkiej nr 260, do budowania powiązań gospodarczych z większymi rynkami pracy, usług i zbytu.				
3.2. Nowoczesne rolnictwo i rozwój działalności okołorolniczej oraz przetwórstwa lokalnego	• Wspieranie rozwoju nowoczesnego i konkurencyjnego rolnictwa poprzez promocję innowacyjnych rozwiązań, efektywnego gospodarowania zasobami, ochrony gleb, retencji, odnawialnych źródeł energii oraz ograniczania kosztów produkcji. • Współpraca z rolnikami, instytucjami doradztwa rolniczego, izbami rolniczymi, organizacjami branżowymi i jednostkami naukowo-doradczymi w zakresie szkoleń, doradztwa, pozyskiwania środków zewnętrznych i wdrażania dobrych praktyk rolniczych. • Rozwój działalności okołorolniczej, w tym usług dla rolnictwa, magazynowania, logistyki, mechanizacji oraz przetwórstwa produktów rolnych. • Wspieranie rozwoju lokalnych produktów rolnych, żywności wysokiej jakości, tradycji rolniczych i gospodarstw działających na terenie Gminy poprzez doradztwo, sprzedaż bezpośrednią, krótkie łańcuchy dostaw, udział w targach, kiermaszach i wydarzeniach branżowych oraz współpracę producentów, rolników, przedsiębiorców i organizacji społecznych na rzecz wspólnego rozwoju, sprzedaży i dystrybucji produktów. • Poprawa infrastruktury wspierającej funkcjonowanie rolnictwa, w tym modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych, utrzymanie rowów, urządzeń melioracyjnych i rozwiązań służących gospodarowaniu				

	wodą w krajobrazie rolniczym. • Wspieranie dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw rolnych, w tym poprzez agroturystykę, edukację regionalną, usługi rekreacyjne, produkcję lokalną, OZE i działalność związaną z obsługą ruchu rowerowego.				
3.3. Rozpoznawalna marka Gminy oparta na produkcie lokalnym, dziedzictwie kulturowym i rekreacji rowerowej	• Budowanie spójnej marki Gminy Niechanowo opartej na rolniczym charakterze, lokalnej historii, zespole pałacowo-parkowym w Niechanowie, zabytkach, miejscach pamięci, zieleni, spokojnym wiejskim charakterze oraz rekreacji rowerowej. • Wykreowanie i promocja produktu lokalnego lub pakietu produktów lokalnych łączących potencjał rolnictwa, lokalnej żywności, dziedzictwa kulturowego, wydarzeń, rekreacji i aktywności mieszkańców. • Wykorzystywanie wybranych wydarzeń lokalnych jako elementów promocji marki Gminy, w szczególności wydarzeń opartych na tradycjach rolniczych, kulturze lokalnej, sporcie, rekreacji rowerowej, aktywności mieszkańców i dziedzictwie miejsca. • Wykorzystanie potencjału zespołu pałacowo-parkowego w Niechanowie, lokalnych zabytków, parków, obiektów sakralnych, miejsc pamięci i historii miejscowości do budowania oferty edukacyjnej, promocyjnej i rekreacyjnej. • Rozwój infrastruktury, oznakowania i małej infrastruktury obsługi ruchu rekreacyjnego oraz turystyki rowerowej, w tym miejsc odpoczynku, stojaków rowerowych, tablic informacyjnych, oznakowania tras, punktów informacji lokalnej, punktów widokowych, powiązań z trasą Gniezno–Witkowo oraz usług towarzyszących wydarzeniom i trasom rowerowym. • Przygotowanie materiałów promocyjnych, map, przewodników, treści internetowych i komunikacji wizualnej prezentującej walory Gminy, jej zabytki, trasy, wydarzenia, lokalne produkty i miejsca warte odwiedzenia. • Współpraca z sąsiednimi gminami, powiatem, organizacjami społecznymi, instytucjami kultury, szkołami,				

	rolnikami i przedsiębiorcami w zakresie promocji dziedzictwa, turystyki rowerowej i lokalnych produktów.				
Cel strategiczny 4. Wysoka jakość życia mieszkańców oparta na dostępnych usługach, aktywnej wspólnocie i włączeniu społecznym					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
4.1. Nowoczesna edukacja i lepsze warunki rozwoju dzieci oraz młodzieży	• Modernizacja, remonty i doposażenie placówek oświatowych, w tym Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Niechanowie, Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Jarząbkowie, Przedszkola „Kajtek" oraz oddziałów przedszkolnych. • Rozwój infrastruktury dydaktycznej, cyfrowej, sportowej i rekreacyjnej przy placówkach edukacyjnych, w tym budowa hali widowiskowo-sportowej przy Szkole Podstawowej w Niechanowie, rozwój pracowni przedmiotowych, sprzętu multimedialnego, pomocy dydaktycznych, zaplecza sportowego, placów zabaw i terenów aktywności uczniów. • Poprawa dostępności i jakości wychowania przedszkolnego, w tym analiza potrzeb lokalowych, organizacyjnych i kadrowych w zakresie opieki przedszkolnej oraz dostosowywanie oferty do zmian demograficznych. • Utrzymanie i rozwój usług opieki nad dziećmi do lat 3, w tym funkcjonowania Klubu Dziecięcego „Wesołe Skrzaty" oraz dostosowywanie liczby miejsc do potrzeb rodzin i możliwości organizacyjnych Gminy. • Rozwój zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych, wyrównawczych i rozwijających zainteresowania uczniów, w szczególności w zakresie kompetencji kluczowych, matematyki, języków obcych, kompetencji cyfrowych, sportu, kultury, ekologii i edukacji regionalnej. • Wzmacnianie wsparcia dla uczniów zdolnych oraz uczniów wymagających dodatkowej pomocy, w tym poprzez zajęcia specjalistyczne, pomoc psychologiczno-pedagogiczną,				

	programy stypendialne, projekty edukacyjne i współpracę z rodzicami. • Dostosowywanie czasu pracy świetlic szkolnych oraz organizacji opieki nad dziećmi do potrzeb rodziców, uczniów i możliwości kadrowo-finansowych placówek. • Rozwijanie edukacji obywatelskiej, ekologicznej, regionalnej i prozdrowotnej, wzmacniającej identyfikację dzieci i młodzieży z Gminą, lokalnym dziedzictwem, przyrodą i wspólnotą mieszkańców.				
4.2. Dostępne usługi społeczne, zdrowotne i senioralne odpowiadające na zmiany demograficzne	• Rozwój usług społecznych odpowiadających na potrzeby osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób niesamodzielnych, rodzin w trudnej sytuacji oraz mieszkańców wymagających wsparcia środowiskowego. • Utworzenie lub rozwój Klubu Seniora oraz innych miejsc dziennej aktywności, integracji i wsparcia seniorów, z możliwością organizacji zajęć terapeutycznych, rehabilitacyjnych, edukacyjnych, rekreacyjnych, kulturalnych i międzypokoleniowych. • Poprawa warunków lokalowych i organizacyjnych funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym zapewnienie bardziej komfortowej, dostępnej i dyskretnej obsługi mieszkańców korzystających ze wsparcia. • Wzmacnianie potencjału kadrowego i organizacyjnego usług społecznych, w tym poprzez rozwój kompetencji pracowników, współpracę ze specjalistami oraz dostosowywanie zasobów kadrowych do rosnącej liczby zadań i potrzeb mieszkańców. • Rozwój lokalnej bazy medycznej oraz wspieranie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej, profilaktyki zdrowotnej, badań przesiewowych, działań edukacyjnych i programów prozdrowotnych realizowanych we współpracy z podmiotami medycznymi, powiatem, organizacjami społecznymi i instytucjami publicznymi. • Rozwój działań na rzecz zdrowia psychicznego, przeciwdziałania samotności, izolacji społecznej,				

	uzależnieniom i kryzysom rodzinnym, w tym poprzez poradnictwo, grupy wsparcia, działania edukacyjne i współpracę międzyinstytucjonalną. • Poprawa dostępności architektonicznej, komunikacyjnej i informacyjnej usług społecznych, zdrowotnych i senioralnych oraz miejsc ich świadczenia dla osób ze szczególnymi potrzebami. • Rozwój współpracy pomiędzy GOPS, placówkami edukacyjnymi, instytucjami kultury, organizacjami społecznymi, parafiami, sołectwami, OSP i mieszkańcami w zakresie identyfikacji potrzeb oraz organizacji lokalnego wsparcia.				
4.3. Aktywna kultura, sport, rekreacja i komunikacja społeczna wzmacniające integrację	• Rozwój stałej i cyklicznej oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej, edukacyjnej i czasu wolnego dla mieszkańców w różnym wieku, w tym dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów i rodzin, obejmującej m.in. zajęcia sportowe, rekreacyjne, warsztatowe, muzyczne, artystyczne, cyfrowe, obywatelskie i wolontariackie. • Wzmacnianie roli Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, świetlic wiejskich i Wiejskiego Domu Kultury w Jarząbkowie jako miejsc integracji, edukacji, aktywności lokalnej i budowania tożsamości Gminy. • Budowa, modernizacja, remonty i doposażenie infrastruktury kulturalnej, bibliotecznej i świetlicowej, w tym budowa świetlicy wiejskiej w Cielimowie, przebudowa i modernizacja Biblioteki Publicznej w Niechanowie, modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Jarząbkowie oraz dostosowywanie budynków i przestrzeni do potrzeb dzieci, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. • Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej, w tym budowa nowej siedziby OSP w Niechanowie, doposażenie jednostek OSP oraz tworzenie warunków do funkcjonowania lokalnego centrum zarządzania kryzysowego. • Wzmacnianie zdolności Gminy do reagowania na				

	nagłe sytuacje kryzysowe i zagrożenia, w tym rozwój procedur, systemów komunikacji alarmowej, współpracy z jednostkami OSP, służbami i instytucjami publicznymi oraz dostosowywanie wybranych obiektów, infrastruktury i zasobów gminnych do pełnienia funkcji podwójnego zastosowania, służących zarówno codziennym potrzebom mieszkańców, jak i wsparciu działań w sytuacjach kryzysowych. • Rozwój wydarzeń integracyjnych, kulturalnych, sportowych i lokalnych, w tym Dni Niechanowa, Dożynek Gminnych, Biegu Niechana, Niechanowskiej Dyszki, wydarzeń sołeckich, rodzinnych, międzypokoleniowych i promujących lokalne dziedzictwo. • Wspieranie aktywności Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych, organizacji społecznych, klubów sportowych, grup nieformalnych i liderów lokalnych w realizacji inicjatyw oddolnych, m.in. poprzez fundusz sołecki, małe granty, konkursy, partnerstwa, wolontariat i współpracę między sołectwami. • Wzmacnianie systemu komunikacji z mieszkańcami poprzez rozwój strony internetowej, mediów społecznościowych, biuletynu, tablic informacyjnych, komunikacji przez sołtysów, systemów powiadomień oraz form tradycyjnych dostępnych dla osób mniej aktywnych cyfrowo, a także dokumentowanie i promowanie inwestycji, wydarzeń, inicjatyw społecznych, działań sołeckich, osiągnięć mieszkańców i lokalnych organizacji.				